

vicina ei urbi regio ¹ castris Pompeii teneretur (qui accitis ex omnibus transmarinis provinciis legionibus, equitum ac peditum auxiliis, regumque & ² tetrarcharum simulque dynastarum copiis, immanem exercitum confecerat, & mare præsiidiis classium, ut rebatur, seperat, quo minus Cæsar legiones posset transmittere) sua & celeritate, & fortuna C. Cæsar. usus nihil in mora habuit, quo minus & cum veller, ipse exercitusque classibus perveniret, & primo pæne castris Pompeii sua jungeret, mox etiam obsidione munimentisque eum complecteretur. ⁴ Sed inopia obsidentibus, quam obsessis, erat gravior. ⁵ *T. Balbus Cornelius*, excedente humanam fidem temeritate, ingressus castra hostium sapiusque cum *Lentulo* collocutus, consule dubitante quanti se venderet, illis incrementis fecit viam, quibus non ⁶ Hispaniensis natus, sed Hispanus in triumphum & pontificatum a-

1. Castris Pompeii.] In Ms. fuit: castris Pompeii retineretur. Nec fuit mutandum. *Retinere* autem, pro simplici tenere, etiam apud *Florum* lib. i. r. cap. ultimo: sive potius lib. i. r. c. 1. Sic enim optime in editione, quam habemus, principe distinguitur. Verba *Florii* hæc sunt: Provinciam P. R. non bello, sed, quod est æquius, hereditario jure retinebat: *Vossius* pauca q. uis. ni. u. caib.

2. Tetrarcharum.] Tetrarcha: Græcæ voce denotat eum, qui quartam regni partem obtinet. *Horat.* lib. i. i. i. m. o. p. modo Reges atque tetrarchas,

3. Quo minus & cum veller.] Meo animo rectius, quo veller, alterum quam vito habere; (non pudet fari) nescio. *Acidali.* Quo minus & cum veller. *Legio:* Quo minus eo cum veller, & c. *Nimirum* *Brundisium.* *Vossius* p. 101.

4. Sed inopia obsidentibus.] Mira tamen rofesantia Cæsariani sustinere illam inopiam, discitantes: præs se cor-tice ex arboribus victuros, quam Pompejum

stir-
de manibus dimissuros. *Cæs. b. c. 3. Suetonius* *Cæs. 68. Plutarcho* *Dio* *4. 1. Appian.* *2. b. c. Boecler.* *manibus* *novam* *phum*

5. Tam Balbus Cornelius.] Observate Politici. mira & audax hæc corruptio, sed sine quâ perierat Cæsar. Talia firmiter & pertinaciter tenenti, vix deest successus. Idoneum autem instrumentum hic Balbus, quia amicus, & ab interioribus nostris, *Lentulo*. Ipse ad *Ciceronem* (inter Epistolas ad *Atticum* lib. v. r. c. p. xxi.)

Quod Lentulo Ciceronem *sulem meum* *voluisti* *hic remanere* *2. Ciceronem* *sari gratum* *posui* *vero gratissimum meo* *dius fidius fecisti* *Nam illum tanto facer* *cio,* *qui non Cæsarem magis diligam.* Et plura, quæ addit. *Lipsius.* *Balbus* *Kornelius.* *]* Omnium sua ætate ditissimus, & qui moriens pop. R. viginti milia nos quibus denarios legavit. *Dionysius* *Plin.* *7. Eius* *patruus* *Plinio* *lib. 5. c. 5. q. & A. lino.* *Epistola* *ad* *Plancum* *apud* *Ciceronem* *nominat.* *Schegk.* *p. 100*

6. Hispaniensis.] Vulgo, *Non Hispanus, sed* *Asie natus.* *Hispaniensis.]* Mihi vide-

furgeret, fieretque ex privato consularis. Variatum deinde proeliis, sed uno longe magis Pompejanis prospere

tur legendum, non Hispania sua natus. Bitter. Hispaniensis.] Subsecutum hoc videtur: quod si legas, natus esset: id est, Consularet, & splendorem afferret, ipseque Caesaris gratia potens & clarus, non dico in Hispania sua fieret, sed homo Hispanus & pontificatum & consulatum postea adipisceretur: plavius erit. *Manus. Hispaniensis.*] Obscurum ait Aldus: vere. Sed quantula lux, quam ipse affert? Legit, natus esset: id est, inquit, Consularet & splendorem afferret. Sed sic quoque locus parum splendet: quem in clariorum fortasse magis dabit noster Phœbus. Ille suadet: quibus non Hispaniensis, sed Hispanus. Affirmo ita se rem habere. Hac audacia, ait Velleius, effectum, ut Balbus ille, non dicam civis è Latio aut incola Hispania saltem, sed vere Hispanus & externus, Romam perveniret ad sacerdotium & triumphum. Certe hoc novum. Nam plene civibus, hoc jus magistratum & imperiorum tantum. Plinius clare ab hac sententia, de Africa & Gatamanibus lib. v. cap. vi. *Omnia enim Romanis superata; & à Cornelio Balbo triumphata; natus omnium externo Latru & Quiritium hunc donato. Quippe Gadibus nato civitas Romana; sump. Balbo in ajore parvus; data est.* Atque idem de Balbo majore, lib. vi. cap. 43. *Fuit & Balbus major, inquit, Consul, primus externorum, atque etiam in Oceano genitorum, usque illo honore, quem majores Latio quoque negaverunt.* Videsne externos non admissos ad magistratus, nisi in civitatem admissos? In utroque igitur Balbo hoc novum. in altero, quod Consul primus exterorum; in altero, quod Pontifex & Triumphalis. Sed de vocum quoque discrimine (proprie enim & signate Velleius scripsit) addam. *Solipater i. Cum dicimus Hispanus, nomen*

nationis ostendimus; cum autem Hispaniensis, cognomen eorum qui provinciam Hispaniam incolunt, est non Hispani. Martialis: *Ne Romam, si ire decreveris, non Hispaniensem librum mittamus, sed Hispanum.* Idem discrimen passim apud scriptores in Siculo, & Siciliensis; Græco, Græciensis; Germano, Germaniciano; & talibus. Vide Festum in *Corinthienses.* Lipsius. Legitur etiam, *non Hispania Gadibus natus. Hispaniensis.*] Fœde corruptus locus. Si egeret ista liceret, sed Hispanus; item factam habebam: quibus homo Hispania Gadibus natus, in triumphum. Alias mutabam: natus, ab Hispani in triumphum. quod sic probo, ut quod paullo plus, quam nihil. Etiam trajectio mihi tentata: quibus homo Hispanus, & Hispania Gadibus natus, in triumphum. Eamque non aspernamdam putem. Objectum enim illi, Gadibus natum esse, in accusatione, ut minus honorificum, ex Ciceronis oratione pro eodem patet. Occurrunt & nunc alii modi, quos premo, ne sine modo vanum hoc divinandum genus habeam. De ipso Cornelio Balbo, quem suo modo noster Balbum Cornelium, verso nominum ordine, ut in aliis plerumque (& hoc pridem homines docti accurate notarunt) multa præclara Tullius memorat loco, quem dixi: sed ante hæc tempora; & hoc fascinus. *Acidat.*

1. *Consularis.*] Hoc est *consul.* Est enim *consularis* vix aliter sumitur, quam pro *exconsulo*: si originem tamen vocis consideres, quem nunquam exult *consulatus*, seu eum gerat, seu egerit, recte eum *consulari* dignitate insignem, ac proinde *virum* dixeris *consularem*, sive *consularis dignitatis.* Vossius.

2. *Pompejanis prospere.*] Adeo quidem ut Cæsar diceret: *Actum de nobis erat; si hostis scivisset victoria nisi.* Vide *scri-*

ro, quo graviter impulsus sunt Cæsaris milites. Tum Cæsar cum exercitu fatalem victoriæ suæ Thessaliam petiit. Pompejus longe diversa aliis suadentibus (quorum plerique hortabantur, ut in Italiam transmitteret: ¹ neque Hercules quidquam partibus illis ² salubrius fuit: alii, ut bellum traheret, quod ³ dignatione partium in dies ⁴ ipsis magis prosperum fieret) usus impetu suo hostem secutus est. ⁵ Aciem Pharsalicam & illum cruentissimum ⁶ Romano nomini diem, tantumque utriusque exercitus profusum sanguinis, & collisa inter se duo reip. capita, ⁷ effusumque alterum Romani imperii lumen, tot talesque Pom-

scriptores paulo ante laudatos. Boetlerus.

1. *Neque Hercules.*] Absolute Livius lib. 22. *Neque Hercules montibus his ab transitu Pœnorum nullo Veragri incolæ jugi ejus norunt nomen inditum.* Apulejus Miles. II. *Et vellem Hercules materiam reperire aliquam.* Schegk.

2. *Salubrius fuit.*] Ita etiam Appianus judicat. Certe etiam alterum istud consilium *trahendi belli* prorsus è re Pompeii futurum erat: sicut clare Plutarchus explicat. Sed Pompejum non tam *impetus suus*, quod hic Vellejus dicit, quam fatalis suorum temeritas in noxia consilia & exitium præcipitavit. Boetlerus.

3. *Dignatione.*] Male Robertus Titius, *dilationi.* Schegk. rectè *dignatione partium in dies.* *Dignatione.*] Hoc pacto plana & prompta sententia Gryphium secutus edidi. Voce *dignationis* usus Cicero lib. 10. ad Atticum & Tacticus sæpe. Schegk.

4. *Ipsis.*] *Ipsi* legendum puto; ut ad Pompejan referatur. Burrel.

5. *Acie Pharsalicam.*] Vide Cæs. 3. bell. civ. Plut. Cæs. & Pomp. Dion. 41. Appian. 2. b. c. Flor. 4, 2, 44, & c. Liv. epit. III. Lucan. 7. aliosque. Boet. *Pharsalicam.*] Pharsalia regio Thessaliæ. Hinc celebres campi Pharsalici.

6. *Romano nomini.*] Est in ms. *Romani nomini.* Opinor etiam, *Romani nominis diem* legi posse, fortassis etiam debere. Et *collisa.*] Vulgo, & *consilio.* Rhenanus putat fortasse legendum, & *commissa.*

7. *Effusumque.*] Vulgo, *effusum.* *Effusumque.*] Hoc modo cum Rhen. & V. N. Jano Duza ad illud in Prædicanis;

Effosus oculos voret atro gutture corvus,
legendum. error ex promiscua V, & O litterarum usurpatione. Deinde persistit Vellejus in schemate; Dixerat, *collisa inter se duo Reip. capita:* subdit, & *alterum Rom. imperii lumen* sive oculum *effossum esse.* Maro Æneid. III. de Polyphemo:

— & ad æquora venit,

Luminis effossi fluidum lavit inde cruorem.

Laberius apud Agellium:

Democritus Abderites Physicus Philosophus, clypeum

Constituit contra exortum Hyperionis Oculos effodere ut posset splendore æreo.

Et Orosius lib. I. c. 13. *Devorandas crudeliter addicebant, atque infirme prodigium (Minotaurum) effosis Graciæ luminibus saginabant.* Quid multa circuitione? tam in proclivi veritas, quam olim cum pluit imber. Schegk. *Effusumque.*]

Pompejanarum partium cæsos viros, non recipit enarranda hic scripturæ modus. Illud notandum est: ut primum C. Cæsar inclinatam vidit Pompejanorum aciem: neque prius neque antiquius quidquam habuit, quam omnes partes (militari & verbo & consuetudine utar) ² dimitteret. Proh Dii immortales, quod hujus voluntatis ³ erga Brutum suæ postea vir tam mitis pretium tulit! Nihil illa victoria mirabilius, magnificentius, clarius fuit; quando neminem nisi acie consumptum, civem patria desideravit: sed munus

sumque.] Ortâ hæc lectio ex errore editionis Gryphianæ, & aliarum, quæ *effusum* expressere. Scoppius igitur, Popma, aliique, *effusum* omni vi propugnant. Mihi nihil certius, quam Vellejum reliquisse, *effusumque*. Hoc qui negare audeat, neget simul esse Latinum, & conjectaneo plus fidei adhibendum asserat, quam Ms. lectioni. *Vossius.*

1. *Quam omnes partes.*] Vulgo, in omnes partes. *Quam omnes partes.*] De Clementiâ Julianâ sermo est: sed quid ad eam dimissio hæc in partes? Scribe: *ut omnes partes.* Mens. Nihil prius Cæsar habuit, quam ut omnes adversarios suos incolumes dimitteret, gladiis & militari sævitia subduceret. Hos autem tales vocat *partes*, idque *militari verbo*, inquit: quia durum videbatur in civili dissenso dicere *Hostes*. Usus hujus vocis crebrum alibi notavimus: tu hinc originem vides, & nondum tritum id satis fuisse hoc significatu. Cur enim alias excuset? Quod quidam *patres* legunt, sperno. Nec enim militiæ aut castrorum, sed Curia hoc verbum. Vide etiam an non aptius, *militari verbo ex consuetudine utar.* Ex, inquam, pro &, copulâ. Quæ enim hic consuetudo propriè? quinimo hoc dictum voluit, Uti se verbo militari; idque ex consuetudine, & quia diu miles. *Lipsius.*

2. *Dimitteret.*] Lipsius arbitrabatur, militare illud verbum esse, *partes*. Ita-

que emendabat: *quam ut omnes partes, &c.* Potius militare id verbum esse censeo, *dimitteret.* Virgilius XI I. ardui operis:

Itur namque parat fratris dimittere ab armis.

Ubi Servius: *Per transitum (inquit) historiæ usus est verbis. Nam qui ab exercitu relaxantur, ab armis dicuntur dimitti.* Sallustius de Appio, ubi eum Cotta in concione ab exercitu cogit abscedere, dicit se ejus opera non usurum, eumque ab armis dimittit. In Velleii vero verbis, ut, intelliges, non repones. *Voss. Dimitteret.*] Sensus fuerit: nihil prius habuit Cæsar, postquam in sua manu victoriam intellexit, quam ut omnem inimicitiam, partiumque odium ex animo abjiceret, neque jam Pompejanos, ut hostes suis, neque suos, ut Pompejanos hostes, sed utrosque ut cives considerabat, adeoque veluti simul & semel, tanquam dimissis à bello, finem odii noxæque indiceret. Alluditur ad Cæsar's vocem: *Miles parce civibus.* Ecce, non ut partes adversas nominat Pompejanos, neque se ut diversæ partis considerat, sed *Civis civibus* vult parcere. *Boecler.*

3. *Erga Brutum.*] Etiam Plutarchus in Cæs. & Dio sine q. I. Statim in comparisonem ingratitude, qua postea Brutus violavit conservatorem suum, sententiam acuit. Timuerat Cæsar Bruto, cum non compareret: saluumque postea gavissus benigne exceperat. *Boecler.*

I. Quos

nus misericordiæ corrupit pertinacia, cum libentius vitam victor jam daret quam victi acciperent. Pompejus profugiens cum duobus Lentulis consularibus Sextoque filio & Favonio prætorio, ¹ quos comites ei fortuna aggregaverat, ² aliis ut Parthos, aliis ut Africam peteret, in qua fidelissimum partium suarum haberet regem Jubam, suadentibus, Ægyptum petere proposuit memor beneficiorum, quæ in patrem ejus Ptolemæi, qui tum puero quam juveni propior regnabat Alexandria, contulerat. ³ Sed quis in adversis beneficiorum servat memoriam? aut quis ullam calamitosi deberi putat gratiam? aut quando fortuna non mutat fidem? Mihi itaque ab rege, qui venientem Cn. Pompejum (is jam à ⁴Mytilenis Corneliam uxorem receptam in navem, fugæ comitem habere cœperat) consilio Theodoti & Achillæ exciperent, hortarenturque ut ex oneraria in eam navem, quæ obviam processerat, transcenderet. quod cum fecisset, princeps Romani nomi-

nomi-

1. Quos comites.] Vulgo, quos victores darent comites. Quos comites.] Hoc equidem ut nunc legitur, tam intelligo, quam si natus nunquam essem. Quod sic: Quos, victore Casare, comites ei fortuna aggregaverat: nihil erit apertius. Audax conjectura: fateor: aliquanto tamen eorum audacior, qui illud, victores darent delent. Mamt. Quos victores.] In aliis libris duæ istæ voces victores darent, non reperiuntur: & recte, ut censet Lipsius: repetita enim sunt è superioribus lineis. Aldus, Quos victore Casare, comites, &c. Quos comites.] Audaces viro docto, qui verba victores darent, delent, ille mihi, qui recepit. repetita namque ex præcedente versu, victor jam daret. Schegk.

2. Aliis ut Parthos.] De Parthis etiam Appianus. Sed refutat eam sententiam Dio principio l. 42. idem qui gravi observatione perplexitatem Pompeii, & ex perplexitate desperationem ar-

guit. Didicerat alias Pompejus in adversis bene sperare, idque tanto viro, tantaque indole ac experientia dignum erat. nunc omnem spem abjicit, cum tamen multa ad sperandum & resurgendum superessent. Scilicet antea adversos casus, antequam acciderent, præviderat, & quid factu opus foret, si occidissent, meditatus erat: nunc certa spe victoriæ prærepta, inopinato casu percussus, consilium timore & consternatione perdidit. Vide ipsam Dionis super ista re Φιλοσοφίαν. Boecler.

3. Sed quis in adversis, &c.] Plenè sunt auctorum libri talibus sententiis: quippe id argumentum locis Rhetoricis opportunum est cum primis. hic Rhetorum campus. Casar in hoc ipso scelere Ægyptio commemorando l. 3. b. c. plerumque in calamitate ex amictis inimicos existere notat. Boecler.

4. Mytilenis.] Urbs Lesbi, à quo tota hodie insula nomen accepit.

nominis, imperio arbitrioque ¹ Ægyptii mancipii, C. Cæsare, P. Servilio Cos. jugulatus est. Hic post tres consulatus & totidem triumphos, domitumque terrarum orbem, sanctissimi ac præstantissimi ² viri, in id evecti super quod adscendi non potest, duodesagesimum annum agentis, pridie natalem ipsius, vitæ fuit exitus: in tantum in illo viro à se ³ discordante fortuna, ut cui modo ad victoriam terra defuerat, deesset ad sepulturam. Quid aliud quam nimium occupatos dixerim, quos in ætate & tanti & pæne nostri sæculi viri ⁴ fefellit quinquennium? cum à C. Attilio & Q. Servilio consulibus ⁵ tam facilis esset annorum digestio. quod adjeci, non ut arguerem, sed ne arguerer.

54 ⁶ Non fuit tamen major in Cæsarem, quam in Pompejum fuerat, regis eorumque, quorum is auctoritate regebatur, fides. quippe cum venientem eum tentassent insidiis, ac deinde bello laceßere auderent, ⁷ utrique summo imperatorum, alteri superstiti meritas pœnas luere suppliciis. Nusquam erat Pompejus corpore, adhuc ⁸ ubique nomine: quippe ingens partium ejus favor * bellum excitaverat

1. Ægyptii mancipii.] Senec. ep. 4. De Pompeii capite Pupillus & spado tulere sententiam. Item de brev. vit. 14. Pompejus Alexandrina perfidia deceptus, ultimo mancipio transfodiendum se præbuit. Boecl.

2. Viri in id evecti.] In laudibus Pompeii, Jupiter, ut luxuriat ubique Cicero; cui innatum Pompejanarum partium amorem noster scripsit. Post reditum in senatu: Cn. Pompejus omnium gentium, omnium seculorum, omnis memoria facile princeps. Ad Quirites: Cn. Pompejus vir omnium, qui sunt, fuerunt, erunt; virute, sapientia, ac gloria princeps. Acidal.

3. Discordante Fortuna.] Valde signanter & ἐμφατικῶς istam fortunæ discordantis ἀντίθεσιν tractat Dio 42. p. 210. & 211. adde Luca-

num, sine 8. Boeclerus.

4. Fefellit quinquennium.] Errorem hunc errarunt Plutarchus & Appianus, ut docuit Sigonius in Fastis. Schegk.

5. Tam facilis.] Probum est. tamen editio vetus: tam felix: An fuit, tam non fallax. Lipsius.

6. Non fuit tamen major.] Cas. sine 3. b. c. & Hirtius bell. Alex. Plutarch. Cas. Appian. 2. b. civ. Suet. Cas. 35. Flor. 42, 54, & c. Liv. epit. 112. Boecler.

7. Utrique summo.] Suspicietur aliquis membrum deesse, alteri mortuo: cui recte subjunctum, alteri superstiti. Etiam meritis, melius quam meritas. Lipsius.

8. Ubiq̄ue nomine.] Vulgo, ubiq̄ue lubæ nomine. Ubiq̄ue nomine.] Ego hic quam recte, aliorum esto judicium, pro, Jubæ, restituo, vivens, vel vigenus. Ut aliquid tamen aptius excogitari posse, non

rat Africum. quod ciebat rex Juba & Scipio, vir consularis, ¹ ante biennium, quam extingueretur Pompejus, lectus ab eo focer. eorumque copias auxerat M. Cato, ingenti cum difficultate itinerum ² locorumque inopia, perductis ad eos legionibus: qui vir, cum summum ei ³ à militibus deferretur imperium, ⁴ honoratori parere maluit. Admonet promissæ brevitatis fides, quanto omnia **55** transcurfu dicenda sint. Sequens fortunam suam Cæsar, pervectus in Africam, quam occiso Curione, Julianarum duce partium, Pompejani obtinebant exercitus, ibi primo ⁵ varia fortunam expugnavit via, inclinatæque hostium

non diffitear. *Manut. Ubique nomine.] Titius legit, ubique ibat nomine. Merito rejicit is, qui eum confecit Yvo: atque ipse vult deleri ut supervacuum Juba nomen. Assentior. etsi haud male rescripseris, ubique vivebat nomine. Lips. Ubique nomine.] Yvo Villiomarus, sive Scaliger, recte rō Juba delendum censuit. Non est tamen, quod nimium emendatione sua gloriatur. Nam & ita jam ante eum à Gryphio, Marneffio, Stephano, aliisque fuit editum. Vosius.*

* *Bellum.] Hirtius de bell. Africæ. ceterique, quos jam sæpe laudavimus. Boeclerus.*

1. *Ante biennium.] Triennium. Profecto Triennium est, si quidem duxit eam in tertio suo Consulatu, Plutarcho notatum. Nec tamen muto. Solennes ejusmodi dissensus. Lipsius.*

2. *Locorumque.] Locorum inopiam in visu & potu intelligit. Locorumque.] Quod si aquarumque. Locorumque.] Emendo, liquorumque inopia. Ansa erroris fortasse, quod olim licorumque fuerit scriptum. Ita enim scribebant; ut, inicus, pro iniquus; cum, pro quum; locutus, pro loquutus, aliaque id genus. Siccum illud Catonis iter, præter alios, eleganter describit Lucanus lib. ix. Pharsaliæ. Vosius.*

3. *A militibus.] Depravatum est à militibus, in ambitus, vitio scribæ posterioris. Burre. A militibus.] Cum in antiqua editione sit: Cum summum ei ambitus deferretur imperium, &c. posset legi: Cum summum ei ab illis deferretur imperium, &c. Ursin.*

4. *Honoratori parere maluit.] Clarius Appianus: recusasse Catonem imperium, quod adessent legati consulares, cum ipse prætorius tantum esset, itaque hic quoque legum habendam rationem, quod apud Plutarch. in Cat. Min. additur. Paulo antea legitur in Nostro: itinerum locorumque inopia: rectissime. ne quis correctionibus indulgendum hic putet. Boecler.*

5. *Varia Fortunam, &c.] Ferent hoc puræ & Latiæ aures? spernunt meæ. Lego firmiter: primo varia fortuna, mox pugnavit sua. Acute. Initia, inquit, belli ambigua, lætus exitus & à fortuna plane Cæsariana. Risit enim semper illi viro, & in bellis utique visus eam habere in mancipio & potestate. Ipse gloriatur apud poetam, quem sensuum & honesti acuminis causa amo:*

— quem numina numquam
Destitunt, de quo male tunc Fortuna
meretur

Cum post vota venit.

Lipsius. *Varia Fortunam, &c.] Ingeniosiss-*

stium copiae. Nec dissimilis ibi adversus victos, quam in priores, clementia Cæsaris fuit. Victorem Africani belli C. Cæsarem gravius excepit ¹ Hispaniense (nam ² victus ab eo Pharnaces vix quidquam gloriae ejus ³ adstruxit, quod Cn. Pompejus Magni filius, adolescens impetus ad bella maximi, ingens ac terribile conflaverat: undique ad eum adhuc paterni nominis magnitudinem sequentium, ex toto orbe terrarum auxiliis confluentibus. Sua Cæsarem in Hispaniam comitata fortuna est, sed nullum unquam atrocius periculosiusque ab eo initum proelium, adeo ut plus quam dubio Marte, descenderet equo, consistensque ante recedentem suorum aciem increpita prius fortuna, quod se in eum servasset exitum, denunciaret militibus, ⁴ vestigio se non recessurum: proinde viderent quem & quo loco imperatorem deserturi forent. verecundia magis quam virtute acies restitutæ sunt, ⁵ à duce quam à milite fortius. Cn. Pompejus, gravis vulnere inven-

niosissima est emendatio Lipsiæ, an Acidalii: *Ibi primo varia fortuna, mox pugnavit sua.* & si non ita scripsit auctor, scribere debuit. *Grut. Varia Fortunam.*] Emenda, ut superius. *Υδίου τὸ χλω* alias etiam Cæsari attribuit Vellesius. Imo & Lucanus: ut lib. v.

— *Pariter tot regna, tot urbes, Fortunamque suam tacta tellure recepit.* Vossius. [Lectio tamen vulgaris tolerari potest.]

1. *Hispaniense.*] Vide *Hirtium de bell. Hispan.* ceterosque. neque enim toties repetemus satis nota cuius nomina. *Boeclerus.*

2. *Victus ab eo Pharnaces.*] Quia hunc Cæsar aggressus (Florus) uno & non toto praelio obrivit more fulminis, quod uno eodemque momento venit, percussit, abscessit; nec vana prædicatio de se Cæsaris, ante victum hostem, quam visum: ideoque his tribus solummodo verbis, *Veni, vidi, vici*, victoriam suis signifi-

casse, eorumque in triumpho inter pompæ ferula postea prætulisse titulum (non acta belli ostendens sicut cæteris, sed celeriter confecti nota) tradunt Dio, Plutarchus, Appianus, alii. Seneca tamen pater Suasor. l. i. imitatione Tusci hæc tria protulisse Cæsarem significat. *Schegk.*

3. *Adstruxit.*] Scribendum cum Lipsio, *adstruxerit.*

4. *Vestigio se non recessurum.*] Scilicet rebus tam dubiis periculorum remedium sunt ipsa pericula, neque temeritas videri debet, necessaria audacia; sive, ut accuratissime omnium Tacitus loquitur, ubi *praesidium ab audacia mutuatur*, quem virtus jam non potest eripere. Quæ de re multa multi, quæ non exscribimus. Ad *Scipion. Amirat. dissert. polit. ad Tac. ix.* Boecler.

5. *A duce.*] Aliter, C. à duce. *A duce.*] Si divinatio locum habet, emendo, *ceterum à duce.* Manut. *A duce.*] Ita fuit

inventus, inter solitudines avias interemtus est. ¹ Labienum Varumque acies abstulit. Cæsar omnium victor, ⁵⁶ regressus in urbem, quod humanam excedat fidem, ² omnibus, qui contra se arma tulerant, ignovit, magnificentissimisque gladiatorii muneris, ³ naumachix, & equitum peditumque, simul elephantorum certaminis spectaculis, epulique per multos dies dati celebratione, replevit eam. ⁴ Quinque egit triumphos. Gallici apparatus ⁵ ex citro,

in Ms. Aldus emendabat, *cæterum à duce*. Quod non displiceret, si in Mss. C. soleret pro *cæterum* poni. Malim ergo: *Sed à duce, &c.* Vossius.

1. *Labienum.*] Cujus forti ac fideli opera usus Cæsar in Galliis. Cicero ad Tironem: *maximam autem plagam accepit (Cæsar) quod is qui summam auctoritatem in illius exercitus habebat, T. Labienus socius sceleris esse noluit, reliquit illum & nobiscum est.* & ad Attic. lib. 7. *Labienum ipse judico. facinus jamdiu nullum civile præclarior, qui, ut aliud nihil, hoc tantum perfecit: dedit illi dolo-rem. caussam transitionis exprimit ipse Cæsar.* Schegk.

2. *Omnibus, &c. ignovit.*] De clementia sua Cæsar ipse gloriatur Epist. ad Ciceronem. *Recte auguraris de me (bene enim tibi cognitus sum) nihil à me abesse longius crudelitæ. atque ego cum ex ipsa re magnam capio voluptatem, tum meum factum probari abs te, triumpho & gaudeo.* De magnificentia Cæsar in muneribus etiam mentio apud Sallustium II. Orat. Schegk.

3. *Naumachia.*] Spectaculum hoc ludicri certaminis, euripis effossis sæpe, & admissa in theatrum aqua. Prodigalitatibus hujus etiam alii meminere autores.

4. *Quinque egit triumphos.*] Loquitur de triumphis ferculis, simulacris, imaginibus aliis diversa confectis materia. Sueton. c. 37. *Egit diverso quemque genere & adparatu. ita doctis placitum. Non*

dissentit Dio, qui ebur ad Hispaniensem refert: *Sed Fabio etiam Pedioque (ait lib. 43.) legatis suis, quique nihil propriis auspiciis gesserant, triumphandi copiam fecit: qua in re id visum multum excitavit, quod iis imaginibus ferculisque nonnullis non eburneis, sed ligneis utebantur.* Hincque jocus apud Quintilianum, eadem de re lib. 6. *ut Chrysippus, cum in triumpho Cæsaris eborea oppida essent translata, post dies paucos Fabii Maximi lignea, thecas esse oppidorum Cæsaris dixit.* Agit enim de triumphis non Cæsar, sed ejus legatorum. & notum ebur omnibus triumphis tralatitium fuisse. Vir clarissimus hic pro citro, legendum monet *cedro*, ut pro lance accipiatur; quod aperte pugnat cum verbis Velleii: deinde telum quod torquet, eadem ratione retorqueo. confect inter se ex variis editionibus hæc capita Plinii libri 16. cap. 43. lib. 12. c. 3. lib. 15. cap. 7. & aut vehementer fallor, mecum vulgatam defendens. *Citrea mensæ mentio apud Ciceronem in Verrinis. & citri usus jam inde cum cedro in sacro fumo. Plinius lib. 13. Rasile argentum capio, simulacra, ferculaque ex argenteis laminis politis, levigatis, non calatis. Catullus;*

Transfer omine cum bono

Limen aureolos pedes,

Rasilemque subi forem.

Schegk.

5. *Ex citro.*] Torrentius, ad Suetonii Julium, legendum arbitrabatur, *cedro:*

tro, Pontici ex acantho, Alexandrini testudine, Africi ebore, Hispaniensis argento rasili constitit. Pecunia ex manu-

Nam citrum (inquit) vix suo tempore novit Plinius: tantum abest, ut universum triumphum Gallici instrumentum citro constitit. Ubi primum mihi monendum arbitror, quod Plinium atinet, apud eum passim lib. XI. cap. xv. & sequentibus, pro citrum, librarios imperite scripsisse, cedrum. Quo vitio ubique fere carent Mss. & vetus editio Parmensis anni MDCCCCLXXVI. solideque adeo id firmat, quod eandem arborem dicat, quæ Græcis *Ἰβὸν* vocatur. Ut ad antiquiora transcendam, habemus illud Catonis apud Festum, ex oratione, Ne quis iterum Cos. fiat: *Dicere possum, quibus villæ, atque ædes edificatæ, atque expolitæ maximo opere, citro, atque ebore, atque pavimentis Pœnicis stent.* Nimirum Africa Romanorum jugum jam induere cœperat. Quid multis? omnem dubitationem eximit Lucanus lib. x. ubi loquitur de convivio Cæsaris, ac Cleopatæ;

Dentibus hic niveis sectos Atlantide Sylva

*Imposuere orbes, quales ad Cæsaris ora
Nec capto venerè Juba. Prò cæcus & amens*

*Ambitione furor, civilia bella gerenti
Divitias aperire suas, incendere mentem
Hospitis armati. Non sit licet ille nefando*

*Marte paratus opes mundi quasiffè
ruina:*

Pone duces prisços, & nomina pauperis avi,

*Fabricios, Curiosque graves: hic ille
recumbat*

Sordidus Etruscis abductus consul aratri:

Optabit patriæ talem duxiffè triumphum.

Ait prisços etiam duces, quos fama ob continentiam adeo laudat, optaturos fuisse triumphum agere, qualem Cæ-

sar, hoc est, cujus apparatus ex citro constaret. Nam de citreis operibus heic Lucanus loqui, certum vel ex illo Martialis, lib. xiv. lemmate, *Mensa citrea.*

*Accipe felicis Atlantica munera sylvæ:
Aurea qui dederit dona, minorā
dabit.*

Quæ quidem ad Torrentii opinionem refellendam suffecerint. Ridiculum vero, quod dicat Popma, alios cedri substituere, quod opera citrea viliora arbitrentur, quæ triumphum Cæsaris adornarent. Itaque in eo totus est, ut citri præstantiam extollat. Nec saniora sane, quæ de hoc Velleii loco promit Dalecampius ad Plinii Nat. Hist. lib. XIII. cap. xv. *Vossius.*

I. Pontici ex Acantho.] Censebat Æneas Vicus Parmensis, in Julio Cæsare suo, militum chlamydes ex acantho herba contextas fuisse. Nam ex ea vestes confici solitas, docent Dioscorides lib. III. cap. xvii. Virgilius Æneid. I. & ad eum Servius, qui & hæc Varronis verba adducit: *Neanthes in India esse ait arbores, quæ fruant lanam. Item Epicadus in Sicilia, quarum floribus cum dempti sint aculei, ex his implicitis mulieres multiplicem conficere vestem.* Ita ex codice Fuldensi locus ille legi debet. *Neanthes* tamen pro *Nescientes* de conjectura reposui. Ut fuerit illud ex libris ejus *Ἰβὸν πάλιν*: quorum meminit Ammonius de Vocum Diff. Atque idem sane de acanthinis vestibus liquet ex Plinio Nat. Hist. lib. xxiv. cap. xii. & aliis. Nequeo tamen Vico assentiri. Nam Vellejo quidem de curru triumphali solum, & oppidis in triumpho prælatis, sermonem esse arbitror. Sic sane in triumpho Alexandrino oppida eburnea intelligenda esse, liquet ex Quintiliano, lib. vi. cap. iv. Acanthum igitur

¹ manubiis lata paullo amplius ² sexies millies H-S. Neque illi tanto viro, & tam clementer omnibus victoriis suis uso, ³ plus quinque mensium principalis quies contigit. quippe cum mense Octobri in urbem revertisset; ⁴ idibus Martiis conjurationis auctoribus Bruto & Cassio, quo-

igitur arborem Ægyptiam, non herbam, in Vellejo intelliges. *Vossius.*

1. *Manubiis.*] Gellius lib. 13. c. 23. quid præda à manubiis distet declarat, cum prædam esse dicit ipsa corpora rerum, quæ capta sunt: manubias autem esse ipsam pecuniam, quæ à quæstore ex venditione prædæ redacta est. Cicero in Orat. de L. Agraria: *quod ad quemque pervenerit ex præda, manubiis, &c.* ubi manifestè distinguit.

2. *Sexies millies H-S.*] Haud muto, & videtur hæc ipsa pecunia esse, quæ deposita postea ad Opis, quam *septies millies* fuisse Cicero non semel indicat, & postea Vellejus. Jurisconsulto celebri an adsentiar *sexagies millies* reponenti? *opido enim tenuis*, inquit, *est hæc summa.* Miror. Nam *sexies millies*, faciunt æstimatione Budæana (quam haud temere quis mihi carpat) *centies quinquagies centena millia aureorum.* Et an Paullus Æmilius tantum intulit? an ipse Pompejus? longe infra. Illud tamen fateor, paullo majorem summam in Appiano me reperisse: qui tulisse in triumpho Casarem dicit: *Μυριάδης ἐξ ἧς ἤμισυ τετράλιον.* *Sexagintaquinque millia talentum.* Ea essent quasi *decies sexies millies H-S*, computatione Romanâ: haud dubie supra Vellejanum numerum, sed longe infra immanem illum correctoris. Nam *sexagies millies*, fecerit *centum quinquaginta aureorum* (cum vulgo loquar) *milliones.* Lipsius. *Sexies millies.*] Visa hæc quoque summa oppido tenuis Clar. Jurisconsulto Fr. Hotomano. reponit, *sexagies millies.* At deposuit duntaxat ad Opis *septies mil-*

lies; & ad Persei bellum, non bellum. *Schegk.*

3. *Plus quinque mensium.*] Cicero ad Att. lib. x. cap. 7. dixit, ejus Regnum vix semestre esse posse. *Manut.*

4. *Idibus Martiis.*] De cæde *Cæsaris* plerique, quos hæcenus sæpius nominare opus fuit. An merito acciderit ei hic exitus, varie disputatur. & jam olim *occisus Cæsar alius pessimus, alius pulcerrimum facinus videbatur*, teste *Tacito* l. A. 8, 7. ad quem locum vide quæso, quæ *Vir Illustris Christophorus Forstnerus* notavit: ubi præsertim cum *Dione* ac prudentissimo quoque *Historicorum*, *præjudicium divina ultionis adversum parricidas* urget, magnisque exemplis confirmat. Res tota illuc videtur redire: *passionem*, secundum tritum vulgi verbum, *justam*; *actionem injustissimam* censi debere. Im miserat ei hanc cladem haud dubie *Divina Justitia*, tum alia facinora, tum *Pompejanarum partium funera* rei que publicæ perturbationem, & civilem sanguinem ultura: sed interfectores ipsi scelestissimo consilio ausuque facinus suscipere. cum præsertim, nondum invadit dominationem, sed postquam jam pacto & juramento civium jus quodpiam nactus erat, interfecerint Casarem. Nam quod *Brutus* apud *Appianum* jactitat *ἔδην πιστὸν ἐστὶ Ρωμαίοις πρὸς τοὺς ἄλλους, ἔσθ' ἐνομοῦν*, merito refutat *Hugo Grotius de jur. b. & p.* 2, 13, 15. confer 1, 4, 19. & 3, 19, 2. Egregia est dissertatio *Dionis principio* lib. 44. Certe inter insignes *solæcismos politicos* retulerim illam *Ciceronis* intemperantiam, qua toties eadem & percussores *Julii* extollit & im-

¹ quorum alterum promittendo consulatum non obligaverat, contra differendo Cassium offenderat; adjectis etiam ² consiliariis cædis familiarissimis omnium, & fortuna partium ejus in summum evectis fastigium, D. Bruto & C. Trebonio aliisque clari nominis viris, interemptus est. cui magnam invidiam conciliarat M. Antonius, omnibus audendis paratissimus, consulatus collega, ³ imponendo capiti ejus ⁴ Lupercalibus sedentis pro Rostris insi-

modice prædicat: cum tamen ex illa de tyrannicidio quæstione, cujus sæpe in epistolis mentionem facit, nunquam se plane pleneque extricare queat. Boeclerus.

1. *Quorum alterum promittendo.*] Vide *Plut. in Cæs.* subtili sententia ambitorum *words* (sic notat *Vellejus*, qui eum habere quam exspectare malint honores, nec promittendo mitigantur, & differendo offenduntur. Quamquam animo invidiæ facibus jam succenso, omnia sunt ingrata, nihil fecisse benigne est. Vide de his & ceteris popularibus scelestis *Dion. 44. p.* Boecler.

2. *Consiliariis.*] Tentabam, consiliis aliis cædis. *Lipf. Consiliariis.*] *Εὐσόχως* quidem qui resingunt, consiliis aliis cædis famul. sed cur ea huic loco minus conveniat, facit quod statim sequatur, aliisque clari nominis viris. *Consiliarios* heic vocat, consilii ejusdem participes; qua significatione & usus *Cicero. Gruter.*

3. *Imponendo capiti ejus.*] Vere audax & indignum facinus, præter mille alios, elegantissime *Cicero 2. Philipp.* narrat, & exagitat acerrime cum hac, tum insequentibus ferme omnibus. *Acidalius.*

4. *Lupercalibus.*] *Lupercalia* placuit *Varroni* inde accessere nomen, quod *Luperci* sacra facerent in *Lupercali*. Est enim *Lupercal*, teste *Servio*, spelunca sub monte *Palatino*, in qua capro luebatur, id est, sacrificabatur. De ori-

gine tamen *Lupercalium*, varia traduntur ab auctoribus. Sunt namque qui ab *Euandro* ex *Arcadia* in *Italiam* translata affirmant, *Dionysius*, *Livius*, *Plutarchus*, & multi alii. Nonnulli instituta & celebrata primum à *Romulo* & *Remo* tradunt propter factam sibi ab *avo Numitore* urbis in monte *Palatino* condendæ potestatem, quam causam explicat *Valerius Maximus, lib. 2.* his verbis: *Lupercalium mos à Romulo & Remo est inchoatus, cum Latitia exsultantes, quod his Numitor avus Rex Albanorum eo loco, ubi educati erant, urbem condere permisisset sub monte Palatino, hortatu Faustuli educatoris sui, quem Euander Argivus consecraverat sacrificio facto, castisque capris, epularum hilaritate ac vino largiore provecti, divisa pastorali turba, cincti pellibus immolarum hostiarum, jocantes: cujus hilaritatis memoria annua circuitu Feriarum repetitur.* *Plutarchus* quoque alias scribit, lustrationis causa instituta videri posse, eo quod fiant diebus fastis mensis *Februarii*, qui nomen ab expiationibus habet. *Ovidius in Fastis* eo refert, quod *Romani* beneficii memores præstiti à *lupa*, in educandis infantibus, *Romulo* & *Remo*, templum illi extruxerint ad ficum *Ruminalem*, quod est appellatum *Lupercal*. Sic enim ait:

*Illo loco nomen fecit, locus ipse Lupercal,
Magna dati nutritrix præmia lactis habet.*

Tempſi

insigne regium, ¹ quod ab eo ita repulsum erat, ut non offensus videretur. Laudandum experientia consilium est Panfæ atque Hirtii: qui semper prædixerant Cæsari, ² ut principatum armis quæsitum armis teneret. ille dictitans, mori se quam timeri malle, dum clementiam quam præ-

57

Templi hujus sacerdotes, *auctore Varone*, dicebantur *Luperi*, qui nudi rem divinam agebant, perque vicos urbis, & compita discursantes pellibus in scuticas dissectis obvias quasque fœminas verberabant, ita eas fœcundas fieri existimantes. Unde & *Crepus* appellat Festus, à crepitu pellicularum. Sed enim aliqui rursus (*ne id negligam*) dicta voluerunt *Lupercalia* à lupis arcedis, quod celebrato sacrificio tali in Panis honorem, qui est dictus *Lycæus*, lupi arcerentur à pecoribus & stabulis. Scribit enim *Plutarchus* & *Livius*, cum *Euander* solemne hoc sacrificium intulisset in Italiam ex *Arcadia*, benigne illi *Faunum* montem & agros assignasse, inque illius radicibus constitutum *Lycæo* templum, ubi nudum conspiciebatur *Dei* simulacrum, pelle amictum caprina, quo habitu currebant *Romæ* in *Lupercalibus*. Proprium erat ejus celebritatis, ut *Luperi* immolarent canem, vel expiationis gratia, quod *Græci* canes adhiberent ad expiandum, vel in gratiam *Lupæ*, quæ *Romulum* ac *Remum* creditur enutrisse, vel denique quod sacrificium fieret *Pani*, cui propter greges amicus est canis. Sciendum insuper agitata fuisse *Lupercalia* 15. *Calend. Martii*, (*Lycæa* nominant *Græci*) eorumque diem veteres februatam dixisse. Nec tantum *Luperi* ea celebrabant, verum & alii quandoque viri, virisque permixtæ mulieres. Quapropter scribit *Plutarchus Antonium nudum in Lupercalibus fuisse vestitum per urbem*. Diu durasse *Romæ* hanc superstitionem constat, quamquam abolitam, tandem restituit *Au-*

gustus, suscepto Pontificatu maximo, ut scribit *Suetonius*, vetuitque currere imberbes. Ferias etiam has fuisse stativas, ut *Agonalia* & *Carmentalia*, annotat *Macrobius*. *Funger*.

1. Quod ab eo.] Ita recte emendavit *Rhenanus*. vulgo, quod ab eo id repulsum erat, ut non offensum videretur. Forlan offensum referendum ad insigne regium, ut sensus sit, ita repulsum insigni, ut tamen non offensum, non turbarum capite videretur.

Quod ab eo ita repulsum.] *Suet. Cas. 79. Dio 44. p. 278. Plut. in Cas. & Anton.* Vanitas insignis *Antonii*: quam merito exagitat *Cicero* in *Philippicis* & apud *Dion. 45. in oratione adversus Anton.* *Boecler*.

2. Ut principatum armis quæsitum.] *Henricus Savilis*, cujus eruditissimum de militia Romana librum ex *Anglico* Latino fecit *G. M. Lingelsheimius*, *Prætorianorum* custodiam non nisi foris in bello usurpatam *Romanis* ait: donec *Sulla* & *Cæsar* usurpato dominatu, domi quoque tanquam inter hostes retinuerunt consuetam custodiam. Sed *Sulla* resignato simul dominatu & presidio (*Appian. 1. & 2. ἐπιφ. Sallust. & alii*) quamobrem à *Cæsare* notatus, nescire litteras, potest videri secutus sanioveram *Grammaticam*, quam ipse *Cæsar*, qui dimisso presidio, nec simul dominatu, commisit periculosum & insignem solœcisimam in politica administratione, & viam ad suam perniciem patefecit. Lubens adscripti verba elegantissimi libelli; è quo & *Clapmarus* quædam mutuatur *Arcan. 3, 14.* ubi plura super hoc argumento. *Boecler*.

I. Plu-

præstiterat, expectat, incautus ab ingratis occupatus est. cum quidem plurima præfagia atque indicia Dii immorta-

1. *Plurima præfagia.] Manilius 4. Ille etiam celo genitus caloque receptus, Cum bene compositis victor civilibus armis*

Jura togæ reveret, toties prædicta cavere

Vulnera non potuit, toto spectante senatu

Indicium dextra retinens, nomenque cruore

Delevit proprio, possent ut vincere fata.

Schegk. *Plurima præfagia.]* Suetonius: Conspiratum est in eum à IX. amplius, C. Cassio, Marcoque & Decimo Bruto principibus conspirationis. Qui primum cunctati, utrumne illum in campo per comitia tribus ad suffragia vocantem partibus divisus è ponte dejicerent, atque exceptum trucidarent: an in Sacra via vel in aditu theatri adorirentur: postquam senatus Idibus Martiis in Pompeii curiam edictus est, facile tempus & locum pratulerunt. Sed Casari futura cædes evidentibus prodigiis denunciata est. Paucos ante menses cum in colonia Capua deducti lege Julia coloni, ad extruendas villas, sepulcra vetustissima disjicerent, idque eo studiosius facerent, quod aliquantum vasculorum operis antiqui scrutantes reperiebant: tabula ænea in monumento, in quo dicebatur Capys, conditor Capuæ, sepultus, inventa est, conscripta literis verbisque Græcis, hac sententia: *Quandoque ossa Capyis detecta essent, fore ut Iulo prognatus, manu consanguineorum necaretur, magnisque mox Italiæ claudibus vindicaretur.* Cujus rei, ne quis fabulosam aut commenticiam putet, auctor est Cornelius Balbus, familiarissimus Casaris. Proximis diebus equorum greges, quos in trajiciendo Rubicone flumine consecrarat, ac vagos & sine custode dimiserat, comperit pertinacissime pa-

bulo abstinere, ubertimque flere. Et immolantem haruspex Spurinna monuit, caveret periculum quod non ultra Martias Idus proferretur. Fride autem easdem Idus, avem regaliolum, cum laureo ramulo Pompejanæ curiæ se inferentem, volucres varii generis ex proximo nemore persecuta, ibidem discernerunt. Ea vero nocte cui inluxit dies cædis, & ipse sibi visus est per quietem interdum supra nubes volitare, alias cum Jove dextram jungere. Et Calpurnia uxor imaginata est, colubi fastigium domus, maritumque in gremio suo confodi: ac subito cubuli fores sponte patuerunt. Ob hæc simul & ob infirmam valitudinem diu cunctatus, an se contineret, & quæ apud senatum proposuerat, agere differret: tandem D. Bruto adhortante, ne frequentes ac jam dudum opperientes desisteret, quinta fere hora progressus est: libellumque insidiarum indicem, ab obvio quodam porrectum, libellis cæteris quos sinistra manu tenebat, quasi mox lecturum, commisit. Dein pluribus hostiis casis, cum litare non posset, introiit curiam, spreta religione: Spurinnamque irridens, & ut falsum arguens, quod sine ulla noxa Idus Martiæ adessent: quamquam is *venisse quidem eas diceret, sed non præterivisse.* Assidentem conspirati, specie officii circumsteterunt, illicoque Cimber Tullius, qui primas partes susceperat, quasi aliquid rogaturus, propius accessit: renuentique, & gestu in aliud tempus differenti, ab utroque humero togam apprehendit: deinde clamantem, *Ista quidem vis est,* alter Cassius adversum vulnerat, paulum infra jugulum. Casar Cassii brachium arreptum graphio trajecit: conatusque proslire, alio vulnere tardatus est. Utque animadvertit undique se strictis pugio-

mortales futuri obtulissent periculi. nam & haruspices præmonuerant, ut diligentissime iduum Martiarum ca-
veret diem; & uxor Calpurnia territa nocturno visu, ut
ea die domi subsisteret, orabat: & libelli conjunctionem
nunciantes dati, ab eo neque protinus lecti erant. Sed
profecto ineluctabilis fatorum vis, ¹ cujuscumque fortu-
nam mutare constituit, consilia corrumpit. Quo anno 58
id patravere facinus Brutus & C. Cassius, prætores erant;
D. Brutus consul designatus. Hi una cum conjunctionis
globo, stipati gladiatorum D. Bruti manu, Capitolium
occupavere, cum consul Antonius (quem cum simul in-
terimendum censuisset Cassius, testamentumque Cæsaris
abolendum, Brutus repugnauerat; dictitans, nihil
amplius

pugionibus peti, toga caput obvolvitur simul sinistra manu sinum ad ima crura deduxit, quo honestius caderet, etiam inferiore corporis parte velata. Atque ita tribus & viginti plagis confossus est, uno modo ad primum ictum gemitu sine voce edito. Etsi tradiderant quidam, M. Bruto irruenti dixisse, *Καὶ σὺ εἰ κτείνων, καὶ σὺ τέκνον;* Exanimis diffugientibus cunctis aliquamdiu jacuit, donec lecticæ impositum, dependente brachio, tres feruli domum retulerunt. Nec in tot vulneribus, ut Antistius medicus existimabat, lethale ullum reperit, nisi quod secundo loco in pectore acceperat. Fuerat animus conjuratis, corpus occisi in Tiberim trahere, bona publicare, acta rescindere: sed metu M. Antonii consulis, & magistri equitum Lepidi, destiterunt. *Plurima præsentia, &c.* Vide superius citatos versus Manilii. In quibus versibus pro *vomenque*, perperam Scaliger reponit *omenque*. Sensus enim est, Cæsarem sanguine suo delesse tabellas sibi traditas, quæ conjunctionem, & conjuratorum nomina indicabant. De qua re

vide Suetonium, Dionem, & alios. *Vossius.*

1. *Cujuscumque fortunam mutare.* Repetit inferius: *Quippe ita se res habet, ut plerumque qui fortunam mutaturus est, consilia corrumpat, efficiatque quod miserrimum est, ut quod accidit, etiam merito accidisse videatur, & casus in culpam transeat.* plura ad hanc mentem Lipsius in arduo illo opere Constantiæ. *Schegkij.* *Cujuscumque fortunam, &c.* Ita recte Lipsius: legebatur enim, *cujus quem f. m. Plut. in Cæs. ἀλλ' εἰκοὶν ἔχει ἕταις ἀπεσοδύκων, ὡς ἀφύλακτον εἶναι τὸ περὶ στήθερον.* Non tam improvisum, quam inevitabile videtur fatum esse. Appianus: *ἡλεῖν γὰρ αἰετῶν Κοίσιαι ἠνείας.* Talia passim obvia. vide *Cl. Freinshem. ad Curt. 52 11, 10. & Lips. 1. polit. 4.* Vellem tamen Lipsium (quippe qui ad usum pietatis & vitæ eam doctrinam tradere instituit) cautius adhibuisse quædam gentilium loca; quæ nimirum studiose à Stoicæ necessitatis hypothesi repurganda, & ad Christianam philosophiam diligentius exigenda sunt. *Boeclerus.*

amplius civibus ¹ præter tyranni, ita enim appellari Cæsarem factò ejus expediebat, petendum esse sanguinem) convocato senatu, cum jam Dolabella, quem substitutus sibi Cæsar designaverat consulem, fasces atque insignia corripuisset consularia, velut pacis auctor, ² liberos suos obsides in Capitolium misit, fidemque descendendo tuto interfectoibus Cæsaris dedit: & illud ³ decreti Atheniensium celeberrimi exemplum, relatum à Cicerone, oblivionis præteritarum rerum, decreto patrum comprobatum est. Cæsaris deinde ⁴ testamentum apertum est, quo

1. Præter tyranni.] Plutarch. in Anton. *ἐκώλυσε ἡ Βρῦτος, ἀξίῳ τῶν ἰσῶν τῶ νόμων καὶ τῶ δικασίῳν τοῦ λαοῦ πῶ πρῶτον, εἰλικρινῆ καὶ καθαρόν ἀδικίας εἶναι.* Prohibuit autem Brutus (sc. interfici Antonium) cupiens actionem pro legibus & jurè susceptam, sinceram & ab iniquitate puram esse. Hic color nimirum factò quærebatur. Boecler.

2. Liberos suos obsides.] Cicero Philipp. 1. Pax denique per eum (Antonium) & liberos ejus cum præstantissimis civibus confirmata est. Intelligitur unus Antonii filius, nam idem subjungit: *Reipubl. tuus parvulus filius in Capitolium à te missus pacis obses fuit.* & idem Philipp. 11. *Pacem haberemus, quæ erat facta, per obsidem puerum nobilem, Bombalionis filium.* At Livius & Dio Antonii & Lepidi volunt. Schegk.

3. Decreti Atheniensium.] Justinus lib. 5. memorat: Ipsum decretum *μη μνησικακίῳν*, de quo certatim historici. Quodad Vellejum; de tota re ipse Cicero præclarissime initio Oration. Philipp. primæ: *Nec vero usquam discedebam, nec à Repub. dejiciebam oculos ex eo die, quo in adem Telluris convocati sumus, in quo templo quantum in me fuit, jeci fundamenta pacis: Atheniensiumque renovavit vetus exemplum. Græcum etiam verbum (τὸ ἀμνηστίας) usurpari,*

quo tum in sedandis discordiis erat usa civitas illa, atque omnem memoriam discordiarum oblivione sempiterna delendam censui. Acidal. *Decreti Atheniensium.* Intelligitur *Ἀμνηστίας ψήφισμος*, decretum sive Lex oblivionis. Cujus inventores Athenienses celebrantur. Nobilis est præsertim Ciceronis de *Annæstia oratio*, cujus hic meminit Noster, descripta *Dioni lib. 44.* Boecler.

4. Testamentum apertum est.] Adoptio secundum JC. duobus modis fit; aut principali rescripto, aut imperio magistratus. hic notabis tertium, per Testamentum. Suetonius Tiber. *Testamento adoptatus hereditate adita mox nomine abstinit.* Eutropius; *Vindicatus patris sui mortem, à quo per testamentum fuerat adoptatus.* plura reperies apud JC. in Observationum libris. De variis modis, per arma, barbam, comam sive capillum, sacras preces, adoptandi posterioribus principibus placitis, doctissimus Pitheus Adversar. 1. ait: *Nepotem sororis suæ Juliae, vere.* Suetonius, Dio, Appianus, Plutarchus Bruto & Antonio; si sequeris Sigonii ac Xylandri correctionem, quamvis vulgata eodem argumento defendi possit, quo noster & Suetonius Cæsarem avunculum magnum Octavii, avunculum nominare non erubescunt. Schegk.

quo C. Octavium, ¹ nepotem sororis suæ Iuliæ adoptabat. de cujus origine, ² etiam si præventis, & pauca dicenda sunt. ³ Fuit C. Octavius, ut non patricia, ita admodum speciosa equestri genitus familia, gravis, sanctus, innocens, dives. Hic prætor inter nobilissimos viros creatus, primo loco, cum ei dignatio Julia genitam Atiam conciliaffet uxorem, ex eo honore fortitus Macedoniam, ⁴ appellatusque ⁵ in ea imperator, decedens ad petitionem consulatus obiit, prætextato relicto filio. quem C. Cæsar,

1. *Nepotem sororis suæ.]* Filium sororis falso nominat Plutarchus in Antonio. *Manutius.*

2. *Etiam si præventis.]* Legerem, etiam si præventis tamen pauca dicenda sunt. *Manut. Etiam si præventis.]* Falsi suspecta vox, *præventis.* Nam quid ob hanc rem se excuset? an aliorum omnium origines ante ipsum indictæ, intactæ aliis, quas passim heic inserit? aut cur non & ibi excusat idem? Forfan legendum, *etiamsi propevani, hęc pauca dicenda sunt.* Festinare se innumeris locis ait, quin & cursim, & in transcurso omnia hæc scribere: adeoque opus ipsum appellat transcursum. *Acidal. Etiam si præventis.]* Omnes viri eruditi hic operam lusere. Scribendum est: *etiamsi prævenit, & pauca dicenda sunt.* Ita erat in autographo. Non cogitavere interpretes, Augustum ipsum vitam suam perscriptisse, ibique de majoribus etiam tractasse. Quod vel sola Suetonii verba initio illius vitæ satis declarant, qui ubi aliorum retulit sententias, subjicit: *Ipse Augustus nihil amplius, quam equestri familia, ortum se scribit, vetere ac locuplete, & in qua primus senator pater suus fuerit.* Fragmenta ejus in Variis lectionibus collegit Janus Rutgersius. Nos aliud præterea è Tertulliani libro de Anima eruisse nobis visum. Locus ejus vulgo ita circumfertur: *Reformare imperii, & pnerulum adhuc, &*

privatum loci, & Julium Octavianum tantum, & sibi ignotum, M. Tullius jam & Augustum, & civilium turbinum sepulchrum, de somnio norant. In Vitelliis commentariis conditum est. Nam quis Vitellios commentarios fando unquam audivit? Ita igitur rescribendum putamus: *de somnio norat; ut in Vita illius commentariis conditum est.* Quæ, ut nobis quidem videtur, non conjectura, sed res ipsa est. *Voss.*

3. *Fuit C. Octavius.]* Sueton. *Aug. 3. & 4. Dion. 45.*

4. *Appellatusque in ea Imperator.]* Legendum: *Appellatusque ex ea Imperator, &c.* Nam de hoc ipso Octavio extat vetus inscriptio, in qua est: **IMP. APPELLATUS EX PROVINCIA MACEDONIA.** *Ursinus.*

5. *In ea.]* Rhen. in eam imperator. antique Salustius Catilin. quod L. Sulla exercitum, quem in Asiam (ita in veteribus legi & monuerunt quidam, & ipse deprehendi) *duclaverat.* Fragmenta legis Agrariæ: **QUEI. AGER. PUBLICUS. POPULEI. ROMANEI. IN. TERRAM. ITALIAM. P. MUUCIO. L. CALPURNIO. COS.**

Et Thorix: **QUEI. EORUM. IN. AMICITIAM. POPULI. ROMANI. BELLO. PUNICO. PROXIMO. MANSERUNT.** Schegkiius.

far, major ejus avunculus, educatum apud Philippum vitricum dilexit ut suum, natumque annos XIIX, ¹ Hispaniensis militiae affecutum se postea comitem habuit, numquam aut alio usum hospitio quam suo, aut alio vectum vehiculo: pontificatusque sacerdotio puerum honoravit. Et ² pacatis bellis civilibus, ad erudiendum liberalibus disciplinis ³ singularis indolem juvenis, ⁴ Apolloniam eum ⁵ in studia miserat, mox belli Getici ac deinde

1. *Hispaniensis militia.*] Scribo, *Hispaniensi militia.* Suetonius cap. VII. Aug. *Profectum mox avunculum in Hispaniam adversus Pompeii liberos, per infestas hostibus vias subsecutus, magno opere demeruit.* Lips. *Hispaniensis militia.* Mihi nil murandum videtur, sed nec *Hellenismus* hic existimari debet, cum haud dubie comes *Hispan. mil. clare & simpliciter dicatur.* Suet. *Aug. 8.* Boecler.

2. *Pacatis.*] Vulgo, *paratis.* *Pacatis.*] Aldus, *patris*, alii *peractis.* Ego nihil mutandum censeo. Nam bella civilia pacata potius, quam parata, aut peracta erant. Quod verius dici potuisset, nisi aut Pompejus liberos, aut Caesar heredem reliquisset; ut utar verbis Flori lib. IV. cap. III. *Vossius.*

3. *Singularis indolem juvenis.*] Quid si legamus, *singularis indolis juvenem?*

4. *Apolloniam.*] Rei militaris & litterarum causa. Appian. Sita in Macedonia ad Mare Ionium, optimis olim institutis & disciplinis. Strabo. *Schegk.*

5. *In studia miserat.*] Id agente tum fato, ut qui Monarchiam Romanam conditurus esset, omnibus ad tanti fastigii gubernationem artibus instructus accederet, satis nimirum intelligebat Caesar, *indolem* solam, ut ut *singularem*, non sufficere ad absolvendum *singularem* virum: nisi accedant liberales disciplinae, id est, solida rerum gerendarum instrumenta. Opera pre-

tium est autem inspicere Dionis verba, qui lib. 45. p. 307. emphatice describit studia, quibus Augusti ingenium ad summam fortunam cultum excitatum eruditumque est. Primo universim memorat, *Julium studuisse, ut Octavius ad gerendam remp. erudiretur, & in omnibus iis recte institueretur, quibus indiget, qui tanto imperio digne functurus est, o Καίσαρ ἐν μεγάλα ἐπ' αὐτῷ ἐλπίσας, κ' ἐπὶ τῷ δόχῳ ἠσκή, κ' πένθ' ὅσα παρὰ τῷ μέλλοντι καλῶς κ' κατ' ἀξίαν τηλικῆτον κροίῃ διοικήσῃν, ὑπάρχῃν, ἀκερῶς ἐξεπείδουσε.* Postea sigillatim quaedam nominat: *Λόγους τε γὰρ ῥηθραίους ἔχ' ὅτι τῆς Λαλῶντων, ἀλλὰ κ' τῆς τῆ γλώττης ἠσκήσῃ. κ' ἐν ταῖς πρατείαις ἑρρωμένως ἐξεπονείῃ, τὰ τε πολιτικὰ κ' τὰ δόχικὰ ἰχυρῶς ἐδιδάσκῃν:* Exercebatur etiam in studio eloquentiae, non modo ad Latina, sed & ad Graeca lingua promittundinem. Laboribus militiae strenue infusebat: denique quidquid ad remp. gerendam imperiaque & magistratus administrandos pertinet, egregie condiscabat. An habemus totam & exempli loco commendandam ejus informationis descriptionem, qua summis publicisque rebus nata ingenia preparari debent? In disciplinis τὰ πολιτικὰ καὶ δόχικα, uno verbo studium Politices; quod cum latissime pateat, imperandi praesertim artes hic complectitur: in *Linguis, elo-*

quen-

inde Parthici habiturus commilitonem. Cui ut est nunciatum ¹ de cæde avunculi, cum protinus ex vicinis legionibus centuriones suam suorumque militum operam ei pollicerentur, neque eam spernendam ² Salvidienus & Agrippa dicerent; ille festinans pervenire in urbem, ³ omnem ordinationem & necis & testamenti Brundisii comperit. Cui adventanti Romam, immanis amicorum occurrit frequentia: & cum intraret urbem, ⁴ solis orbis super caput ejus, curvatus æqualiter rotundatusque, in colo-

quentiam Græcam Latinamque: in Exercitationibus; opus militiae: in apparatu subsidiisque, quidquid juvare prudentiam, aut dignitatem ornare, vel commendare elegantiam principalis fastigii potest. Modum præterea rationemque institutionis, non ad scholam aut umbram, sed ad lacem & vitam tendentis præclare indicant illa: τὸ ἀκερῶς, τὸ ἐπὶ ἀκέρως, τὸ ἰσχυρῶς. quibus & solide, & strenue & efficaciter geri in hoc negotio omnia debere, ostenditur. Vide quæ Lipsius differtur ad lib. I. Polit. suorum, c. 10. Tetigimus etiam id argumentum in comment. Nepot. p. 43. Boeclerus.

1. De cæde avunculi.] Monui, frequenter cognationum gradus confundere scriptores: ut, Confobrinum cum Sobrino, hic, avunculum cum avunculo magno. itaque Suet. c. 8. *Profectum mox avunculum in Hispanias adversus Cn. Pompeji liberos.* & c. 10. *Nihil convenientius ducens quam necem avunculi vindicare.* Epitoma Livii: *ut sibi adversum avunculi percussores adesset.* Schægk.

2. Salvidienus.] Ita Rhen. Gryph. & Sueton. Aug. Livii epitom. Quod Schægkio placet, præ illo *Salvidienus*, quod est in Aldi editione. *Salvidienus.* [Placuit hæc vocabuli scriptio, quia & antiqui ita nominant præ illo Manutii, *Salvidenus.*] Credo istum esse cui gregem pascenti flamma è capite smicuit; & quem consulari honesta-

vit Augustus, Suetonius c. 66. Dio lib. 48. Schægk. *Salvidienus.* Ita legendum, non *Salvidenus*, ut ediderat Aldus. Vide Suetonium in Augusto, Dionem lib. XLVIII. Epitomen Livii, lib. CXXIII. Ubi perperam Carolus Sigonius; *Salvidienum* substituit, vitiosos Suetonii codices secutus. Apud Appianum tamen III. de bellis Civilibus. legitur etiam *Σαλβιδιένος*. Sed mendose. Nam à *Salvidius* est *Salvidienus*, ut à *Nasidius* *Nasidienus*, à *Gallius* *Gallienus*, & similia. *Vossius.*

3. *Omnem ordinationem.*] Alii *ordinantem*. Wecheliana editio *ordinem*. *Omnem ordinationem.*] Alii *ordinem*. Sed non video, cur vetus lectio mutari debeat. *Vossius.*

4. *Solis orbis, &c.*] [Radiatum autem caput divinitatis signum.] Elegans locus de capite radiato sive radiis, qui proprius Deorum. Pacatus: *Si olim severi credidere majores, Castores geminos albensibus equis, & stellatis apicibus insignes, pulverem cruoremque Thessalicis equis abluentes.* Suetonius Augusti. c. 94. *Sequenti nocte statim videre visus est, filium mortali specie, (hic nota seorsim ire in prælagio à Vellejo) amplio rem; cum fulmine & sceptro exuvisque Jovis opt. max. ac radiata corona super laureatam currum bisseis equis candore exitio itabentibus.* Lucanus:

Enlminibus manes, radiisque ornabit & astris.

60 colorem arcus, veluti coronam tanti mox viri capiti imponens, conspectus est. Non placebat Atiæ matri Philippoque vitrico, adiri ¹ nomen invidiosæ fortunæ Cæsaris: sed asserebant salutaria reip. terrarumque orbis fata conditorem conservatoremque Romani nominis. Sprevit itaque cœlestis animus humana consilia; & cum periculo potius summa, quam tuto humilia, proposuit sequi; maluitque avunculo ² & Cæsari de se, quam vitrico cre-

Et postmodum principum, à Julio Cæsare, cui populus inter alios etiam hunc honorem tribuit. Florus: *Circa templa imagines, in theatro distincta variis corona: suggestus in curia, fastigium in domo.* Augustus vero serio se templis & effigie numinum per flamines & sacerdotes coli voluit. Tacito teste. effigie præcipue Jovis. Lipsius ibi. causam colliges ex adducto Suetonii loco. Exinde mos transmissus ad posteros. Plinius in Paneg. *Horum unum si præstisset alius, illi jam dudum radiatum caput, & media inter Deos sedes auro staret, aut ebore.* Panegy. Maximiano dictus: *Trabea vestra triumphales, & fascies consulares, & sella curules, & hac obsequiorum stipatio, & fulgor, & illalux divinum verticem claro orbe complectens, vestrorum sunt ornamenta meritorum pulcherrima & augustissima.* Lucanus in Alexandro, Erasmo interprete:

Romam urbem repetes, & claras Tibridis undas,

Vertice serâ gerens radiis distincta serenâ.

Ad formam refero illud magni vatis: *Quadrijuvo vehitur curru, cui tempora circum*

Aurati bis sex radiis fulgentia cingunt.

Silius Ital. lib. 3.

Hospitia excipiunt cœli, solioque Quirinus

Concedet, mediumque parens fraterque locabunt.

Siderejuxta radiabant tempora nati.

Schegkiius. *Solis orbis, &c.*] Sueton.

August. 95. Post necem Cæsaris, reverso ab Apollonia & ingrediente eo urbem, repente liquido ac puro sereno, circulus ad speciem cœlestis arcus orbem Solis ambiit. Dio 45. pagina 308. eis γδ πλὴν Π' ὠμῶν ἐστὶν ἰσὶν ὠτῆ, ἰεὶς πάντων τὴν ἥλιον ποδῶν καὶ ποικίλην αἰετέων. Ingrediente eo urbem, iris magna & varia totum solem ambivit. Seneca ita describit quæst. natural. 1, 2. videamus nunc, quemadmodum fiat is fulgor, qui sidera circumnectit. Memoria proditum est, quo die divus Augustus urbem ex Apollonia reversus, intravit, circa Solem visum coloris varii circulum, qualis esse in arcu solet: hunc Græci Halo vocant, nos dicere Coronam aptissimè possumus. & paulo post, Arcam vocat. Plinius 2, 28. cernuntur & circa solis orbem cœlestis coronæ & versicoloris circuli: qualiter Augusto Cæsare in prima juvena urbem intrante post obitum patris ad nomen ingens capeffendum. Adde Obsequent. c. 128. Boecler.

1. Nomen invidiosæ fortunæ.] Adit nomen, qui testamento adoptatus nomen suscipit, quod ferre iussus est. Lucem à Cujacio pete Observat. 7. Schegkiius.

2. Et Cæsari.] Vis peculiaris voculæ & inest. Maluit primo ut avunculo, deinde ut Cæsari, tanto viro & tali, de se credere, quam vitrico, non ea forte (ut solet non minor sæpe vitricorum, quam novercarum esse malitia) in privignum voluntate, neque ea prudentia & iudicio. Acidal.

1. Semet-

credere; dictitans, nefas esse, quo nomine Cæsari dignus esset visus, ¹ semetipsum videri indignum. Hunc protinus Antonius consul superbe excipit; (neque is erat contemtus, sed metus) ² vixque admissio in Pompejanos hortos, loquendi secum tempus dedit; mox etiam, ³ velut insidiis ejus petitus, scelestè insimulare cœpit: in quo turpiter deprehensa ejus vanitas est. Aperte deinde ⁴ Antonii ac Dolabellæ consulum ad nefandam dominationem erupit furor. ⁵ HS septies millies, depositum à C. Cæsare ad ædem Opis, occupatum ab Antonio, actorum ejusdem, ⁶ insertis falsis, indubitateque * corruptis, com-

1. *Semetipsum.*] Legendum videtur: *Sibimet ipsum videri indignum, &c.* nam præcedit: *Quo nomine Cæsari dignus esset visus, &c.* Ursinus.

2. *Vixque admissio.*] Vide historiam illius congressus colloquiique apud Appian. 3. ἐμφυλ. Boecler.

3. *Velut insidiis ejus petitus.*] Plutarch. in Anton.

4. *Antonii ac Dolabellæ.*] Quæ duo capita nata esse post homines natos tenerima & spurcissima, Tullius inquit, 11. Philipp. Acidal. *Antonii ac Dolabellæ*] Nemo ista clarius annotavit Appiano 3. ἐμφυλ. qui & ipse consilium *δυναστείας μοναρχικῆς* Antonio tribuit: tacitamque Dolabellæ, quem Senatus Antonio opposuerat, cum eo collusionem memorat. Itatum erant tempora: quibus Senatus factionum compressionem mandabat, ii ad factiosos transibant, suæque studentes potentia, nihil pensi moderatitque habebant. Boeclerus.

5. *HS septies millies, &c. ad ædem Opis.*] Delemus τὸ ἀδὲμ. idque paullo verius, quam Bataviæ lumen alterum Had. Junius τὸ *septies*. Nam inductus à Plutarcho, qui in Antonio *quattuor* modo *millia talentum* in hac re numerat, vult hic fuisse HS. millies: quod respondet Græcicæ illi summæ. Sed

vere inductus. Cicero nonne aliquoties cum Vellejo? ut Philipp. 3. *Ubi est septies millies, quod est in tabulis, quæ sunt ad Opis?* Iterum: *Septies millies falsis proscriptionibus donationibusque averit.* Atque alibi vocat pecuniam maximam: & pecuniam innumerabilem. Lipsius. *HS septies millies, &c. ad ædem Opis.*] Rectè se habere hunc numerum Lipsius ex Cic. Philipp. 2. contra H. Junium probat. sed quod Idem delet *ædem*, non video quid causæ habeat, cum præsertim etiam Cicero Phil. 2. ita loquatur. Boeclerus.

6. *Insertis falsis.*] Vulgo, *insertis falsis civitatibus. Insertis falsis.*] Ita ediderat Rhenanus alioque. Lipsius mallet: *commutatisque & corruptis.* Aldus: *insertis falsis, sublatisque.* Ursinus existimat retinendam veterem lectionem: *insertis falsis civitatibus, corruptisque commentariis.* Mihi ne sic quidem satis persanatus videtur locus; cujus scilicet manet insolens adhuc, & suspicionem corruptionis præfert structura: De re ipsa Cic. in Philipp. & Appian. 3: ἐμφυλ. p. 529. πολλὰ ἐς πολλὰν χόρην ὠρεστίθ, καὶ ἐδωρεῖτο πόλεις, καὶ δυναστείας, καὶ τοῖς δὲ τοῖς ἐαυτῶν φηροῖς, καὶ ἐπεργάζετο μὲν πᾶσι τοῖς αἰτῆσι τὸ καίστερ, ὅτι ὑπομνήματα.

commentariis. ¹ Atque omnia pretio ² temperata, ³ vendente reimp. consule. ⁴ Idem provinciam D. Bruto designato consuli decretam, Galliam occupare statuit; Dolabella transmarinas decrevit sibi: ⁵ interque naturaliter dissimilimos ac diversa volentes crescebat odium. eoque C. Cæsar juvenis quotidianis Antonii petebatur insidiis. Torpebat oppressa dominatione Antonii civitas. indignatio & dolor omnibus, vis ad resistendum nulli aderat, cum C. Cæsar, ⁶ xix annum ingressus, mira ausus, ac summa

των ἢ ἄλλοις οἱ λαοὶ ἴσως ἤδιστον Ἀντωνίου. Multa in multorum gratiam adjecit, civitatibus, dynastiis, suisque custodiis gratificans: & praevebantur quidem Caesaris commentarii, quasi perscripta in iis haec omnia essent, sed qui acceperant, Antonio se debere gratiam, facile intelligebant. Boecler.

* Corruptis.] Video ab aliis edi, indubitateque corruptis: anne à conjectura? Fas & nobis ea uti: commutatisque & corruptis. Lipsius.

1. Atque omnia pretio, &c.] Malim, itaque: vel si videbitur, adioque. Nam expressum minime placet. De refrequentissime vehementissimo cum stromacho Tullius in Philipp. quarum secunda: Cum domi tuae turpissimo mercatu omnia essent venalia. Ibid. Cujus domus quaesuosissima est falsorum commentariorum & chirographorum officina: agrorum, oppidorum, immunitatum, venalium flagitiosissima nundina. Ibid. Neque venalium solum, sed etiam imperium pop. Rom. hujus domesticis nundinis imminutum est. Ibid. Omnino nemo ullius rei fuit emptor, cui defuerit hic venditor. Item 3. Una in domo omnes, quorum intererat totum imperium Pop. Rom. nundinabantur. Item 5. Sed quorum Ciceronem exscribimus? cuius integrae potius orationes, quam frusta legantur. Acidal.

2. Temperata.] Videndum an pro temperata legendum sit septuaginta. Ursin.

3. Vendente Remp. Consule.] Quo nomine Cicero cum graviter exagitat in Philippicis. Boecler.

4. Idem provinciam.] Vide omnino Cic. Philipp. II.

5. Interque naturaliter dissimilimos.] Distinctio exemplarium vitiosa hic est. Non enim intelliguntur Antonius & Dolabella (quippe qui ex dissidio, communionem Argandias τὸ ἀντιπρὸς in gratiam redierant. parique voluntate dominationem moliebantur, ut antea dictum est) sed Antonius & Caesar Octavianus. unde mox cum notatione causae sequitur: eoque C. Caesar juvenis quotidianis Antonii petebatur insidiis. Distinguendum ergo: Dolabella transmarinas decrevit sibi. interque naturaliter dissimilimos ac diversa volentes crescebat odium: eoque C. Caesar juvenis quotidianis Antonii petebatur insidiis. Est autem eadem sententia, qua supra de Clodio & Cicerone dixit: quid enim inter tam dissimiles amicum esse poterat? 2, 45. Boecler.

6. xix. annum.] Alii legunt, xix. male. vide Tacitum lib. xlii. Manut. xix. annum.] Bene viri docti observarunt, ambitiose ita loqui Vellejum, quod jam xix. annum aetatis prope modum Octavianus confecisset. Pessimae autem Florus lib. iv. cap. iv. Intra decem & octo annos Caesarem hoc tempore fuisse scribit. Verissime ipse Augustus in monumento Ancyrano,

ANNOS

ma consecutus, privato consilio, majorem senatu pro rep. animum habuit. primumque à ¹ Calatia, mox à Casilino ² veteranos excivit paternos. Quorum exemplum secuti alii, brevi in formam justii coiere exercitus. mox cum Antonius occurrisset ³ exercitui, quem ex transmarinis provinciis Brundisium venire jussierat, ⁴ legio Martia & Quarta, cognita & senatus voluntate & tanti juvenis indole, sublatis signis ad Cæsarem se contulerunt. Eum senatus, honoratum ⁵ equestri statua, quæ hodieque in Rostris

ANNOS VNDEVIGINTI NATVS. *Vof. fuis.*

1. Calatia.] Campaniæ oppidum, sicut & Casilinum.

2. Veteranos excivit paternos.] Hinc *evocati* dicti, quod missi militia rursus ad eam convocarentur. Dio, plura statim scribo. *Schegk* Veteranos excivit paternos.] Similiter epitome Livii libro *cxvii*. *Cæsar* Reip. vires contra eum paraturus, deductos in colonias veteranos excitavit. Ubi malim, excivit, ut in Vellejo. *Vofsius*. Veteranos excivit paternos.] Quæ hic noster memorat, latius exposita vide apud *Dion.* 45. p. 313. & [4] *Appian.* 3. *epiph.* pag. 552. Hoc quoque à Prudentibus reprehensum est in actionibus Augusti apud *Tacitum* l. A. 10, l. cupidine dominandi concitos per largitiones veteranos. *Boecl.*

3. Exercitui.] Non placet *Popma*, qui è sola conjectura edere non dubitavit, exercitu. Vulgata lectio omnino retinenda est. Non enim Antonius occurrit Cæsari, sed exercitui, quem ex Græcia acciverat. Hoc esse verum, liquet ex Ciceronis Philippicis, *Appiano*, *Dione*, aliisque. *Vofsius*.

4. Legio Martia & Quarta.] Quorum mentio apud *Cicero*n. *Epistol.* libro ad *Plancum*. De Legionum nominibus non exscribo *Dionem*, litteratissimum *Stewechium* ad *Vegetium*, *Goltzium*, alios quis hæc cura curata. *Schegk*ius. Legio Martia & Quarta.]

Non, *Tertia*, ut te docebit *Cicero* in *Philipp.* & *Appianus* l. 11. *bel. Civil.* Meminit hujus legionis etiam auctor fragmenti perperam *Vellejo* adscripti; item inscriptio apud *Gruterum*, in qua expressum, LEG. MARTIA VICTRIX. Inveni etiam in *Glossario* nostro Ms. Legio Martia, quasi numerus militum Martie consecratus. Ubi Marti, legendum quivis videat. *Vofsius*.

5. Equestri statua.] De hoc equestris statuae honore à Senatu C. Cæsari decretæ, extat mentio apud alios etiam scriptores. At non à Senatu, sed à populo Rom. decretum eum honorem fuisse, apparet ex argenteo denario, in quo adjecta est inscriptio, P O P V L I I V S S V; Quamvis in alio etiam simili denario, S. C. inscriptio posita sit. Ut videri possit duas C. Cæsari adolescenti equestres statuas decretas fuisse, unam à Senatu, alteram à populo Romano. De ea, quam decrevit Senatus præter denarium, in quo est, S. C. meminit hoc loco *Vellejus*, & *Cicero* etiam in epistola ad *Brutum* xv. & ad *Q. Fratrem* lib. 111. De ea vero, quam populus Romanus posuit, argenteus item Augusti denarius extat, in quo diximus inscriptum esse, P O P V L I I V S S V. *Ursin.* *Equestri statua.*] Ita etiam narrant alii scriptores. Et fateatur *Ursinus*, extare denarios in quibus hæc equestris statua conspicitur, adjecta inscriptione, S. C. Objicit contra, quod

Roftris pofita atatem ejus fcriptura indicat (qui honor non alii, per CCC annos, quam L. Sullæ & Cn. Pompejo & C. Cæfari contigerat) ¹ propratore, una cum ² confilibus defignatis Hirrio & Panfa, bellum cum Antonio gerere juffit. Id ab eo annum agente ³ vicesimum, fortiffime circa ⁴ Mutinam adminiftratum eft; & D. Brutus obfidione liberatus; Antonius turpi ac nuda fuga coactus deferere Italiam: ⁵ confulum autem alter in acie, alter poftea ⁶ paucos dies ex vulnere mortem obiit. ⁶ Omnia ante, quam fuga-

quod in argenteo denario legatur, POPVLI IVSSV. Itaque exiftimat, duas Octavio adolefcenti equeftres ftatuas effe pofitas, alteram ex S. C. alteram POPVLI IVSSV. Quod non displicet. Sed videtur tamen Urfinus tempora non bene diftinxiffe. Satis enim conftat, honorem equeftis ftatuæ tributum Cæfari propratori, confilibus Hirrio & Panfa. At vero, quod eodem honore populus cum ornaverit, id videtur factum ipfo jam triumpho. Hoc liquet ex argenteo numifmate apud Occonem, quod equeftrem figuram exhibet cum hac fcriptura, POPVLI IVSSV. In altera vero parte caput Cæfaris cum literis circum, C. CÆSAR III. VIR. R. P. C. *Voffius. Equeftri ftatua.*] De honoris hujus præcellentia tractat *Herm. Hugo milit. equestr. 5. 1. Boecler.*

1. *Propratore.*] *Demus imperium Cæfari, sine quo res militaris adminiftrari, teneri exercitus, bellum geri non potest, fit propratore eo jure quo qui optimo.* Tullius Philipp. 5. Manutius hic legit *propratorem.* Schegk. *Propratore.*] Ita legendum effe pridem animadvertit *Robertellus in emendat. 2, 23. sive potius Sigonius. De bello hoc Mutinensi vide Flor. 4, 4. & quos ibi Camers notavit. quibus adde præfertim Dionem 46. Boecler.*

2. *Confilibus defignatis.*] A Cæfare, recte & ordine capies. *Schegk.*

3. *Vicesimum.*] Parum attente; malim, *undevicesimum*, argumentum à confultatu. *Schegk. Vicesimum.*] Legendum, *id ab eo, &c.* Quod Urfino, aliisque etiam, obfervatum. Pro, *vicesimum*, autem Schegk. malebat, *undevicesimum.* Sed retinenda lectio vulgaris, nisi monumentum Ancyranum damnemus, quod paullo ante laudavimus. Nec argumentum à confultatu magni est momenti. Scio, advocari poffe, quod de Octavio Plutarchus in Bruto ait: Ὑπατάειαν ἔλαθεν ἔπειτα πέντε μείρακιον ἄν, ἀλλ' εἰκοστὴν ἄρην ἔτε, ὡς αὐτὸς ἐν τοῖς Ὑπομνήμασι εἰρηκεν. *Confultatum accepit vix dum adolefcens, & vicesimum annum agens, ut ipse in commentariis retulit.* Vere hoc dictum, sed paullo ambitiofius, quia uno duntaxat die vicesimo minus erat. Vellejus infra: *confultatumque iniii Cæfar pridie quam viginti annos impleret.* *Voffius.*

4. *Mutinam.*] Gallia Cisalpinæ in Flaminia quondam Romanorum colonia.

5. *Confulum autem alter in acie.*] Quis rumor de morte confulum percrebruerit, ex Tacit. I. A. 10. 2. Sueton. Aug. II. Dion. 46. p. 360. fatis conftat. *Boecler.*

6. *Omnia ante, &c.*] Quæ in hoc capite habentur, vide apud Dionem lib. 46. Appian. 3. ἐμφυλ. Liv. epit. 119. *Boeclerus.*

fugaretur Antonius, honorifice à senatu in Cæsarem exercitumque ejus decreta sunt, maxime auctore Cicerone: sed, ut recessit metus, erupit voluntas, protinusque Pompejanis partibus rediit animus. Bruto Cassioque provinciæ, quas jam ipsi sine ullo S. C. occupaverant, decretæ. laudati ¹ quicumque his se exercitus tradidissent. omnia transmarina imperia eorum commissa arbitrio. quippe M. Brutus & C. Cassius, nunc metuentes arma Antonii, nunc ad augendam ejus invidiam, simulantes se metuere, testati edictis, libenter se vel in perpetuo exilio victuros, dum ² reip. constaret concordia, nec ullam belli civilis præbituros materiam, plurimum sibi honoris esse in conscientia facti sui, profecti urbe atque Italia, intento ac pari animo, sine auctoritate publica, provincias exercitusque occupaverant, & ubicumque ipsi essent, prætexentes esse remp. pecunias etiam, quæ ex transmarinis provinciis Romam ab quæstoribus deportabantur, ³ à volentibus acceperant. quæ omnia senatus decretis comprehensa, comprobata sunt. Et D. Bruto, ⁴ quod alieno beneficio viveret, decretus trium-

1. *Quicumque his se.*] Non displicet. interdum tamen in mentem venit, scripsisse Vellejum: *laudati, quicumque hisce exercitus tradidissent.* Manut.

2. *Reip.*] Vulgo *Respubl. Reip.*] *Meilius, reip.* ut Gryphio, Marneffio, & aliis editum. *Vossius.*

3. *A volentibus.*] Forma sermonis non protrita & conculcata. Noster infra, *Vatinioque circa Dyrrachium volentes legiones extorserat.* Livius libro 21. *Grande periculum Lilybæo maritimisque civitatibus esse, & quibusdam volentibus novas res fore.* Sallustius Jugurth. *nti militibus exaquatus cum imperatore labos volentibus esset.* Tacitus in historiis, *In verba adigi volentibus fuit.* Schegk.

4. *Quod alieno.*] Inepte, quasi illa

caussa aut præscriptio triumphi. *Lege, qui alieno.* Lipsius. *Quod alieno.*] Nisi vigilans somnio, legendum: *quom alieno beneficio viveret:* Octavii nempe, à quo Mutinensi obsidione liberatus fuerat. Invidiose hoc Vellejus. *Acidal. Quod alieno.*] Nescio, cur hoc mutatum cupiant. Utique alieno, id est, Cæsaris Octavii beneficio vixit Brutus, cujus milites nihil aliud quam de muro spectarunt prælium, sicut in expositione hujus historiæ Dio notat. Itaque illud, *quod, ἐμφαλῶς,* nec sine Ironia opportune à Vellejo usurpatur. *Decretus est, inquit Bruto triumphus.* Ob quas res gestas? Responderet *εἰπὼν* aliquis; *quod incolumis evasit, non sane sua aut suorum militum virtute, sed alieno beneficio, & Cæsaris Octavii vi-*

triumphus. ¹ Panſæ atque Hirtii corpora publica ſepultura honorata. Cæſaris adeo nulla habita mentio, ut legati, qui ad exercitum ejus miſſi erant, juberentur ſummoto eo milites alloqui. Non fuit tam ingratus exercitus, quam fuerat ſenatus. nam, cum eam injuriam diſſimulando Cæſar ferret, negavere milites, ſine imperatore ſuo ulla ſe audituros mandata. Hoc eſt illud tempus, quo Cicero, inſito amore Pompejanarum partium, Cæſarem ² laudandum & tollendum cenſebat; cum aliud diceret, aliud ⁶³ intelligi vellet. Interim Antonius, fuga tranſgreſſus Alpes, primo per colloquia ³ repulſus à M. Lepido, qui pontifex

Floria. id nimirum erat, ob quod triumphare deberet. Boecler.

1. Panſæ atque Hirtii corpora.] Valerius lib. 5. c. 11. M. Cornuto prætoris funus Hirtii & Panſæ juſſu ſenatus locante, qui tunc Libitiniam exercebant, cum verum ſuarum uſum, tum miniſterium ſuum gratuitum polliciti ſunt, quia hi pro Rep. dimicantes occiderant; perſeverantique poſtulatione extuderunt, ut exſequiarum paratus ſeſtertio numo ipsis addiceretur. Locum exſcripti ex optimo codice, olim à me collato. cujus bonitatis in eodem eximium ſpecimen hoc eſto. Lib. 7. cap. 3. vulgatur, *Sordida Magorum dominatione oppreſſa, Darius Rex adjutoribus ejuſdem dignitatis aſſumptis, pactum cum præclari operis conſortibus fecit.* Ita vulgate viſum eruditiffimo Pighio; Lipſio diſplicitum. Muſæ quam fruſtra ambo! noſter: *Sordida magorum dominatione Perſide oppreſſa, Darius adjutoribus ejuſdem dignitatis aſſumptis, cum eos occidiſſet, pactum cum præclari operis conſortibus: & quæ ſequuntur.* Ex amuſſim convenienter. At ne patricias objiciant arteis, inſpiciant licet, editionem Herbiſpolenſem Martini ann. MDVII. quæ fere accedit. Redeo ad Coſs. quos Auguſti inſidiis præter Sueton. alii obiiſſe innuunt. hinc Tacit. 1. *Sive*

hoſtes illos, ſeu Panſam venenum vulneri aduſum, ſeu milites Hirtium, & machinator doli Caſar abſtulerat. Schegkii.

2. Laudandum & tollendum.] Vide Ciceronem, Famil. epiſt. 20. lib. XI. & ad Attic. ep. 5. lib. xv. *Manutius. Laudandum & tollendum.* Id eſt, laudandum aperte, ſed occulte è medio tollendum: laudandum, ut ſecurus & incautus tolli poſſet. Quali arte apud Tacitum 4. H. 39. 6. Mucianus Antonium primum opprimit. *Igitur Mucianus, inquit Hiſtoricus, quia propalam opprimi Antonius nequibat: multis in ſenatu laudibus cumulatam, ſecretis promiſſis onerat, citiorem Hiſpaniam oſtentans, diſceſſu Cluvii Ruſi vacuum. ſimul amicis ejus tribunatus præfecturaſque largitur. Dein, poſtquam inanem animum ſpe & cupidine impleverat, vires abolet, &c.* His inſidiis Manlium Valentem Fabius appetiit. *ſecretis eum criminationibus infamaverat Fabius ignarum, & quo incautus deciperetur, palam laudatum.* I. H. 64. 7. Erraſſe autem Tullium hac in parte alibi diximus. Boecler.

3. *Repulſus à M. Lepido.*] Minime ſed probo, quod in editione prima eſt, *primo ſpe colloqui repulſus.* Id eſt, dejectus etiam à ſpe colloqui: quia Lepidus nec miſcere ſermones cum eo ſub

tifex maximus in C. Cæsaris locum furto creatus, decreta sibi Hispania, adhuc in Gallia morabatur: mox sæpius in conspectum veniens militum, cum & Lepido omnes imperatores forent meliores, & multis Antonius, dum erat sobrius, per aversa castrorum proruto vallo militibus receptus est: qui ² titulo imperii cedebat Lepido, cum summa virium penes eum foret. Sub Antonii ingressum in castra ³ Juventius Laterensis, vir vita ac morte consentaneus, cum acerrime suafisset Lepido, ne se cum Antonio hoste judicato jungeret, irritus consilii, ⁴ gladio se ipse transfixit. ⁵ Plancus deinde dubia, id est, sua fide, diu

sub initia volebat. Dio clare lib. xlv. alique. Lipsius. Repulsus à M. Lepido.] Sic prima editio: adeo ut eis minime auscultandum sit, quibus proditum, in ea legi, primo spe colloquii repulsus. visitatur Burerius, visitatur Rhenanus; non inveniunt scripturam hanc secundam. nata est in officina Gryphii. etsi eam non damnem tamen. Gruter. Repulsus à M. Lepido.] Hæc vera & genuina lectio à Rhenano etiam exhibita, sicut jam Gruterus notavit. Rem ipsam habes apud Dion. 46. Plutarch. in Anton. Per colloquia autem intelligantur apud Vellejum πικραι διαπραξαί, sive crebri internuntii, quibus Antonius cum Lepido egit, cum Lepidus abnueret diu societatem, teste Appian. 3. ἐμφύλ. p. 589. Ergo cum Dio refert, Lepidum ipsum abnuisse colloquia & congressum, non capienda sunt colloquia per internuntios, de quibus Vellejus & Appianus. Boecler.

1. Per aversa.] Aut, aversa simpliciter renunciatum, aversam castrorum partem significat, aut addendum, partem, legendumque, per aversam castrorum partem exuto vallo militibus receptus est. Manut. Per aversa.] Hæc lectio nobis valde placet; nam aversa castrorum, Vellejus dixit Græca forma, qua multa à Latinis prolata esse constat. Pos-

set etiam legi: Per aversam castrorum portam proruto vallo, &c. nam aversam habet antiqua editio, & verbum portam, potest videri omissum à librario, qui deceptus sit ex similitudine sequentis vocis, proruto. Ursin. Per aversa.] Sermo transmarinus. Livius, per incima Italia vagatus. Florus lib. 2. Hæc inter diversa: errarum pop. Rom. & l. 1. Ad subitabelli. Noster infra, per avia itinerum. Virgil.

— Opaca locorum.

Cassius Parmensis:

--- Et chordis indocta dissona vocis.

Plurimum Tacitus & Horatius. Schegk.

2. Titulo imperii cedebat.] Plutarch. καὶ τὸ μὲν ἔργον πάντων αὐτῆς τοῦ κλέους, σκεῖνα δὲ ὄνομα καὶ πρὸς αὐτοκράτορα διατελεῖ φυλάττων. Et Antonius quidem re ipsa omnia in potestate habebat, Lepido tamen nomen & honorem Imperatoris conservare non desistit. Boecler.

3. Juventius.] Vide Dion. l. 46. Appian. 3. b. c. ubi & de Planco ac Pollione. Boecler.

4. Gladio seipse transfixit.] Ob quod Senatus laudationem, statuum publicumque fanus decrevit. Dio, Cic. epist. ad Planc. Schegk.

5. Plancus deinde.] Est ille, qui discipulus Ciceronis; orator disertus,

diu quarum esset partium secum luctatus, ac sibi difficile consentiens, & nunc adjutor D. Bruti, designati consulis, collegæ sui, senatuique ¹ se litteris venditans, mox ejusdem proditor; Asinius autem Pollio, ² firmus proposito & Julianis partibus fidus, Pompejanis adversus; uterque exercitus tradidere Antonio. ³ D. Brutus, desertus primo à Planco, post etiam infidiis ejusdem petitus, paulatim relinquente eum exercitu, fugiens, in hospitis cujusdam nobilis viri, nomine ⁴ Cameli, domo, ab iis, quos miserat Antonius, jugulatus est; justissimasque optime de se merito viro C. Cæsari pœnas dedit. cujus cum primus omnium amicorum fuisset, interfecto fuit, & fortunæ, ex qua fructum tulerat, invidiam in auctorem relegabat, censebatque æquum, quæ acceperat à Cæsare, reti-

ejus epistolæ libr. 10. Tullii, contra quem Asinius Pollio orationes cum scriberet, ac nollet eas nisi post obitum suum edi, respondisse Plinius in Prologo scribit, cum mortuus non nisi *Laryas luctari*. præfectus urbi C. Cæsare Dictatore III. Numi apud Goltzium, Consul designatus cum D. Bruto. Arbitet sponisionis Cleopatram inter & Antonium. Auctor Octavio cognominis Augusti. Ejus filius credo fuit, qui Tacito lib. 1. cum C. Silio consul. Schegkii.

1. *Se litteris venditans.*] Exstant litteræ ejus hac de re in Epistolis Ciceronis ad Plancum VIII. Schegk. *Se litteris venditans.*] Plena tum omnia *συνψευον* & *παραλογισαν*. Coloribus, inquam, prætextibus, sophismatis pleraque agebantur. vide Planci epist. ad S. Pop. pl. Q. R. apud Cic. epist. 10. 8. tum multas ad ipsum Ciceronem in eodem libro. ubi & C. Asinii Pollionis litteræ. Boecler.

2. *Firmus proposito.*] Si Velleji scripturam divinando sum unquam assensurus heic me frustra minime fuisset

arbitror: *firmus propositi*. Merus amor, meræ deliciae nostri, iste sermo: quo & paucis supra lineis usus, *irritus consilii*. Alibi, *modicus virum*, & *immodicus gloriae*, aliaque similia, quorum exempla & in aliis scriptoribus plurima, veluti gemmæ insignes, emicant. *Acidalius*.

3. *D. Brutus desertus.*] Exitum hujus viri scribunt Dio 46. Appian. ἐμψυλ. extremo. qui illum hospitem Bruti *Camillum* vocat. Liv. epist. 120. ubi *Capenus Sequanus* pro *Camelio* habetur. Boeclerus.

4. *Cameli.*] Ita Rhenanus. Schegkii edit *Capeni*. *Cameli.*] Pro, *Camelii*. P. *Camelium* Heraclam, item C. *Camellium* Africanum Fabianum, habes in Inscriptionibus Gruteri. Schegkio tamen hoc ineptum videbatur. Itaque, aliorum conjecturam secutus, edidit, *Capeni*. Credo, quod ita id nominis scribatur in epitome Liviana lib. cxx. Cui tantum abest, ut auscultem, ut ibi potius, *Camelii* scribendum existimem. *Vossius*.

retinere: Cæsarem qui illa dederat, perire. Hæc sunt tempora, quibus ¹ M. Tullius continuis actionibus æternas Antonii memoriæ inussit notas. sed hic fulgentissimo & cœlesti ore, at ² tribunus Canutius continua rabie lacerabat Antonium. Utrique vindicta libertatis morte stetit: sed tribuni sanguine commissa proscriptionis; Ciceronis, ³ vel satiatio Antonio, pœna finita. Lepidus deinde à senatu hostis iudicatus est, ut ante fuerat Antonius. Tum 65
inter

1. *M. Tullius, &c. æternas Antonii memoriæ inussit notas.*] In eandem sententiam de re eadem ipse Cicero, verbis quoque fere iisdem, Philipp. 13. *Quem ego iniustum verissimis maledictorum notis etiam hominum memoria sempiternæ.* Acidal. *M. Tullius, &c. æternas Antonii memoriæ inussit notas.*] Quibus Philippicarum nomen dedit. Illustre opus, & studiosis gravioris Politicæ diligenter verlandum. Vide inter suasorias Seneca Rhetoris ultimam, in qua, non ad veritatem historix, sed ad declamandi exercitium *Deliberatio* habetur *Ciceronis: an scripta sua comburatur, promittente Antonio incolumitatem, si fecisset.* Boecler.

2 *Tribunus Canutius continua rabie.*] Tribunus pleb. fuit hoc anno, interdum tamen, *Tib. Canutius*, (id ei prænomen fuit) legendum esse cogitavi. Quod quia nihil affert ad sententiam, valde non laboro. *Manutius. Tribunus Canutius continua rabie.*] Imo honestissimis concionibus, si credimus Cicero Philipp. 111. Apud Appianum lib. 111. bell. Civ. mendose scribitur, *Κανυτιος*. Reponendum, *Κανυτιος*, ut in Dione. Apud Dionem vero libro XLVIII. in prænomine erratum. Legitur enim ibi, *Κανυτιος* ò *Τιβ*. Sed scribe, ò *Τιβ*, ut apud ipsum lib. præcedente. Planeque hic idem videtur, qui Suetonio lib. de Clar. Rhet. dicitur *C. Canutius*. Ut istic

quoque prænomen videatur emendandum. *Vossius.*

3. *Vel satiatio Antonio.*] Apertius: *veluti satiatio.* Cremutius Cordus: *Quibus visis (capite & dextra Ciceronis) latus Antonius, cum peractam proscriptionem suam dixisset, essetque non satiatus modo cadendis civibus, sed defectus (corr. defessus) quoque, pro rostris exponit.* Lipsius. *Vel satiatio Antonio.*] Multum, si non sanguinis, at certe vigoris detraxeris orationi, reponendo, *veluti satiatio*; quod placuit viris summis. nam intruere vult, renuntiasse demum proscriptioni Antonium Cicerone oppresso: utpote cuius sanguinem ante ceteros omnes avidè sitierat. at enim *velut*, speciem potius innuit, quam rem ipsam. [*velut*, tamen pro *ut* sumi potest.] *Gruterus. Vel satiatio Antonio.*] Nihil mutandum, ut bene monuit Gruterus. Cremutius Cordus dicit *non satiatus modo cadendis civibus, sed defectum fuisse Antonium.* Ubi perperam Lipsius, Scottus, aliique reponunt, *defessus*. *Defectus* enim est *deficiens*. Phadrus lib. 1. fab. 21.

Defectus annis, & desertus viribus. Apulejus IV. de Asino: *via pondere defectus.* Quem locum ad Phædrum etiam adducit Schoppius: sed male utrobique reponit, *defessus*. Similiter loquuntur Valerius Flaccus, Martialis, aliique. Nil itaque certius. *Voss.*

I. *Jacta*

inter eum Cæsaremque & Antonium, commercia epistolarum; & condicionum ¹ jacta mentio, ² cum Antonius & subinde Cæsarem admoneret, quam inimicæ ipsi Pompejanæ partes forent; & in quod jam emerfissent fastigium: & quanto Ciceronis studio Brutus Cassiusque attollerentur; denunciaretque, se cum Bruto Cassioque, qui jam decem & septem legionum potentes erant, juncturum vires suas, si Cæsar ejus aspernaretur concordiam; diceretque plus Cæsarem patris quam se amici ultioni ³ debere. tum ⁴ inita potentia societas, & hortantibus orantibusque exercitibus, inter Antonium etiam & Cæsarem facta affinitas; cum esset privigna Antonii desponsa Cæsari. consulatumque iniiit Cæsar ⁵ pridie, quam viginti annos impleret, * x. Kal. Octobres, cum collega

Q. Pe-

1. *Facta.*] Videtur mihi legendum, *facta mentio.* Burrerius. *Facta.*] Sallust. Jugurth. *Inter alia jact.* Tacitus historis; *Facere fortuitos sermones.* Et, *Si qui discordes jecissent.* Manutius *facta*, Burr. conjecturam secutus. Schegk.

2. *Cum Antonius subinde Cæsarem admoneret.*] More suo hic *Vellejus* brevi expositione magnæ amplitudinis historiam complectitur. Ceterum de hac conspiratione *Triumvirali*, quam potentia societatem, id est, *ολιγαρχίαν Vellejus* vocat, secutaque *proscriptione*, discrete *Florus* 4, 6. & quos *Cæmæus* adscripsit Auctores. quibus omnino addendus est *Dio*, qui sine 46. & principio 47. accuratissime describit omnia, & præsertim ipsa *consilia Triumviralis coitionis*, ut & *Rationem illam status*, quam secuti sunt, qui nihil jam præter suam potentiam curabant cogitabantque, *μάλιστα πολιτικῶς* explicat. *Boeclerus.*

3. *Debere. tum.*] Vulgo legitur *debere* * *tur.* Mihi rescribendum videtur, *debere. tum inita.* vel, *tunc inita.* sed non usquequaque displicet con-

jectaneum *Rhenani*, *igitur inita.* *Burrerius.*

4. *Inita potentia societas.*] Factum autem hoc apud *Confluentes* circa *Bononiam*, & *Mutinam*; ut constat ex *Appiano*, *Dione*, & aliis. *Florus* lib. IV. cap. VI. sic ait: *Apud Confluentes inter Perusiam, & Bononiam, jununt manus.* Sed & hic, & alibi, se plane *ἀρχαρχίαν* ostendit. Nam *Confluentes*, de quibus loquitur, à *Perusia* facile distant spatio *xc* miliarium *Italicorum*, aut ultra. *Vossius.*

5. *Pridie quam viginti annos impletet.*] Contra *leges annarias* seu *annales* distincte *Dio*. De ætate *Augusti* cum consulatum iniret, fere consentit *Sueton.* scribens, *xx* ætatis anno invasisse, quod de anno *vicefimo* primum cæpto capiendum parer hinc. natus *Cos.* *Cicerone* 9 *Kalend. Octob.* *Interfectis Hirtio & Pansa* suffectus *Consul*, 10. *Kalend. Octobr.* 1. quæ si ad *calculus* revocaveris, numerabis 20. annos uno die minus. ideoque exacte *nofter.* *Dio* tamen destruit; qui *vira excessisse Augustum* 14. *Kalend. Septemb.* qua die quon-

Q. Pedio, post V. C. ¹ annis DCCIX, ante LXXII quam tu, M. Vinici, consulatum inires. ² Vidit hic annus Ventidium, per quam urbem inter captivos ³ Picentium in triumpho ductus erat, in ea ⁴ consularem prætextam jungentem ⁵ prætoriam. Idem hic postea triumphavit. 66
Furente deinde Antonio, simulque Lepido, quorum uterque, ut prædiximus, hostes judicati erant, cum anbo mallent sibi nunciari quid passi essent, quam quid ⁶ emeruisse, ⁷ repugnante Cæsare, sed frustra adversus duos, instauratum Sullani exempli malum, proscriptione. Nihil tam indignum illo tempore fuit, quam quod aut Cæsar aliquem proscribere ⁸ coactus est, ⁹ aut ab illo Cicero proficri-

quondam primum consulatum iniret. statuit. videoque sequi Lipsium ad I. Taciti. Schegk.

* x Kal. Octobres.] Puto, errare Vellejum. Sextili enim mense Augustus primum consulatum iniret: ut liquet ex SC. apud Macrobius Saturnalium lib. I. c. XII. & Dione Cassio l. LV. Voss.

1. Annis DCCIX.] Lege DCCXI. Mannus. Annis DCCIX.] Ad Sigonius comment. in fast. & triumph. Rom. ad ann. DCCX. & Onuphr. Pandin comment. in lib. 2. fast. ad ann. DCCXI. Boecler.

2. Vidit hic annus Ventidium.] Hunc locum illustrat Valerius l. 6. c. 9. quem consulas historia apud Dionem l. 43. Agellium lib. 15. cap. 4. Plutarch. Antonio, Appianum Bel. Civil. & Parthico. Plin. lib. 7. Schegk. Vidit hic annus Ventidium.] Vide Dion. sine 43. & lib. 47. p. 382. Val. Max. 6, 9, 6. Gell. 15, 4. Appian. Parth. Plus. Anton. Boeclerus.

3. Picentium.] Picenum Italiae regio.

4. Consularem prætextam jungentem prætoriam.] Cum enim prætor esset, consul factus est. vide Dionem lib. XLVII. & Fastos. Mannus.

5. Prætoriam.] Lipsius, Prætoriam. Prætoriam.] Omnes fere uno agmine, emendandum censent, prætoriam. Falluntur.

Est enim *ἔμελλεν*, cum. Infra: *Divi cl. mentia luctatus sua Cæsar*. Item: *Quam professione ejus, qua semper usus erat, congruebat*. Quamquam & illi loci ferriam criticum effugere non poterint. Sed injuria. *ἔμελλεν* etiam aliarum præpositionum Vellejo familiarem esse, a libi ostendimus Voss.

6. Emeruisse.] Aliàs, demeruisse. Rhenanus.

7. Repugnante Cæsare.] Sueton. Aug. 27. *In triumpho viratu, inquit, restitit quidem aliquamdiu collegis, ne qua fieret proscriptione, sed incipientiam utroque acerbius exercuit*. De Ciceronis proscriptione seorsim, repugnasse collegis per biduum, tertioque demum die concessisse auctor est in Ciceronis vita Plutarchus. De cetero excusat Augustum Dio 47. p. 377. omnemque crudelitatis triumphalis invidiam in collegas ejus rejicit. utri credimus, Suetonio an Dionis, quorum neuter sine auctoritate & argumentis agit. Boecler.

8. Coactus est.] Video te, Vellei, servare temporibus verius enim Suetonius, de Octavii crudelitate contra proscriptiones. Mannus. Coactus est.] Notat Mannus. Vellejum servare tempori. pro Vellejo Dio lib. 47. Schegk.

9. Aut ab illo.] Lipsius legit, ab ullo.

scriptus est; abscissaque scelere Antonii ¹ vox publica est, cum ejus salutem nemo defendisset, qui per tot annos & publicam civitatis & privatam civium defenderat. ² Nihil tamen egisti, M. Antoni: (cogit enim excedere propositi formam operis, erumpens animo ac pectore indignatio) nihil, inquam, egisti, mercedem cœlestissimi oris & clarissimi capituli abscissi ³ numerando, ⁴ auctoramentoque funebri ad conservatoris quondam reipub. tantique Cos. ⁵ irritando necem. Rapuisti tu M. Ciceroni lucem sollicitam, & ætatem senilem, & vitam ⁶ miseriorem te principe, quam sub te triumviro mortem: famam vero gloriamque factorum atque dictorum adeo non abstulisti, ut auxeris. Vivit vivetque per omnium sæculorum memoriam. Dumque hoc vel ⁷ forte vel providentia vel utcunque constitutum rerum naturæ corpus, quod ille pæne solus Romanorum animo vidit, ingenio complexus est, eloquentia illuminavit, manebit incolume: comitem ævi sui laudem Ciceronis trahet; omnisque posteritas illius in te scripta mirabitur, tuum in eum factum execrabitur; citiusque in mundo genus hominum, ⁸ quam
67 * cadet. Hujus totius temporis fortunam ne deflere quidem

1. *Vox publica.*] Lingua, qua Cicero velut publicam vocem edidit.

2. *Nihil tamen egisti.*] Hanc egressionem Vellejanam non immerito, etiam eloquentiæ nomine eximiam prædicavit *Rhenanus*. Ceterum de exitu & elogio Ciceronis auctores plerique jam sapius nominati, quibus adde omnino, è *suasoriis Senecæ ultimis*; ubi tum cetera magnifice, tum hoc verissime dicitur: *in Ciceronis laudes sequendas Cicerone laudatore opus esse.* adde *Plin.* 7, 30. *Pontan. Philocal.* 6, 22. *Boeclerus*.

3. *Numerando.*] *Popilio Lænati*.

4. *Auctoramentoque.*] Sumitur hoc vocabulum pro obligatione, & pretio

ejus, qui sit obligatus.

5. *Irritando.*] *Lipsius invitando. Irritando.*] *Alii, invitando.* *Malc. Q. Haterius apud M. Senecam Suasoria VII. Non feres inquam, & iterum irritare inimicum in mortem tuam cupies.* *Vossius.*

6. *Miseriorem.*] *Vulgo, inferiorem. Miseriorem.*] Si alias legitur, *inferiorem*; verosimile est fuisse in autographo *infeliciorem*. *Gruter.*

7. *Forte vel providentia.*] *Dubitatio hæc gentilis est.*

8. *Quam cadet.*] *Vulgo, cedit. Quam cadet.*] Apparet hic aliquid deesse; forte legendum est, *quam hujus nomen cadet.* *Rhenan. Quam cadet.*] *Mendosum*

dem quisquam satis digne potuit, adeo nemo exprimere verbis potest. Id tamen notandum est, fuisse in proscrip-
ptos uxorum fidem summam, libertorum mediam, ser-
vorum aliquam, filiorum nullam. adeo difficilis est ho-
minibus utcuinque conceptæ spei mora. Ne quid ulli fan-
ctum relinqueretur, velut in dotem invitamentumque
sceleris, Antonius L. Cæsarem avunculum, Lepidus Paul-
lum fratrem proscripserant. Nec Planco gratia defuit ad
impetrandum, ut frater ejus Plancus Plotius proscriber-
retur. Eoque inter jocos militares, qui currum Lepidi
Plancique secuti erant, inter execrationem civium usur-
pabant

dosum hoc esse, omnes fatentur. Alii
alia addunt. Patet, nihil addendo, mi-
nima fere mutatione, ita legi: *citius-
que in mundo genus hominum concidet.*
Manut. *Quam cadet.*] Payllo Manu-
tio placuit: *genus hominum concidet.*
Nos explemus: *quam ea cadet. Ea,*
nempe laus Ciceronis, de qua prædi-
ctum. Vide textum. Univerſus autem
hic locus expressus ab Arellio Fusco:
*Quoad humanum genus incolume manserit,
quamdiu usus literis, honor sum-
mæ eloquentiæ pretium erit, quamdiu re-
rum naturæ aut fortuna steterit, aut me-
moria duraverit, admirabile posteris vi-
gebis ingenium, & uno proscrip-
tulo proscribitur Antonium omnibus. Ubi
παραγωγὸς legi velim: honor scientiæ,
eloquentiæ pretium erit, elegantius ma-
gisque membratim. atque etiam ver-
tius, quia non honos tantum eloquen-
tiæ pretium, sed opes & fructus. Scri-
bo item: *rerum naturæ aut forma stete-
rit: non fortuna.* Lipsius. *Quam ca-
det.*] Lacunulam alii aliter atque ali-
ter explent. mihi videtur, Tullii co-
gnomen una litera fuisse expressum,
ideoque mox intercidiſſe. belle pro-
fecto omnia coherent, si legatur, *ci-
tiusque in mundo genus hominum, quam
Cicero cadet.* Gruter.*

1. *Potuit.*] Abest vet. editioni illud

potuit: recte. Lipsius. Potuit.] Super-
fluum forte, ut placet viris in hac lite-
ratura eminentissimis, vox *potuit*: sed
non ideo etiam temere expunserim.
comparat enim in editionum omnium
prima, neque aliter fuisse in authentico,
inde colligamus, quod Burrerius
tantum subnotet in eo conspici, *nec
desistere.* Si licet & mihi indulgere con-
jecturæ, malim, *nec desistere quidem quis-
quam digne potuit, nedum exprimere ver-
bis;* omisso illo postremo, *potest.* Gru-
terus.

2. *In proscriptos fidem.*] Copiose
Appianus.

3. *Ne quid ulli.*] Scribo, *ullibi.*
Lipsius.

4. *Velut in dotem invitamentumque
sceleris.*] Per mutuas dominationis pa-
ctiones nimirum, & *Δικτατοῦς* &
δυναστεῖων, quas Dio vocat. qui non
tantum hanc atrocitatem, sed etiam,
quæ Vellejus de fide, uxorum, ser-
vorum, &c. tetigerat, exemplis memora-
bilibus illustrat lib. 47. ut & Appian. 4.
ἐμφοῦλ. ubi amplius liberorum in pa-
rentes impietas annotatur. Boecler.

5. *L. Cæsarem avunculum.*] Dio l. 56.
L. Antonium Cæsarem vocat. Sed gen-
tile Antoniorum nomen videtur irre-
psisse. Bene fecit interpres, qui omisit.
Possius.

68 pabant hunc versum: ¹ *De germanis, non de Gallis*, ² *duo triumphant consules*. Suo præteritum loco referatur. ³ neque enim persona umbram actæ rei capit. Dum in acie Pharsalica Africaque de summa rerum Cæsar dimicat, ⁴ *M. Cælius vir eloquio animoque Curioni simillimus*, sed in utroque perfectior, nec minus ⁶ *ingeniose nequam*, cum

1. *De Germanis.* Captatur acumen ex ambiguo, ut nomen gentis videatur, quod alterius gentis nomini opponitur, cum interim significentur fratres, in illo versu: Intelliguntur autem hoc loco adoptivi fratres. vide Rutgers. var. lect. 1, 9. & not. ad Nepot. in Cimon.

2. *Duo triumphant consules.* Designatos intellige consules. Vide Sigon. comment. in fast. & triumph. R: ad ann. dccx. Boeclerus.

3. *Neque enim persona umbram actæ rei capit.* Umbrosum hoc sane, quid si & mendosum? Arbitror, & emendem: *umbram ac tenebras capit*. Non ille Cælius, inquit, homo genere ingenioque nobilis, qui latere in umbra silentii ac tenebris debeat. Extraham etiã nunc, etsi alieno loco & tarde. Lipsius.

4. *Dum in acie Pharsalica Africaque.* Considera, falsum reperies hunc contextum. Tempus seditionis Cælianæ indicare voluit; an hoc igitur, cum Cæsar in Pharsaliâ & Africâ dimicat? De Pharsaliâ, verum est: sed de Africâ, certe diu post Cælii motum & mortem illud bellum. Quin præcessit Ægyptium sive Alexandrinum, alterumque cum Pharnace. Denique Cæsar etiam interea in urbe. Omnino falsa hæc signatio: per Vellejanamne incuriam, an scriptoris? Hunc culpari mitius est, & *Βόσχος* fortasse emendem: *dum in acie Pharsalica circaque*. Nihil promius, quam *Africam* ex eo fecisse, si littera finalis adhæsit, ut solet, capiti sequentis. Interpretet autem: Dum

Cæsar in Pharsaliâ pugnat & circa, nempe ad Dyrhachium vicinisque locis oppositis Pompeio. Pugnas autem & ibi aliquot fuisse, notum. Quod tueri vulgatum aliquis conetur, quasi de Africano bello Curionis in Jubam & Varum sentiat: frustra sit. Nam nec Cæsar ibi dimicavit: nec certe de summa rerum. quod utrumque hic scriptum. Lipsius. *Dum in acie Pharsalica Africaque.* Lipsius reponit: *In acie Pharsalica circaque*. Potest tamen vulgata defendi. Licet enim tum in Africa ductu non militabat Cæsar, tamen auspicio, & per suos. *Atque non de summa rerum*, inquis. Imo vero: de summa rerum *ἀπὸ τοῦ ἡγῶντος* refertur ad Pharsaliam Africamque, ut fortasse sufficeret, sensum phræseos præcisæ ad unum membrum determinari, licet *σύνταξις* ad utrumque congruat, qualia exempla non desunt. Sed quid argutamur? Utrique etiam tum per suos de summa rerum dimicavit Cæsar in Africa: nisi quis credat, summam rerum ad Cæsarem venire potuisse, partibus Pompejanis tam valide bellum alibi sustentantibus. De seditione *M. Cælii sive Cæciliæ Rufi* ut & *Milonis*, vide Dion. 42. p. 2, 9. & 220. Liv. epit. III: *Cæs. 3. b. c.* Boecler.

5. *M. Cælius.* Cæcilium Rufum Livius lib. III. corrupte. Cæsar lib. 3: *Bel. Civil. iisdem temporibus Roma M. Cælius Rufus prætor, causa debitorum suscepta in initio magistratus tribunal suum, juxta C. Trebonii prætoris urbani sellam collocavit.* Schegk.

6. *Ingeniose nequam.* Nam & ita de Curione

¹ cum ne modico quidem fervari posset ² (quippe pejor illi res familiaris quam mens erat) in prætura novarum tabularum auctor extitit: nequitque senatus & ³ auctoritate Coss. deterreri, accito etiam Milone Annio, qui non impetrato reditu Julianis partibus infestus erat, in urbe seditionem, ⁴ haud magis occulte bellicum tumultum movens, primo summotus à rep. mox consularibus armis auctore senatu circa ⁵ Thurios oppressus est. ⁶ Incepto pari similis fortuna Milonis fuit; qui ⁷ Compfam in Hirpinis oppu-

Curione supra: *Sua alienæque & fortune & pudicitia prodigus, homo ingeniosissime nequam, Acidali.*

1. *Cum ne modico quidem.*] Vulgo, in modica. *Cum ne modico quidem.*] Alii aliter. Ego quoque, si est indulgendum conjecturæ, legerem: *Cum ne modica quidem re fervari posset.* Nulla enim ei res erat, quod ostendunt verba, quæ sequuntur. *Manut. Cum ne in modica quidem.*] Gryph. & alii, *cum ne à Diis quidem fervari posset.* Bene ad sententiam, non ad verba. persuasum mihi ab audaci correctoris manu esse, qui ad illud Plauti Terentiique, *Ipsa sibi salus, Jupiter, Juno, Ops, servare cupiat, non possit*, respexerit. *Schegk. Cum ne modico quidem.*] Ita castigandum. Frigent hic plane aliorum conjecturæ: quas cui bono recenscam. *Vossius.*

2. *Quippe pejor illi res familiaris.*] Et hoc idem infra de Rufo Egnatio repetit, solemni sui ipsius imitatione. *Cum esset omni flagitiorum scelerumque conscientia mersus, nec melior illi res familiaris, quam mens foret.* Acidali.

3. *Auctoritate Coss.*] Hoc valet, *Consulum.* Atqui, ne juvenus erret, *Cos.* sive *Consulis* scribendum est. quia unus Servilius tunc in urbe, cui Cæsar collega, sed absens & in bello. *Lipsius.*

4. *Haud magis.*] Quantum ex vetusto codice conijcere potui, legendum videtur: *In urbe seditionem, magis*

autem occulte bellicum tumultum movens. Burr. *Haud magis.*] Argutabar: *in agris occulte.* Nam ita res fuit, Romæ seditionem, in agris bellum movebat per Milonem. Cæsar lib. III. *Clam nunciis ad Milonem missis, évocatoque in Italiam: eum in Thurinum ad sollicitandos pastores præmisit.* Lipsius. *Haud magis.*] Hæc lectio & distinctio est à ver. exemplari. Alii tamen malunt, *aut magis occulte bellicum tumult.* m. Boeclerus.

5. *Thurios.*] Urbs hæc in Salentinis.

6. *Incepto pari.*] Minime habuerim pro lectione meliori conjecturam rescribentium, *interfecto pari, similis.* Sic enim petit auctori dogma suum, quo innuit eosdem sortiri eventus, qui similibus auspiciis res minime similes exorsi sunt. de Cælio & Milone sic breviter Epitoma Livii cx I. *uterque cum bellum molirentur, interempti sunt.* Grut. *Incepto pari.*] Lego, *in cæpto pari, &c.* Epitoma Livii, lib. cx I. *Uterque cum bellum molirentur, occisi sunt.* Acidalius coniecerat, *interfecto pari.* Quod merito refellit Gruterus. *Vossius.*

7. *Compfam in Hirpinis.*] Cæsar ad *Compfam* scribit interfectum in agro Thurino. Etiam Eusebius, sed à nobis corrigendus: *M. Cælius Prætor, & T. Annius Milo exsul oppressi, res novas in Tiriano Brixioque agro molientes.* Scribendum: *in Thurino Brucioque.* Lipsius. *Compfam in Hirpinis.*] Quid putidius, quam

oppugnans, ictusque lapide, tum P. Clodio, tum patriæ, quam armis petebat, pœnas dedit; vir iniquus, & ultra sortem temerarius. Quatenus autem aliquid ex ommissis peto, notetur immodica & intempestiva libertate usos ² adversus C. Cæsarem, ³ Marullum Epidium, ⁴ Flaviumque Cæsarium trib. pl. dum arguunt in eo regni voluntatem, pœne vim dominationis expertos. In hoc tamen sæpe

quam hic cum Cluverio intrudere, *Cassanum in agro Thurino oppugnatum?* Nititur tamen se defendere auctoritate Plinii Nat. Hist. lib. 11 cap. 1v. Addit præterea maiorem fidem Cæsari habendam, quam Velleio; cuius verba ex 111. de bello civili ita emendat: *Milo, qui bis silam solutis ergastulus, Cassanum in agro Thurino oppugnare cepit. Ubi omnes quidem codices, tam Mss. quam impressi, habent, Cosam. Quorum auctoritate motus, nihil temere mutare ausim. Per Cosam vero intelligimus eandem urbem, quæ Velleio Compsa. Nam hodieque appellatur Cossia. Scio quidem, illam esse Hirpinorum proprie, non Thurinorum. Sed ruetur me satis Strabo lib. 1v. qui, ubi studiose de his gentibus agit, fatetur, eas vix certis terminis posse distingui. Unde etiam est, quod Compsam Lucania attribuat Ptolomæus. Nec minus vulgatam Cæsaris scripturam firmanant verba Eusebii, qui palam in Thurinis id factum refert. Sic enim ille, in Chronico: *M. Calpurnius prætor, & T. Annius Milo exul, oppressi, res novas in Thurino Bruttioque agro molientes. Multo autem infirmior Cluverii argumentatio petita ex verbis Plinii, qui loco jam ante memorato, Milonem apud castellum Carissanum perisse tradidit. Restituebat ille, Cassanum. Sed cur non eodem iure mihi reponere liceat, Cossanum, aut, Compsanum? Denique quo sana esse Velleii verba magis constet, addo, falsum esse, quod scripserat Cluverius, narrationem Cœlii**

præcedentem multis esse verbis mutilatam. Non tamen leviter corruptam fuisse negem. *Vossius.*

1. *Ultra sortem temerarius.*] Magis audax scilicet, quam pro conditione exulis, cuius est jacere fere, nec attondi. *Lips.* Legitur etiam *ultra sortem. Ultra sortem temerarius.*] Id est, temerarius quam fortior. sic noster infra cap. 83. *& infra servos cliens.* & cap. 88. *mollitibus ultra feminam fluens.* denique cap. 118. *ultra barbarum promptus ingenio.* Alii revocant conjectaneum *Rhenani, & ultra sortem temerarius.* sed non video, cur Miloni exilium moderari debuerit temeritatem, homini feroci & alteri, ut dicam, Coriolano. *Gruter.*

2. *Adversus C. Cæsarem.*] Julium Cæsarem capies. Quod non monerem, nisi fuissent, qui Augustum intellexisse viderentur. Adi Valerium Maximum lib. v. cap. vi. Suetonium in Cæsare, & Dionem lib. xliiv. *Vossius.*

3. *Marullum Epidium, &c.*] *Sueton. Cas. 79. Val. Max. 5, 7, 2. Plut. Cas. Appian. ἐμφύλ 2.* sed nemo accuratius Dione 44. p. 277. *Boecler.*

4. *Flaviumque Cæsarium.*] Duo gentilicia nomina non debent conjungi. Bene ergo in Gryphiana, & aliis quibusdam editionibus, emendatum est, *Flavumque.* Flavi autem cognomen Cæsario tribuunt Livius, Suetonius, Plutarchus, aliique. Nam in Dione lib. xlviii. mendose legitur, *Αδ-χι Κεσίν Φλάκκ.* Scribi debet, *Καισίν Φλάκκ.* *Appianus*

ſæpe laceſſiti principis ira exceſſit, ut cenſoria potius contentus nota, quam animadverſione dictatoria ſum-
moveret eos à rep. teſtareturque, eſſe ſibi miſerrimum, quod aut natura ſua ei excedendum foret, aut minuenda dignitas. Sed ad ordinem revertendum eſt. Jam & Dolabella in Aſia¹ C. Trebonium conſularem, ² cui ſuccedebat, fraude deceptum ³ Smyrnæ occiderat, virum adverſus merita Cæſaris ingratiſſimum participemque cædis ejus, à quo ipſe in conſulare provectus ſaſtigiū fuerat: & C. Caſſius, acceptis à ⁴ Statio Murco & ⁵ Criſpo Marcio, prætoriis viris ⁶ imperatoribusque, prævalidis in Syria legionibus, incluſum Dolabellam, qui præoccupata Aſia in Syriam pervenerat, ⁷ Laodicea expugnata interfe-
cerat;

nus hunc ubique Sittium nominat. Errore, ut putō, non librarii, ſed ipſius Appiani. *Vofſius.*

1. C. Trebonium.] De Trebonii interitu, ipſiusque quod ſequitur Dolabellæ fato, vide *Dion.* 47. p. 392. & 393. *Liv. epit.* 119. *Appian.* 4. ἐμφυλ. *Boeclerus.*

2. Cui ſuccedebat.] Succedebat non à ſenatu, ſed à ſe & ſcelere ſuo miſſus. Nam provincia illi Syria erat, atque in eam ibat. *Lipſius.*

3. Smyrnæ.] Urbs in Ionia. Hodie quoque mercatura celebris.

4. Statio Murco.] Alias, à Sexto Murco. Rhenan. *Statio Murco.*] *Statio Murcus* in argenteo etiam denario I M P. dicitur. De hoc autem Murco videndus liber noſter de Familiis. *Urfinus.* *Statio Murco.*] *Statio*, non *Statio* legendum, ut bene ex numiſmate emendat *Urfinus*. Vocabatur autem hic *L. Statio Murcus*. Ut conſtat ex Cicerone, ac Dione Caſſio. Appianus non uno loco Sexti prænomen ei tribuit. Sed fallitur. *Vofſius.*

5. Criſpo Marcio.] Falluntur, qui ex Dionis lib. XLVII. reponunt, *Criſpo Marco*, vel *M. Criſpo*. Nam ipſe Dion

mendoſus, apud eum pro *Μάρκω Κεῖων* legendum, *Μάρκω*. Similiter etiam apud *Hirtium* lib. de bello Africano, *Marcium Criſpum*, non *Marcum*, optimi Ms. fide reponendum cenſeo. Docet hoc Caſſius apud *Ciceronem* lib. XI. *epiſt. ad Fam.* ac ipſe *Cicero* *Philipp.* II. Appianus hunc ſapiuſcule *Minutium Criſpum* vocat. Sed in hoc quoque eum fugit ratio. *Vofſ.*

6. Imperatoribusque prævalidis.] Non ſequor *Schegkium*, qui probabat: *imperatoribusque, validis, &c.* Quod in *Bonhommæ* editione invenerat. Mihi vera lectio videtur: *imperatoribusque prævalidis*. Quod Aldo etiam monitum. *Vofſius.*

7. Laodicea.] In *Mſſ.* *Laodicea*, ut *Laodice* apud *Justin.* Sic *Laomedon* pro *Laomedon*, *Lautumia* pro *Laotumie*. Ita & *Theodoſius*, *Theodoſius* apud *Claudianum*, & alios: item in epigrammate veteri, quod libro III. *Catalectorum Pithœi* legitur:

Orania Theodoſio cedunt, ſabalique perenni.

Perperam enim excuſum, Theodoſio Vofſius. Laodicea expugnata.] Expugnata mavult cum Aldo *Schegkio*. Li-

cerat; ¹ ita tamen, ut ad ictum fervi sui Dolabella non se-
gniter cervicem daret; & decem legiones in eo tractu sui
juris fecerat. & M. Brutus C. Antonio fratri M. Antonii
in Macedonia, Vatinioque circa Dyrrachium ² volentes
legiones extorserat: sed Antonium bello lacesierat; Va-
tiniuum dignatione obruerat: cum & Brutus cuilibet du-
cum præferendus videretur; Vatinius ³ nulli nomini non
esset postferendus. ⁴ in quo deformitas corporis cum tur-
pitudine certabat ingenii, adeo ut animus ejus ⁵ digniffi-
mo

bri vet. *Laodicea expugnata ea urbe fe-
cerat ita tamen.* Ex quo Rhenan. leg.
censet, *Laodicea expugnata interfecerat;
ita tamen. Laodicea expugnata.*] Ita Rhe-
nanus, non male meo iudicio, nam ad
vocem *interfecerat*, rectius quadrat,
quæ mox per ἐπίπληξις, sive quandam
ἐπινοήσεως διορισμὸν adduntur.
Quamquam ne sic quidem locum per-
sanatum credam. *Vossiana* emendatio
ista est: *Laudiceæ, expugnata ea urbe,
ceperat (ita tamen, &c. Boecler.*

1. *Ita tamen, &c.*] Si hæc parenthesi
includantur, haud paullum ad periodi
lucem factura iudicat Lipsius.

2. *Volentes.*] Ursinus legit, *volenti.*
Volentes.] Quid si, *valentes?* Sane sic
paullo ante etiam, *prævalidis legioni-
bus*, dixit. Tamen nil muto. pro vul-
gari lectioe Ms. & quod infra simili
modo protulerit Vellejus: *pecunia sine
à volentibus acceperant.* Frustra vero
Ursinus scribebat, *volenti.* Nam quo-
modo cohæret, *volenti extorserat?* Est
hoc plane contra Velleii mentem, qui
paullo post etiam subiicit de Bruto,
Vatinium dignatione obruerat. Vossius.

3. *Nulli nomini.*] Puteanus legit, *nulli
minimo.* Aliquando putant legendum,
nulli homini. Posset & illud *nomini de-
leri*; tanquam glossema ad *τὸ nulli*,
eum prius glossema esset, *nemini*, ex
quo factum sit, *nomini.* Manut. *Nulli
nomini.*] Correctores velut agmine fa-

cto ruunt ad delendum istud, *nomini.*
Ego si imperium sustinere possim, ju-
beam quiescere. *Nullum nomen, est ne-
mo.* Sic ubique *nomen Romanum*, pro
Romanis; rem ut pro nomine intelli-
gas. Epicedio Drusi Albinovanus:

*Fluminaque & fontes & nomina ma-
gna locorum,*

pro ipsis locis. Cæcilius apud Nonium
in Deintegrare:

*Nomen virginis, nisi mirum est, dein-
tegravit.*

pro virgine ipsa. Aufonius epist. ad
Theonem:

*Et jacula, & fundas & nomina villi-
ca lini.*

Obscurus auctor, Diris:

Et casti fontes, & felix nomen agelli.

Ad Velleium ut redeam, ea vis est ibi
defensæ locutionis. Cum Brutus cui-
libet ducum esset præponendus; Vati-
nius non modo non nulli duci, sed vel
alii cuilibet vilissimo nomini, id est,
homini, erat postponendus. Ut jam de-
finant sibi nescio quas glossas somnia-
re. Qui admittere hoc tamen nolet,
potius quam deleat, liceat illi legere,
nulli omnium. Acidal.

4. *In quo deformitas.*] Cicero in eum:
*cujus testimonium propter turpitudinem
vita, sordes domesticas nullius momenti
putaretur.* Et in Bruto ait, *cum ex sum-
mis & fortuna, & vita sordibus consu-
lem factum.* Schegk.

5. *Dignissimo domicilio.*] Pulchre in
hanc

mo domicilio inclusus videretur. eratque septem legionibus validus. ¹ Et lege Pedia, quam consul Pedius collega Cæsaris tulerat, omnibus qui Cæsarem patrem interfecerant, aqua ignique ² damnatis interdictum erat. quo tempore ³ Capito, patruus meus, vir ordinis senatorii, ⁴ Agrippæ subscripsit in C. Cassium. Dumque ea in Italia geruntur, acri atque prosperissimo bello ⁵ Cassius Rhodum, rem immanis operis, ceperat; Brutus ⁶ Lycios devicerat; & inde in Macedoniam exercitus transjecerant; cum per omnia repugnans naturæ suæ Cassius, etiam Bruti clementiam vinceret. Neque reperias, ⁷ quos aut pronior fortuna comitata sit, aut veluti fatigata maturius desti-

hanc rem ait Eumenius Paneg. Const. dicto: *Naturam ipsam magnis mentibus domicilia corporum digna metari.* Voss.

1. *Et lege.*] Lipsius, *At lege. Et lege Pedia.*] Adde Dion. 46. p. 367. Appian. 3. b. c. p. 586. Liv. 120. qui Cæsarem hanc legem tulisse dicunt. Nimirum Cæsar Q. Pedium collegam ferre iusserat. Sigon. *comment. in fast. Gr. r. R. ad ann. dccx. & Onuphrius Comment. in fast. ad ann. dccx.* Hanc legem, cum neque in universum, neque in futurum sit lata, pro lege non habendam esse, Rosinus notat 8, 27. Boecler.

2. *Damnatis.*] Petrus Delbenius tollit, *damnatis.* Manut.

3. *Capito patruus meus.*] An Atteius Capito Jurisconsultus ille nobilis? Factum sit non abhorrrens ab ingenio viri, qui adulator, & *cujus obsequium dominantibus probabatur*, ait Tacitus. Sed vereor, ut tunc non tam grandi & Senatoria atate fuerit. quippe qui obiit demum nono Tiberiani imperii anno. Vide Tacit. 111. Ann. extremo. Lipsius. *Capito patruus meus.*] Miror ambigere Lipsium, num hic sit Atteius Capito, cujus tertio Annal. meminit Tacitus. Cum enim hunc patruum di-

cat Velleius, illud nullo modo verum esse potest: nisi statuas illum adoptione in Atteiam familiam transfuisse. Præterea tempora vix illud pariantur. Quod tamen Lipsium non fugisse fateor. Vossius. *Capito patruus meus.*] Jactat Vellejus suorum in Cæsares merita, aulicique obsequii artes ab stirpe sibi conciliatas, vult intelligi. Boeclerus.

4. *Agrippæ subscripsit.*] Moris recepti subscribere quâ in crimen, quâ in poenam, de illa multi ex Verrinis & Pædiano, de hac quæ principum proprie, Suetonius Nerone: *Cum de supplicio cuiusdam capite damnati, ut ex more subscriberet, admoneretur, quam vellem, inquit, nescire litteras.* Schegk.

5. *Cassius Rhodum.*] Dio 47. p. 305. Appian. 4. ἐμϕυλ. Plut. in Brut.

6. *Lycios.*] Lycia Ptolemæo & cæteris Asia regio.

7. *Quos aut pronior fortuna.*] Fortuntorum notabilis est in pari fortuna disparitas. Quorumdam eximias virtutes ac prudentiam comitatur fortuna fido & assiduo successu; quosdam, ubi diu comitata est, ad extremum deserit. quosdam per vices, & miscens adversa secundis beat: quosdam in omni vir-

70 destituerit, quam Brutum & Cassium. Tum Cæsar & Antonius transjecerunt exercitus¹ in Macedoniam, & apud urbem Philippos cum M. Bruto Cassioque acie con-

con-

turis conatu destituit fugitque: quorundam læta initia, in progressu, aut ante progressum, statim abruptit. quibusdam temeritas etiam & ignavia ubique procedit: plurimi majore fortuna, quam sapientia utuntur. verum, quidquid diversitatis habent illa Felicitum notæ, commune omnibus, sed maxime præfidenter de successu sententibus, accipitium imminet. Boetius.

1. In Macedoniam, & apud urbem Philippos. Sic est. Philippi isti in Macedonia extremâ Ptolomæo locantur, aliis in Thraciâ primâ. Sunt ad Strymonem fluvium, & subjacet planities aptissima pugna. Victus in eâ Cassius & Brutus. Diversi omnino ab istis Philippi sunt in Thessaliâ, ubi Pompejus victus, ad Peneum flumen. Ergo jure miror, quid poëta aliquot in mentem venerit confundere hæc loca & urbes, quasi si utrumque civile bellum in iisdem campis depugnatum. Lucanus innuit

Romanas acies iterum videre Philippi,
quem tamen excuses, quasi Philippi iterum viderint, sed non iidem. Manlio quid facias? qui sic lib. 1.

— ducibus jurata cruentis

Arma Philipeos impleverunt agmine campos.

*Vix etiam sicca miles Romanus arenâ
Ossa virum lacerosque prius superstitiis artus,*

Perque patris pater Augustus vestigia vicit.

Nam vult in iisdem campis atque adeo vestigiis pugnavisse Augustum, quibus patrem: & milites superstitisse cadavera & ossa. Quid poëtas culpo? Florus historicus idem peccat: Brutus & Cassius, comparatis ingentibus copiis, eandem illam, que fatalis Cn. Pompejo fuit, arenam insederunt. Hoc autem tam ve-

rum est, ut centum aliquot milliaria sint interjecta. Vide Dionem xlvii. & Appianum iv. Civil. quorum uterque situm Philipporum, ubi Brutinum prælium, accuratè designat & describit. Lipsius. In Macedoniam, & apud urbem Philippos. Recte Manilius, Florus, & alios refellit Lipsius, qui Philippensem pugnam in iisdem Philippicis campis commissam scribunt, in quibus Cæsar cum Pompejo ante dimicaverat. Immerito autem in confectionem culpæ trahunt quidam Virgilium, quod sub finem primi Georg. dixerit:

Romanas acies iterum videre Philippi,
Nam ipse postea se explicat, cum ait:

Nec fuit indignum superis bis sanguine nostro

Emathiam & latos Emi pinguescere campos:

Ut non sit dubium, quin geminos Philippos intelligat Maro: illos, qui in Thessaliâ sunt, & alteros, qui in Macedonia ad Hæmum montem. Reliqui omnes poëta lapsi; inter quos & Ovidius xv. Met. Nisi excipere libeat auctorem epigrammatis, quod extat in Catalectis veterum Poëtarum:

*In Macetum campis ulius jam Cæsaris
umbras*

*Sum patris, Augustus belloque armis
que superbus;*

*Namque meos sensu fugiens Antonius
enset, &c.*

At quid hic Augustum bello contra Antonium Cæsaris manes ultum esse ait? Omnino id de Bruto Cassioque accipiendum. Lege igitur:

Famque meos sensu, &c.

Nihil enim certius, quam duo prælia intelligi. Vossius. In Macedoniam & apud urbem Philippos. Scriptores hujus belli notavit ad Flor. 4, 7. Camerius.

Die

concurrerunt. Cornu, cui Brutus præerat, impulsis hostibus castra Cæsaris cepit. nam ipse Cæsar, etiam si infirmiffimus valetudine erat, obibat munia ducis, oratus etiam ab Artorio medico, ne in castris remaneret, manifeste denuntiatione² quietis territo. Id autem in quo Cassius fuerat, fugatum ac male multatum³ in altiora se receperat loca. Tum Cassius ex sua fortuna eventum collegæ æstimans, cum dimisisset evocatum iussissetque nun-

Dio 47. & Zonaras l. 2. qui prolixius sermone, quam alias solet, exponit, quæ à Dione mutuatur. Boecler.

1. Oratus etiam ab Artorio medico.] Valde celebre est hoc somnium & eventu ipso nobile, ideoque diligentè scriptoribus huius belli annotatum. Aliqui inter argumenta providentiæ hæc talia etiam gentilibus oblata ponunt, divinitusque immitti credunt; alii præstigiis Diabolicis accensent (vide de hoc ipso somnio Artorii aliisque Lactan. 2. 8.) quidam naturæ quandam vim hinc committuntur, præsertim qui ad rem propositum disquirunt, Heroibus tantum somnia tribuentis. Verum ut de tali somnio, quale hic habemus, valde datum fuerit affirmare, ex causis naturalibus ortum esse: ita cetera dubitatio non parum difficultatis videtur habere. Servasse Deum etiam gentilibus Heroes & à periculis ereptos maioribus rebus adhibuisse, negari nec potest, nec debet. Quocirca nec pugnat cum Divina Philosophia, si dicas; Incolumitatem talium virorum curâ Deo fuisse; ejusque curæ partem somniorum fatidicorum immisionem aliquando ostensam. At vero ea somnia ex ipsis speciebus per somnium oblatis non uniusmodi sunt, aut una æstimatione comprehendi queunt. Quæ in Sacris codicibus leguntur exempla, nullas habent imagines idololatricas, neque vel Deorum vel factorum ethnicorum simulacra, quanquam ethnicis

ostensa, præferunt: sed in somnio Artorii, Minerva virum monet, alibi Jupiter in templo suo, è sinu suo futura promittit. Unde merito ambigas, an Deus immittendis homini pagano somniis, profanum cultum imaginis adhibere voluerit. Inquis: si Diaboli præstigiis id assignas, unde & quomodo Diabolus præscire eventum pugne Philippensis potuit? Hic ergo videatur forte distinctio facienda inter illas profanas species, quatenus è causis naturalibus & quotidiani usus reliquiis phantasia offeruntur; & inter dispensationem divinam, quæ emergentibus naturaliter simulacra significantia reverentè conjungere, sive naturæ occupationem ad futurorum indicia dirigere potest. Consule Terullian. lib. de anima 46. Zwinger. Theatr. Volum. 5. lib. 4. tit. de insomniis. Pontan. Philocal. 10, 21. Boecler.

2. Quietis.] Somniis in quiete.

3. In altiora se receperat loca.] Ita Gruterus, Sylburgius, aliique edidere. Potest tamen omitti illud, se; quoniam à principe editio abest, quod jam Postiana notæ advertere. Boecler.

4. Cum dimisisset evocatum.] Titinium Centurionem Valerius lib. 9. c. 9. nominat, uterque bene. Dio lib. 55. Sicut & evocatorum summam dicere non possum, uti illis Augustus cepit, tum primum, cum veteranos patris contra Antonium convocavit, servavitque deinde, & sunt una adhuc legio, peculiares suas habens vires, (sic malo cum Cuiacio

nuntiare sibi, quæ esset multitudo ac vis hominum, quæ ad se tenderet, tardius eo nunciante, cum in vicino esset agmen cursu ad eum tendentium, neque pulvere facies aut signa denotari possent; existimans hostes esse qui irruerent, lacerna caput circumdedit, extentamque cervicem² interritus liberto præbuit. Deciderat Cassii caput, cum evocatus advenit, nuncios Brutum esse victorem. qui cum imperatorem prostratum videret; Sequar, inquit, eum, quem mea occidit tarditas; & ita in gladium³ incubuit. Post paucos deinde dies Brutus confligit cum hostibus, & victus acie, cum in tumultum nocte ex fuga se recepisset, impetravit à Stratone Ægeate, familiari suo, ut manum morituro commodaret sibi; rejectoque lævo super caput brachio, cum mucronem gladii

quædæm vertere, vitæ, quam Xylandro parum considerato ad ritum, fœces) quemadmodum centuriones. Proinde Velleius appellat *evacatum*, quia ex illorum numero Valerius centurionem, quia vite honoratus. Vitis enim insigne Centurionum. Plinius; *Centurionum manum vitis, atque etiam in delictis, pœnam ipsam honorat.* Et Juvenalis vitis pro Centurionatu;

— aut vitem posse libello.

Schegkiius.

1. *Neque pulvere.*] Bucretius meus, præ desiderari putat, atque inferit: neque præ pulvere. Et erroris quidem in eo facilis occasio. *Acidal.* Neque pulvere.] Frustra legunt neque præ pulvere. Nam præ intelligitur. Ut cum dicimus, gaudio lachrymari, amore emori, aliaque id genus. *Vossius.*

2. *Interritus liberto præbuit.*] *Pandaro* ut nuncupat Aurelius Victor. Sed lego, *Pindaro*, ex Valerio Maximo lib. vi. cap. viii. Plutarcho in Antonio, Brutoque, Appiano lib. iv. Bell. Civ. ac Dione lib. xlvii. *Vossius.*

3. *Incubuit.*] Vulgò pessime, *occubuit.* *Incubuit.*] Valerius Maximus. Nam

C. Cassium error à semetipso pœnas exigere coëgit. Inter illum enim pugna quatuor exercituum apud Philippos varium ipsique ducibus ignotum eventum, missus ab eo Titinius centurio nocturno tempore, ut specularetur, quomam in statu res M. Bruti essent, dum crebros excessus via petit, quia tenebrarum obscuritas, hostesne an commilitones occurrerent, dignoscere non sinebat, tardius ad Cassium rediit. Quem is exceptum ab hostibus, omniaque in eorum potestatem recidisse existimans, finire vitam properavit: cum & castra hostium invicem capta, & Bruti copiarum magna ex parte incolumes essent. Titinii vero non obliteranda silentio virtus, qui oculis paulisper hæsit, inopinato jacentis ducis spectaculo attonitus; deinde profusus in lachrymas, Et si imprudens, inquit, imperator causa tibi mortis fui: tamen pe id ipsum impunitum sit, accipe me fati tui comitem. Superque exanime corpus ejus jugulo suo gladium capulo tenus demisit: ac permisso utriusque sanguine, duplex victima jacuit, Pietatis hæc, Erroris illa.

I. *Emicat.*]

ejus dextera tenens, sinistra admovisset mammillæ, ad eum ipsum locum, qua cor emicat, impellens se in vulnus, uno ictu transfixus expiravit. Protinus Messalla, fulgentissimus juvenis, proximus in illis castris Bruti Cassique auctoritati, cum essent qui eum ducem poscerent, servari beneficio Cæsaris maluit, quam dubiam spem armorum tentare amplius. Nec aut Cæsari quidquam ex victoriis suis fuit lætius, quam servasse Corvinum; aut majus exemplum hominis grati ac pii, quam Corvinus in Cæsarem fuit. Non aliud bellum cruentius cæde clarissimorum virorum fuit. Tum Catonis filius cecidit. Eadem Lucillum Hortensiumque eminentissimorum civium filios fortuna abstulit. nam Varro ad ludibrium moriturus Antonii, digna illo ac vera de exitu ejus magna cum libertate ominatus est. Drusus Livius

Julia

1. Emicat.] Pulsat.

2. Hominis grati ac pii.] Notat hujus in Messalla pietatis exemplum etiam Appianus 5. ἐμφυλ. ubi Octavius Cæsar cladem perpeffus, exercituque exutus, à Messalla, quem tamen olim proseripserat, cum jam in ejus potestatem venisset, conservatus est. Boecl.

3. Hortensiumque.] Fallor an ejus filii mentio apud Suetonium: Plerosque modestia & pudore terruit, in quibus Ortalum, Q. Hortensii oratoris nepotem. & Tacitum II. Annal. quò magis mirum fuit, quod preces M. Ortali nobilitis juvenis, in paupertate manifesta, superbibus accepisset. Nepos erat oratoris Hortensii. Si verum, oppido juvenem tempore obitus paterni fuisse oportet. Schegkiius.

4. Nam Varro.] Quis autem iste Varro? videatur meritissima è *ἔξοχῆ* noster ille intellegi, cui fama quam Æternitas magis æqua. Illa nomen ejus servat, hæc scripta non adspexit: quorum tamen feracius vix fuit aliud ingenium Græcum aut Romanum. Sed vi-

deatur inquam iste intellegi: non tamen potest. Nam proseriptus quidem à Triumviris Varro, sed certantibus de salute ejus, quibus aliqua honesti cura, vicit Fofius Calenus amicus Antonii, & eum ad se recepit. Ita tempestatem illam evasit. Appianum vide, & Agell. III. cap. x. Pugna autem Philippensi non opinor interfuisse. Ætas militiæ & iis actionibus virum solvebat: & aliquot sane annis post vixit. Quid verba facio: in lectulo suo obiit, non properata aliqua morte: ut clare scribit Valerius lib. VII. Terentius Varro, non annis, quibus sæculum aquavit, quam stilo vivacior fuit. In eodem enim lectulo & spiritus ejus, & egregiorum operum cursus extinctus est. Ergo alius iste Varro, quem velim omnino magis Vellejus retexisset. Lipsius. *quem dicit Cassius 47. n. 11.*

5. Ominatus est.] Livius de Æmilio Paulo: *Ac prope certa spe ominatus esse homines; finem esse Macedonico bello.* Schegkiius.

6. Drusus Livius.] Ita post excessum

¹ Juliae Augustae pater & ² Varus Quinctilius, ne tentata quidem hostis misericordia, alter se ipse in tabernaculo intererit: Varus autem liberti, quem id facere coegerat, manu, ³ cum se insignibus honorum velasset, jugulatus est.

72 Hunc exitum M. Bruti partium septimum & trigelimum annum agentis fortuna esse voluit: ⁴ corrupto animo ejus

Augusti Liviam demum dictam constat, & *Ἰουλία* ergo locutus Vellejus. Sic & Plinius lib. vii. cap. xlii. Inter se steriles, ubi cum aliis junxere, gignunt: sicut Augustus, & Julia. Sic habent Mss. non *Livia*, ut edunt. Similiter Flavius Josephus *Liviam* ubique Ἰουλία appellat. Nec aliter jam olim vertit Rufinus. Ut non sit audiendus Scaliger in Animadversionibus Eusebianis, ad numerum mml. ubi non dubium esse ait, quin librario mendo nomen Juliae apud Josephum jam olim irrepserit. *Vossius.*

1. Juliae Augustae pater.] *Liviae*, reponendum puro. *Manut.* Juliae Augustae pater.] *Livia* mavult Aldus: sed vulgatam jam olim ad Tacitum firmavit Lipsius. Juliae Augustae pater.] Vir doctus *Liviae* reponendum putat, non conscisco. Tacitus lib. i. Annal. *Livia* in familiam *Juliam*, nomenque *Augustae* adsumebatur. Et lib. 5. *Julia* Augustae mortem obiit, etate extrema. Dio lib. 56. Et sacerdotem *Liviam*, quae tunc *Julia*, etiam *Augustae*que cognomen acciperat. At ita infra: Quid tum? *Liviam* vocat, sed non *Augustam*. Hoc observate ex numis, lapidibus, historicisque verum cognomen *Augustae* perpetuo *Julia*, *Liviae* numquam assignari. *Schegk.* Juliae Augustae pater.] Alii *Livia* reponunt: qua correctione minime quidem opus erat. Licet enim tum temporis nondum *Julia* diceretur, nihil tamen impedit, quo minus *Vellejus*, respectu secuti temporis, nomen praeteritum illustrius, quo prius innumbratum est, adhibeat. *Boecler.*

2. Varus Quinctilius.] Ad eum scripsit Horat. lib. i. Od. 18.

3. Cum se insignibus honorum velasset.] More priscorum mortalium hoc tali casu, *Livius* lib. 5. agens de capta urbe à Gallis, prodit: adeo haud secus, quam venerabundi intuebantur in adium vestibuli sedentes viros, praeter ornatum, habitumque humane austeriorem, majestate etiam, quam vulvis gravitasque oris praeseferbat. De Cleopatra Dio, & Florus lib. 4. cap. ii. In Mausoleum se recepit, ubi maximo, quam solebat, induta cultu, in diverso odoribus solio, juxta suum se collocavit Antonium. De Olympia Alexandri matre Justin. lib. 14. Adi Plutarchum. Deinde in violenta morte, suprema illis cura honeste cadere. De Lucretia Ovid. Factor. ii.

Tunc quoque jam moriens ne non procumbat honeste

Respicit, haec etiam cura cadentis erat. Lege Sueton. Caesar. Agellium lib. 15. Plutarch. de claris mulieribus passim. *Schegk.*

4. Corrupto animo ejus.] Omnes consentiunt in reprehensione ejus parricidii, etiam qui alias vehementer laudant Brutum. Valde autem notanter fatalem in hoc Bruti Cassique vindictam demonstrant *Appian.* 4. *Ἰμ. Πυλ.* p. 667. & Dio 48. pr. *Vellejus* Noster acuta sententia animadvertit, unius temeritatem facti omnes virtutes corripisse ac extinxisse: quod sane ita solet in magnis sceleribus, post quae vis ac ne vix quidem attolli ad virtutem pristinam animus potest. *Appianus* ab eadem mente: ἀλλὰ ἔτσιον δὲ ὅτι

in diem, quæ illi omnes virtutes unius temeritate facti abstulit. Fuit autem ²dux Cassius melior, quanto vir Brutus. è quibus Brutum amicum habere malles, inimicum magis timeres Cassium. in altero major vis, in altero virtus. Qui si vicissent, quantum reip. interfuit, Cæsarem potius habere quam Antonium principem, tantum retulisset habere Brutum quam Cassium. Cn. Domitius, pater L. Domitii, nuper à nobis visi, eminentissimæ ac ³nobilissimæ simplicitatis viri, avus hujus Cn. Domitii clarissimi juvenis, occupatis navibus, cum magno sequentium consilia sua comitatu, fugæ fortunæque se commisit, semetipso contentus duce partium. ⁴Staius Murcus, qui classi & custodiæ maris præfuerat, cum omni commissa sibi parte ⁵exercituum naviumque ⁶Sex. Pompejum, Cn. Magni filium, qui ex Hispania revertens, Siciliam armis occupaverat, petit. ad quem & è Brutianis castris & ex Italia, aliisque terrarum partibus, quos præfenti periculo fortuna subduxerat, proscripti confluebant. ⁷quippe nullum habentibus statum quilibet dux erat idoneus:

*αὐτῶν ἀλλῶς ἔσονται ἐπιπέσει. ὡς τὸ ἀ-
γῶν τὸ ἐς Καίσαρα. utrobique sub-
indicatur, causa dissimilis animi de-
generisque; fortuna scilicet animad-
vertens & vindicans & omnia retro
dans. Boecler.*

1. In diem.] Commodius, si legatur, Corrupto animo ejus una die, & c. Manut.

2. Dux Cassius melior.] Characteristica comparatio, opportune γρη (εὐς & καί) (εὐς: πολιτικὴς ἐνεργεῖα) inferta. Fecit idem Appianus 4. ἐμφυλ. p. 661. & 667. Boecler.

3. Nobilissimæ simplicitatis.] Eam quoque formam sermonis in nostro sapicula est deprehendere. Ponit autem simplicitatem pro universa virtute & prisca morum integritate, quam (ut de Scythis eleganter lib. 2. Justin. prædicat) antiqui homines rudibus illis

non tam bonarum, quam malarum artium seculis, magis ingeniis, quam legibus; magis vitiorum ignoratione & naturæ bonitate, quam virtutum præceptis institutiisque disputacionum philosophorum coluerunt. Acidal.

4. Staius Murcus.] Staius Murcus hujus sui consilii triste postea præmium tulit, de quo infra 2. 77. Boecler.

5. Exercituum.] Prima editio: exercitia. Malim unitatis numero, exercitus. Lipsius.

6. Sex. Pompejum.] Eleganter autem in hoc capite initia belli cum Sex. Pompejo designantur. cujus scriptores Camers ad Flor. 4, 1. collegit. adde Dion. 48. Boecler.

7. Quippe nullum habentibus statum.] Interpretor, nullum statum firmumque ducem habentibus. Possis etiam scribere & distinguere: nullum habentibus

73 idoneus; cum fortuna non electionem daret, sed perfugium ostenderet; exitialemque tempestatem fugientibus statio pro portu foret. Hic adolescens erat studiis rudis, sermone barbarus, impetu strenuus, manu promitus, cogitatione celer, fide patri dissimillimus, libertorum suorum libertus, servorumque servus; speciosis invidens, ut pareret humillimis: quem senatus pæne totus, adhuc è Pompejanis constans partibus, post Antonii à Mutina fugam, eodem illo tempore, quo Bruto Cassioque transmarinas provincias decreverat, revocatum ex Hispania, ubi adversus eum clarissimum bellum Pollio Asinius prætorius gesserat, in paterna bona restituerat, & oræ maritimæ præfecerat. Is tum ut prædiximus, occupata Sicilia, servitiâ fugitivosque in numerum exercitus sui recipiens, magnum modum legionum effecerat; perque Menam & Menecratem, paternos libertos, præfectos

ibus, statim quilibet. Facile, inquit, & cito quemcumque ducem arripiebant, qui habebant nullum. Lipsius. Quippe nullum habentibus statum.] Loquitur eum jurisconsultis, quos vide de cap. diminuit. Schegk. Quippe nullum habentibus statum.] Interpretantur alii, nullum statum firmumque ducem habentibus; sed, meo iudicio, plane præter mentem Paterculi; cui, ut puto sententia ea; duci cuilibet sese aptare, quibus nulla est conditio vitæ tolerabilis. Status heic est nomen substantivum, non adjectivum. Livius lib. 25. cap. 17. Si non libertas servitute potior sit; tamen omni præsentis status spem cuique novandi res suas blandiorem esse. Gruterus. Statum.] Ita status publici commutatio 2, 35. odisse statum præsentem 2, 91. nullum statum habentes 2, 72. ita statum concupiscere 2, 2. Boetius. celerus.

I. Cogitatione celer.] Primitus editi: cogitator celer. Certum mihi scribere:

concitatu celer. Depressum enim hic ubique Pompejum istum Vellejus it, revera vilem, bardum, & patri dissimillimam prolem. Et fuit revera concitatu celer, magis quam cogitatu (quod in laudem valeat): id est, ὀξύθυμος & ὀργίλος. Lipsius. Cogitatione celer.] In vet. exempl. erat: cogitator celer. Lipsius mallet, concitatu celer; ut το ὀξύθυμον notetur, cogitandi celeritatem in laude esse. Non assenserim ita scripsisse Vellejum, nam & manu promitus in laude est, quod tamen hic Pompejo tribuitur, accipiendum itaque fuerit, non illo eximio significato, quo cogitationis celeritas summis tantum ingeniis convenit, sed illa media notatione, qua consilii qualiscumque capiendi & decernendi volubilitas, ut sic dicam, indicetur: quam ego animi audacis, inquieti, præcipitis prolem dixerim. Boetius.

2. Post Antonii à Mutina fugam.] Vulgo, post Antonianam fugam.

I. Pira-

Etos classium, latrocinii ac prædationibus infestato mari, ad se exercitumque tuendum raptò utebatur, cum eum non depuderet, vindicatum armis ac ductu patris sui mare infestare¹ piraticis sceleribus. Fractis Brutianis Cas- 74
sianisque partibus, Antonius transmarinas obiturus provincias substitit; Cæsar in Italiam se recepit, eamque longe quam speraverat tumultuosiore[m] reperit.² quippe L. Antonius consul, vitiorum fratris sui consors, sed³ virtutum, quæ⁴ interdum in illo erant, expers; modo apud vete-

1. *Piraticis sceleribus.*] Cogitabam leviter an *piraticis celocibus*. Vulgatum tamen absit ut damnem. *Lipsius. Piraticis sceleribus.*] Non damnat hanc lectionem *Lipsius*. Leviter tamen suspicatur, *piraticis celocibus*, scriptum fuisse *Vellejo*. Quod probare non possum. Nam *celox*, juxta *Gellium*, *Nonium*, *Fulgentium*, & alios, breve & exiguum navigii genus. Non autem Pompejum *celocibus*, aut *myoparonibus*, sed *triremibus*, & *quadriremibus*, mare infestasse, satis est manifestum. *Ic circo, piratas navales*, ei attribuit *Florus* lib. IV. cap. VII. ut bene aliis observatum. Locum *Flori*, qui in editis exemplaribus diverse legitur, ita scribendum arbitror: *O quam diversus à patre! ille Cilicas extinxerat, hicce piratas navales agitare*. Cujus vestigia comparent in optimo *Mss. codicum Nazariano*, in quo fuit: *hicce pirata navales agitare*. A quo minimum abeunt reliqui *Mss.* ut ex iis cognoscas, qui variantes lectiones collegere. *Voss.*

2. *Quippe L. Antonius.*] Scripsere hoc bellum, quos ad *Flor. 4. 5. Camers* notavit. quibus adde *Dion. 48. Boecl.*

3. *Virtutum, quæ interdum in illo erant, expers.*] Rarum quippe monstrum, nulla virtute redemptum; hoc est, aliquem vitiis omnimodis infamem esse, neque ullo commendabilem merito. unde *Tiberius* apud *Tacitum* l. I. *Annales*. cap. 46. *C. Casari forte orso sermone*

L. Sullam invidenti; omnia Sulla vitia, & nullam ejusdem virtutem habiturum prædixit. ubi nos de hac re uberiora. At de *Lucio isto Antonio*, eadem plane prodita *L. Floro* lib. 4. cap. 5. *Semper alias L. Antonii pessimum ingenium Fulvia, gladio cincta virilis militia, agitabat*. adeo ut mirer, virum artium harum peritissimum eo loci reponere *pissimum*. neque enim ullus omnino auctorum laudat *Lucium*, nisi *Appianus*. nec tamen is simpliciter, sed quatenus arbitratur bellum excitasse, non stabiliendæ suæ potentæ causa, verum vindicandæ in pristinam libertatem *Reipub.* ceterum, & illi falluntur, qui interdum heic idem notato volunt, quod *interim*. non profecto: ut palam facimus ad locum *Taciti* l. I. *Hist.* cap. 71. *Otho interim contra spem omnium, non deliciis neque disidia corpesce. dilata voluptates, dissimulata luxuria; & cuncta ad decorem imperii composita. eoque plus formidinis adferebant false virtutes, & vitia reditura*. *Gruterus*.

4. *Interdum.*] Notabis & hic, *interdum* esse idem quod *interim*: ut creberime in *A pulcio*: cujus unico exemplo contentus esto, lib. 3. *Metam.* *Quati fores interdum, & frequenti clamore janua nostra perstrepi*. Nec aliter accipio apud *Justinum* lib. 11. *Movebat hæc multitudo hostium, respectu paucitatis suæ, Alexandrum: sed interdum reputabat,*

quanti

veteranos criminatus Cæsarem, modo eos, ¹ qui iuste divisione prædiorum nominatisque colonis agros amiserant, ad arma conciens, magnum exercitum conflaverat. Ex altera parte uxor Antonii Fulvia, nihil muliebre præter corpus gerens, omnia armis tumultuque miscbat. Hæc belli sedem Præneste ceperat. Antonius pulsus undique viribus Cæsaris Perusiam se contulerat: Plan-
 75 cus Antonianarum adiutor partium, spem magis ostenderat auxilii, quam opem ferebat Antonio. Usus Cæsar virtute & fortuna sua, Perusiam expugnavit; Antonium inviolatum dimisit. ² in Perusinos magis ira militum, quam voluntate sævitum ducis. urbs incensa, cujus initium incendiæ princeps ejus loci fecit ³ Macedonicus; qui subjecto rebus ac penetibus suis igni, transfixum se gladio flammæ intulit. Per eadem tempora exarserat in Campania bellum, quod, professus eorum, qui perdiderant agros, patrocinium, ciebat ⁴ Tib. Claudius Nero, prætorius & pontifex, Tib. Cæsaris pater, magni vir animi doctissimique ingenii. id quoque adventu Cæsaris sepultum atque discussum est. Quis Fortunæ mutationes, quis dubios rerum humanarum casus satis mirari queat? ⁵ quis non diversa præsentibus contrariaque expectatis
 aut

quanta res cum ista paucitate gessisset, quantosque populos sudisset. Acidalius. Interdum.] Sententia vocis solita non necesse ut mutetur.

1. Qui iuste.] Revera iniuste, vel potius injusta. Nec sensit aut scripsit aliter, etsi adulator Vellejus. Lips. Qui iuste.] Lipsius iniuste, vel injusta legendum putat. atque ita quidem ter monebat: sed Vellejus Cæsareanis factis ubique colorem appingit, aut juris titulum. Boecler.

2. In Perusinos.] Suetonius tamen diversum testatur in Aug. 15. Perusia capta, in plurimos animadverit: orare veniam, vel excusare se conantibus una

voce occurrens, Moriendum esse. Boecler.

3. Macedonicus.] Verum ejus nomen erat Cestius. Cæterum Macedonici nomen sibi assumserat, quod olim in Macedonia militasset. Auctor ejus rei Appianus in v. bellorum Civil. Voss.

4. Tib. Claudius Nero.] De quo præter Suetonium cap. 111. Dionem, ad Tacit. 5. Annal. & ejus interpretem clarissimum. Schegk. Tib. Claudius Nero.] Vide Sueton. Tib. 4. Dio. 48. p. 417.

5. Quis non diversa præsentibus.] Vera gnome, & ita vivitur: assidue natus inter spei metusque fluctus. Dea illa incerta nos quoque habet incertos; dico

aut speret aut timeat? Livia nobilissimi & fortissimi viri Drusi Claudiani filia, genere, probitate, forma Romanarum eminentissima, quam postea conjugem Augusti vidimus, quam transgressi ad Deos sacerdotem ac filiam, tum fugiens mox futuri sui Cæsaris arma, vix bimum hunc Tiberium Cæsarem, vindicem Romani imperii,

dico eos, qui ab ea pendent. Manilius:

Et subtexta malis bona sunt, lacrymaque sequuntur

Vota, nec in cunctis servat Fortuna tenorem.

Sapientissimus Romanorum Seneca:

In secundis nemo confidat, in adversis nemo deficiat. alterna sunt vices rerum.

Quid exultas? ista, quibus verberis in summum, nescis ubi te relictura sint. Quid facies? ad imum delatus es, nunc est resurgendi locus.

Plato quoque bona imagine: *τῶν τε τῶν ἀρετῶν, ὡς περὶ ἐν εὐδαιμονίᾳ, ἀνὰ τὴν σπέφην*:

Quidquid est, velut in Euripo, sursum deorsumque volvitur. Lipsius.

I. *Quam transgressi ad Deos.* Utramque Livie fortunam notat. Quæ bimum, inquit, filium sinu gestans, uno tantum comitante, diviis itineribus, fugiebat iram Cæsaris, eam postea ipsius Cæsaris conjugem vidimus, quinetiam, postquam ad superos migravit, sacerdotem pane habuit, ac flaminem. Legi igitur, incolumi sententia, posset: *Quin transgressa ad Deos, sacerdotem pane habuit, ac flaminem.*

Nam Tacitus, Suetonius, Dio, noluisse Tiberium cælesti religione matrem honorari, nulla controversia tradiderunt. Quam tamen postea Claudius Imp. consecravit, Suetonio teste.

Manne. *Quam transgressi ad Deos.* Ita olim editum à Rhen. Bonhom. Gryph. volente Lipsio ad 13. Annal. Tacit. Dio lib. 56. Tum vero immortalitatem ei tribuerunt, flaminesque & sacerdotem Liviam constituerunt, lactoreque nisi eam

in sacrificiis permiserunt. Ovidius 4. de Ponto;

Nec pietas ignota mea est, vidit hospita tellus

In nostra sacrum Cæsaris esse domo.

Stant pariter natusque prius, conjuxque sacerdos,

Numina jam facta non leviora Deo.

Conjux sacerdos, Livia, ut monuit flos literatorum illibatus. Tui bat hic doctissimus vir, & quod ajunt, in simpulo excitat fluctus. Schegkiius. *Quam transgressi ad eos.* Repono: *ad Deos.*

Quomodo habet editio Basileensis anni MDXLI. item alia, quæ eam exprefere. Cæterum Ursinus vocem *filiam*, ut ineptam, rejicit, malletque *Uliam*.

Sed profus fallitur. Extat numisma Livie dextra pateram, lava hastam tenentis: in averfa autem parte Divi Augusti caput repræsentatur, cum literis circum, *DIVVS AVGVSTVS PATER.* Quo etiam pertinet numisma Claudii, qui eam postea consecravit.

Hujus averfa pars itidem exhibet, *S. P. Q. R. DIVAE IVLIAE AVGVSTI FILIAE.* Nomen autem filia adsumpsit Livia, quod adoptione in Juliam familiam transferit, eamque nomen suum ferre Augustus jufferit. Quod clare Tacitus, Suetoniusque testantur.

Vossius.

2. *Vix bimum.* Vulgo, *cujus bimum.* Sed purida hæc lectio. In autographo fuit: *Cæsaris arma, nus bimum, &c.*

Unde lego: *futuri sui Cæsaris arma, minus bimum, &c.* Quod comprobatur quoque Vellejana *genoris*, cui familiare

to quam reticere, ut supra me etiam monuisse

perii, ¹ futurumque ejusdem Cæsaris filium, gestans sinu, per avia itinerum vitatis militum gladiis uno comitante, quo facilius occultaretur fuga, pervenit ad mare, & cum
 76 viro Nerone pervecta in Siciliam est. Quod alieno testimonium redderem, in eo non fraudabo avum meum. quippe C. Vellejus, honoratissimo inter illos cccclx iudices loco ² à Cn. Pompejo lectus, ejusdem, Marcique Bruti ac ³ Tironis præfectus fabrûm, vir nulli secundus, in Campania, digressu Neronis à Neapoli, cujus ob singularem cum eo amicitiam partium adjutor fuerat, gravis jam ætate & corpore, cum comes esse non posset, gladio se ipse transfixit. Inviolatam excedere Italia Cæsar passus Fulviam, Plancumque muliebris fugæ comitem. nam Pollio Asinius cum septem legionibus, diu retenta in potestate Antonii ⁴ Venetia, magnis speciosisque rebus circa ⁵ Altinum, aliasque ejus regionis urbes editis, Antonium petens, vagum adhuc Domitium, quem digressum è Brutianis castris post cædem ejus prædiximus, &

monuisse memini. Firmatque idem supputatio annorum. Nam fuga hæc Neronis incidit in ann. V. C. dccxii. Antonio, & Servilio Coss. Mortuus vero Tiberius anno V. C. dccxxcix. Proculo, & Nigrino Coss. anno ætatis septuagesimo, & octavo. Quod Suetonio, Tacito, Dioni, & aliis etiam, notatum. Horum ergo annorum computationem si quis accurate instituat, inveniet Tiberium, sub tempus Neronianæ fugæ, bimatu fuisse inferioriorem. *Vossius. Vix bimum.*] Erat: *nus bimum.* hinc fecerant aliqui, *vix bimum*: quod Aldus approbavit & Gruterus edidit. *vix bimus, est, necdum bimus.* Boecler.

1. *Futurumque ejusdem Cæsaris filium.*] Eandem fortunæ vicissitudinem miratur Dio 48. p. 418. *ὡς τε καὶ τὸν ἐν τοῖς ὠκεανοῦ ἰσχυροῦσι συμεβῶναι. ἢ τε γὰρ Λιβία αὐτὴ ἢ τὸ Καίσιον.*

τὸτε θυγῆσαι, καὶ ταῦτα αὐτῷ ἐγὼ μωρῶ, ἢ ὁ Τιβέριος ἔτ' ὁ παῖς τοῖς τοῦδ' οὖν τότε ἐκδραγῆς, τῶν αὐτοκρατόρων δὲ χλῶ αὐτῷ διεδέξατο. Præcesserat de fuga Neronis & Livie, cui subjungit; accidisse tum rem in maxime mirabilibus ponendam. Nam hæc Livie, inquit, quæ tum Cæsarem fugiebat, postea ipsi nupsit: & Tiberius iste, qui cum parentibus tum fugiebat, principatum Cæsaris postea accepit. Boecler.

2. *A Cn. Pompejo lectus.*] Nescio quomodo convenire potius videtur, à Cn. Pompejo lectos. nam legi loco honoratissimo inter plures, non satisfacit aures, multo minus animo. Gruter.

3. *Tironis.*] Lipsio placet, Tib. Neronis: quo modo Aldus emendavit.

4. *Venetia.*] Sic Livio l. ii. & Floro l. iii. c. iii. quoque nominata. Schegk.

5. *Altinum.*] Venetiæ mediterranea urbs.

propriæ classis factum ducem, consiliis suis illectum, ac fide data, junxit Antonio. ¹ Quo facto, quisquis æquum se præstiterit, sciat non minus à Pollione in Antonium, quam ab Antonio in Pollionem esse collatum. Adventus deinde in Italiam Antonii, ² præparatusque contra eum Cæsaris habuit belli metum: sed pax ³ circa Brundisium composita. Per quæ tempora ⁴ Rufi Salvidieni scelestia consilia patefacta sunt. qui natus obscurissimis initiis, pa-
rum

1. *Quo facto.*] Facile cuique persuasero, imo sibi quisque ipse, scribendum, *Cui facto.* Fuit enim vetus scriptura, *Quoi.* ut & supra quoique reposuimus, ubi pariter corruptum erat, quoque. *Acidal.* *Quo facto.*] *Acidal.* existimabat scriptum fuisse, *Quoi facto*, sive *cui facto.* sed non opus est hac correctione, ut omnes vident. *Boetius.*

2. *Præparatusque.*] Ita Rhenan. & Aldi editiones. *Præparatusque.*] *Lege Paratusque.* quo utuntur, pro, *apparatus*, Tacitus lib. II. *ne domum, servitia, & ceteros fortuna paratus reposceret.* Ovidius lib. 3. de Ponto:

Est opus exiguum, vestrisque paratibus impar.

Manutius maluit cum Rhen. *præparatusque.* non belle puto. *Schegk.* *Præparatusque.*] *Schegk.* magno aliorum applausu, edidit, *paratusque.* Sed noli aliquid mutare. Nam vulgata lectio nititur fide codicis Ms. *Præparatum* autem, pro *ὑπερβουλον*, usurpavit etiam Agellius lib. x. cap. XI. in *præparatu rei rustica.* *Præparatus*, ut *apparatus*; imo & *paratus*; quomodo reposuit *Schegk.* Qua voce, præter Ovidium, Tacitumque, quos adducit, usi etiam alii. In his Prudentius hymno in Hippolytum:

Postquam composito satis instruxere paratu

Martiris ad pœnam verbera, vincula feras. *Vossius.*

3. *Circa Brundisium.*] Solum conjectura est fulta hæc lectio. In Ms. pro, *circa*, legebatur, *contra.* Quod mihi mutare religio sit. Sane *contra Brundisium* valet è regione Brundisii. Sic apud scriptorem Belli Hispaniensis: *Ex die Pompejus castra movit; & contra Hispani in oliveto constitit.* Ita enim fuit in optimo omnium codicum *Petaviano*; non *circa*, ut vulgo edunt. Sic & *Ammianus* lib. XVI. I. ait, *contra Valerianum.* Similiter eadem vox capitur in inscriptione veteri *Collectionis Gruterianæ* p. CCCCLXXXIX. numero IV. *contra se porticus, &c.* *Vossius.*

4. *Rufi Salvidieni.*] Fuit accusatus in Senatu ab ipso Cæsare, populi Cæsarisque hostis judicatus, jugulatus est, supplicationes ejus rei ergo deceræ, Triumvirisque custodia urbis mandata: *Dio* lib. 48. *Suet.* cap. 66. Et quod *Vellejus* subjungit ex equestri ordine consulem creatum, hoc vult credo, Consulem designatum nondum Senatorem sive Senatorii ordinis. *Schegk.* *Rufi Salvidieni.*] *Dio* 48. p. 430. *Appian.* 5. ἐμφύλ. p. 710. ubi etiam illa *ars Cæsaris* in evertendo *Salvidieno*, aliis quoque Principibus in simili causa non raro usurpata. *Accium* enim ad se prope, quasi præsentia ejus ad negotium quoddam opus haberet, moxque ad exercitum remissurus eum esset, occidit. *Boetius.*

rum habebat ¹ summa accepisse, & proximus à Cn. Pompejo, ipsoque Cæsare ² ex equestri ordine consul creatus esse, ³ nisi in id adscendisset, quo infra se & Cæsarem videret & reimp. ⁴ Tum exoptulante consensu populi, quem gravis ⁵ urebat infesto mari annona, cum Pompejo quoque circa Misenum pax inita: qui haud absurde cum

in

1. Summa.] Ita Lipsius. vulgo, *summam*.

2. Ex equestri ordine consul creatus esse.] Placeret magis, *creatum esse*. nam illud *creatus* ex verbo proximo, quod præcessit, factum est. *Ursin. Ex equestri ordine consul creatus esse.*] De Salvidieno Rufo sermo est, qui Consul creatus (ait Dio XLVI II.) nondum Senator. Atque hoc est, quod ait *ex equestri ordine*. Proximus autem à Pompejo & Cæsare ideo: quia illorum quoque uterque ad hoc fastigium venit, priusquam in Curiam aut Senatium. nec post eos alius, ante hunc Salvidienum. Cæsarem porro accipies, Octavianum. *Lipsius. Ex equestri ordine consul creatus esse.*] Cui ignotus hic Hellenismus? Catullus:

Ait fuisse navium celerrimus.

Virgilius:

Sensit medios delapsus in hostes.

Neutiquam sane audiendus Ursinus, qui in Vellejo legere malebat, *Cos. creatum esse*. Vossius.

3. Nisi in id.] Ita emendavit Cl. Puteanus. Antea legebatur, *nisi adscendisset*.

4. Tum exoptulante consensu populi.] Utrique coacti erant. Cæsar & Antonius à populo, Pompejus ab iis, quos secum habebat. Igitur nihil firmi in hac pace potuit esse. *οὐ γὰρ οὐκ ἐθέλοντες, ἐδὲ ἐν ἀναγκῆς (εὐς, ἀλλὰ ἐναγκαστοὶ τῶν ὀμολογῶν πεπειθῆσθαι, χρόνον ἐδέναι αὐτῆ (ὡς εἰπεῖν) ἐπέμειναν, ἀλλ' ἑὸς τῶς ἀπορίας λύσασθαι δυνάμεθα.* Quia

enim non sponte neque suo consilio, sed coacti pacem fecerant, haud diu steterunt pactioibus, sed statim iis neglectis ad disidium redierunt. observante Dione 48. qui paullo ante pacis, circa Misenum inita ac conditionum historiam describit. adde Appian. 5. ἐμφυλ. p. 713. Utraque pax, & illa Brundisina cum Antonio, & hæc Misensis cum Pompejo, apud Tac. I. A. 10, 4. & 5. refertur inter arcana dominationis, quippe ἀπάτης χάριν inita: Pompejum imagine pacis, Lepidum specie amicitia deceptos: post Antonium Tarentino Brundisinoque federe & nuptiis sororis illectum. *τοσῦτ' ἔμ δὴ καὶ τῆς εὐσεύων ἔτ' πολέμων ὠρῶσθαι ἐστὶ, δίκη μὲ δὲ τῆς τῶν πρῶτων ἀρχῶν, νομισζόντων, ὡς δὲ ἡ δὴ πῶς τε ἀεὶ χρείας ἔτ' συμφύροσθαι σφῶν, τότε Φίλιον ἔτ' πολέμιον, ἐξεταζόντων. ἔτ' τῶν ἔτ' ἐπὶ αὐτῶς, ποτὲ μὲ ἐχθρῶς ποτὲ ἔπιτηδεύς σφίσι ὡς τῶν ἔτ' ἐχθρῶν ἢ γερῶν. Adeo in discordiis intestinis bellisque omnia præter rationem eveniunt, ubi qui rerum possuntur, non ex re ac jure, sed ex utilitate sua ac necessitudine amicos inimicosque existimant, atque ideo eosdem, nunc amicos, nunc inimicos, pro tempore & presenti conditione habent. dignissima erant, quæ hic è Dione 48. p. 427. legerentur, verba Boecler.*

5. Urebat.] Frustra conjector, qui urgebat. Varie usurpata ea vox: sic tamen, ut cum à prima significatione desciscit, per affligere plerumque reddi possit. *Acidalius.*

I. In

in navi Cæsaremque & Antonium cœna exciperet, dixit: In carinis suis se cœnam dare. referens hoc dictum ad loci nomen, ¹ in quo paterna domus ab Antonio possidebatur. ² In hoc pacis fœdere placuit, Siciliam ³ Achaiamque Pompejo concedere, in quo tamen animus iniquies manere non potuit: id unum tantummodo salutare adventu suo patriæ attulit, quod omnibus proscriptis, aliisque qui ad eum ⁴ ex diversis causis fugerant, reditum salutemque pactus est. quæ res & alios clarissimos viros, & Neronem Claudium & M. Silanum, Sentiumque Saturninum ⁵ & Aruntium Actium restituit reip. ⁶ Statium autem Murcum, qui adventu suo classisque celeberrimæ vires ejus duplicaverat, insimulatum falsis criminationibus, quia talem virum collegam officii Mena ⁷ & Menecrates fasti-

1. In quo paterna domus.] Carinæ erat nomen vici Romani ad pedem clivi Capitolini, in quo tum erat domus Pompeii.

2. In hoc pacis fœdere.] Nescio, quomodo mihi magis placebat: Inito hoc pacis fœdere. quod nisi per te stabit, per me facile caderet. Acidal.

3. Achaiamque.] Achaia complecti totam Græciam non obscure hic ex Dione colliges, & provinciæ Achaia inesse Græciam docuit ex Pausania lib. 7. Lipsius. Schegk.

4. Ex diversis causis.] Inepte Acidalius, castris. Ex diversis causis dixit Vellejus, quia alii essent proscripti, alii obzati, alii animo in eum propensiore. Quo facit illud Appiani v. de bellis civilibus: Πομπηίου ἔτι ἐκ τῶν ἀπογενομένων, & ἰσχυροῦσιν ἐπὶ τῆς ἐξουσίας, & τῶν δὲ τῶν Ἀρκίως ἀπορροῦσιν, ἐπὶ μέγα δόξης & δυνάμεως ἦσαν. Pompejus enim ex proscriptis, & militariibus colonis, & hac ipsa Lucii simulati, multum ex estimatione ac viribus creverat. Vossius.

5. Et Aruntium Actium.] Reponen-

da vetus lectio, quæ est in antiqua editione: Et Aruntium, ac Titium, &c. & postea legendum: Statium autem Murcum, &c. ut supra diximus. Ursin. Et Aruntium Actium.] Gentilitia duo nomina perperam juncta. Scribes, Aruntium ac Titium. M. autem Titius Dioni nominatur, & Vellejo bis infra. Lipsius.

6. Statium autem Murcum.] Statium lege & hic & alibi. cujus exitum scripsere Dio 48. (ubi ficto proditionis crimine, revera ideo subversus est, quia Pompejus eum videbat esse ἀρροῦσιν & φρονηματώδη strenuum acrisque animi, quales dominantibus, aut principibus, qui suam fortunam animo non æquant, suspecti invisique sunt) & amplius Appianus 5. ἐμφυλ. pag. 712. Boeclerus.

7. Et Menecrates.] Habet exemplar. & Menotrades fastidierant. Burrer. Et Menecrates.] V. C. Menotrades. Fortc, Menocrates. Græcis quidem dicitur Μενεκράτης: sed plerumque Latini in o mutant. Sic Πτολεμαῖος Ptolemaeus; Μεθώνη, Methone; Κέρκυρα,

78 fastidierant, Pompejus in Sicilia interfecerat. Hoc tractu temporum Octaviam sororem Cæsaris M. Antonius duxit uxorem. Redierat Pompejus in Siciliam, Antonius in transmarinas provincias: ¹ quas magnis momentis Labienus, ex Brutianis castris profectus ad Parthos, producto eorum exercitu in Syriam, ² interfectoque legato Antonii concusserat: qui virtute & ductu Ventidii una cum Parthorum copiis, celeberrimoque juvenum Pacoro regis filio extinctus est. ³ Interim Cæsar per hæc tempora, ne res disciplinæ inimicissima otium corrumpere militem, ⁴ crebris in Illyrico Dalmatiaque expeditionibus, patientia periculorum bellique experientia durabat exercitum. Eadem tempestate Calvinus Domitius, cum ex consulatu obtineret Hispaniam, gravissimi comparandique antiquis exempli auctor fuit. quippe ⁵ primipili centurionem nomine * Vibillum, ob turpem ex acie fugam, fuste

Corcyra; Bspvixn Beronice, aliaque hujus generis. Vossius.

1. *Quas magnis momentis.*] Observa *momentis* pro motibus. quomodo & apud alios legisse, sic quasi per nebulam meminisse videor. Nam exempla in promptu nulla. immo ecce tibi unum Senecæ, Epist. 50. *Exemplum (clavi) à piscibus tractum est, qui cauda reguntur, & levi ejus in utrumque momento velocitatem suam flectunt.* Acidal. *Quas magnis momentis.*] Florus 4, 9. adscriptique à Cameræ Auctores, quibus addendus Dio 48. Boecl.

2. *Interfectoque legato Antonii.*] Atqui ille se interfecerat. Florus: *Saxa, ne veniret in potestatem, à gladio suo impetraverat.* Lipsius. *Interfectoque legato Antonii.*] Saxam intelligit Vellejus. Atqui illum sibi manus intulisse, ex Floro objicit Lipsius. Sed in hoc quoque Florum fugit ratio. Mihi Vellejana sententia multo verior; præsertim propugnante eam Dione lib. XLVIII. *A pud quem obiter moneo, Δειδί &*

Σάξας legendum, non *Σίζας*, ut ex aliis, ita auctoritate Zonaræ, ejus scriptoris: apud quem tamen legitur *Δειδί &*. Mendose. *Vossius.*

3. *Interim Cæsar per hæc tempora.*] Alterutrum superfluum est, vel *interim*, vel *per hæc tempora*. Oro enim propter hoc quid utraque conjungantur? Sed ecce, aliud habeo. Neutrum delendum, una minima vocula transposita: *Interim Cæsar, ne per hæc tempora, res disciplina.* *Per hæc tempora* valet, ea temporum conditione, ut quibus in armis habere militem pro Repub. non necesse foret. *Acidal.*

4. *Crebris in Illyrico, &c.*] De quibus vid. Dio. 49. *Appian. Illyr. Liv. epit. 132. Hist. miscell. 7, 7.* Boecler.

5. *Primipili centurionem.*] In legione tria genera peditum: *hastati, principes, & qui omnes antestabant, triarii.* In singulis deni centuriones, ab ordine in hastatis & principibus nominati; nimirum primus hastatus, primus princeps; secundus hastatus, secundus princeps; tertius,

fulste percussit. Crescente in dies & classe & fama Pompeii, Cæsar molem belli ejus suspicere statuit. Ædificandis navibus contrahendoque militi ac remigi, navalibusque adfuescendo certaminibus atque exercitationibus, præfectus est M. Agrippa: virtutis nobilissimæ, labore, vigilia,

tertius, & usque ad decimum. In *triaris* dispar. non enim primus triarius, sed primipilus, primipili centurio primus centurio appellabatur hic primus in legione post tribunum, qui parebat legato, ut legatus Imperatori. Hæc strinxi è Vegetio & uberrimo Manutii nostri de hoc tractatu Schægkii.

* *Vibillum*.] Ita antiq. cod. vulgo, *Fubillum*.

1. *Fuste percussit*. Ritu prisco, milites vel fustibus vel vitibus castigare, vitibus plerumque Romanos, fustibus extraneos. Livii Epitoma l. 57. *Quem militem extra ordinem deprehendit, si Romanus esset vitibus; si extraneus virgis cecidit*. Honestior autem pœna vitis quam fustis. Plinius lib. 14. cap. 1. *Centurionum in manu vitis, & epimo præmio tardos ordine ad lentas perducit aquilas, atque etiam in delictis pœnam ipsam honorat*. Hinc lex à Gracchis lata, qua fustium pœna eximebant Latinos. Plutarchus in Gracchis. Putidum sit adsuere de militaribus pœnis jam pertractatis plane, pleneque. Burr. Ms. *fusti percussit*. Bonhom. *fustem percussit*. forte, *anfustim percussit*, elegantiori genere, si quid mutandum. Schægk. *Fuste percussit*.] Ms. lectio, *fusti*. *Percussere* autem in fustigatione nihil aliud, quam *Φονδίζω*. Sic *percussores*, *Φονεῖς*. Quæ moneo, ne quis audiat illos, qui apud Livium lib. v. *fustuarius*, leve supplicii genus esse arbitrantur. Sane clare docet Polybius lib. vi. hac pœna condemnatos ad mortem usque cædi solere. Afficiebantur autem fustuario, ut idem docet, qui falsum dixissent testimonium, qui furtum fecissent, qui juvenibus abuterentur, aut qui ter ob

idem delictum essent puniti. Etiam qui infamiam alteri fecissent. Hinc leges XII. Tabb. *Si quis occentast malum carmen, sive condidit, quod infamiam facit, flagitiumve alteri, capital esto*. Tales enim ex cautione XII. Tabb. fuste punitos, docent Porphyrio in Horatii lib. II. epist. I. & Cornutus in Persii satyram I. In veteri item inscriptione Romana Collect. Grut. p. c. lxxv. fustuario subdi jubentur molendinarii, qui fraudem fecissent. Alia de fustuario scire qui desideret, adeat ea, quæ Lipsio notata libro de Militia Romana quinto, Dialogo duodevigesimo. Voss. *Fuste percussit*.] Alii *fusti*. Pertinet hoc quoque ad Vellejanæ scriptionis commendationem, quod exempla quarumcunque rerum publice utilium subinde, non sine gravitate, annotat: sicut hoc loco & alibi, disciplinam militarem vindicantem, in cujus scilicet sinu ac tutela serenam tranquilliusque beatæ pacis status acquiescit, ut loquitur Valer. 2, 7. pr. *De pœnis militaribus* valde erudita sunt, quæ tradit P. Faber semestr. I, 17. Castigabantur autem milites, vel *fustibus* (quæ coërcitio communis militibus & paganis erat) vel *vitibus*, quæ proprie militaris animadversio. Potest autem etiam de *ἐυλογητικῆ* quam describit Polyb. lib. 6. *Vellejus* intelligi. Adde Cal. Rhodigin. 26. c. ult. *Lips. milit. Rom. I. 18.* Boecler.

2. *Adfuescendo*.] Active positum *adfuescere*, pro *adfuescere*. *Acidal*.

3. *M. Agrippa*.] Ignobilem loco, bonum militia & victoriæ socium, Tacit. I. vocat. adi Horat. Oda 6. Senecam patrem Controvers. I. I. Dion. Appian.

vigilia, periculo invictus, ¹ parendique sed uni scientissimus, aliis sane imperandi cupidus, & per omnia extra dilationes positus, consultisque facta conjungens. Hic in Averno ac Lucrino lacu speciosissima classe fabricata, quotidianis exercitationibus militem remigemque ad summam & militaris, & maritimæ rei perduxit scientiam. Hæc classe Cæsar, cum prius, ² despondente ei Nerone, cui ante nupta fuerat, Liviam, auspiciis reip. omnibus duxisset eam uxorem, ³ Pompejo Siciliaeque bellum

I. *Parendique sed uni scientissimus.*] Soli Augusto nimirum parere doctus, ceteris omnibus se anteponebat. Atque hoc ipsum magnum est in magno ingenio, scienter parere Principi aut Regi. Cujus artis summam dixeris expressam à Dione 53. ubi Agrippam, cum multa imopleraque gloriosa consilia Augusto suppeditaret, & facta patraret, nihil tamen proفسus ejus gloria sibi arrogasse, refert, ἰδὲ ἐπὶ Βοεχῶν τὸ δόξεν αὐτῶν ἀντιποιεῖν, inquit. Honores quoque ab Augusto sibi delatos in ipsius potius gloriam usulque dispenfabat, quam in suam lubidinem. Hujus est illa primaria ad aulicam vitam disciplina, qua virum in aula victurum duabus sibi rebus consulere oportere ostendit, primo difficultates rerum in se recipiendo, amolendoque; deinde, consummata perfectæque rei nomen & gloriam ipsis (Principibus) relinquendo. Δουὸν παρήν τ' ἀνδρα τ' σθησιμῶνον, τ' ἔνδραρείας αὐτὸν τ' περὶ αὐτῶν ἀπαλάττην, τῶν δὲ δὴ κερθῶν σφῶν ἐκείνοις φυλάσσεν. Quem Dionis è 49. p. 450. locum (ab interprete, priore moniti membro, parum congrue versum; ut negotio praefectus difficultatem ejus à se removeret. non enim, ut difficultatem à se removeret, quasi declinando; sed ut amolitur, id est, expediat eam sustinendo agendoque, dicitur) merito Majoribus Principum administris commendavit Lipsius 3.

polit. II, 14. cum praesertim memorabilia sint, quæ in Dione praecedunt, de ingenio Regum, omnium rerum gloriam sibi vindicante, aliis invidente. Boeclerus.

2. *Despondente ei Nerone.*] Εὐξίδωκς δὲ αὐτῶν αὐτὸς ὁ ἀνὴρ ὡσαύτῃ τις παλιῆς, inquit Dio 48. p. 438. Elocabat autem Liviam ipse maritus, tanquam Patris loco. Scilicet hoc schema quærebatur rei, quasi maritus sponte concederet Augusto uxorem. Revera autem Tib. Neronis matrimonio Liviam, & quidem pregnantem, abduxit, ut simplicius loquitur Suetonius Aug. 62. sicut & Prudentes apud Tacit. I. A. 10, 7. increpant, abductam Neroni uxorem, & consultos per ludibrium Pontifices, an concepto, necdum edito partu rite nuberet. Ergo inter flagitia dominationis, id est, loco idoneo ac proprio referuntur hæc talia à Clapmaro 5. Arcan. 3. Operæpretium autem fuerit cognoscere, quæ Dio circa responsum Pontificum ἐπιχειρικῶς annotat. fallor an minime inusitata sunt recentiori quoque ævo ejus adulationis exempla, qua omnia Principum honesta atque inhonesta excusare, etiam illis mos est, quorum conditionem dignitatemque valde videantur ista dedecere. Boecler.

3. *Pompejo Siciliaeque bellum, &c.*] Præter scriptores supra laudatos, accurate hæc omnia exequitur Dio lib. 48. & 49. Boecl.

3. *Velliam.*]

bellum intulit. Sed virum humana ope invictum, graviter eo tempore fortuna concussit. quippe longe majorem partem classis circa ¹ Veliam ² Palinurique promontorium, adorta vis Africi laceravit ac distulit. Ea patrando bello mora fuit, ³ quod post ea dubia, & interdum ancipiti fortuna gestum est. nam & classis eodem loco vexata est tempestate, & ut navali primo prælio apud ⁴ Mylas ductu Agrippæ pugnatum prospere; ita inopinato classis adventu, gravis sub ipsius Cæsaris oculis circa ⁵ Tauromenium accepta clades: neque ab ipso periculum absuit. Legiones quæ cum Cornificio erant legato Cæsaris, expositæ in terra, pæne à Pompejo oppressæ sunt. Sed ancipitis fortuna temporis matura virtute correctæ. Explicatis quippe utriusque partis classibus, pæne omnibus exutus navibus Pompejus Asiam fuga petivit. jussuque M. Antonii, cujus opem petierat, dum inter duces & sup-

1. *Veliam.*] *Velia* opidum, quod olim *Helia*, ad Sinum Pæsthanum; Plinio. *Byle*, *Elea*, (ab *Elea* præterfluente fluvio) & *Belea* βύλη καὶ βελέα, Stephano quoque dicitur. Strabo *Eleam* ἑλέα, suo tempore, antea *Hyleam* ὄελη, & *Ellam* ἔλλη, appellatam scribit. Ἰελητων, meminit nummus argenteus meus. *S. Bonifacio* est Gabrieli Bartio. *Ortel.*

2. *Palinurique.*] *Palinurus* παλινυρον, Plinio, Virgilio, Paterculo, Horatio, Dioni & Straboni, promontorium Pæstani sinus. portum dicit Halicarnassus 1. De eodem Virg. 6. *Æneid.*

Æternumque locus Palinuri nomen habebit.

Niger Palinuro. *Ortel.*

3. *Quod post ea dubia, &c.*] Quid audio? anceps fortuna alia, quam dubia? hoc enim interjecta particula *interdum* innuit. sed ea traducta, scribe: *dubia interdum & ancipiti.* Nisi tamen dicas, ancipitem esse periculosam &

hac quadam ratione à dubia diversam. ancipitia enim sine certo periculo tangi & tractari nequeunt: in dubiis non item est. Et hoc tamen putidum & puerile. Quin potius voculam trajiciamus, ut monstratum. *Acidal.*

4. *Myias.*] *Myla* μύλα, Ptolomæo, Paterculo, Appiano, Plinio, Silio, Dioni, Suetonio, & Thucydidi, Sicilia urbs. *Milazon*, vel *Milazzo*, Fazello & Aretio hodie appellatur. *Ortel.*

5. *Tauromenium.*] *Tauromenia*, Sicilia colonia, præcis *Naxos* vocata; ut Plinius & Solinus testantur. *Tauromenium* ταυρομήμιον, habet Ptolemæus, & Paterculus. *Taurus* olim, locus vocabatur, Diodoro teste 15. Vibius dicit aliter *Euseboneora* nuncupari. *Naxon Schison* hodie nominari, scribunt Fazellus, & Aretius, *Tauromena* Anonymus quidam. *Tauromenium* & *Naxos*, diversa sunt apud Strabonem. *Col. Aug. Tauromen.* est in Tiberii nummo. testis Goltzii *Thesaurus.* *Ortel.*

supplicem tumultuatur, & nunc dignitatem retinet, nunc vitam precatur, ¹ à Titio jugulatus est. cui in tantum duravit hoc facinore contractum odium, ut mox ludos in theatro Pompeii faciens, execratione populi, spectaculo ⁸⁰ quod præbebat pelleretur. Acciverat gerens contra Pompejus bellum ex Africa, Cæsar Lepidum cum XII femiplenis legionibus. Hic vir omnium vanissimus, neque ulla virtute tam longam fortunæ indulgentiam meritus, exercitum Pompeii, quia propior fuerat, sequentem non ipsius, sed Cæsaris auctoritatem ac fidem, sibi junxerat: inflatusque amplius xx legionum numero, in id furoris processerat, ut ² inutilis in aliena victoria comes, quam diu moratus erat, dissidendo ³ in consiliis Cæsaris & semper diversa iis quæ aliis placebant dicendo, totam victoriam ut suam interpretaretur; audebatque denunciare Cæsari, excederet Sicilia. ⁴ Non ab Scipionibus aliisque veteribus Romanorum ducum, quidquam ausum patratumque fortius, quam tunc à Cæsare. Quippe cum ⁵ inermis & lacernatus esset, præter nomen nihil trahens, ingressus castra Lepidi, evitatis, quæ jussu hominis pravissimi tela in eum ⁶ jacta erant, cum lacerna ejus perforata esset lancea, Aquilam legionis rapere ausus est. Scires quid interesset inter duces. Armati inermem secuti sunt; deci-

1. *A Titio jugulatus est.*] Phrygiæ in oppido Midaio, ut Dio, an, Mileti, ut Florus, & Appianus. Schegk. *A Titio jugulatus est.*] Dubitat Schegk. accideritne id Phrygiæ in oppido Midaio, ut ait Dio, an Mileti, ut Florus, & Appianus, asserunt. Mihi errasse Dionem certum est. De Mileto enim testatur scriptor ejusdem prope modum temporis, atque omni exceptione major, Strabo Geog. lib. III. *Vossius.*

2. *Inutilis in aliena victoria.*] Vetus editio, *inutilis aliena victoria comes.*

3. *In consiliis Cæsaris.*] Venustius,

Cæsari. Dissidere cum dandi casu pro auferendi cum præpositione. Acidal.

4. *Non ab Scipionibus.*] Factum tam memorabile Augusti, quod hoc capite exponitur, scripsere etiam Dio 49. p. 455. Appian. 5. ἐμφύλ. p. 742. & seq. Liv. epit. 129. *Histor. miscell.* 7, 6. Sueton. Aug. 16. Tacitus, una voce exuendi opportune huc accommodata rem complectitur I. A. 2, 1. Boecler.

5. *Inermis & lacernatus.*] Adi Dionem, cui alia mens sedet. Schegk.

6. *Jacta.*] Princeps editio, *acta.* Quod etiam Latinum est: *agere tela,* pro *adigere* apud Cæsarem legitur.

I. *Quant*

decimoque anno, quam ad diffimillimam vitæ suæ potentiam pervenerat Lepidus, & à militibus & à fortuna desertus, pulloque velatus amiculo, inter ultimam confluentium ad Cæsarem turbam latens, genibus ejus advolutus est. Vita rerumque suarum dominium concessa ei sunt. spoliata¹ quam tueri non poterat dignitas. Subita² deinde³ exercitus seditio (qui plerumque³ contemplatus frequentiam suam, è disciplina desciscit; & quod cogere se putat posse, rogare non sustinet) partim severitate, partim liberalitate discussa principis. Speciosumque per id tempus adjectum supplementum⁴ Campanæ colo-

1. *Quam tueri non poterat.*] Manut. intueri. Suetonius narrat Lepidum supplicem concessâ vita Circeis in perpetuum relegasse. Schegk.

2. *Exercitus seditio.*] De hac seditione ejusque compositione & supplemento Campanæ coloniarum accurate Dio 49. p. 456. & 457. Appian. 5. μφουλ. p. 744. Hist. misc. 7. 6. Noster præcipuam artem componendæ seditionis Severitatem comitatis mixtura temperatam hoc loco innuit. Vide Lips. 6. polit. 4. & hac occasione nota, Libro Primo Annalium Taciti, singulari prosum arte copiatque id argumentum, de seditionibus militaribus, earumque remediis, tractatum ac veluti exemplo perfectæ commentationis perscriptum esse. Boecler.

3. *Contemplatus frequentiam suam.*] Simile dictum Tacito lib. 1. Annal. illi quoties oculos ad multitudinem reverterant, vocibus truculentis strepere. Schegk.

4. *Campanæ coloniarum.*] Tota hæc res explicata ab uno Dione, lib. XLVII I. qui de hac ipsâ seditione, & ejus placamentis: Οὐτὰ μὲν τότε τῆς στρατιώ-
τας κατέβη (ε. & τὸ μὲν δὲ γένεον αὐ-
τίης, τὴν δὲ χεῖρον ἢ πολλὰ ὑσερον
αὐτοῖς ἔδωκεν. ἐπιθὴ γὰρ ἄσκησιν
κεῖν ἢ ἐν τῷ δημοσίῳ τότε ἔσται,

ωρεπεξεπείατ ἀλλυτὴ & ὡρε
Καμπανῶν ἤ ἐν τῇ Καπυῇ οἰκέν-
των συχνῶν (ε γὰρ ἐποικωνή πόλις
πολλῶν ἔδειτο) & αὐτοῖς τότε ὑδωρ
τὸ Γέλιον ἀνοικασθῆναι, ὅφ' εἰ & τὰ
μέγιστα ἀγῆ πάντων ἀγείρων), τὴν
τε χεῖρον τὴν Κνωσίαν, μὲν & νεῦ ἐπι
χερπένται, ἀντιδωκε : Atque ita
milites tunc quidem composuit : & ar-
gentum statim, agros non multo post
dedit. Quoniam enim publici, qui tunc
erant, non sufficiebant, etiam alios emit
à Campanis illis, qui Capuam incolunt,
eosque multos (multis enim colonis in-
digeat ea urbs) & ipsis tum aquam Ju-
liam, quâ maximè omnium gaudent,
tum terram Cnosiam (Cnosiam melius
estque Gnosus in Cretâ:) quâ etiam
nunc fruuntur, eorum loco dedit. Omnia
hæc quasi de industriâ scripta ad Velleii
lucem : & quis scit, si non à Dione
istinc sumpta? Quod tamen hic scri-
bitur : ejus redditus erant publici, pra-
vum est. Quid redditus ad rem præsen-
tem? nec eos sanè emit Cæsar, sed
agros. In editione prima : ejus relictis
erant publici. Certum habeo, ejus reli-
cti : Id est, Capua reliquos habebat
agros publicos, qui nondum attributi,
& qui non venerant in divisionem.
Hos (Dione palam narrante) ab iis
emit Cæsar. Lipsius.

colonix. ejus reditus erant publici: pro his longe uberioribus reditus duodecies H-S in Creta insula redditi, & aqua promissa, quæ hodieque singulare & salubritatis¹ instar & amœnitatis ornamentum est. Insigne² coronæ classicæ, ³ quo nemo unquam Romanorum donatus erat, hoc bello Agrippa singulari virtute meruit. Victor deinde Cæsar reversus in urbem, contractas emtionibus complures domos per procuratores, quo laxior fieret ipsius,

1. *Instar.*] Festus Pompejus ab *instar*, *instaurare* deducit: quoniam illud instaurari proprie dicitur, quod ad formam similem exemplo priori reducit. Hic verò *instar* non exemplum est, neque passivè pro eo capitur, quod est instauratum; sed enim activè, ut quod instaurat; heic nempe salubritatem.

Acidalius.

2. *Corona classicæ.*] Tangit princeps Poëta:

Tempora navali fulget rostrata corona. Rostrata Plinio quoque dicta. vide Agellium. Schegkhus. *Classicæ.*] Vocatur alias navalis & rostrata: quia quasi rostris navium insignita est; ut ait Gellius 5, 6. Unde effigies Agrippæ cum tali corona in antiquis nummis.

3. *Quo nemo unquam.*] Si voluit dicere Vellejus, neminem ante Agrippam reportasse coronam navalem, hoc est, rostratam; aut erravit, aut diversum sentit à Plinio. is enim non dubitat asserere lib. 16. cap. 4. Cedunt & rostrata, quamvis in duobus maxime ad hoc ævi celebres; M. Varrone, piraticis bellis dante Pompejo Magno: itemque M. Agrippa, tribuente Casare Siculis. Sed & idem Naturæ mythes unicus l. 7. cap. 30. M. Varronis, in bibliothecâ quæ prima in orbe ab Asinio Pollione ex manubiis publicata Romæ est, unius viviparis postea imago est: haud minore, ut equidem reor, gloriâ, principe oratore & cive, ex illâ ingeniorum, quæ tunc fuit, multitudine unam hanc coronam dante,

quam cum eidem Magnus Pompejus piratico ex bello navalem dedit. Et verò nullo ævo cuiquam contigisse coronam rostratam, præterquam uni Agrippæ, idem etiam prodidit Dio Cassius l. 49. nec is tantum, sed & testis omni exceptione major, Livius, cujus hæc legitur Epitomâ cx xix. M. Agrippa navali corona donatus est: qui honos nemini ante eum habitus erat. quibus motus verbis, damnaverim potius unum Plinium, quam triumviros istos alios: etsi aliter visum viro maximo, in libris de Militiâ Romana, lib. 5. c. 14. *Grut.* Quo nemo unquam.] Ubi Agrippæ contigisse hunc honorem testantur, Dio 49. p. 457. τῆς Ἀγρίππας στέφανου χρυσοῦν ἐμβόλοισ ἡσπημένον ἐδωρήσατο. ὃ μὴ ὄρετερον, μήτ' αὐθις ἄλλω τῆς ἐχέουτο. Agrippam corona rostrata aurea donavit: quod neque ante neque postea cuiquam contigit. Ita Liv. epit. 129. Plinius autem 16, 4. & 7, 30. cum M. Varrone, cui Pompejus coronam navalem dederit, communicat hoc decus: Cui assentiendum opinatur Lipsius: Gruterus autem ceterorum auctoritatem præfert. An & Seneca ab eorum parte, cui 3. de benef. 32. Agrippa dicitur navali corona insignis unicum adeptus inter dona militaria decus, quamquam unicum pro eximio & singulari hic accipi possit. Vide Turneb. 26, 29. & Taubm. ad 8. Virgil. Æneid. v. 684. Boeclerus.

ipſius, publicis ſe uſibus deſtinare profeſſus eſt: ¹ templumque Apollini & circa porticus facturum promiſit, quod ab eo ſingulari extructum ² munificentia eſt. ³ Qua 82 æſtate Cæſar tam proſpere in Lepidum in Sicilia, bene fortuna in Cæſare & rep. militavit ad Orientem. quippe Antonius ⁴ cum XI I I. legionibus ingreſſus Armeniam ac deinde Mediam, & per eas regiones Parthos petens, habuit regem eorum obvium. primoque duas legiones, cum omnibus impedimentis tormentiſque ⁵ & Statiſano legato amiſit; mox ſæpius ipſe, cum ſummo totius exercitus discrimine, ea adiit pericula; quibus ſervari ſe poſſe deſperaverat; amiſſaque non minus quarta parte militum, captivi cujuſdam, ſed Romani, conſilio ac fide ſervatus. qui clade Craſſiani exercitus captus, cum fortunam non animum muſſet, acceſſit nocte ad ſtationem Romanam: prædixitque, ne deſtinatum iter peterent, ſed diverſo

1. *Templumque Apollini.*] Dio 49. p. 458. Sueton. Aug. 29. Boecler.

2. *Munificentia.*] Haud diſpliceat Lipſio *magnificentia*.

3. *Qua æſtate Cæſar, &c.*] Veſtram fidem, Muſæ, quam turpiter locus elegans maculatus, an mutilatus. Tentavit induſtria ſingulari Schegkius: *Qua æſtate Cæſar tam proſpere in Lepidum in Sicilia, bene fortuna in Cæſarem & Remp. militavit ad Orientem.* Et in hoc ſecutus librum Bonhomæi: poſt quem tentemus & nos itidem, ſi quid forte poterit clarius extricari. Sed libertate mihi opus eſt paullo majori, quam non ex mea cupidine, ſed uſu ſumam. Velleii. Ergo ita auſus fuerim: *Qua æſtate quam Cæſari proſpera in Lepidum in Sicilia, tam ſæva fortuna in Cæſarem & Remp. militavit ad Orientem.* quomodo conficitur idoneæ maximè & aperta ſententia. Verùm enim verò alios etiam medicos deſiderare videtur hic locus, & non niſi ſcri-

ptos codices: ſine quibus, qui conabitur, quidquid erit, quod præſtiterit, itidem incertum erit, ut quod vel ego, vel ceteri omnes attulimus. *Acidalius*.

4. *Cum XI I I. legionibus.*] XVI. pro XIIII. reponi debere, rectiſſime monuit Cl. Noſter Freinſhemius ad Flor. 4. 10, 10. E quo capite petes hiftoriam hanc, tum ex annotatis à Camerte ſcriptoribus. quibus Dio præſertim addendus, 49. Boeclerus.

5. *Et Statiſano legato.*] Oppium Statiſanium nominat Dio lib. XI IX. In Plutarchi Antonio corrupte eſt, *Talivovòs*, pro *Σταλιανός*. Hoc eo magis moneo, ut appareat, falſam eſſe Sylburgii ſuſpicionem; qui putabat, eundem hanc eſſe, quem Florus Saxam nominat. Id vero eo etiam refellitur, quod Saxa jam eſſet interemptus; ut ex Dione, & aliis, jam ſupra oſtendimus. *Voſſius*.

verso silvestrique pervaderent. Hoc M. Antonio¹ atque illis legionibus saluti fuit: de quibus tamen totoque exercitu haud minus pars quarta, ut prædiximus, militum; calonum servitiique desiderata² tertia est; impedimentorum vix ulla superfuit. Hanc tamen Antonius fugam suam, quia vivus exierat, ³Victoriam vocabat. Qui tertia ætate reversus in Armeniam, regem ejus Artauasden, fraude deceptum catenis, sed ⁴ne quid honori deesset, ⁵aureis vinxit. Crescente deinde & amoris in Cleopatra

1. *Atque illis legionibus.*] Ita legendum, non octo, arguunt præcedentia, & Florus apud quem, XVI. legiones. statim male vir doctus, τὸ τερτῖα, omisit. Schegkiius. *Atque illis legionibus.*] Ita enim, vel (ac tot illis l.) potius legirim, quam Hoc M. Antonio octo. quod in libris repertum, licet sensum aliquem sustinere possit, valde tamen à Vellejana elegantia videtur abesse. Boeclerus.

2. *Tertia.*] Tertia in Rhenani edit. expressa, non omitti ab aliis debuit. Boeclerus.

3. *Victoriam vocabat.*] Geminum penè dictum de eodem L. Flori, lib. 4. cap. 10. *Egregius Imperator tandem profugit in Syriam: ibique incredibili quadam mentis vacordia, ferocior aliquanto factus est; quasi vicisset qui evaserat: ubi Philosophicè tamen magis Annæus loquitur quam Ethicè aut Grammaticè: ita enim solent homines, præter spem vivi. Sallustius bello Jugurthino cap. 98. & ipsi duces feroces; ac quod sui non fugerant pro victoribus sese agere.* Annibal apud Horatium lib. 4.

Oda 4.

*Cervi, luporum præda rapacium,
Sciamur ultro; quos opimus*

Fallere & effugere est triumphus.

Syrus apud Terentium Heautontimor.

Actu 4. Sc. 1.

— *triumpho si licet me latere recto abscedere.*

Gruter.

4. *Ne quid honori.*] Forsan legendum: *Ne quid oneri deesset, &c.* non honori. quod verbum videtur substitutum ab eo, qui non animadvertit, Vellejum jocari voluisse in voce aureis, quod constet, aurum ceteris metallis gravius esse Ursin. *Ne quid honori.*] Ursinus, oneri: ut in eo ludat Vellejum, quod aurum gravius sit ceteris metallis. Quasi vero reges oneris, non honoris causa, aureis, aut argenteis catenis vinciri soleant. Vossius.

5. *Aureis vinxit.*] Curtius de Dario; *Agmen eorum tertio affecit die, ne tamen honos regi non haberetur, aureis compedibus Darii vincunt, nova ludibria subinde excogitante fortuna.* Moris antiquitus pro dignitate captivum nunc aureis, nunc argenteis, nunc ferreis vincire catenis. De Aureis Clemens in Pædagogo lib. 11. *Istæ vero veram pulchritudinem obscurant, auro tam adumbrantes, nec intelligunt quantum in se delictum admittunt, se innumerabilibus vinculis alligantes, quemadmodum dicant apud Barbaros scelestos & maleficos homines auro vinciri. Captivos hos victosque divites videntur esse amulata mulieres.* Aufonius de Cræso,

— *Cræsum in amicis habet,*

Vinclumque pedicis aureis, secum jubet

Reliquum quod esset vitæ, totum degeret.

Propertius lib. 11.

Auf

tram incendio, & virorum, quæ semper facultatibus licentiaque & assentionibus aluntur, magnitudine, bellum patriæ inferre constituit; cum ante, novum se Liberum Patrem appellari jussisset, cum redimitus hederis, coronaque velatus aurea & thyrsus tenens cothurnisque succinctus, curru, velut Liber Pater, vectus esset Alexandria. Inter hunc apparatus belli, Plancus non 83
 iudicio recta legendi, neque amore reipub. aut Cæsaris (quippe hæc semper impugnabat) sed morbo proditor, cum fuisset humillimus assentator reginæ, & infra seruos cliens, cum Antonii librarius, cum obscœnissimorum

Aut regum auratis circumdata colla catenis,

Atque in sacra currere rostra via.

Et Silius lib. 17.

Ante Syphax feretro residens captiva premebat

Lumina, & aurata servabant colla catena.

Hinc in Panegr. Maximiano dicto: Xerxes Persarum Rex potentissimus, pedicas jecit aureas in profundum, Neptunum se dicitans alligare. De argenteis Dio lib. 49. postquam custodes gazæ non obtemperarunt, qui in armis erant, Artaxam maximum natu inter filios, regem ejus loco constituerunt, argenteis Artabazum catenis vincit, quia nimium turpe erat, regem ferreis in catenis haberi. Ammianus de Arface, à Sapore capto: Eunque effosis oculis catenis argenteis, quod apud eos vanum suppliciorum estimatur esse solatium, exterminavit ad castellum Agabanum nomine. Schegk.

1. *Bellum patriæ inferre constituit.]*

Ovidius lib. 15. Metamorph.

*Romanique ducis conjux Egyptia tedæ
 Non bene fisa cadet, frustra que erit illa
 minata*

Servitura suo Capitolia nostra Canopo.

De amore Antonii in Cleopatram
 Horat. lib. Epodon. Schegk.

2. *Liberum patrem.]* Sed etiam Athenis. Athenæus è quarto Socratis Rhodii. Seneca Suasoriar. 1. Dissensionem Senecæ & Dionis in dote notarunt Junius & Animad. 1. & Lipsius. eandem insaniam insanierunt Antigonus & Caligula. Athenæus 4. Herodian. alii. Schegk. *Liberum patrem.]* Unde & Διόνυσος vé cognominatus est, teste Plutarcho. Alii aliorum Deorum æmulati sunt habitus & carimoniam; Bacchum autem pluribus imitari placuit, præsertim Mithridati, Antigonæ, C. Mario, Alexandro M. Vide Schotti observat. hist. 3, 3. & Cl. Freinsheimii not. ad Curt. 9, 10, 24. Boeclerus.

3. *Cum redimitus hederis.]* Eodem habitu Messalina apud Tacitum l. 11. Simulacrum auctumni celebrans: ipse crine fluxo thyrsus quatens, juxtaque Silius hedera vinculus, gerere cothurnos. plura in Commentario Lipsius. addi velim de crinibus fluxis, & hoc Catulli in nuptiis Pelei:

Sepe vagus liber Parnassi è vertice summo

Thyrsus effusus evanens crinibus egit.

Et Macrobius lib. 1. Saturnal Schegk.

4. *Thyrsus.]* Thyrsus erat hasta aculeata hederis recta, in orgiis Bacchi gestari solita.

rum rerum & auctor & minister, cum in omnia ¹ & omnibus venalis, cum ² cæruleatus & nudus, caputque redimitus arundine, & caudam trahens, genibus innixus, ³ Glaucum saltasset, ⁴ in convivio refrigeratus ab Antonio, ob manifestarum rapinarum indicia, ⁵ transfugit ad Cæsarem. & idem postea clementiam victoris pro sua virtute inter-

1. *Et omnibus.* [Vulgo, *in omnibus. Et omnibus.*] Nonne æquivalent, *in omnia vanalesse*, & *in omnibus*? ego discrimen non video. Puto delendum posterius *in*, faciendumque, *in omnia, & omnibus*. Duo obijcit, vanales ad omne facinus ac flagitium fuisse, & sine discrimine omnibus vanales breviter: Ad quævis à quovis trahi auro potuisse. Lipsius.

2. *Cæruleatus & nudus, &c.*] DI enim Marini antiquitus cæruleo habitu. Apulejus Miles. 4. de comitatu Veneris: *Ad sunt*, ait, *Nerci filix chorum canentes, & Portumnus carulis barbis hispidus.* & lib. 10. *Ipse autem color Dea divisus in speciem, corpus candidum, quod celo demeat: amictus cæruleus, quod mari remeat.* & capite recto arundine, Virgil. 8.

— cum glaucu tenuis velabat amictu Carbasus, & crines umbrosa tegebat arundo.

Immò & Neptuno glauci oculi, teste Minutio in Octav. De Glaucopulce Servium ad illud Poëtæ:

Et senior Glauci chorus Inousque Palæmon. Schegk.

3. *Glaucum saltasset.*] De Glaucopulce Natal. Comit. mythol. 8, 4. Boecler.

4. *In convivio refrigeratus ab Antonio.*] Moneo distinctiunculam mutandam: *saltasset in convivio, refrigeratus ab Antonio.* Saltasse enim eum vult in convivio, non illic refrigeratum. Sed quid hoc verbi? significat interposuisse gratiam ejus apud Antonium, & calorem illum amoris mutasse in fastidii frigus. Utebantur & in re actionis sive recitationis hoc verbo, ut Suetonii Clau-

dio scriptum, cap. xli. *Cum primum frequenti auditorio commississet, aegre perlegit, refrigeratus sæpe à semetipso.* Id est, frigore & fastidio sæpe affectus à sese. Rem enim ipsam, & teporem illum gratiæ sive amicitia, vocabant Frigus. Plinius lib. viii. epist. xiv. *Interim Paulo (recitanti) aliena deliratio aliquantum frigoris attulit.* Fabius: *Rusticitas, & rigor, & deformitas adferunt interim frigus.* Sed propius ad Velleii mentem Seneca epist. cxxiii. *Votienus Montanus & amicitia Tiberii notus & frigore.* quem scilicet Tiberius & ardentem amavit, & subito fastidivit. Nec peccet, qui Horatium sic explicet:

— majorum ne quis amicus

Frigore te feriat.

nisi alio quoque hoc commode duci haud negem. Suetonii locum noviter corrigo, Aug. cap. lxxvi. *Desideravit & M. Agrippa patientiam & Maccenatis taciturnitatem: cum ille ex levi rigoris suspitione, & quod Marcellus sibi amefereetur, Mitylenas se contulisset.* Nam quis rigori hic locus? nec suspicio de eo esse potest, sed sensus. Scripsit vero *frigoris*: hac istâ nostrâ mente. eoque, inquit, secessit Agrippa, quod alieniorum sibi Augustum suspicaretur, & præferri atque in gratiâ esse Marcellum. Terentii illud huc quoque fecerit: *Nimirum hinc homines frigent.* Atque omnino amor, ardor est: fastidium aut defautio, frigus. Lips. *In convivio refrigeratus ab Antonio.*] Ni fallor, est heic refrigerare, quod Plautus dicit *Frigidam suffundere.* Acidal.

6. *Transfugit ad Cæsarem.*] Qui peccant

inter

interpretabatur; dictans, id probatum à Cæsare, cui ille ignoverat. hunc mox avunculum Titius imitatus est. Haud absurde Coponius, vir prætorius gravissimus, P. Siliii socer, cum recens transfuga, multa ac nefanda Plancus absenti Antonio in senatu objiceret: Multa, inquit, mehercules fecit Antonius, pridie, quam tu illum relinqueres. Cæsare deinde & Messalla Corvino Cos. de bellatum apud Actium; ubi longe ante quam dimicaretur, exploratissima Julianarum partium fuit victoria. Vigebat in hac parte miles atque imperator, illa marcebant omnia. hinc remiges firmissimi, illinc inopia affectissimi. navium

runt in leges, statim etiam metuunt, & per consequens, oderunt legum custodes. Itaque viderit Princeps, ut semper administratorum suorum delicta graviora puniat. et si enim forte peccantibus ex animo ignoscat, ii tamen non tam putant sibi indulgeri quam tempori. Sic apud Cæsarem lib. 3. Civilis belli cap. 40. transfugiunt tandem nobiles duo Allobroges, fortasse non se liberari, sed in aliud tempus reservari arbitrati; ut ibi loquitur Julius; & nos exemplis selectis ostendimus ad Tacitum lib. 1. Hist. cap. 10. vigesimi extremo. Gruter.

1. *Id probatum à Cæsare.*] Principes non omnia puniunt, sed non ideo eadem probant. Valet enim ibi illud Curtianum lib. 7. *Lyncestes Alexander, quia primus Alexandrum, regem salvaverat, supplicio magis quam crimini fuerat exemptus.* Egregie Livius de Epirotarum legatis, perentibus à Senatu, ut in amicitia pristina esse liceret, lib. 36. cap. 3. *responsum datum est, quo veniam impetrasse, non causam probasse videri possent.* Gruter.

2. *Vir prætorius, &c.*] Vir doctus & Rhen. *vir prætorius, gravissimus pater, Siliii socer.* Est ille Silius qui postea Consul. cujus præter Dionem & Apianum Suetonius meminit. Burr. *vir*

è prætorius. forte, vir è prætoris. Schegkiius.

3. *P. Siliii.*] Habet editio Rhenani. Alii emendarunt, *gravissimus P. Siliii socer.* Quid si tentemus? *gravissimus patris Siliii socer.* Sane non leviter hanc conjecturam firment verba Augusti apud Suetonium in vita eius: *Accesserunt convivæ, Vinicius, ac Silius pater.* Sic enim Mss. auctoritate legere malim, quam *Silvius*, ut vulgo editum. *Vossius.*

4. *Ac nefanda.*] Alii, *miranda.*

5. *Cæsare deinde & Messalla Corvino Cos.*] Quæ in hoc, & sequentibus duobus capitibus habentur, scripsit *Florentinus* 4, 11. quosque ibi *Camers* ac *Friusheimius* nominaverunt: quibus adde *Propert.* lib. 4. *eleg.* 6. *tot.* & *Paneg. Theodos.* *Lat. Pacat.* c. 33. *tot.* Boecler.

6. *Apud Actium.*] Luculenter describit doctissimus Poëta 8. libro sui operis. *Schegkiius.*

7. *Remiges.*] [Vulgo *reges*: contra quam lectionem ita Lipsius:] *Torsit me olim, cum publice legerem, hic locus: credo & illum, quisquis intente leger. An reges à Cæsare firmissimi, ab Antonio inopes & imbecilli? planissime contra est: nec dicam plurimi aut potentissimi, sed præter omnes reges ab isto steterunt. Palam*

¹ navium hinc magnitudo modica cum celeritate, adverſa illa, ² ſpecie terribilior. hinc ad Antonium nemo, illinc ad Cæſarem quotidie aliqui transfugiebant. Denique in ore atque oculis Antonianæ claffis per M. Agrippam ³ Leucas expugnata, ⁴ Patræ captæ, Corinthus occupata, bis ante ulti-

Iam & vere ita Dio, *Συμεριχοῦ* *Λεω*, inquit, τῷ Ἀντωνίῳ οἱ τε βασιλεῖς εἰσι δυνάμει πεινῆς ὡς εἰπεῖν, οἱ τῆ Ἰ Ρωμαίων δρχῆ τῶτε ἕω' ἐκείνων ἔση γατιῶντες, οἱ μὲ αὐτοῖ, οἱ δὲ δι' ἑτέρων: *Commilitabant & auxiliabantur Antonio reges dynaſtaque omnes, ut breviter dicam, quicumque Romanum imperium, quod duobus iis tunc parebat, attingerent; alii ipſi coram, alii per alios & ſubmiſſos.* Quin etiam in Plutarcho index, in quo nominatim reges Antonio adhærentes recensentur, non ſolum Orientales plerique omnes, ſed tranſmarini. Si voles, vide. At apud Cæſarem contra qui? neminem reperio: imo vix eſſe poterunt, quia in illius partibus dumtaxat Italia, Illuricum, Gallia, Hiſpania, Africa, & inſulæ interjectæ. In iis autem omnibus regionibus, qui tunc reges, niſi ſi forte in Africa? Ex eâ ipſâ Bocchum eripit nobis, & tranſfert ad Antonium Plutarcho. Jure ergo, ut dixi, hærebam. Quid autem eſt in re? Vellejane adulatio, uti tunc cenſebam? minime. nec in ſcriptore, ſed in ſcripto culpa, quam detectam nunc tollo. Scripſit Vellejus: *hinc remiges.* Vide *πεπεσολῶ!* à ſceptris venimus ad remos. Sic oportet. & docebunt te Plutarcho & Dio, Antonium hac parte maxime peccaſſe, quod hiemem cœptis ſuis interpoſuerit: atque ita claſſis, quam paratam habuerat, valde viribus imminuerit. quoniam plerique remigum vel inopiâ aufugiebant, vel morbo peribant. Ita neceſſum habuit *ex afflictiſſimâ Græcia*, ait Plutarcho,

corripere viatores, agrones, meſſores, adoleſcentulos; iisque agre etiam implevit naves. Ergo vere hic ſcriptum *remiges* fuiſſe inopiâ affectiſſimos (quæ ipſa phraſis non apte cadit in reges.) contra *firmiſſimos* Caſar, recentes videlicet & bellis Siculis probe exercitatos. *Lipſius.* *Remiges.*] Vulgo *reges.* Philadelphum Paphlagoniæ, & Amyntam, Galatiæ reges, forſan intelligit Vellejus. Hi enim ad Cæſarem tranſfugerunt; ut Dioni, & Zonaræ, traditum. Sed hoc paullo poſt eveniſſe, liquet ex Vellejo, qui Amyntæ etiam meminit. Stabilis itaque manet emendatio Lipſii: *hinc remiges firmiſſimi.* Vide ejus Animadverſiones. *Voſſius.*

1. *Navium hinc magnitudo.*] Aldus, *Nav. hinc* (vel hic) *magnitudo modica, cum celeritate.* Ut eſt in editione Wech. Alii *Nav. hinc magnitudo modica, ſed celerior.*

2. *Specie terribilior.*] In exemplari vetuſto, *ſpecie & terribilior.* unde Rhenanus legit, *ſpecie erat terribilior.* Burzerius, *ſpecie terribilior.* *Specie terribilior.*] Lipſ. putat legi hic etiam poſſe *terribiliora.* Schegk. edidit *ex adverſo illa ſpecie terribilior.* Alii, *ex adverſo illa ſpecie terribilior.* *Specie terribilior.*] De Antonii navibus Dio l. 54. ait, eas ædificaffe Antonium multo hoſtilibus majores, paucas triremes, reliquas omnes à quaternis uſque ad denos ordines remorum capaces. Vide Florum lib. 4. *Schegk.*

3. *Leucas.*] Oppidum in Leucadia peninſula.

4. *Patræ.*] Civitas in Achaia prope Olenum. Vide Thucydidem lib. 6.

ultimum discrimen classis hostium superata. ¹Rex Amyntas meliora & utiliora secutus (nam ²Deillius exempli sui tenax & illo bello) virque clarissimus Cn. Domitius, qui solus Antonianarum partium, nunquam reginam, ³nisi nomine salutavit; maximo & præcipiti periculo ⁴transmisit ad Cæsarem. Advenit deinde maximi discriminis dies, quo Cæsar Antoniusq; productis classibus, ⁵pro salute

85

I. *Rex Amyntas.*] Cum Beato vir doctus: nam de illis exemplis vita natura Dolabella, nullo sensu. Matthæus Klock acutissimi ingenii juvenis ex Rhenani, non male, emendat, inde illius exemplo mature Dolabella ad Cæsarem. Schegk. *Rex Amyntas.*] Atrox & aperta plaga: cui leve adhuc fomentum. Est qui legat: *Inde illius exemplo vir audax Dolabella.* alius: *inde illius exemplo mature Dolabella.* Uno verbo, nihil ad Bacchum. In autographo fuit (certe editio prima sic refert:) *nam de illius exempli vita nata Dolabella.* Vide nostram medicinam: *Nam Deillius exempli sui tenax, ut à Dolabellâ ad Cæsarium.* Nihil juveniliter jactamus, sed prima illa sagaciter & vere eruimus de Q. Deillio, sive ut alii Dellio: qui naturâ transfuga, & irrisus palam illo ævo. In hac re & historiâ, transfugisse, aperte scribit Plutarchus *Q. Dellium historicum.* Dio hoc amplius ostendit, cum Amynta illum fuisse: & paullo post de transfugio addit. Quod si est: nonne apposite hic quoque Amyntæ Vellejus eum subjungit? Sed cur alterum exempli sui tenax? Iudit, & merito in hominem nusquam & nunquam fidum, & cujus jam ante nobilia aliquot transfugia. Ecce Senecæ patris verba: e quibus hoc quoque, quod emendavimus, à Dolabellâ ad Cæsarium, liquebit. Ille in Suasoriis: *Bellissimam tamen rem dixit Deillius, Messala Corvinus desertorem (melius & venustius scripti libri, desultorem) bellorum civilium vocat: quia à Dolabellâ ad Caf-*

sum, à Casio dein transmisit ad Antonium, ab Antonio ad Cæsarem. Et de Deillio quidem certum est: hoc de Dolabellâ si cui displicet, is legito: *exempli sui tenax fuit & illo bello.* Quod certe haud sperno. nam & editionibus quibusdam absunt verba, *ad Cæsarem;* & videntur omnino huc translata è tertiâ abhinc lineâ, *transmisit ad Cæsarem.* Ceterum utro modo cumque leges distinctiunculâ & parenthesi sic juvabis: *Rex Amyntas meliora & utiliora secutus (nam Deillius exempli sui tenax fuit & illo bello) virque clarissimus Cn. Domitius, &c.* Nota amplius, videri in fine periodi legendum; *transmisit ad Cæsarem.* quia textus omnino sermonis exigit Amyntam quoque comprehendendi. Lipsius.

2. *Deillius.*] Melius reposueris *Deillius.* Nam Plutarcho, Dioni, & aliis, dicitur Δέλλιος. Vossius.

3. *Nisi nomine.*] Ita cum Antonius Cleopatram Artavasden Armeniæ regem captum vincitumque, cum suis, ostenderet, barbari neque alia humilitatis indicia edidere, ad quæ minis promissisque stimulabantur, neque aliter quam nomine compellavere, *Cleopatram,* non *reginam* vocantes. Dio auctor 49. p. 475. Boecler.

4. *Transmisit ad Cæsarem.*] Lipsius mallet *transmisere,* cum ad plures referatur. potest tamen vulgata lectio tollerari. Boeclerus.

5. *Pro salute alter.*] Ita *Pacatus panegyrici.* c. 33. Tanta erat dissimilitudo *causarum, ut ab illis (Antonianos intel-*

Q

lige)

salute alter, in ruinam alter terrarum orbis dimicavere. Dextrum navium Julianarum cornu ¹M. Lurio commissum, lævum Aruntio, Agrippæ omne classici certaminis arbitrium. Cæsar ei parti destinatus, in quam à fortuna vocaretur, ubique aderat: classis Antonii regimen Publicolæ ²Sosioque commissum. At in terra locatum exercitum Taurus Cæsaris, Antonii regebat Canidius. Ubi initum certamen est, omnia in altera parte fuere, dux, remiges, milites; in altera nihil præter milites. prima occupat fugam Cleopatra; Antonius fugientis Reginæ, quam pugnantis militis sui, comes esse maluit; & imperator, qui in desertores sævire debuerat, desertor exercitus sui factus est. Illis etiam detracto capite, in longum fortissime pugnandi duravit constantia; & desperata victoria in mortem dimicabatur. Cæsar, quos ferro poterat interimere, verbis mulcere cupiens, clamitansque & ostendens, fugisse Antonium, quærebat, pro quo & cum quo pugnarent? At illi cum diu pro absente dimicassent

lige) fuerit Romani imperii appetita captivitas, ab his repetita libertas. Boeclerus.

1. *M. Lurio.*] Legendum putamus, *M. Lurio*, non *M. Lario*. & gentilis fortasse ejus est, qui in æreis Augusti numismatibus dicitur P. LVRIVS. AGRIPPA. III. VIR. A. A. A. F. F. *Ursinus.* *M. Lurio.*] *Lurio* est in Dione, & recte. *Lipsius.*

2. *Sosioque commissum.*] Verum, *Sosio.* Plutarchus hæc omnia longe aliter, nec *Sosium* inter duces agnoscit. Dio vero etiam mortuum illum facit in levi pugna contra L. Tauresium: in qua, superventu Agrippæ, ipse & Tarcondimotus sint cæsi. Hoc paullo ante Actiacam pugnam. At ecce vivum eum iterum facit initio libri sequentis, & inter eos ponit, quibus ignoverit Cæsar. Quid dicam nescio, nisi haud unum

Sosium fuisse. *Lipsius.* *Sosioque commissum.*] *Lipsius, Sosio.* Et ita Græci. Sed Latini omnes cum Vellejo *Sosium* vocant. Extant etiam numismata Antonii, in quorum adversa parte legitur, C. SOSIVS ZA. Caterum, ne cum aliis erres, duo fuere *Sosii* in castris Antonii. Alter ante victoriam Actiacam in levi pugna contra L. Arruntium periit, teste Dione lib. 1. alter post victoriam incolumitatem ab Augusto impetravit; teste eodem, libro sequenti. L. Arruntium dixi, non Tauresium, ut alii afferunt, corrupta Dionis scriptura inducti. Nam ubi vulgo legitur, *Λακίς Ταρησίς ναυσίν ὀλίγαις ἐφορμῆντις*, non dubito, quin reponendum sit, *Λακίς Ἀρρουντίς*. Huic enim lævum Julianarum navium cornu commissum fuisse, ex Vellejo nostro constat. *Vossius.*

caſſent duce, ægre ſummiſſis armis ceſſere victoriam; citiuſque vitam veniamque Cæſar promiſit, quam illis, ut ea precarentur, perſuaſum eſt. Fuitque in conſeſſo, milites optimi imperatoris, imperatorem fugaciſſimi militis functum officio. ¹ ut dubites, ſuo ne, an Cleopatraz arbitrio victoriam temperaturus ² fuerat, qui ad ejus arbitrium direxit fugam. Idem locatus in terra fecit exercitus, cum ſe Canidius præcipiti fuga rapuiſſet ad Antonium. Quid ille dies terrarum orbi præſtiterit, ³ ex quo 86 in quem ſtatum pervenerit fortuna publica, quis in hoc transf-

1. *Ut dubites.*] Cur Rhenanum non audiverunt veriffime emendantem, *Viderit è ſuone?* Nam in autographo erat, *Videbit è ſubne.* Phraſis nota, & crebra veteribus in rejectione aut contemptu. *Lipſius.*

2. *Fuerat.*] Melius, *fuerit.*

3. *Ex quo.*] Aldus Manucius legit, *ex eoque in quem.* Ex quo in quem ſtatum.] Notanter ita loquitur Noſter, quippe designans initium veræ Monarchiæ. Qua diligentia etiam Dio 51. pr. dum diem Actiæ prælii (iv. Non. VII br.) annotaſſet, ideo ſe iſtud præter conſuetudinem ſuam feciſſe, monet, *ὅτι τότε ἀρχὴν τὸν ὁ Καίſαρ τὸ κράτος πᾶν μόνον ἔχεν, ὡς καὶ τῷ ἀπειρῶντι τῷ τῷ μοναρχίας αὐτῶς ἐπὶ τῷ ἀπὸ κείνης τῆς ἡμέρας ἀκροῦσθαι.* quod ab eadie primum Caſar Octavianus rerum potius eſt ſolus, imperiique ejus recenſio præciſe ſumatur ab hac die. Nec diſſentire putandi ſunt, qui à reditu Auguſti in urbem Monarchiæ initium numerant. Vide *Hiſt. miſc.* 7; 12. nam cetera nihil aliud, quam conſummatio hujus victoriæ fuere. Hoc prælio naſtus eſt eam poteſtatem, quam poſtea coepit Romæ exercere ac uſurpare. Unde Dio ipſe principio lib. 52. de hoc tempore: *πῶτα μὲν ἐν τῇ βαſιλείᾳ, καὶ ἐν τῇ δημοκρατίᾳ, ταῖς δὲ δυνατείαις,*

*πῶτε τε καὶ εἰς τὴν καὶ ἐπὶ αὐτοῖς ἐτα-
ται, καὶ ἐπὶ αὐτῶν οἱ Ρωμαῖοι καὶ ἐπὶ αὐ-
τῶν. ὅτι δὲ τότε μοναρχίᾳ αὐτῶν
ἀκροῦσθαι ἤρξαντο.* Hæc itaque Romani primo ſub Regibus, poſtea in Libertate, denique in principatibus certorum hominum, & geſſerunt & experti ſunt, annis DCCXXV. Ex hoc autem tempore ruſum penitus ſub unius imperio coepit eſſe Republica. Quem locum eo lubentius attuli, ut eos reſutaret, qui à Julio potius Cæſare, quam ab Auguſto initia Romanæ monarchiæ numerant. Dio enim, ut par erat, ante hoc tempus, & poſt Libertatem, tantum *δυναſτείας* ſive dominationes agnoſcit, iisque Juliæ etiam principatum accenſet. qui neque diuturnus fuit, & mox repetita quamvis improſpere libertate ſublatus eſt. Itaque & Herodianus diligentiffimè cælamî ſcriptor, ab Auguſti tempore Principatus initia numerans in præſar. ſui operis, hanc veluti cauſam ſubjicit: *ἐξ ἑαυτῶν ἢ Ρωμαίων δυναſτείας μετέπειθεν εἰς μοναρχίαν;* nam ex eo tempore Romanorum potentia ad unius eſt arbitrium devoluta. Conſentit Aurelius Victor, qui in Caſaribus & Epit. I. obſervat Auguſti tempore, & quidem poſt prælium Actiacum repetitum Romæ morem, uni prorsus parandi. Non tamen invideri debet Julio Caſari honor primi inter Roman. Imperatores

transcurfu tam artati operis exprimere audeat? Victoria vero fuit clementiffima; nec quisquam interentus nifi pauciffimi, & ii qui deprecari quidem pro fe non fuftinerent. Ex qua lenitate ducis colligi potuit, quem aut initio triumviratus fui, aut in campis ¹ Philippiis, ſi licuiſſet victoriae ſuae ² facturus fuerit * [*At Sofium L. Aruntii*] priſca gravitate celeberrimi fides, mox diu ⁴ clementia luclatus ſua Caſar, ſervavit incolumem. Non prætereatur Afinii Pollionis factum & dictum memorabile. namque cum ſe poſt Brundifinam pacem continuiffet in Italia, neque aut vidiffet unquam reginam aut poſt enervatum amore ejus Antonii animum, partibus ejus ſe miſcuiffet, rogante Caſare, ut ſecum ad bellum proficiſceretur Actiacum; Mea, inquit, in Antonium majora merita ſunt, illius in me beneficia notiora; itaque discrim-

loci. Accurate enim loquendo, de Julio & Octavio dici poteſt, quod Iuſtinus de Philippo Maced. & Alexandro judicat, 9, 8, 21. Orbis imperii fundamenta pater fecit, operis totius gloriam filius conſummavit. Boecler.

1. Philippiis.] Vulgo, Philippiis. Philippiis.] Non auſum V. C. lectionem mutare, quæ eſt: *In campis Philippiis, ſi felicuiſſet.* Sane Philippiis conſtanter etiam legitur in codicibus Mss. Aurelii Victoris. *In campis Philippiis eſt, ἐν πεδίοις Φιλίππειοις.* Voſſius.

2. Facturus fuerit.] Videretur deeſſe modum, mox quoque, ut videretur, multa deſunt. *Rhenan. Facturus fuerit.*] Inepte, triumphum. Idem autographum, modum. At quæ ſequuntur hiulca & mutila ſunt: nec ullum ingenium expleverit. Voſſius.

3. At Sofium.] Vulgo, *Ad ſofium alarunt in priſca gravitate celeberrimi fides, mox diu clementia luclatus ſua Caſar ſervavit incolumem.* Divina plane conjectura Cl. Pateani, ita hunc locum reſtituentis: *At Sofium L. Aruntii priſca*

gravitate celeberrimi fides, mox, &c. Hoc ſenſu: vel quod L. Aruntius, ſeu potius, Arruntius, Sofium unum ex Antonianis ducibus occultarit: vel quod ei incolumitatem à Caſare exoraverit. Cui rei egregie inſervit Dionis locus ex lib. 11. ubi Sofium poſt fugam occultatum, & latentem, ab Auguſto incolumem ſervatum ſcribit. Voſſius.

4. Clementia.] Velim cum clementia. Lipſius.

5. Mea in Antonium majora merita ſunt.] Inter eximia hominum per civilia bella quietorum, ſive mediolorum ac neutrius partis Lipſius 6. polit. 6, 7. ubi de hoc argumento agit, hujus quoque Pollionis conſilium dictumque laudat. Congruit Attici verbum, cujus exemplum in hoc genere ſine exemplo eſt. Cum Sulla, qui plurimum amaret Atticum, Athenis ſecum cuperet deducere adoleſcentem. *Noli, oro te, inquit, adverſum eos me velle ducere, cum quibus ne contrate arma ferrem, Italiam reliqui.* *Corn. Nep. in vita Attici, 4, 3.* Boeclerus.

I. Discrim-

discrimine vestro me subtraham, & ero præda victoris. Proximo deinde anno, persecutus reginam Antoniumque Alexandriam, ultimam bellis civilibus imposuit manum. Antonius seipse non segniter interemit, adeo ut multa desidiæ crimina morte redimeret. At Cleopatra, frustratis custodibus, illata aspide, morfu sane ejus, expers mulie-

1. *Discrimine vestro.*] Legendum fuerat, aut è *discrimine*, aut *discrimini*. Sane multoties in Vellejo e pro i scriptum offendimus, & quibusdam locis emendavimus. Cujus erroris fons, ut arbitror, vetus scriptura, qua i finale etiam, plerumque per ei diphthongum exarabatur. *Acidal.*

2. *Non segniter interemit.*] Erat Antonio servus, nomine Eros, quem jam pridem hortatus fuerat, ut iustus ipsum interficeret. Is cum id, quod olim in se receperat, tum præstare juberetur, stricto gladio, cum Antonium videretur iſturus, aversò vultu seipsum confodit, & ad heri pedes accidit. Tum Antonius: Bene, inquit, ô Eros, qui, quod facere non poteras, mihi, quomodo faciendum esset, ostendisti: simulque vulnus sibi in ventrem ingessit, & in lectum se dimisit. Paulo post, Cleopatram vivere cognito, statim tollendum se famulis præbuit: manibusque eorum ad fores usque domicilii, in quo ea erat, portatus est. Cleopatra foribus non apertis de fenestra se conspiciendam præbuit, catenisque & funibus demissis, iis implicatum ipsa, & duæ quas solas secum in munimentum receperat, mulieres attraxerunt. Qui interfuerunt, nullum eo miserabilium spectaculum existitisse asserunt. *Plutarchus.*

3. *Morte redimeret.*] Tali sententia *Facitus de Sempronio Graccho* I. A. 53, 7. *constantia mortis haud indignus Sempronio nomine: vita degeneraverat. Contra de Juventio Laterensi* Noster supra:

quem *vita & morte consentaneum* dixit. *Boeclerus.*

4. *Illata aspide.*] Verba sunt partim luxata, partim corrupta, quæ ita restituenda putamus: *At Cleopatra frustratis custodibus, illata aspide sinui, morfu ejus, expers muliebris metus, spiritum reddidit.* *Ursinus.* *Aspide.*] Tres aspidum species facit Galenus, & ex eo Aërius, *χερσαίας, χελιδονίας & πλωδάς.* *Χερσαίαν* dicta, quæ in mediterraneis degebant, cum Chelidonia circa ripas fluminum colerent, & præcipuè Nili. *Πλωὰς* dicta quia inspuendo perimit, non morfu, sed & tardius conficit. omnium commune *σύνεπλωμα* somnus, & dormiendi libido, ac sine sensu, aut dolore mors. Chelidonia cum Sistro & Osiride inter mysteria & initia Isiaca semper pingitur: *Ovidius:*

Sistraque erant, numquamque satis qua-
situs Osiris.

Plenaque somniferis serpens peregrina
venenis.

Serpentem *peregrinam* vocat aspidem, id est, *Ægyptiam*, quia in Europa non videretur. Errore igitur communi ductus Strabo, vel aliud agens, aspides in aliis regionibus ponit. Quas enim vulgo vocamus Aspides, nullam habent fere communem notam cum illis quas veteres describunt. *Salmasius.*

5. *Morsu sane ejus.*] Alii: *in morsu sane ejus.* *Acidalius* non citra rationem transponit: *morsu ejus, sane expers muliebris metus.* *Boecler.*

muliebris metus ¹ spiritum reddidit. Fuitque & fortuna & clementia Cæsaris dignum, quod nemo ex iis qui contra eum arma tulerant, ab eo iussu ejus intererentus. D. Brutum Antonii interemit crudelitas. Sex. Pompejum, ab eodem victum, idem Antonius, cum dignitatis quoque servandæ dedisset fidem, etiam spiritu privavit. Brutus & Cassius ante quam victorum experirentur animum, voluntaria morte obierunt. Antonii Cleopatraræque quis fuisset exitus, narravimus. Canidius timidus decessit, quam professioni ejus, qua semper usus erat, congruebat. Ultimus autem ex interfecto-ribus Cæsaris, ² Parmensis Cassius morte pœnas dedit, ³ ut dederat

88 Trebonius. Dum ultimam bello Actiaco Alexandri-
que Cæsar imponit manum, ⁴ M. Lepidus juvenis forma
quam mente melior; Lepidi ejus, qui III-vir fuerat reip.
constituendæ, filius; Junia Bruti sorore natus, interfici-
endi, simul in Urbem revertisset, Cæsaris consilia inie-
rat. Tunc Urbis custodiis præpositus ⁵ C. Mæcenas, ⁶ e-
questri sed splendido genere natus, vir ubi res vigiliam
exigeret, sane exsomnia, providens atque agendi sciens;
simul

1. Spiritum reddidit.] Anno ætatis 39. vise Horatii Odam 37. i. Carmin. Schegkii.

2. Parmensis Cassius.] Hist. miscell. 7. 10. Interea iussu Cæsaris occisi sunt, major Antonii filius, & P. Canidius, infestissimus quidem Cæsari, sed & Antonio infidus, & Cassius Parmensis, ultima violati patris victima, & Q. Ovinus, &c. Omnino autem non videtur repudianda admonitio Aldi, qui pro vulgato (ut dederat Trebonius) legit, ut dederat primus Trebonius. Certe particula συνηλυθη frigide usurpata videbitur, si ad necem potius quam ad aliquam necis αἰτίαν referatur. Boeclerus.

3. Ut dederat Trebonius.] Lege ex Ci-

ceronis Philippicis, & ex Latini sermonis observatione: Ut dederat primus Trebonius. Manut.

4. M. Lepidus.] Conjuracionis Lepidi, meminere Sueton. Aug. 19. Liv. epit. 133. Dio 54. p. 607. Seneca 1. de elem. 9. Boeclerus.

5. C. Mæcenas.] A taciturnitate commendatus Horat. lib. 2. Sermon. 6.

Et quæ rimosa bene deponuntur in anre.

Adi Suetonii cap. 66. [nuper vita Mæcenas à Meibomio edita.] Schegk.

6. Equestri.] Fuit equestri tantum genere, inquit, sed illo præ ceteris claro & illustri. Nota ejus prosapia Hetrusca præconiis Horatianis, Propertianis, atque aliorum. Acidal.

simul vero aliquid ex negotio remitti posset, otio ac mollitiis pæne ultra foeminam fluens: ¹ non minus Agrippa Cæsari carus, sed minus honoratus: quippe vixit ² angusto clavo pæne contentus; ³ nec minora consequi potuit,

I. *Non minus Agrippa, &c.*] Inter præcipuos Augusti amicos, imo principes amicorum fuit Mæcenas, cum exceptione tamen ultimi temporis, quam Tacitus suppeditat 3. A. 30, 6. *Provecta enim ætate* (quod & Sallustio Crispo acciderat) *speciem magis in amicitia principis, quam vim tenuit. fato potentia, raro sempiterna, an fatias capit, aut illos cum omnia tribuerunt, aut hos cum jam nihil reliquum est, quod capiant.* Adi Lips. 3. polit. II, 20. & 21. ubi egregia quædam annotata. *Scip. Amirat. dissent. polit. ad Tac. lib. 3, 4. Enenckelium in Seiano. Boecler.*

2. *Angusto clavo.*] Vulgo, *angusti clavi.* *Angusto clavo.*] Ita recte. Sed rō pæne an convenit? Ille vero planissime contentus vixit, nec opus voculâ hac imminente vel ambigente. Magis ad Mæcenatis ingenium: bene contentus, vel, plane. Lips. *Angusto clavo.*] Equestri ordine. nam clavo equites & senatores discreti. Lampridius in Severo: *Tum satis esse constituit, ut equites Rom. à senatoribus clavo discernentur. quid fuerit, erudite differit Cujac. lib. 12. Observat. cap. 39. Schegkii. Angusto clavo.*] Tunicarum duo genera reperio, cum clavis unum, alterum simplex. clavi autem vel lati, vel angusti: lati omnium, qui vel patre senatore, vel equites nati essent, non à primis annis per omnem ætatem, sed ab anno XVII. quo etiam virilis toga sumebatur, ad annum ætatis senatoriæ, quo anno curiam ingredientibus remanebat ejusdem tunicæ jus: sin autem senatoriam dignitatem non assequerentur, vel, quia nollent, otiosam ac tranquillam vitam honoribus antepponentes: vel, quia non possent, gratia destituti, lato clavo deposito, angustum su-

mebant. *A. Manutius.*

3. *Nec minora consequi potuit.*] Forte legendum: *nec majora consequi non potuit.* Rhenan. *Nec minora consequi potuit.*] Profecto verius Rhenani, *nec majora consequi non potuit.* cui argumenta dicerem, & vitii occasionem adderem, si requirere quemquam putarem. De Mæcenate, in Elegia, etsi non nimis eleganti, super obitu ejus:

Major erat potuisse, tamen nec velle triumphos.

Major res, magnis abstinuisse, fuit.

E qua & alia multa, de Urbis custodiis, de mollitie, de otio, de fide in Augustum, huc referri queunt. Sed Propertius insignite, lib. 3. Eleg. ad ipsum Mæcen.

Mæcenas eques Hetrusco de sanguine regum,

Intra fortunam qui cupis esse tuam.

Et deinceps ibidem:

Quum tibi Romano dominas in honore secures,

Et liceat medio ponere jura foro:

Vel tibi Medorum pugnaces ire per hostes,

Atque onerare tuam fixa per arma domum:

Et tibi ad effectum vires det Cæsar, & omni

Tempore tam faciles insinuentur opes:

Parcis, & in tenues humilem te colligis umbras,

Velorum plenos subtrahis ipse sinus.

Crede mihi, magnos aquabunt ista Camillos,

Judicia, & venies tu quoque in ora virum:

Cæsaris & fama vestigia juncta tenebis.

Mæcenatis erunt vera tropæa fides.
Quæ ideo prolixius adscripsi, ut super-

tuit, ¹ sed non tam concupivit. hic speculatus est ² per summam quietem ac dissimulationem præcipitis consilia juvenis & mira celeritate nullaque cum perturbatione aut rerum aut hominum oppresso Lepido, immane novi ac resurrecturi belli civilis restinxit initium. & ille quidem male consultorum pœnas exsolvit. Æquetur prædictæ Calpurniæ Antistii, ³ Servilia Lepidi uxor, quæ * vivo igni devo-

vacuam ab iis defenderem correctionem. Negat quidam recte dici, *vestigium fama*: negat, *vestigium tenere*.

O Dii! quam multi ergo latine nesciunt homines latinissimi, & è quorum ipse scriptis latinatam nobiscum hausit? Nam exempla quid afferam? Sed reponit, *famæ fastigia juncta tenebis*. quod quidem non magis convenit, quam quod minime. Hoc dicit enim Propertius: Quocumque vestigia fama Caesaris porriget, eodem fama etiam tua: quo fama Caesar penetrabit, eo tu junctum; ita juncta famæ vestigia tenebis. Tantum quippe fide tua in Casarem meruisti, tantum modestia: quæ in veris trophæis numeranda, nec magnis aliorum triumphis inferior habenda. Qua in explicatione sequor veteriorum codicum lectionem: *magnos æquabunt ista triumphos*. quæ res visa nobis accommodatior, cum aliis argumentis, tum quia de trophæis statim subjicitur. *Acidal.* *Nec minora consequi potuit.* Merito suspectum fuit *Lipso* illud *pæne*. utrique vixit non *pæne*, sed *plane* contentus angusto clavo. nisi tamen ita velis interpretari, *Mæcenatem pæne nihil supra equestris dignitatis modum optavisse*. Mansit quidem in illo ordine, sed non una ratione supra equitum dignitatem honoratus est. Quod autem *Idem vir Doctissimus* sequentia verba in aliam faciem reformat & rescribit; *Nec majora consequi non potuit, sed nunquam concupit*: minime id quidem ferendum autumo, cum haud dubie sen-

sus optimus in vulgata sit; *potuisse Mæcenatem non minora consequi, sed non tam concupivisse*. Boecler.

1. *Sed non tam.*] *Tam* pro *valde*, ut Plaut. *Ferocem facis, quia te hevus tam amat*. Et Plinius notante Amplissimo Brissonio; *Oratores quidem ambo, sed tam dispari ingenio*. Schegk.

2. *Per summam quietem.*] Quod sæpius monere poteram, semel notabo, quam sit in sua expositione *Vellejus πολιδυγος καὶ ἡδιδυγος*. Ecce quam paucis verbis; quantum politicæ artis hic inclusit! Nonne enim omne & consilium & encomium opprimendarum conspirationum in eo versatur, ut *dissimulata speculatione veluti aliud agendo & per speciem otii, consilia scelerata observentur, & in ipsa temeritatis molitione deprehendantur: deprehensa autem celeriter & absque omni ~~de~~ *εργία* vindicentur, prius quam tumultus aliquis exoriri, rerumque aut hominum perturbatio intervenire possit: qua plerumque difficilem eam medicinam reddit*. Boecler.

3. *Servilia Lepidi uxor.*] Atqui nupta juniori Lepido fuit Antonia, M. Antonii Triumviri filia: quod ita in Dionis *xliiv.* extremo libro leges. Scire licet igitur, illâ spretâ aut mortuâ, alteram superduxisse. *Lipsius*. *Servilia Lepidi uxor.*] Fidem vix mereri videretur, quod de Servilia narrat Paterculus. Sane omnes antiqui id uno ore Porciæ, Bruti conjugii, assignant. Altumque de Servilia silentium apud Vale-

Vale-

devorato, præmaturam mortem immortali nominis sui pensavit memoria. Cæsar autem reversus in Italiam atque urbem, ¹ quo occurſu, quo favore omnium hominum, ætatum, ordinum exceptus sit; quæ magnificentia triumphorum ejus, quæ fuerit munerum, ne in operis quidem iusti materia, nedum hujus tam recisi, digne exprimi potest. Nihil deinde optare à Diis homines, nihil Dii hominibus præstare possunt, nihil voto concipi, nihil felicitate consummari, quod non Augustus, post reditum in Urbem, reip. populoque Rom. terrarumque orbi ² repræsentavit. Finita ³ vicesimo anno bella civilia, sepulta externa, revocata pax, sopitus ubique armorum furor; restituta vis legibus, judiciis auctoritas, senatui majestas; imperium magistratuum ad pristinum redactum modum; tantummodo octo prætoribus ⁴ allecti duo; prisca illa & anti-

Valerium Maximum, diligentem rerum talium notatorem, quique iisdem temporibus vixerit. Ut hæc mittam, nemo historicorum Serviliam Lepidi uxorem dixit; sed Antoniam, triumviri filiam; ut apud Dionem lib. xl. v. legas. Quæ etsi satis verisimilia videantur, tamen Vellejo non ausim fidem detrahere. Nam factum illud Serviliæ etiam respicere videtur Ælianus lib. xlv. cap. x. v. Variæ Hist. Γνωσίστας ἢ Πρωτογίων ἐπεινήδου Κόρηνας, & Πορκίαν, & Κεσιλίαν. Quæ enim fuerit illa Cestilia? censuerim Σεβελίαν reponi debere. Potuit enim eam Lepidus, Antonia spreta, vel mortua, superducere. *Vossius.*

* *Vivo igni.*] Id est, ardenti. *Vivo igni.*] Hinc Aristoph. πῶς ζῆ, & *viva lucerna*, apud Horatium. Imo & passim ab auctoribus vita igni adscribitur. Alio plane modo *vivum sulphur* vocant Latini, quod Græci ἀπυρον, hoc est, ignem non expertum. Vide Plinium lib. xxv. cap. xv. *Vossius.*

1. *Quo occurſu.*] Notat Dio ad hanc

rem, *Decretum à Senatu, ut ei urbem ingredienti virgines Vestæ, Senatus populusque cum conjugibus ac liberis occurreret.* Libro xi. *Lipsius. Quo occurſu.*] Haud opus erit huic loco emendationibus, si ejiaciatur vocula *occurſus*, nata è glossa marginali, meâ quidem sententiâ. *Gruier.*

2. *Repræsentavit.*] *Lipsius* malit *repræsentârit.*

3. *Vicesimo anno.*] Nam à Lentulo & Marcello COSS. quibus civilia arma primum sumta, usque ad Cæsarem V. & Sex. Apuleium COSS. quibus posita sunt, tot anni numerantur. Quæ deinceps Augustus gesserit, habes quoque apud Virgil. 8. & Ovid. 15. *Metam. Schegk.*

4. *Allecti duo.*] An ergo jam octo prætores? Certe illis octo prætoribus, qui antea erant, jam Julius Cæsar, duos primo, mox plures adjecerat. Sed *Vellejus* Noster Julianum numerum, quippe extra ordinem & ad tempus usurpatum, negligere ac de octonario ordinario, cujus passim apud Cicero-

¹ antiqua reip. forma ² revocata; rediit cultus agris, iacris honos, securitas hominibus, certa cuique rerum suarum possessio; ³ leges emendatæ utiliter, latæ salubriter; senatus ⁴ sine asperitate, nec sine severitate lectus. ⁵ Principes viri triumphisque & amplissimis honoribus functi, hor-

nem mentio, loqui videtur. Ceterum de numero prætorum varie aucto imminutoque egit Lipsius in excurs. ad I. A. Tac. 14, 4. Boecler.

1. Antiqua Reip. forma.] Quæ illa forma? an libertas? Adulatur hic Vellejus. Quamquam de simulatione Augusti, verissime equidem dicitur. Nihil magis Augusto inter initia curæ, quam simulacro Libertatis & Reip. improvidis populi animis objecto, vim principatus interim complecti & intendere. Est enim omnis dominationis novæ arcanum primarium, simulatio antiquæ. quod nec Tiberius postea omisit usurpare. Boecler.

2. Revocata.] Scribo, renovata: cum & venustus ita sit, & paullo ante vox eadem revocata fuerit: cujus iteratio per se est inveniusta. Aical.

3. Leges emendatæ utiliter, &c.] Suet. Aug. 34. Leges retractavit, & quasdam ex integro sanxit. Hist. miscell. 7, 19. Clausis Fani portis Remp. quam bello quaesierat, pace nutrire & amplificare studens, leges plurimas statuit, per quas humanum genus libera reverentia discipline morem gereret. Auel. Vid. epit. 1. Leges alias novas, alias correctas protulit suo nomine. An illa, suo nomine, à glossatoris manu sunt, qui in margine forte explicandæ vocis, protulit, adscripserat? Flor. 4, 12, 65. Hinc conversus ad pacem, primum in omnia mala & in luxuriam fluens sæculum, gravibus, severisque legibus multis coercuit. Addendus Dio 54. & alibi, & Tac. 3, 28, 3. Sexto demum consultu Casar Augustus, potentia securus, quæ triumviratu jussu abolevit. deditque jura, quibus pace & principe uteremur. Quæ postrema verba Clapmarus ex ra-

tionem arcani politici, qua præsentis statui semper accommodari leges solent, explicat: Alias enim Regno, alias Aristocratia, alias Democratia convenire. itaque Augustum suas leges rationibus Monarchicis accommodasse. 2. Arcan. 10. Fortasse tamen, consideratis omnibus, quæ meditationem hujus loci juvare possunt, potius audienda est Freinsheimiana paraphrasis: jura constituit ita comparata, ut eorum beneficio certa restituta tranquillitatis, bonique principis utilitas ad civitatem pertingeret. Boecler.

4. Sine asperitate.] Suet. Aug. 35.

5. Principes viri, &c.] Suet. Aug. 29. sed & ceteros principes viros sæpe hortatus est, ut pro facultate quisque monumentis, vel novis, vel refectis & excultis urbem adornarent. Tacitus ita de hoc more loquitur 3. A. 72, 1. Erat etiam tum in more publica munificentia, nec Augustus arcuerat Taurum, Philippum, Balbum, hostiles exurias & exundantes opes, ornatum ad urbis & posterorum gloriam conferre. Quæ verba magnam pectus habent, monente Casaubono, si cum Vellejo & Suetonio conferas: sed Tacito Monarchici auspicii consuetudo in mente fuit, quasi diceret: Etiam si alias monarchæ & Principes, ut alia publice gloriosa, ira publicorum operum magnificentiam sibi debebant aut poterant vindicare, tamen Augustus non obstitit, imo (quod Noster jam addit) stimulum adjecit Principibus viris, ut publicis operibus struendis aut instaurandis suas opes collocarent. Non erraverit forte, qui in adjecta Taciti voce, exundantes opes, arcani latentis rationem sibi pateretur insinua-

hortatu Principis, ad ornandam Urbem illecti sunt. Consulatus tantummodo ¹ usque ad undecimum, quem continuaret Cæsar, cum sæpe obnitens repugnasset, impetrari potuit. ² nam dictaturam, quam pertinaciter ei deferebat popu-

insinuari. Timentur, in novo præsertim Principatu, magnæ opes, virique tum alia claritudine, tum exundantibus divitiis nobiles: unde callidum istud, ab impio ore apud Tacitum I I. A. 1, 2. *auri vim atque opes Principibus insensas*, in exitum egregii hominis valuit. sed & Aristoteles 5. pol. 8. inter provisiones conservandæ reip. ponit, *ne quis snatur nimium opibus abundare*. Unde magistri dominationis, variis artibus locupletissimum quemque in prædam corripunt. verum id improbum est & nullo modo ferendum. sicut & Aristotelicum illud *ἐκρήπτερον*, quo alibi & docere & velare remedium ejus rei voluit, magnæ multæque cautionis est. Quanto melius Augustus, in sumtus publice decoros & utiles, specie honoris & gloriæ illexit (ita enim signanter loquitur Noster) viros principes. Hoc ego pro omnibus arcanis, Regibus commendandum duxerim: cum præsertim omnis ea laus judicio posteritatis ad ipsos redundatura sit. neque unquam deerunt occasiones, quibus induci volentes possint ad ærarium sublevandum & magnificentiam publicam augendam. Boeclerus.

1. *Usque ad undecimum.*] Accurate Suetonius Aug. 26. Boecler.

2. *Nam dictaturam, &c.*] Sueton. Aug. 52. *Dictaturam magna vi offerente populo, genu nixus, dejecta ab humeris toga nudo pectore deprecatus est.* Item Dio tradit principio lib. 54. veraque ἐπιχειροσφ. consilium Augusti declarat: *πῶς τε γὰρ ἐξέσταν καὶ πῶς πικρῶς ἔπαρξεν τῆς δικτατορίας ἔχων, ὁρθῶς τὸτε ἐπιφθονοῦ καὶ τὸ μὴ ἔχον τ' ἐπι-*

κλήσεως αὐτῶν ἐφουλάξατο. Recte, inquit, *declinavit invidiam & odium hujus, quam offerebant, appellationis: quippe qui & honorem & potestatem dictatoria majorem jam haberet.* Quippe ut olim regnum propter tyrannidem Tarquiniorum; ita *Dictatura* propter odium dominationis Sullanæ Julianæque sub titulo hujus potestatis exercitæ, in flagrantissimam omnium detestationem venerat. Atque sicut *Regnum* instituto Valerii; ita *Dictatura*, lege Antonia ex rep. jam in perpetuum quasi exilium erant relegata. Itaque singulare arcanum prudentiæ Augusticæ later in istis apud Tacit. I. A. 9, 5. *non regno tamen, neque Dictatura, sed Principis nomine constitutam reipub.* Licet enim haud dubie *Regis* nomen in terris augustissimum sit (sicut amplius diceretur in libro de *Auspicio Regio*, quem adornamus) tamen Augustus merito tempori serviens, re ipsa contentus fuit; nomen, quod ex superbia in invidiam venerat, remisit. cum præsertim vellet videri libertatis restaurator, sicut paullo ante dictum est, ergo non expediebant huic simulationi *dominantia nomina*, aut eorum quidquam, quæ libertatis everfores usurpaverant. Florus 4, 12, 66. *obscure potius & de oblato tantum dictatorio nomine loqui, quam in re tam nota proflus errare, existimandus forte fuerit, cum scribit: Ob hac tot facta ingentia, Dictator perpetuus, & Pater Patria dictus est. Dictus sane est ab offerentibus Dictaturam, sed deprecatus est honorem.* Boecl. *Nam dictaturam, &c.*] Eutropius ad lib. 1. sub dictaturæ nomine & honore regnasse docet. Schegk.

populus, ¹ tam constanter repulit. Bella sub imperatore gesta, ² pacatusque victoriis terrarum orbis, & tot extra Italiam, domique opera, omne ævi sui spatium impensurum in id solum opus scriptorem ³ fatigent. Nos memores professionis, universam imaginem principatus ejus
 90 oculis animisque subjecimus. Sepultis, ut prædiximus, bellis civilibus, ⁴ coalescentibusque reip. membris, quæ tam longa annorum series laceraverat: Dalmatia ⁵ xx
 & cc

1. *Tam constanter repulit.*] Valde errant Briffonius, & Popma: qui *tò tam*, pro, *valde*, poni afferunt. Nam *quam* heic non pronomen, sed adverbium, eique *tò tam* opponitur. Neque unquam absolute *tam* pro *valde* locutum reperias: non magis sane quam *adeo*. Quæ particula plerumque præ admiratione, aliave causa, reticere quiddam indicant. Et ita capi possit illud Plinii Nat. hist. lib. vi. r. cap. x. l. x. à Popma firmandæ sententiæ adductum: *M. Cælius Rufus, (sic lego) & C. Licinius Calvus, eodem die geniti sunt; Oratores quidem ambo, sed tam dispari eventu.* Vix tamen dubito, quin, *tamen*, ibi sit reponendum: quomodo reperio in Mss. & veteri editione Parmensi. *Voss.*

2. *Pacatusque.*] Nec incommode, *peragratusque*. Lipsius.

3. *Fatigent.*] Legebatur, *fatigans*. Porro, quod Lipsius pro *subjecimus*, mox legit *subjecimus*, ea mutatione non videtur opus esse. *Boeclerus. Fatigans.*] Hæc cum præcedentibus nullam efficiunt sententiam; ni scribas, *fatigant*, aut potius *fatigent*. Si paullo quid amplius tibi indulgeas, possis non minus apposite *flagitant*, hocque, ut fatear, vix me teneo, quin reponam. *Acidalius.*

4. *Coalescentibusque Republicæ membris.*] Tria hæc verba quæ vulgo adduntur, & *coram altero*, Aldus tollit, atque alii illo duce. Nec nego sententiam absque iis probam esse: unde ta-

men sic frustra irreperint? Mutari melius videatur, & *curante eo quæ tam longa*: Nempe Augusto salutarem curam & medicinam adhibente reipub. laceratæ. *Lipsius. Coalescentibus, & c.*] Vulgo, *coalescentibusque reip. membris, & coram altero, quæ tam longa armorum series laceraverat.* Tres voces, & *coram altero*, quidam tollunt. Mihi eam audaciam assumere non ausim, præsertim cum vulgaris lectio Ms. auctoritate suffulta sit, nisi quod in eo fuerit, *alio*. Ego legendum arbitror: *eo curante serio, quæ tam longa, & c.* Ut dicat Paterculus, serio Augustum curam medicam contulisse membris reip. laceratis. Lipsium tentasse video: & *curante eo, quæ, & c.* Sed verborum nexus nostræ conjecturæ plus videtur favere. *Vossius.*

5. *xx. & cc.*] Obscurum, sive mutilum est: & intellige, *annos*, aut adde. Hoc sane vult, *annos cccx. medios esse*, à quo tempore vinci Dalmatia cœpit ad nunc victam. Primum autem bellum in Illarios & Dalmatas fuit sub Teutâ eorum reginâ: anno dxxxix. Postremum nunc cum victi & domiti ductu Tiberii, auspiciis Augusti, anno dccxliii. Facilis supputatio. *Lips. xx. & cc.*] Omnino videntur esse addendi, *anni*: nam subintelligere durum fuerit. Vide de his & Alpibus nationibus *Flor. 4, 12.* quæque *Ereinsheimiana* industria ibi annotantur. *Boeclerus.*

& ceteris rebellis, ad certam confessionem pacata est imperii; Alpes feris multisque nationibus celebres perdomitæ; Hispaniæ, nunc ipsius præsentia, nunc Agrippæ, quem usque in tertium consulatum, & mox collegium tribuniciaë potestatis, amicitia Principis evexerat, multo varioque Marte pacatæ. In quas provincias cum initio Scipione & Sempronio Longo Cos. primo anno secundi Punici, abhinc annos ccl, Romani exercitus missi essent, duce Cn. Scipione Africani patruo, per annos cc in his multo mutuoque ita certatum est sanguine, ut amissis P. R. Imperatoribus exercitibusque, sæpe contumelia, etiam nonnunquam periculum Romano inferretur imperio. Illæ enim provinciæ Scipiones consumferunt: illæ contumelioso, xx annorum bello sub duce Viriatho majores nostros exercuerunt; illæ terrore

Numan-

1. *Ad certam confessionem.*] Ita fere supra in recensione provinciarum: *Certam Hispanis parendi confessionem extorserat.* Acidal.

2. *Hispaniæ.*] Justinus 44, 2, 7. & 44, 5, 7, & 8. Jo. Gerundens. Paralip. à lib. 4. usque ad fin. Thuan. 1. hist. Boecl.

3. *Quem usque, & c. evexerat.*] Hæc omnia parenthesi comprehendenda censet Lipsius.

4. *Imperatoribus.*] Nonne odiosa, imo falsa vox, *imperatoribus*, cum mox, ut novum quid, subjiciat Vellejus, *illa tot consulares tot prætorios absumpsit duces?* Certe vel V. C. lectio id doceat, quæ est, *ut amissis præter imperatoribus exercitibusque.* Unde scribendum arbitror: *Ut amissis prætoris, & imperatoris exercitibus: aut prætoris imperatorisque exercitibus.* Sane hæc duo supra etiam junxit Vellejus, ubi de Statio Murco, & Crispo Marcio, dixit, *prætoris viris imperatoribusque.* Voss.

5. *xx. annorum.*] Qui plurimum numerarunt, annos fecerunt xiv. belli Viriathini: ut Livii epitoma, & Florus l. i. r. cap. xvii. qui Viriathum xiv. annos cum Romanis bellasse scribunt. Voss.

bellum gestum aperte scribit. Aperte inquam, atque etiam exacte. Nam ille numerat ab anno dcvr. quo proprie id cœpit: Livius & Florus ab anno dci. quo Lusitani rebellaverunt, non tamen Viriatho duce. Sed quia connexa bella fuerunt, confundunt. Quorsum hæc? ut prælargum falsumque esse Vellejanum numerum constet, & parte alterâ truncandum. *Contumelioso. xx. annorum bello,* legito, & Justinum auctorem habeto: *In tantâ seculorum serie nullus illic dux magnus, præter Viriathum, fuit: qui annos decem Romanos varia victoria fatigavit.* Lipsius.

xx. annorum.] Puto xv. Tot enim annis circiter duravit bellum, quod Viriatho potissimum duce gestum. Lipsio placuit, x. annorum. Cui hac in re non faveo. Scio quidem, Viriathi imperium non ultra patere, sed videtur Vellejus de duratione belli potius, quam annis imperii Viriathi loqui. Et hac ratione etiam defendi possint Epitomatorem Livii lib. xiv. & Florus l. i. r. cap. xvii. qui Viriathum xiv. annos cum Romanis bellasse scribunt. Voss.

I. Numan

¹ Numantini belli, populum R. concusserunt. in illis turpe Q. Pompeji foedus, turpiusque Mancini, senatus cum ignominia dediti imperatoris rescidit: illa tot consulares, illa tot prætorios absumsit duces, patrumque ætate, in tantum Sertorium armis extulit, ut ² per quinquennium dijudicari non potuerit, Hispanis Romanisne in armis plus esset roboris, & uter populus alteri pariturus foret. Has igitur provincias tam diffusas, tam frequentes, tam feras, ad eam pacem abhinc annos ferme L. perduxit Cæsar Augustus: ut, quæ maximis bellis, nunquam vacaverant, ex sub C. Antistio, ac deinde P. Silio legato ³ ceterisque postea etiam atrociniis vacarent. Dum pacatur Occidens, ab Oriente ac Rege Parthorum signa Romana, quæ Crasso oppresso Orodes; quæ Antonio pulso filius ejus ⁴ Phraates ceperant, Augusto ⁵ remissa sunt. ⁶ quod cognomen illi viro Planci sententia ⁶ consensus

1. Numantini belli.] Vide Florum lib. 2. cap. 17. & 18. ubi tota Historia narratur.

2. Per quinquennium.] Atqui octo annos bellum hoc Sertorio duce gestum, & octavo ipso casus. An ergo octennium hic legimus? an vult priores quinque annos ambiguos, reliquos non sic fuisse. Lipsius.

3. Phraates.] Dio & ceteri scriptores Orodis filium Pacorum, non Phraatem edunt, ut fortasse hic quoque Pacorum pro Phraates reponendum sit. Ursinus. Phraates.] Desidero hoc loco majorem in Urfino curam, qui pro Phraates substitui rectius posse putat Pacorum. Nam hunc, ait, historicorum consensus Orodis filium facit. Quasi vero Orodes plures habere filios non potuerit. Imo ex Justino, Diono, Zonara, ac aliis, triginta eum filios habuisse constat, interque eos Pacorum & Phraatem. Præterea temporum quoque ratio Ursini conjecturam re-

spondit. Nam ex iisdem auctoribus, imo & Vellejo, constat, Pacorum ante fugam Antonii à Ventidio jam fuisse occisum. Vossius.

4. Remissa sunt.] Florus 4. 12. 83. cum declamatoria *ἡμεῖς ἀνίκητοι*: Paribique quoque, quasi victoria pœniteret, rapta clade Crasiana ultro signa retulerunt. Boel. Remissa sunt.] Recepta à Tiberio. Sueton. August. 21. Tiber. 9. Schegk.

5. Quod cognomen.] Illi Planci sententia senatus indidit, ex ante diem 16. Kal. Februar. Censorinus c. 21. Contra Ovidius *Idibus Januariis*: Fast. 1. *Idibus in magni custos Jovis ade sacerdos*

Seminaris flammis viscera libat ovæ.
Redditaque est omnis populo provincia nostro,

Et tuus Augusto nomine dicitur avus.
De vocis significatione idem, Suetonius, Dio, Eutropius. Schegk.

6. Consensus.] Melius, quam vulgatum, *consensus*.

sentus universi senatus populique R. indidit. Erant tamen, qui hunc felicissimum statum odissent. quippe ¹L. Murena, & Fannius Cæpio, diversis moribus (nam Murena sine hoc facinore potuit videri bonus, Cæpio & ante hoc erat pessimus) cum inissent occidendi Cæsaris consilia, oppressi auctoritate publica, quod vi facere voverant, jure passi sunt. Neque multo post ²Rufus Egnatius, per omnia gladiatori quam senatori propior, collecto in ædilitate favore populi, quem extinguendis privata familia incendiis in diem auxerat, in tantum quidem, ³ut ei præturam continuaret, mox etiam consulatum petere ausus; cum esset omni flagitiorum scelerumque conscientia merfus; nec melior illi res familiaris quam mens foret; aggregatis simillimis sibi, interimere Cæsarem statuit, ut quo salvo salvus esse non poterat, eo sublato moreretur. Quippe ita se mores habent, ut publica quisque ruina malit occidere, quam sua proteri, & idem passurus minus conspici. Neque hic prioribus in occultando felicius fuit: ⁴abditusque carceri, cum consciis facinoris, mortem dignissimam vita sua obiit. Præclarum ⁹²excellentis viri factum C. Sentii Saturnini, circa ea tempora consulis, ne fraudetur memoria. Aberat in ordinandis Asiæ Orientisque rebus Cæsar, circumferens terrarum

1. L. Murena & Fannius Cæpio.] Recte Vellejus jungit hos duos, tanquam unius conjugationis populares, sive principes. Ita enim Dio 54. p. 598. & Sueton. Tib. 8. Boecler.

2. Rufus Egnatius.] Suet. Aug. 19. Dio 53. p. 587. & seq. Senec. 1. de clem. 9. Tac. 1. A. 10, 6. Boecler.

3. Ut ei præturam continuaret.] Non quia bis Prætor: sed hoc modo vult, continuasse eum & junxisse Præturam Ædilitati. Opus enim intervallo annorum erat à magistratu ad magistratum: Egnatius id neglexit. Ipse Vellejus ita interpretatur pagina seq. dum

ait: Præturam Ædilitati junxisse. Dio idem indicat lib. 2111. Lipsius. Ut ei præturam continuaret.] Tò ei refer ad ædilitatem. Errat vero Acidalius, qui pro ei mallet & rescribi. Docet hoc ipse Vellejus paulo post, his verbis: C. Sentius Saturninus, &c. Egnatium florentem favore publico, sperantemque ut præturam ædilitati, ita consulatum præturæ se junclurum, profiteri vesnit. Liqueat ergo, continuare Vellejo nihil aliud esse, quam, continuo jungere. Vossius.

4. Abditusque carceri.] Verius arbitrator, additusque. Acidali,

rarum orbi præsentia sua pacis suæ bona: tum Sentius forte & solus & absente Cæsare consul, cum alia, prisca severitate summaque constantia, vetere consulum more ac severitate gessisset, ¹ protraxisset publicanorum fraudes, punisset avaritiam, regessisset in ærarium pecunias publicas, tum in comitiis habendis præcipuum egit consulem. nam & quæsturam petentes, quos indignos iudicavit, profiteri vetuit; & cum, id facturos se, perseverarent, consularem, si ² in campum descendissent, vindictam minatus est. & Egnatium, florentem favore publico, sperantemque, ut præturam ædilitati, ita consulatum ³ præturæ se juncturum, profiteri vetuit; & cum id non obtinuisset, juravit etiam si factus esset consul suffragiis populi, tamen se eum non renunciaturum. Quod ego factum cuilibet veterum consulum gloriæ comparandum reor, nisi quod naturaliter, ⁴ audita visis laudamus libentius; & præsentia invidia, præterita veneratione prosequimur; & his nos obrui, illis instrui credimus. Ante triennium fere quam Egnatianum scelus erumperet, circa Murenæ Cæpionisque conjurationis tempus, abhinc annos L, M. ⁵ Marcellus sororis Augusti Octaviæ filius, quem homines ita, si quid accidisset Cæsari, successorem potentiæ ejus arbitrabantur futurum, ut tamen id

per

1. *Protraxisset.*] In lucem protulisset.

2. *In campum.*] Martium.

3. *Præturæ.*] Præturam videtur vocare *propraturam*. Nam Egnatius, cum se candidatum profiteretur, propraturam gerebat. Prætor autem fuerat ante septennium, ut apparet ex Dione l. lxxv. ubi tamen pro Μάρκου Εὐστάθου Περπερῶν, perperam perscriptum, Μάρκου ὁ Γράν Περπερῶν. *Voss.*

4. *Audita visis.* &c.] Sententiam etiam aliis bene dictam cum expolitione & interpretatione rationis, qua

subest, effert *Vellejus*. Valde enim subtile est illud: *presentibus nos obrui, veteribus instrui credimus.* Boecler.

5. *Marcellus.*] Servius in Virgilii vita ita loquitur: *Cui (scilicet Augusto) tamen multo post perfecta demum materia, treis omnino libros recitavit, secundum videlicet, quartum, & sextum, sed hunc præcipue ob Octaviam, quæ cum recitationi interesset, ad illos de filio suo versus, TV MARCELLVS ERIS, desicisse fertur, atque agre resocillata, dena sistertia pro singulo versu Virgilio dari iussit.*

1, Per

¹ per M. Agrippam ² secure ei posse contingere non existimarent; magnificentissimo munere ædilitatis edito ³ decessit, admodum juvenis; sane, ut ajunt, ingenuarum virtutum, lætusque animi & ingenii, fortunæque, in quam alebatur, capax. Post cujus obitum Agrippa, qui sub specie ministeriorum principalium profectus in Asiam; ut fama loquitur, ob tacitas cum Marcello offensiones, præfenti se subduxerat tempori; reversus inde ⁴ filiam Cæsaris Juliam, quam in matrimonio Marcellus habuerat, duxit uxorem; fœminam neque sibi neque reip. felicis uteri. Hoc tractu temporum, Tib. Claudius Nero, ⁵ quo bimo 94 nato, ut prædiximus, Livia Drusi Claudiani filia, de-
spondente ei Nerone, cui ante nupta fuerat, Cæsari nupserat, innutritus cœlestium præceptorum disciplinis, juvenis genere, forma, celsitudine corporis, optimis studiis,

1. *Per M. Agrippam.*] Agrippa enim summopere à populo diligebatur, neque parum meritis suis in republ. & Augustum, fidebat. ideo nec Augustus ausus est Marcellum ei præferre. Unde prima offensionum inter Marcellum & Agrippam femina; quæ ne erumperent, Augustus sub specie ministeriorum principalium Agrippam ablegavit. *Dio 53. p. 593.* ubi etiam de magnificentissimo Marcelli munere. adde *Sueton. Aug. 66. Boecler.*

2. *Secure.*] Vet. editio *securos*. Ex quo legendum conjicit Lipsius *securus*.

3. *Decessit.*] An in *Stabiano*? visum numquam satis laudato Scaligero ad Propertium; non Lipsio, cui, *Bajæ*; quem adi ad Tacitum. *Schegk.*

4. *Filiam Cæsaris Juliam.*] Coactus repudiare priorem uxorem, quamvis esset sororis Augusti filia. Matrimonii hujus causa duplex: altera è temporibus & negotiis petita (volebat enim Augustus, cum abesse Roma cogeretur, ad coercendas subnascentes turbas præficere urbi Agrippam: qui pru-

dentia tantæ rei par, etiam dignitate principalis matrimonii ad venerationem publicam provehendus videbatur) altera è profunda ratione status, quam vocant, sive potius è consiliis dominationis; dum callidissimus Mæcenæ in aurem Principi insufurrat: *Agrippam jam tantum fecisti, ut vel gener tibi asciscendus vel occidendus sit.* Heu! quantus ab extremo in extremum saltus! nimium ille quidem, nimium magnis aulis familiaris. adeo inter summa & ima apud *Statistas*, si volunt ita appellari, nihil medium est. *Adi Dionem 54. p. 600. Boecler.*

5. *Quo bimo nato.*] Nemo non videt, legendum esse, *trimo*: ex loco superiore cap. 75. nam etsi bimum nominavit, tamen ab eo tempore ad nuptias annus fere intercessit. *Mantuanus.* *Quo bimo nato.*] *Schregk* ediderat: *Quo prius nato.* Legebatur: *quo primo*, unde *Aldus* fecerat, *quo trimo*. In *variantibus Lect. à Raphelinguo* editis: *quo bimo*. utrumque (*trimo & bimo*) habet, quo fateatur. *Boecler.*

diis, maximoque ingenio instructissimus, qui protinus quantus est sperari potuerat, ¹ visusque prætulit principem; quæstor undevicesimum annum agens, capessere cœpit remp. ² maximamque difficultatem annonæ ac rei frumentariæ inopiam, ita ³ Ostiæ atque in urbe mandato vitici moderatus est; ut per id, quod agebat, quantus evas-

1. *Visusque prætulit principem.*] Id videntur ita emendandum: *Visusque prætulit principem, &c.* nam præcedit, *sperari potuerat, &c.* Sententia vero respicit Euripideum illud,
 εἰδὲ δ' ἄριστον τυχεῖον ὄναι. *Ursin.*

2. *Maximamque difficultatem annonæ.*] Suetonius etiam in *Tiberto*, c. 8. testatur: *eum curam administravisse annonæ, quæ arctior inciderat.* crebra ea difficultas Romæ: indeque magna laus aut odium recte secusve administrantibus. *sane annonæ cura aliquando Pompeio non minus addidit gloriæ, quam pulsus ambitus campo, exactus hostis mari, oriens triumphis, occidensque lustratus.* teste *Plinio in Paneg. yr. 29.* vide *Dion. 54. pr. Lips. elect. 1. 8.* Ceterum quæ illa, & cuius tam sollers cura, sufficere potuit rei annonariæ Romanorum ac in longum satis providere? Non immerito aliquis miretur tanti imperii tam periculosum & anceps vitium. Ut ali posset populus Romanus, peregre & longinquis è locis advehenda erat annonæ. adeo quidem, ut horreum Romanorum, Ægyptus vel armis occupata vel sterilitate depleta, fame potuerit Italiam urgere. *Tac. 1. A. 59, 4.* Igitur hæc inter intimas & secretissimas Principum sollicitudines non postrema fuit: sicut *Tiberius* fateri opus habuit, apud *Tacit. 3. A. 54, 6.* in gravissima illa ad Senatorem epistola: *At Hercule nemo refert, quod Italia externæ opis indiget, quod vita populi Romani per incerta maris & tempestatum quotidie volvitur, ac nisi provinciarum copis & dominis & servitiis & agris subvenirent, nostra*

nos scilicet nemora nostræque villæ tuebuntur. Hanc P. C. curam sustinet Princeps. hæc ommissa remp. funditus trahet. Neque tamen potuit ille ipse, qui de hac cura gloriatur hoc loco, providere, quin subinde gravitate annonæ juxta seditionem veniretur. *Tac. 6. A. 13, 1.* Causa hujus mali primo ex divitiis & affluentia, quam tot victoriæ pepererant. hinc à labore & studio agriculturæ in otium & voluptates versa plebs annonam accipere potius quam parare assuevit. *Alteræ causæ* latet in visceribus degenerantis reip. dum magistratus quidam affectatione popularitatis largitioni frumentariæ studebant; & mox perturbata assiduis novis molitionibus republica, quicumque dominationem cupiebant, *annonæ populum* inescabant; sive quod *Tacitus*, etiam inter arcanas *Augusti* artes refert *1. A. 2, 2. pelliciebant.* Quid hoc erat aliud, quam ad orium & cessationem ab agricultura, veluti signum omnibus sustollere? Scilicet ita obnoxiam sibi fidamque plebem reddebant, si ejus vitam & necessitates, copiam inopiamque veluti in manu haberent. Testatur quidem est ipse *Augustus*, prodente *Suetonio Aug. 42. se* aliquando impetum cepisse, *frumentationes publicas in perpetuum abolendi, quod earum fiducia cultura agrorum cessaret: neque tamen perseverasse, quia certum haberet, posse per ambitionem quandoque restitui.* vide, quæ ad hoc argumentum pertinentia *P. Cunnæus* commentatus est *l. 1. de rep. Heb. c. 3.* Boecler.

3. *Ostiæ.*] Urbs sita in Tyberinis ostiis.
 1. *Ar-*

evalurus esset, eluceret. Nec multo post missus ab eodem vitrico cum exercitu ad visendas ordinandasque, quæ sub Oriente sunt, provincias, præcipuis omnium virtutum experimentis in eo tractu editis, cum legionibus ingressus Armeniam, redacta ea in potestatem P. R. regnum ejus ¹ Artauasdi dedit. ² cujus rex quoque Parthorum tanti nominis fama territus, liberos suos ad Cæsarem misit obsides. Reversum inde Neronem, Cæsar 95 haud mediocris belli molem experiri statuit, adjutore operis dato fratre ipsius Druso Claudio, quem intra Cæsaris penates enixa erat Livia. ³ quippe uterque, divisus par-

I. Artauasdi.] De Artauasde legere non memini, de Tigrane monet Dio; Suetonius Tiberio 9. *Deinde ducto ad Orientem exercitu, regnum & Armenia Tigrani restituit, ac pro tribunali diadema imposuit.* Tacitus 2. Annal. *Datus à Cæsare Armeniis Tigranes, deductusque in regnum à Tiberio Nerone. nec Tigrani diuturnum imperium fuit, neque liberis ejus, quamquam sociatis more externo in matrimonium, regnumque dein jussu Augusti impositus Artauasdes, & non sine clade nostra dejectus.* Patet dissentio, non conciliatio, nisi si forte dixeris cum Vellejo, & istum à Tiberio deductum. nam erroris Vellejum, qui ejus ævi, arguere haut ausim temere. *Schægkiius. Artauasdi.]* Consensu aliter Romani exterique scriptores. Omnes Tigrani regnum datum à Tiberio asserunt, non Artauasdi: Tacitus, Suetonius, Dio, Josephus. Nostra, si vis, ad 11. Annal. vide. Ergo Vellejus solus hoc nescivit, aut melius scivit? durum dicere. & certe in rebus Tiberii sui, tam recenti memoriâ, fadè errasse Vellejum piacularis sit culpa. Mihi sedet mutilum defectumque locum esse (nonne multa in hoc libello?) & fuisse antea: *regnum ejus Artauasdi ereptum, Tigrani tradidit.* aut tale in hunc sensum. Nam etsi Tacitus & Josephus

Artaxiam regno dejectum volunt, non Artauasdem: tamen pro Velleii hac descriptione etiam Dio sit, qui lib. 114. in actis anni MCCXXXIV. diserte scribit, Tiberium missum ut Artabaxen (idem ille cum Artauasde) regno pelleret, & Tigranem ei imponeret. Lips. Artauasdi dedit.] Vulgo, tradidit. Et cur hic quoque non maluerunt, *Artauasdi dedit* cum in Ms. fuerit, *Artaxdi dedit*? Cæterum vehementer hic vapulat Vellejus, quod Artauasdi à Tiberio regnum datum scribat, cum alii Tigranem substituant. Non excutiam aliorum conatus. Ego vulgatam lectionem satis ferri posse censeo. Movet locus ille Taciti 11. Annal. *Datus à Cæsare Armeniis Tigranes, deductusque in regnum à Ti. Nerone. Nec Tigrani diuturnum imperium fuit, &c.* [vide supra] *Dein jussu Augusti impositus Artauasdes, & non sine clade nostra dejectus.* Videtur igitur Vellejus Tigranem omisisse, quod, ut ait Tacitus, brevi tantum spatio imperarit. Nec est, quod quis Artauasdem jussu Augusti deductum dicat. Nam & idem de Tigrane ex Tacito cognoscas. Sufficit, si à Tiberio, jussu Augusti, regno impositum statuamus. *Vossius.*

2. Cujus rex, &c.] Puto, cum rex. Lipsius.

3. Quippe uterque.] Sueton. Tib. 9. Liv. epit. 136.

partibus ¹ Rætos ² Vindelicosque adgressi, multis urbium & castellorum oppugnationibus, nec non directa quoque acie feliciter functi, gentes locis tutissimas, aditu difficillimas, numero frequentes, feritate truces, majore cum periculo quam damno Romani exercitus, ³ plurimo cum earum sanguine, perdomuerunt. Ante quæ tempora ⁴ censura Planci & Pauli acta inter discordiam, neque ipsis honori neque reip. usui fuit: cum alteri vis censoris, alteri

epit. 136. & seqq. Flor. 4, 12, 22, &c. *Histor. Miscell.* 7, 14. *Oros.* 6, 21. *Horat.* 4. *Carm.* 4. ubi *Interpretes.* *Dio* 54. p. 613. & 654. *Strabo* 7. pr. *Boecler.*

1. *Ratos.*] *Rheti*, Ρῆται, populi Cisalpini & Transalpini, apud Strabonem & Plinium. Sine afflatu ubique in marmoribus, *Rati.* item *Ræti*, si Smetio, & Goltzio fides. Ptolemæus *Rhætiam* circumscribit linea, quæ est inter capita Rheni & Danubii, parte Danubii à capite ad Oeni ostia, Æno fluvio, & montibus supra Italiam extensis. Hi limites *Rhætiam* Majorem (ut mihi fide dignissimus testis M. Velleius) id est, *Rhætiam* propriam, quæ postea *Rhætia Prima*: & *Vindelico-*rum, quæ *Rhætia Secunda* dicta, complectuntur. Inde est quod Tacitus & Arrianus Ænum inter *Rhætos* & *Noricos* fluere scripserunt. *Rhæti* autem proprii ad *Lycum*, uti Ptolemæus prodidit; siue veritus ad lacum *Brigantium*, ut Strabo significat, à *Vindelicis* dividebantur, & hi fere sunt qui hodie *Churwalen*, & *Grampuntner* Germanice, *Grisoni* *Rhætice* vocantur, Scudo auctore. *Oriel.*

2. *Vindelicosque.*] *Vindelicia*, Οὐινδελικία, Ptolemæo regio, quæ *Lycum*, *Danubio*, *Æno*, & *Alpibus* circumscribitur: idque verissime. *Postremis Romanor. temporibus Rhætia Secunda dicta.* sic enim in *Lib. Notitiar. Præpositus thesaurorum Augusta Vindelicensis Rhætiae Secunda.* *Aventinus*, & *Philip.*

Appianus *Baiern* interpretantur. *Lintzgow Scudus.* Verum ad *Strabonis* mentem, quæ *Ptolemæo* multis argumentis præferenda, magnam tum *Boiorum Suevorum*, tum, qui nunc sunt, partem complectitur. Hæc ad me suis litteris *Clariss. doctissimusque M. Velleius Augustanus Vindelicus*, fide dignus. *Orelsius.*

3. *Plurimo cum earum sanguine.*] *Florus* lib. 4. *Strabo* in fine 4. *Horat.* l. 4. *Carm. Od.* 4. & 14.

— milite nam tuo

Drusus *Genauos*, implacidum genus, *Brennosque* velocis, & arceis *Alpibus* impostas tremendis, *Dejecit acer*, plus vice simplici.

Major *Neronum* mox grave prælium *Commisit*: immanisque *Rhætos* *Auspiciis* pepulit secundis.

Ad quod vir doctus, hic *Velleium* adulari opinatur *Tiberio*, quia constet ex *Suetonii* *Augusto* tantum coërcuisse. non recte. deceptus fuit mendosa *Suetonii* scripturâ: nam ita in eo, ut in plerisque vulg. legendum: *Domuit Cantabriam, Aquitaniam, Pannoniam, Dalmatiam cum Illyrico omni*: item *Rhætiam* & *Vindelicos ac Salassos inalpinos*: coërcuit & *Dacorum* incursions, tribus eorum ducibus caesis. & vero aperte adstruit *Strabo* dicto loco. *Schegkiius.*

4. *Censura Planci.*] *Dio* 54. pr. *Sigon.* comment. in *Sat.* & *triumph. R.* ad ann. V. C. DCCXXI. *Boecler.*

teri vita deesset: Paullus vix posset ¹ implere censorem, Plancus ² timere deberet, ne quidquam objicere posset adolescentibus aut objicientes audire, quod non agnosceret senex. Mors deinde Agrippæ (qui novitatem suam 96 multis rebus nobilitaverat, atque in hoc perduxerat, ut & Neronis esset focer; cujusque liberos, nepotes suos, D. Augustus, præpositis ³ Caji ac Lucii nominibus adoptaverat) admovit propius Neronem Cæsari. quippe filia ejus Julia, quæ fuerat Agrippæ nupta, Neroni nupsit. Subinde bellum Pannonicum, ⁴ quod inchoatum Agrippa Mar-

1. *Implere censorem.*] Vellejus elegantissime, *censorem pro censura*: ut Apulejus noster *adilem pro adilitate*. Lib. 1. Metam. *Annonam curamus ait, & adilem gerimus; & si quid obsonare cupis, utique commodabimus*. Nec aliter Propertium audio in Vertumno lib. 4. *Pastorem ad baculum possum curare, vel idem*

Sirpiculis medio pulvere ferre rosam. Nam *pastorem curare* nil aliud, quam *pastoris munus obire, pastorem esse*. Acidalius.

2. *Timere deberet.*] Argutius & verius: *timere deberet. nec quidquam*: Periodum totam vide. Lipsius. *Timere deberet.*] Prorsus restituit hunc locum Lipsius distinctione ac emendatione: *Paullus vix posset implere censorem, Plancus timere deberet. nec quidquam objicere posset adolescentibus aut objicientes audire, quod non agnosceret Senex*. Egrege, *timere censorem dicitur debere*, qui probrorum sibi & inquinati moris conscius est. *Cur ergo Augustus tales constituit censes, cum hoc magistratu nihil debeat esse gravius sanctiusque?* An voluit hac ratione causam struere & magnificam in publicum speciem quaerere, cur in posterum censuram perpetuam, quam hætenus per accisimum recusaverat, Princeps deberet suscipere? Ita enim nec discordiis locum,

& officio dignitatem dari, vitiis hujus censuræ moniti, credituri erant civēs. Certe non abhorret talis calliditas ab illa Augusti arte, qua paulatim, per occasiones & machinamenta, munia magistratum legumque ita in se traxit, ut sponte & merito concessa viderentur. Bocler.

3. *Caji ac Lucii nominibus adoptaverat.*] Emtos à patre Agrippa per æs & libram. Sueton. Aug. cap. 6. Tacit. 1. Annal. Schegk.

4. *Quod inchoatum Agrippa.*] Verba & notatio, quæ viros doctos late induxit in errorem. Nam censent ii, quæ Fastos nobis industrie & perite collegerunt (Sigonium & Onuphrium me dicere palam est:) censent inquam, Agrippam Vipsanium quartum fuisse consulem; atque ita adnotant, alter in anno DCCXXXIII. alter DCCXXXV. Quinetiam mirantur in Lapide Colotiano, ubi accurata recensio suffectorum Consulum, Vinicium poni, negligi aut non exprimi Agrippam. Ego illos ab errore non revoco (abierunt in communem locum) sed lectori caveo & inclamo, ne cum iis erret. Non fuit hoc anno aut alio M. Agrippa quartum Consul. Tertium ille consulatum non transcendit. Quo teste? ipso Vellejo supra, ubi de Agrippæ laudibus: *Quem usque in tertium Consulatum amici-*

Marcoque Vinicio ayo tuo Cos. magnum atroxque & perquam vicinum imminebat Italiae, per Neronem gestum est. Gentes ¹Pannoniorum, ^{*}Dalmatarumque natio-

citia Principis exexerat. Nonne majus aliquid esset, si in quartum: & Vellejus hoc neglegat aut omittat? Quin testes Fastos veteres & memorias omnes advoco: nusquam Agrippam nisi tertium consul. Ita & Martialis aperte, libro VII Epigr. LXVI.

*Felix purpura, tertiusque Consul,
Pompejo dederit licet Senatus,
Et Caesar genero sacros honores,
Quorum pacificus ter ampliavit
Janus nomina.*

Quae ad ternos Agrippae consulatus spectant; & licet interpretes non ultra errent. Tertium igitur Consul, non quartum. Atqui Vellejus hic clare. Numquam ipse, numquam. Librarius erravit, cum ille scripserit: *quod inchoatum ab Agrippa, Marco Vinicio ayo tuo Consule.* [Possis & legere: *inchoatum Agrippa.*] Hoc dicit, Agrippam missum ad hoc bellum, eumque id primum administrasse, illo anno quo Vinicii avus Consul. Ita etiam *infra vicum Consulem citat*: Patre tuo P. Vinicio Consule Tib. Nero reversus. Nonne haec clara, & quod dicitur, Solis radio scripta? ite nebulae, & locum date huic luci. Colotianum marmore, quod fallere non potest, Consules hos ita digereit:

C. SENTIVS SATURNINVS, Q. LV.
CRETIVS VISPILLO
SVE. M. VINVICIVS. P. F.

nec collegam ullum Vinucio adjungit: quia ne solus fuit? an potius, quia cum Q. Lucretio Vespillone? quem ex Dionem *in actis hujus anni DCCCXV.* disce serius paullo electum, & cum Saturninus aliquantisper solus in Consulatu fuisset. merito igitur diutius etiam eundem gessit. Sed quidquid hujus rei sit (nec est tanti) credetne aliquis M. Agrippam, illum generum Augu-

sti, illum Tribunitiam potestate praeditum, inter suffectos consules fuisse, & quidem post Sentium & Vinucium? non qui res moresque antiquos noverrit. Lipsius. *Quod inchoatum Agrippa.*] Male Factorum scriptorum concinnatores, qui ex isto loco adstruunt Agrippae consulatum quartum: sed nec bene illi, qui emendationibus incumbunt, voluntque ad bellum istud missum Agrippam. non, non, auctor duos annos haec ponit, primum, quo natum est bellum Pannonicum, nempe Consulatu Agrippae: secundum quo adolevit, nimirum Vinicio Consule. Certe rotum istud bellum administravit Tiberius. de Vinicio, de Agrippa, eos ad id missos; ne gry quidem historiarum auctores; si modo non fallit memoria. Gruter.

I. *Pannoniorum.*] Pannonia Ptolemaeo Europae regio; quam in Superiorem, & Inferiorem dividit. Pannonias tres habet Optatus Afer, contra omnes scriptores, & nummos veteres. Haec Pannoniae sub Imp. Romanis, Arcadio, Honorio, & sequentibus, (uti ex Rufo, Marcellino, & Libro Notitiarum patet) pluribus vocabulis distinctae fuere: uti sunt *Pannonia Prima*, eadem forte cum *Superiore*: *Secunda* eadem cum *Inferiore*. *Savia*, sive *Ripensis*, *Ripariensis* habet lib. Notitiarum, & *Valeria*. Pannoniae *Bubalia*; item *Sabaria* meminit Aurel. Victor, in vita Decii & Didii Juliani Imp. Hanc eandem cum *Savia*, *Savo* flumine, illam à Bubali civitate sic nominatam puto. *Pannoniam Cibaliensem*, à Cibali urbe, (quam Ptolemaeus in Inferiore Pannonia ponit) habet Diaconus. *Pannoniam Sirmiensem* quondam Gothorum sedem, nominat Cassiodorus, lib. 3. Variarum, ad Co-

nationes, situmque regionum ac fluminum, numerumque & modum virium, excelsissimasque & multiplices eo bello victorias tanti imperatoris, alio loco explicabimus. Hoc opus servet formam suam. Hujus victoriæ compos Nero, ¹ovans triumphavit. Sed dum in hac parte imperii omnia geruntur prosperrime, ²accepta in Germania clades sub legato M. Lollio, homine in omnia pecu-

ad Colosseum. *Amantina* Pannonia est etiam, apud Lazium; ex Ptolemæo & Plinio. Superior Pannonia hodie ab *Austria*, *Carinthia*, & *Carniola* occupatur. Inferior tota nostro tempore sub *Hungaria* est, quæ Slavonice *Wigierska* nomen habet. Savia Pannonia, à Lazio *Slavonia* indigitatur. Valeriam, Rhenanus *Krabaten* vocat. *Ortelius*.

*. *Dalmatarum*.] *Dalmatia*, Illyridis pars, versus Macedoniam. Ptolemæus cum Strabone & Plinio. Scribit Petrus Ranzanus in sua Hungaria universam *Dalmatiam* cum sibi conterminis Illyride atque Liburnia, uno vocabulo, ab omnibus fere orbis nationibus *Sclavoniam* vulgo vocari. Et quicquid est agrorum trans Savum, per quos sit iter Italiam versus, *Croatiam* nominari: *Krabaten* Germani pronuntiant. *Ortelius*.

1. *Ovans triumphavit*] Suo more noster ovare & triumphare jungit. Infra de triumphis Tiberii: *ordinatisque rebus Orientis ovans triumphare debuerit*. *Acidal*. *Ovans triumphavit*.] Fallitur Barthius; qui hinc adstruere conatur, ovationem triumpho aliquando fuisse conjunctam. Nam & ovatio est triumphus, sed minor. Servius ad 14. *Æneid*. *Proprie ovatio est minor triumphus*. Constat autem eam à triumpho, *ἡξολω* dicto, hoc potissimum distare, quod triumphantes cætru, ovantes equo, aut pedibus urbem ingrederentur. Hinc Dionysio Halicarnassæo sub finem l. 11. item Eusebio in Chronico, ad numerum *MDCCCLXXXV*.

ἡξολω & *πείρος*, sive, *pedestris triumphus*, vocatur. Quid quod Vellejus infra similiter, & nulla quidem necessitate cogente, dixerit? *Quis enim dubitat, quin ex Armenia recepta, & rege ei præposito, ovans triumphare debuerit?* Valerii quoque Maximi est libro 11. cap. VII. *Quamvis qui præclaras res, maximeque reip. utiles, civili bello gessisset: Imperator tamen eo nomine appellatus non est, neque aut ovans, aut curru triumphavit*. Nemini igitur posthac dubium fore arbitror, quin ovatio *ἡξολω* intelligi debeat. *Vossius*.

2. *Accepta in Germania clades*.] Majoris infamiæ quam detrimenti. Suetonius historiam, Dio 54. & Eusebius. *Sehegg*. *Accepta in Germania clades*.] Hic antequam clade à Germanis afficeretur, eisdem devicerat; si fides sit Obsequenti. Ait enim: *Insidiis Romanorum Germani circumventi: sub M. Lollio legato graviter vexati*. Et, ne quid mutes, idem in Chronico prodidit Eusebius. Mirum tamen de Germanis devictis silere Dionem lib. 111. ubi solum à Lollio Bessos fuisse debellatos, scribit. *Ἐν τῇ ὀργῇ αὐτοῦ τε ἐν τῇ Μάρκελλο Λόλλιο Ῥωμαίων τελευτῆ, ἦτορ τῆ Κοκκυοπαίδων, βοηθῶν Βησσὸς ὑπεσπέψατο*. Ubi rescribe, *Μάρκελλο Λόλλιο*. Righius, corrupta Dionis lectione deceptus, à Claudio Marcello Bessos victos putabat. Etiam pro *Κόκκυο*, reponere *Κότυο*. Hoc enim Thracium nomen esse constat. Emendemus hac occasione locum

pecuniæ quam recte faciendi cupidior, inter summam vitiorum dissimulationem vitiosissimo; amissaque legionis V aquila vocavit ab Urbe in Gallias Cæsarem. Cura deinde atque onus Germanici belli delegata ¹ Druso Claudio fratri Neronis, adolescenti tot tantarumque virtutum, quot & quantas natura mortalis recipit, vel industria ² perficit; cujus ingenium utrum bellicis magis operibus, ac civilibus suffecerit artibus, in incerto est. Morum certe dulcedo ac suavitas, & adversus amicos æqua, ac par sui æstimatio inimitabilis fuisse dicitur. nam pulcritudo corporis proxima fraternæ fuit. Sed illum, magna ex parte domitorem Germaniæ, plurimo ejus gentis variis in locis profuso sanguine, fatorum iniquitas, consulem agentem annum tricesimum, rapuit. Moles deinde ejus belli translata in Neronem est, quod is sua & virtute & fortuna administravit, peragratusque victor omnes partes Germaniæ, sine ullo detrimento commissi exercitus, quod præcipue huic duci semper curæ fuit; sic perdomuit eam, ut in formam pæne stipendiariæ redigeret

ne locum corruptum in epistola Chionis ad Matridem: ἐπὶ ἐπέε ἢ ἡκέ ἴσ
 Θεῶν δουρὸν αὐτῆς ἡρώδης
 Omnino scribendum est, ut in Ms. nostro legitur: ἐπὶ ἐπέε δὲ ἡκέ Κοῦρος Θεῶν, &c. *Vossius*. *Accepta in Germania clades.*] *Dio* 54. pag. 612. *Sueton. Aug.* 23. ad quem locum notat *Cassianus*, unum esse Eusebium, qui *Lollii* hujus non cladem sed victoriam memoret. Verba hæc sunt, *Chronic. libro priorè: Germanos in arma versus M. Lollius superat*. Non putandus est autem pugnare cum ceteris Eusebiis: acceperat quidem *Lollius* cladem aliquam, sed victus non erat plane: quin potius, cum mox hostes apparatus ejus audirent, in suam terram regressi, obsidibus datis pacem acceperunt, teste *Dione*. sed & antea victos à *Lollio*, ex *Obsequente* probari potest. Me-

minit ejus cladis *Tac.* 1. A. 10. 6. *Boetius*.

1. *Druso Claudio*.] Perit lapsu equi, fracto crure intra tricesimum diem, *Livius*. Conditum corpus in tumulum Cæsaris Augusti, *Dio*. Laudes ejus apud *Horat.* lib. 4. *Carmin.* & *Albinovanum* elegia ad *Liviam* matrem. *Sebeghius*.

2. *Perficit*.] Vulgo percipit. Ego omnino mavelim: industria perficit. Nam semina quadam & igniculi virtutum in nobis sunt, quos elicit industria & ad frugem maturitatemque perducit. *Quintilian.* eo sensu: *Virtus est quosdam impetus à natura sumit, tamen perficienda doctrina est.* *Lips.* *Percipit.*] Malo cum *Lipso*, perficit. Sic supra de *Graccho* legitur: *Tantis denique adornatus virtutibus, quantas perfecta natura & industria mortalis conditio recipit.* *Vossius*.

ret provinciæ. Tum alter triumphus, cum altero consulatu, ei oblatuſ est. Dum ea, quæ prædiximus, in Pan- 98
 nonia Germaniæ geruntur, atrox in Thracia bellum
 ortum, omnibus ejus gentis nationibus in arma accensis,
 L. Pisonis, quem hodieque diligentissimum atque eun-
 dum lenissimum securitatis urbanæ custodem habemus,
 virtus compressit. Quippe legatus Cæsaris triennio cum
 his bellavit; gentesque ferocissimas, plurimo cum earum
 excidio, nunc acie, nunc expugnationibus, in pristinum
 pacis redegit modum; ejusque patratione, Asiæ securi-
 tatem, Macedoniæ pacem reddidit. De quo viro hoc
 omnibus sentiendum ac prædicandum est, esse mores
 ejus² vigore ac lenitate mixtissimos, & vix quemquam
 reperiri posse, qui aut otium validius diligit, aut facilius
 sufficiat negotio, & magis, quæ agenda sunt, curet sine
 ulla ostentatione agendi. Brevi interjecto spatio Tib. 99
 Nero, duobus consulatibus totidemque triumphis actis,
 tribunicia potestatis³ consortione æquatus Augusto, ci-
 vium post unum (& hoc, quia volebat) eminentissimus,
 ducum maximus; fama fortunaque celeberrimus, & ve-
 re alterum⁴ reipubl. lumen & caput, mira quadam &
 incredi-

1. *Atrox in Thracia bellum.* Dio 54. p. 624. Flor. 4, 12. 17. Boecler.

2. *Vigore.* Cl. Puteanus, *vigore.* Quod libens amplector. Pulchre in hanc rem Plinius lib. VII. epist. XX. *Pulcherrimum & humanissimum existimo, in vita severitatem comitatemque miscere, ne illa in tristitiam, hæc in petulantiam procedat.* Eiusdem sensus illud Catonis in Distichis lib. I.

Constans & lenis, ut res exposulat, esto:

Temporibus mores sapiens sine crimine mutat.

Constantia enim pro *vigore* ponitur. *Vollius. Vigore.* In eam mentem & infra de Sciano: *Priscam gravitatem semper humanitate temperans.* Et infe-

rius de eodem: *Vivum severitatis latissima, hilaritatis prisca.* Apulejus 2. Florid. *Pulcherrime, Gravitatis jucunda, mitis austeritas, placida constantia, blandusque rigor animi.* Sic enim ibi lego cum Antiquitatis & doctrinæ omnis coryphæo J. Lipsio, & Veneris Gratiarumque c Lipsiana corte pulso Jano Doula F. Aufon. Parentalibus:

Et gravitas comis lataque serietas. Acidalius.

3. *Consortione.* Usi hac voce Cicero lib. 3. *Offic. Dissolvatur necesse est omnia humana consortio.* Lucilius lib. 19. apud Nonium; *Consortium.* Schegk.

4. *Reipubl. lumen & caput.* Scire admodum lumen & caput junxit: & supra de Cæsare & Pompejo: *Collisa inter se*

¹ incredibili atque inenarrabili pietate (cujus causæ mox detectæ sunt) cum C. Cæsar sumisset jam virilem togam, Lucius item maturus esset viris, ne fulgor suus orientium juvenum obstaret initiis, ² dissimulata causâ consilii sui, comiteum ab socero atque eodem vitrico, acquiescendi à continuatione laborum petiit. Quis fuerit eo tempore civitatis habitus, qui singulorum animi, quæ digredientium à tanto viro omnium lacrymæ, quam pæne ei patria manum injecerit, iusto servemus operi. Illud etiam in hoc transcurso dicendum est, ita septem annos Rhodi moratum, ut omnes, ³ qui pro consulibus legatique, in transmarinas profecti provincias, visendi ejus gratia ⁴ ad eum convenientes, semper privato

duo Reip, capita, effusumque alterum Rom. imperii lumen. A cidal.

I. Incredibili atque inenarrabili pietate.] Adulatorie hæc de Tiberio Vellejus, ut alia multa. calliditatem enim potius dixerit, qui Tiberium novit, quam pietatem. Suetonius diserte in Tib. 10. totam rem complectitur. Tot prosperis confluentibus, integra etate & valetudine statuit repente secedere, seque è medio quam longissime amovere. Dubium uxorisne tædio, quam neque criminari aut dimittere audeat, neque ultra perferre possit; an ut vitato assiduitatis fastidio, auctoritatem absentia tueretur atque etiam auget, si quando indignisset sui Respubl. Quidam existimant, adultis jam Augusti liberis, loco & quasi possessione usurpati à se diu secundi gradus, sponte cessisse, exemplo M. Agrippæ, qui M. Marcello ad munera publica admoto, Mitylenas abievit; ne aut obflare, aut obrectare præsens videretur, quam causam & ipse, sed postea, (v. Cap. II.) reddidit. Tunc autem honorum satietatem, ac requiem laborum præcedens comiteum petiit. adde Dionem l. 55. p. 635. Quis non videt, concurrisse omnes illas causas, quarum prima, è necessi-

tate domestica; altera, è consilio dominationis; tertia, è solertia & institutis vitæ hujicæ exoriri putanda est. Meminit hujus secessus Tacitus I. A. 4, 4. Boecler.

2. Dissimulata causa consilii sui.] Veram pete ex Suetonio & Dione. non illa quam monstrat mancipium istud Tiberianum. intimam causam Tacitus fuisse scribit Iuliam. Schegk.

3. Qui pro consulibus.] Illud unum monendum, me, pro consulibus restituisse fide codicis Ms. Mutaverant illud alii, in proconsules, quibus omnia pervertere moris, quæ se iudicio eorum non statim probent. Atqui cur minus dicere liceat, pro consulibus, quam pro consule? Voslius.

4. Ad eum convenientes.] Hoc pacto nulla, certe levi licentia rescribo; cum antea, visendi ejus gratia, ad quem convenientes semper privatos illa majestas p. v. fuit. Hinc Rhenan. ut omnes qui procons. & legatis i. t. p. p. v. e. g. atque conveniendi (semper privatus ille, majestas pr. nunquam fuit) fascos suos. Doctiss. vero Lipsius, visendi ejus gratia atque conveniendi, semper privato (si illa majestas privata unquam fuit) fascos

(si illa majestas privata umquam fuit) fasces suos summi-
 serint, fassiquesint, otium ejus honoratius imperio suo. 100
 Sensiterrarum orbis, digressum à custodia Neronem Ur-
 bis. nam & Parthus desciscens à societate Romana, adjecit
 Armeniæ manum, & Germania, averfis domitoris sui
 oculis, rebellavit. At in Urbe, eo ipso anno, quo ma-
 gnificentissimi gladiatorii muneris naumachiæque spe-
 ctaculis, D. Augustus, abhinc annos xxx, 2 se & Gallo
 Caninio Cos. dedicato 3 Martis templo, animos oculosque
 P. R.

fasces. Verum sententia nimium pen-
 det. Schegkhus. Ad eum convenientes.]
 Nos olim restituumus, in Epistolicis
 lib. III. cap. VIII. Ajunt pendulam
 sic sententiam esse. mihi non videtur,
 nec muto. Lipsius.

1. Si illa majestas privata unquam fuit.]
 Ceterum adulationem Velleii arguet
 Suetonius Tib. 12. ubi specie legati exu-
 lem egisse memorans, addidit: Enim-
 vero tunc non privatam modo, sed etiam
 obnoxium & trepidum egit, mediterraneis
 agris abditus, vitansque prater navigan-
 tium officia, quibus frequentabatur assi-
 due: nemine cum imperio aut magistratu
 tendente quoquam, quin diverteret Rhodum.
 Boecler.

2. Se & Gallo Caninio Cos.] Id fuit
 anno urbis DCCLII. Dio tamen Cas-
 sius valde ab hoc calculo abit, qui re-
 legatam Iuliam commemorat anno
 DCCXLVIII. C. Antistio Vetere, P. Læ-
 lio Balbo Cosi. Sed moneo juventu-
 tem, manifestum illic hiatum defe-
 ctumque historiæ esse. Postea quidem
 annotatur ab interprete: at hic debe-
 bar ante Frumentationes & Nauma-
 chiæ ludos. E Vellejo discis: tum et-
 iam è Macrobio, non fallaci argu-
 mento. Ille r. Saturn. indicat Iuliam
 hanc pessimam simul & argutissimam
 feminarum, tunc cum pulsa à patre
 fuit, egisse annum circiter trigessimum
 octavum. Atqui nata ea (ex Dione di-
 dici) anno urbis DCCXV. Ergo ad hunc

annum DCCLII. justii intercedunt, ut
 Macrobius voluit, anni XXXVIII. Lips.
 Se & Gallo Caninio Cosi.] Errat ergo
 Josephus Scaliger in Animadversionibus
 Eusebianis ad numerum MMXII. ubi
 Iuliam relegatam ait D. Lælio Balbo,
 & C. Antistio Vetere Cosi. Cum-
 que Eusebium accuset de unius anni
 prochronismo, peccat ipse prochronis-
 mo quadriennii. Virum summum in
 hunc errorem induxit Dio: apud quem
 hic aliquot annorum defectum esse,
 non attendit. Vossius.

3. Martis templo.] Nunc S. Martini,
 in foro Augusti, unum ex maximis &
 sumptuosissimis cum opere, tum artifi-
 cio: quod his versibus celebrat Ovid.
 v. Fast.

Ultor ad ipse suos cælo descendit hono-
 res,

Templaque in Augusto conspicienda
 foro.

Digna Giganteis sunt hæc delubra tro-
 phæis:

Hinc fera Gradivum bella movere
 decet.

Prospectit armipotens operis fastigia
 summi,

Et probat invictos illa tenere Deos.

Perspicit in foribus diverse rela-
 tura,

Armaque terrarum milite victa suo.

Hinc videt Encam oneratum pondere
 caro,

Et tot Iulæ nobilitatis avos.

Hinc

P. R. repleverat, foeda dictu memoriaque horrenda in ipsius domo tempestas erupit. ¹ Quippe filia ejus Julia, per omnia tanti parentis ac viri immemor, nihil quod facere aut pati turpiter posset foemina, luxuria, libidine infectum reliquit; magnitudinemque fortunæ suæ peccandi licentia metiebatur; quidquid liberet, prolicito ² vindicans. Tum ³ Iulus Antonius, singulare exemplum clementiæ Cæsaris, violator ejus domus, ipse sceleris à se commissi ultor fuit; quem, victo ejus patre, non tantum incolumitate donaverat, sed sacerdotio, prætura, consulatu, provinciis honoratum tum etiam matrimonio sororis suæ filiæ, in artissimam affinitatem receperat. Quinctiusque Crispinus, singularem nequitiam super-

Hinc videt Iliaden humeris ducis arma ferentem,

Claraque dispositis acta subesse viris.

In aditu templi ante fores ab utroque latere, Martis & Veneris statuæ erant, eodem testante 11. Trist.

Stat Venus Ultori juncta vivo, ante fores.

Circa idem Apellis tabulam posuit Augustus, in qua Alexander triumphans Belli imaginem vincens ad tergum manibus quasi captivam ducit. quam rem in Augusti gratiam videtur notasse doctissimus Poëta:

— *furor impius intus*

Sava sedens super arma, & centum vinculus abenis

Post tergum nodis, fremet horridus ore eruento.

Nunc in eo templo picta cohors Romana, cujus vexillifer pro signo labrum habet. Fuerunt & alia Martis Ultoris templa: sed hoc nobilissimum. Georg. Eabr.

1. *Quippe filia ejus Julia.*] Seneca libro VI. capite 32. de Benefic. D. Augustus filiam intra pudicitie maledictum impudicam relegavit, & flagitia principis domus in publicum emisit: admissos

gregatim adulteros, pererratam nocturnis comessationibus urbem, forum ipsum ac rostra, quibus pater legem de adulteriis tulerat, filia in supra placuisse, quotidianum ad Marsyam concursum: cum ex adultera in quaestuariam versa, jus omnis luxuria sub ignoto adultero peteret. De quo & illud; Quod nunquam nisi plena navi vectorem tollat. Macrob. libro 2. capite 5. Schegkhus. Quippe filia ejus Julia. Quæ de Julia hic habentur vide apud Sueton. Aug. 65. Tib. 11. Tac. 1. A. 53. 1. Dion. 55. p. 635. Boecler.

2. *Vindicans.*] Aliter judicans.

3. *Iulius Antonius.*] Malim, Iulus Antonius. Horatius lib. 4. Carm. Od. 2. Pindarum quisquis studet amulari, Iule, ceratis ope Dadalea Nititur pennis.

Tacitus 1. Annal. Lollianas, Varianasque clades, interfecit Roma Varrones, Egnatios, Inlos. Diverfus tamen Dio lib. 55. qui & Iulium vocat, & non sibi ipsi necem conscivisse, verum morte multatum cum aliis tradit. Schegkhus. Iulus Antonius. Tac. 4. Annal. 44. 4. & 1. A. 10. 6. Idem de Sempron. Graccho 1. A. 53. 4. Boecler.

percilio truci protegens, & Appius Claudius & Sempronius Gracchus, ac Scipio, aliique minoris nominis, utriusque ordinis viri, ² quasi cujusslibet uxore violata, pœnas

1. Sempronius Gracchus.] Tacitus libro I. Annal. Par causa scititia in Sempronium Gracchum, qui familia nobili, solers ingenio, & pravefacundus, eandem Juliam in matrimonio M. Agrippæ temeravit. nec is libidini finis. traditam Tiberio, pervicax adulter contumacia, & odium in maritum accenderat. litteræque, quas Julia patri Augusti cum infectione Tiberii scripsit, à Graccho compositione credebantur. Igitur amotus Cercinam, Africi maris insulam, quatuordecim annis exilium toleravit. Tunc milites ad eadem missi, invenerunt in prominenti littoris nihil latum operientem, quorum adventu breve tempus petivit, ut suprema mandata uxori Alaria per litteras daret, cervicemque percussoribus obtulit. Schegk.

2. Quasi cujusslibet uxore violata.] Non culpo. nempe relegati ipsi aut pulsi, quæ pœna Julæ de adulteriis. Tamen Tacitus aliter longe adstruit III. Annal. Ut valida, inquit, D. Augusto in remp. fortuna, ita domi improspersa fuit, ob impudicitiam filia ac neptis, quas urbe depulsi, adulterosque earum morte aut fuga punivit. Nam culpam inter viros ac fœminas vulgatam, gravi nomine læsarum religionum ac violatæ majestatis appellando, clementiam majorem suasque ipse leges egrediebatur. Sed uterque ad spectu aliquo verus. Vellejus, si relegationem intueare istorum quos nominat; Tacitus, si mortem aut exilium quorundam. Lips. Quasi cujusslibet uxore violata.] Intellige, quos hic nominat, qui ex lege Julia in exilium pulsi. nonnemo enim morte affectus est. Quod Lipsius notat ad conciliationem Velleji cum Tacito, 3. A. 24, 2. [vide locum supra à Lipsio allegatum.] Quanquam Iulus Antonius, non tam ob adulterium, quam

ais & em τῆ ἡγοραζία τὸ πρῶτον, adeoque ob rerum novarum molitionem interfectus memoratur Dionis 5. p. 635. sed quænam illæ religiones, quas læsas apud Tac. Augustus dicit? Amicissimus Noster Freinshemius in doctissima & singularis exempli paraphrasi exponit de religionibus, quibus sacrata forent conjugia: & quod de violata majestate addit, ad spretas leges refert, quarum contemptus in majestatis injuriam redundaret. Mihi semper videbatur profundioris & vere Monarchici atque canici ratio subesse: atque utrobique auspicia venerandæ sacratæque Majestatis spectari. quæ cogitatio inde confirmabatur, quod non tam ipse Augustus has pœnas tanquam suis verbis iudicioque, sed Senatus, quod Dio discrete memorat, in gratiam sc. venerationemque Augusti decrevit. Rationes deinde istas sequebar: cœperant jam crimine majestatis violatæ notari vindicarique, quæ olim intra hoc nomen steterant: Unde dato semel ejus in Principem reverentiæ exemplo, sponte jam & magna promittuntur Senatus; imo adulatione denique (quod de Tiberianis temporibus satis constat) huc ibatur. Jam vero crimen ipsum majestatis nonne maximam atrocitatem ex eo habet, quod violantur sacra imperii, auspiciaque summæ potestatis? quæ cum in unum translata est, omnis illa veneratione sponte sequebatur. Et quis scit studium ac sollicitiam aulicorum sub Augusto, imo ipsius Augusti, non potestatem modo & imperium sed imperii sanctitatem religionemque varie firmantium atque augmentium? Existimet forte aliquis obstare huic opinioni Dionem, qui lib. 57. p. 696. sub Tiberio demum, delicta in Imperatorem, impietatis nomine appellata tradat. sed præ-

nas pendere; cum Cæsaris filiam & Neronis violassent conjugem. Julia relegata in insulam, patriæque & parentum subducta oculis. quam tamen comitata mater Scribonia, ¹ voluntarii exsilii permansit comes. Breve ab hoc intercesserat spatium, cum C. Cæsar ante aliis provinciis ² ad sedandum obitis, in Syriam missus, convento prius Tib. Nerone, ³ cui omnem honorem, ut superiori, habuit, tam varie se ibi gessit, ut nec laudaturum magna, nec vituperaturum mediocris materia deficiat, cum rege Parthorum ⁴ juvene excelssissimo, in insula quam annis

præterquam, quod præcise ex illis verbis non sequitur, sub Tiberio cœpisse id nomen (cum locutio illa, ἤδη γὰρ ὠνόμαζον, &c. cœperat jam ita appellari, facile ad antecedentia tempora referri possit, quia præsertim de initiis Tiberii hic sermo est) etiam illud animadvertendum est, Dionem hic de omnibus in Principem injuriis loqui, cum Augusti severitas in aliquibus & extra ordinem, ut sic loquar; apud Tacitum notetur. Verum hæc obiter, & prout sub acumen stili venire, hic appono: consideraturus eam rem amplius & disquisiturus in *comment. de Auspicio Regio.* Boecler.

1. *Voluntarii exsilii.*] Lego, *Voluntaria.* Non enim ipsius Iuliæ exsilium voluntarium; indictum plane & coactum: sed hujus Scriboniæ, quam pietas filia comitem dedit. *Lipsius.*

2. *Ad sedandum Vulgo, adsidendum.* *Ad sedandum, &c.*] Lego, *ad visendum obitis.* *Lipsius. Ad sedandum.*] Ita loqui amat absolute; pro *ad sedandos motus.* supra; *in convivio refrigeratus ab Antonio.* alii; *adsidendum, aut adsidendo.* *Bonhom. ad sidendum,* etiam non recte. quamvis sciam sedere usurpatum, pro, *judicare.* *Schegkiius. Adsidendum.*] Noli dubitare, quin cum Rhenano legendum sit, *ad sedandum obitis.* *Rufus Festus, eandem hanc*

rem narrans, ita ait: *C. Cæsar cum per majestatem Romani nominis facile cuncta sedasset.* *Vossius.*

3. *Cui omnem honorem ut superiori habuit.*] An Vellejus ita scripserit, Principi suo, ut sæpe, serviens, nescio: contra scripsit planissime Dio, libro LV. Τὸ δὲ Γαίῳ παρελήθη ἐς τὸ αὐτῶν Ἀρμενίας πόλεμον, Τιβερίῳ ἐς Χίον ἐλθὼν, αὐτὸν ἐθεράπευσε: *Cajo missõ ad bellum Armeniacum, Tiberius Chium trajiciens ipsum coluit & veneratus est.* Idem Zonaras. Nec sane Cajo illi se dedit, ut superbia & fortuna adolescentuli fuit: idque Suetonius clare indicat, Tib. cap. XII. *Privignum Cajum Orienti præpositum, cum visendi gratia trajecisset Samum (Chium dixit Dio) alieniorem sibi sensit ex criminationibus M. Lollii.* Et omnino abjectior tunc despectiorque fors Tiberii, tantum non exsulis: ut fortasse Vellejus scripserit, *qui omnem.* Tamen, ut dixi, adulatio familiare scriptori meo in hujus ævi rebus vitium, facile defenderit, quod vulgatur. *Lipsius.*

4. *Juvene excelssissima.*] Ita vulgo. Consensu emendant: *juvene excelssimo, in insula.* De insula recte de juvene, cur tam inconspicte? Phraates enim hoc tempore Parthorum rex, & cum eo colloquium. Ergo ille juvenis? imo anno-

xum

annis Euphrates ambiebat, æquato utriusque partis numero coit. Quod spectaculum stantis ex diverso hinc Romani, illinc Parthorum exercitus, cum duo inter se eminentissima imperiorum & hominum coirent capita, perquam clarum & memorabile, sub initia stipendiorum meorum, tribuno militum mihi visere contigit. quem militiae gradum ante sub patre tuo, ¹ M. Vinici, & P. Sillio auspiciatus, in Thracia Macedoniaeque, mox Achaja Asiaeque, & omnibus ad Orientem ² visis provinciis, & ore atque utroque maris Pontici latere, haud iniquanda tot rerum, locorum, gentium, urbium recordatione perfruor. Prior Parthus apud Cajum in nostra ripa, posterior hic apud regem in hostili epulatus est. Quo tempore M. Lollii, quem veluti moderatorem juventæ filii sui Augustus esse voluerat, perfida & plena subdoli ac versuti animi consilia, per Parthum indicata, ³ Cæsari fama vulgavit. cujus mors intra paucos dies fortuita, an voluntaria fuerit ignoro. Sed quam hunc deceffisse lætati homines, tam paullo post obisse Censorinum in iisdem provinciis, graviter tulit civitas, virum demerendis hominibus genitum. Armeniam deinde ingressus, prima parte introitus prospere gessit; ⁴ mox in colloquium

102

(cui

rum & regni vetus. Ille est, qui bellum cum M. Antonio gessit, ille qui obsides liberos ad Augustum ante annos aliquot misit. Emenda verissime: *juvenis excelsissimus*. Hoc dicit, cum summo rege in colloquium coiisse summum juvenum (is est Cajus) & ad spem imperii ab Augusto destinatum. *Lipsius*. *Juvene excelsissimo*, à benignitate interpretum, dum respiciunt ad sequentia: *cum duo inter se eminentissima imperiorum & hominum coirent capita*. Gruter.

1. *M. Vinici*.] Vulgo, *M. Vinicio*.] Legend. proculdubio, *M. Vinici*. nam

pater ejus Publius dicebatur. *Manut.*

2. *Visis provinciis*.] Vulgo, *versus Visis provinciis*.] Schegkii ex vet. edit. reposuit *visis*. Vir doctus *usus provinciis*, male, ut censet Schegkii.

3. *Cæsari fama vulgavit*.] Alias, *Cæsaris ira evulgavit*. Rhenanus. *Cæsaris ira evulgavit*.] Male, nec quidquam per iracundiam hic Cæsar. Editio prima: *Cæsaris jam evulgavit*. Feci jam pridem (in Epistolicis lib. 3. cap. 8.) *indicata Cæsari, fama vulgavit*. In re arcana, cui non ipse arbiter, nil nisi famam auctorem dare callide & caute Vellejus voluit. *Lipsius*.

4. *Mox in colloquium*.] Narrat Flo-

¹ (cui se temere crediderat) circa Artageram graviter à quodam, ² nomine Adduo, vulneratus, ex eo, ut corpus minus

tus libro IV. Armenios victo rege Tigraue, in hoc unum servitutis genus Pompeius assuescebat, ut rectiores à nobis acciperent. Intermissum ergo jus, per hunc (Cajum) recuperatam non incruento, nec multo tamen certamine: quippe Domnes (nostro, Adduo) quem rex Artaxaris (noster cum Zonara, Artagera) præfecerat, simulata prodicione adortus virum intentum libello, quem ut thesaurorum rationes continerem ipsi porrexerat, stricto ferro cruentat vulnere in tempus. Et quod noster hic initio speciatim, Tacitus lib. 12. Annal. generatim narrat: Et quia experimentis cognitum est, Barbaros malle Roma petere Reges, quam habere. transiens moneo, rectius hic in Tacito, Herbiopolensis liber: malle Romam petere reges. ut Plinius lib. 3. Qui Tarraconensem accolunt jura Cordubam petunt: & Livius; Sagmina te posco. Schægkius.

I. Cui temere se crediderat.] Vide Flor. 4, 12, 44, 45. Vere autem judicat Noster, temere hoc à Cajo factum: cum hoc casu tot magni viri interierint, unde exempla cautionis peti poterant. Pertinet huc eximia Polybii philosophia c. 5. hist. 75. p. 418: Καὶ τῶν ἕτων σαυερῶς κὲ πρὸς φανῶς πολλοῖς ἕδη συμβεβηκότων, ὅτι οἱδ' ὅσως κρινοὶ ἴνες αἰεὶ κὲ νέοι πρὸς τὰς τοιαύτας ἀπίστας πεφύκεσθαι. τῆς δὲ αἴτιον ἐστὶ, ὅτι τὰς τῶν πρὸς τὸν ἑσπερον ἐπιτελεσθέντων ἐν ἐκείνοις ἀειπλείας, ἢ ποιέμεθα πρὸς χεῖρας, ἀλλὰ οἷτις μὴ κὲ χρημάτων πλήθει, ἢ τῶν πρὸς τῶν βελῶν κεραισκάδαις, μὴ πολλῆς παλαίστρας ἔδωκεν ἐτοιμαζόμεθα πρὸς τὰ πρὸς ἄλλοις τῶν συμβεβηκότων. ὅ δὲ ἐστὶν ἄρσεν μὴ τῶν ὄντων, μεγίστως δὲ παρέχεται τὰς χεῖρας, ἐν τοῖς ἐπισημασίαις κεραισ,

τῆς πάντες κεραισκάδαις ἔδωκεν ἐν ταύταις διωκόμενοι, μετ' ἀρχῆς ἢ ἀναπτύσσας ἀμα κὲ ἀρχῆς, ἐκ τῆς ἰσορίας ἔδωκεν ἀπολύσεως ἀειπλείας. Atque hæc calamitas (adscribam præclarissimi quanquam longiusculi loci versionem à Casaubono) quin adeo continue adeoque evidenter multis jam incidere; sit tamen nescio quomodo, ut ad hujusmodi fraudes semper rudes ac novi existamus. Causâ autem hujus rei est, quod priorum casus à quibus in aliquo est offensum, ut in numerato habeamus ἔδωκεν ad manum, operam non ponimus. sed frumenti quidem ac pecunie copiam, itemque murorum telorumque fabricas, adversus incerta ἔδωκεν inopinata casuum, vexatione magna sumtuque nobis comparamus: rem vero omnium facillimam, omniumque, ubi aliquid adversi increpuit utilissimam, hanc omnes susque deque habemus: quum præsertim facile queamus, honesto fruentes otio atque oblectatione animi, ex historia ἔδωκεν curiosa diligentique rerum anteaclarum notitia, hanc nobis peritiam atque prudentiam parare. Erat similis observatio apud Polybium Gallicum (Comineum intelligo) lib. 2. cap. 6. edit. Barthian. Boeclerus.

2. Nomine Adduo.] Straboni lib. XI. dicitur Ἀδῶς. Melius, ut puto, Ἀδῶν, vel Ἀδδῶν, quod apud Zonaram. Nomen illud sit ex Hebræo אָדוֹן Adon, quod, dominum, notat. Favet nobis, quod Floro lib. IV. cap. ultimo, Ruffoque Festo vocetur, Domnes, sive potius, Donnes, ut habent quidam libri. Nam princeps syllaba omissa, ut apud Plautum Pœnulo Act. V. sc. II. Donni, pro, אָדוֹן Adonai. Sic & Derceto, ex Atergatis. Ceterum Florus,

minus habile, ¹ ita animum minus utilem reipub. habere cœpit. Nec defuit conversatio hominum, vitia ejus asfentatione alentium. etenim semper magnæ fortunæ comes adest adulatio. per quæ eo ductus erat, ut in ultimo ac remotissimo terrarum orbis angulo confefcere, quam Romam regredi mallet. ² Deinde reluctatus, invitufque revertens in Italiam, ³ in urbe Lyciæ Limy-

rus, & Rufus, in hoc falsi sunt, quod Donnem hunc Artaxatis præpositum fuiffe dicant. Nam *Artageras* ab *Artaxatis* diversas esse, ex Strabonis libro jam citato, aliisque, liquet. Rufi error eo ignoscendus, quod hic quoque, ut sæpe alibi, *Florum* & *πρόδω* sit secutus. Quod forte quibusdam videbitur ridiculum, cum Artaxatorum in eo nulla sit mentio. Sed verba ejus ex Floro ita emendanda cenfeo: *Donnes quidam, quem rex Artaxatis præposuerat.* Vulgo corruptissime edunt: *quem Parthis Arsaces præposuerat.* Quod non uno nomine falsum est. Nam *Donnes* non Parthis, sed Artageris, Armeniæ urbi, erat propositus: nec *Arsaces*, sed *Phraates*, hoc tempore Parthorum obtinebat imperium. *Vossius.*

1. *Ita animum minus utilem.*] Unde Quintilianus Declamatione pro *Cæcilio*: *Temeritas omnis animorum, calamitate corporum frangitur & frigescent impetus mentium, quos non explicant ministeria membrorum.* Et verò vigorem animi una flaccescere cum corpore, rarosque inveniri, in quos conveniat illud Romuli Virgiliani:

— nec tarda senectus

Debilitat vires animi, mutatque vi-
gores.

stabilissimus pluribus quasi exemplorum columellis apud Tacitum lib. 3. *Annal.* cap. 42. sub finem. *Gruter.*

2. *Deinde reluctatus.*] Exemp. vetustum sic habet, ut nescias an *diu reluctatus*, seu potius *de reditu reluctatus*, legendum sit. mihi tamen prior lectio

non usquequaque displicet. *Burrerius* *Diu reluctatus.*] Ms. habuit: *Deinde reluctatus.* Scribe: *diu inde reluctatus.* Jam idem Acidalio in mentem venisse, video. *Vossius.*

3. *In urbe Lyciæ.*] Clare & distincte Vellejus in Lycia obiisse Caium vult, urbe quoque expressa. Et Limyrum quidem fluvium, Limyram urbem, in Lyciâ Ptolomæus collocat: quæ in Stephano *Lamyra* scripta. In eadem cum Vellejo sententiâ Suetonius: *Caium & Lucium in duodeviginti mensium spatio amisit ambos: Caius in Lyciâ, Lucio Mafiliæ defunctis.* Etiam Ioh. Zonaras, qui à Dione ut solet (nam ipse Dio hac parte mutilus) hausit: *Ο ἵ Γαίος ἐς Λυκίαν ἐν ὀλίγῳδι περιπέπλοσεν, ἐνθα δὲ ἐμετήλαξεν: Ipse Caius in Lyciam onerariâ navi proceclus est, ubi & obiit.* Hoc isti censent, probi, fidi, & talium curiosi scriptores. Tamen ecce qui dissentiant (miramur in factis illustribus juvenis) & in Syriâ obiisse volunt. Grande autem, ne nescias, inter Lyciam & Syriam intervallum, & Pamphylia ac Cilicia totâ interjectæ: Seneca pater, qui ipse illius avi: *Cum mortuo in Syriâ C. Casare, codicillo questus esset Augustus.* Florus pariter *Mafiliæ Lucius morbo solvitur: in Syriâ* (ita omnes scripti libri) *Caius ex vulnere.* Etiam Festus Rufus: *Caius vulneratus, reversus in Syriam obiit.* Quid dicemus? inclinabam ad priores: sed revocat Bellonii, viri fidi & industrii, ut mihi videtur, observatio, qui narrat lib. 11. *Urbem Hamam*

103 ¹Limyram nominant) morbo obiit; ²cum ante annum ferme ³L. Cæsar, frater ejus, Hispanias petens Massiliæ decessisset. Sed fortuna, quæ subduxerat spem magni nominis, jam tum reip. sua præsidia reddiderat. quippe ⁴ante utriusque horum obitum, patre tuo P. Vinicio Cos. Tib.

Nero,

esse, Arabibus Hamzam, Latinis olim Emesam vel Emissam, juxta quam sepulchrum sit $\Delta\epsilon\sigma\epsilon\gamma\omicron\nu$, in modum quadrangulæ Pyramidis fastigiatum, valido cemento exstructum: in quo C. Cæsaris epitaphium Græcis characteribus inscriptum legatur. Si ita est: (& utinam expressisset ipsum scriptum!) quis ambiget, quin ad hunc C. Cæsarem pertinuerit? atque ita firma probaque sit altera sententia: quia Emesa illa citra controversiam Syriæ in Phœnice urbs est. Lips. In urbe Lyciæ.] Seneca Rhetor, Florus, ac Rufus Festus, in Syria mortuum volunt. Suetonius, & Zonaras, Vellejum sequuntur. Lipsius iis objicit observationem Bellonii; qui apud Emesam sepulchrum C. Cæsaris se vidisse scribit. Non ausim virum eruditum vanitatis insimulare: ceterum, quid si illud fuerit $\kappa\epsilon\nu\omicron\zeta\epsilon\iota\omicron\nu$? Sane Dio clare scribit, corpus ejus à tribunis militum Romam delatum. Et nihil verius. Inscriptio Romæ retro Minervam:

O S S A

C. CAECARIS

AVGVSTI F.

PRINCIPIS IVVENTVTIS.

Habes eam Inscriptionem Gruterianarum p. CCXXXV. num. 4. Vossius.

1. *Limyram.*] Ex. vet. habet *Lymira* nominant. Burret. *Limyram.*] Ms. *Lymira.* Forte, *Lymiram* legendum ex Pomponio Mela lib. I. in descriptione Lyciæ, & Plinio lib. V. cap. XXVII. Sic & Ovidius Met. IX:

Jam Crægon, & Lymiram, Xanthique
reliquerat undam.

Græci tamen omnes $\Lambda\iota\mu\upsilon\gamma\omicron\nu$ appellant. Sed $\mu\epsilon\tau\alpha\delta\epsilon\iota\omicron\varsigma$ vocalium in ur-

bium nominibus non rara est. Sic *Utica* Græcis Ἰτῶκη . Ita & in veteribus inscriptionibus, nummisque, sæpe *Lybica*, pro *Libyca*, scriptum invenias. Vossius.

2. *Cum ante annum ferme.*] Suetonius sibi ipsi contrarius in Augusto, c. 65. in *duodeviginti mensium spatio*; in Tiberio cap. 15. *intratriennium defunctos firmat.* Forte emendandum *biennium*, aut transposite, *Caio & Lucio defunctis, intra triennium* (recte *intra*, nempe tertii anni initium, non exacte, & toto calo errat vir doctissimus, qui *Lucium* DEC LII. an. perisse non dubitat scribere) *adoptatur ab Augusto*, volentibus memoriis. Schegk.

3. L.] Vulgo pessime, *quinquagesimum.* L.] Lege, *Cum ante annum ferme L. Cæsar, &c.* ut de Lucio Cæsare intelligamus. Suetonius in Augusto: *Caium*, inquit, & *Lucium*, in *duodeviginti mensium spatio amisit* ambos. Manutius.

4. *Ante utriusque horum obitum.*] Id ipsum Suetonius adfirmat cap. XIII. & XV. in Tiberio: atque adeo rediisse illum *Caio* permittente. Quomodo igitur Dio verus? qui sic lib. IV. $\Sigma\omega\epsilon\theta\eta\ \delta\ \text{Ἰδὸς μὲν τῶν τε καὶ τῆ Τιβερίου ἐκ Π' ὁδὸς ἀφικέσθαι, Ἀγνίς ἔ Γαίης τελευτήσισιν}$: *Accidit post ista statim*, ut Tiberius *Rhodo* rediret, *Lucio & Caio defunctis.* Profecto hæc falsa, etiam ipso Dione arguente. *Si post ista statim* rediit Tiberius: (id est, post ingressum *Caji* in Armeniam, & revocata fœdera cum Partho. ita narrat.) quomodo *Lucius* & *Caius* jam defuncti? Nam *Caius* certe aliquanto post læsus, & post vulnus quoque diutule supervixit.

Nero, reversus Rhodo, incredibili lætitia patriam repleverat. Non est diu cunctatus Cæsar Augustus. neque enim quærendus erat, quem legeret; sed legendus, qui eminebat. Itaque, quod post Lucii mortem adhuc Cajo vivo facere voluerat, atque vehementer repugnante Nerone erat inhibitus, post utriusque adolescentium obitum facere perseveravit, ut & ²tribunicia potestatis ³confortionem Neroni constitueret, multum quidem eo cum domi, tum in senatu recusante, & eum ⁴Ælio Cato & Sentio Cos. v Kalend. Jul. post V. C. annis DCCCLIV, ⁵abhinc annis XXVII adoptaret. Lætitiâ illius diei, concursumque civitatis, & vota pæne inferentium cœlo manus, spemque conceptæ perpetuæ securitatis, æternitatisque Romani imperii, vix in illo iusto opere abunde persequi poterimus, nedum hic implere tentemus. ⁶Id unum dixisse juvat, quam ille omnibus fuerit carus. tum refulsit

pervixit. Puto negationem è Dionis textu excidisse, scribendumque: *Ἀλλὰς ἔ Γαίης ἔ πῶς ἀποθνήσκοντων.* sive voles, *ἔδεντο*. Confirmat, quod Zonaras quoque (assecta aut exscriptor fere Dionis) significat Tiberium rediisse ante utriusque obitum. *Lips.*

1. *Atque.*] Ex vestigiis vetusti codicis apparebat pro *atque* scriptum *eoque*, sive *eo*. nam vestigia literarum vix poterant videri præ vetustate. *Burrer.*

2. *Tribunicia potestatis.*] Vide *Tac.* 1. A. 3, 5. *Sueton. Tib.* 15. & 16. *Dion.* 55. p. 637. Intellige autem *tribunitiam potestatem* iterum datam. acceperat enim & gesserat jam antea. adde *Tac.* 1. A. 10, 10. *Boecler.*

3. *Confortionem.*] *Confortionis* voce supra item usus, pauculas ante paginas: *Tribunicia potestatis confortione aequatus Augusto.* Eadem Cicero quoque usus. *Acidal.*

4. *Ælio Cato, &c.*] *Lege, Sex. Ælio, C. Sentio Cos.* *Manut. Ælio Cato, &c.*] *Paulus Leopard. Miscellan. lib. 8. c. 8.*

Ælio Cato & Sentio Cos. emendavit. *Ælio Cato, &c.*] *Legi possit: Ælio Cato, Sentioque Cos.* Alii emendarunt: *S. Ælio, C. Sentio.* Alii, *Ælio Cato, & Sentio.* Quomocunque legas, perinde est. Nam par *Cos.* vocabatur, *Sextus Ælius Catus, C. Sentius Saturninus.* *Vossius.*

5. *Abhinc annis XXVII.*] *Lege, XXVI.* *Manutius.*

6. *Id unum dixisse juvat, &c.*] Duo verba, *juvat* & *carus*, nulla fuerunt in autographo, quo usus *Rhenanus*: ipse fatetur indidisse. Tentabam igitur legere: *Id unum dixero, quam ille omnia omnibus fuerit.* Proverbialis loquendi modus, in gratiosis, aut qui apud aliquem possunt. *Demosthenes* in *Philip.* Πᾶν κρείν & ἡ αὐτοῖς. *Diogenes Laërtius* in *Hipparchiâ*: Ἀλλὰ πᾶν & ἡ Κρότης αὐτῆ. *Lucianus*: Καὶ οἱ πᾶν & Κομῶα & ἡ. *Idem*: Καὶ σωτῆς, & δειρῆτης, & πᾶν & ἡ ἐγώ. *Varro*: *Hic enim omnia erat. idem*

104 refulsit certa spes liberorum parentibus, viris matrimoniorum, dominis patrimonii, omnibus hominibus salutis, quietis, pacis, tranquillitatis; adeo, ut nec plus sperari potuerit, nec spei responderi feliciter. Adoptatus eadem die etiam M. Agrippa, quem post mortem Agrippæ Julia enixa erat. sed in Neronis adoptione illud adjectum, his ipsis Cæsaris verbis: *Hoc, inquit, reip. causa facio.* Non diu vindicem custodemque imperii sui morata in Urbe patria, protinus in Germaniam misit; ubi ante triennium sub M. Vinicio, avo tuo, clarissimo viro, immensum exarserat bellum. erat ³ & ab eo quibusdam in locis gestum, quibusdam sustentatum feliciter, eoque nomine decreta ei cum speciosissima inscriptione operum ornamenta triumphalia. Hoc tempus me functum ante tribunatu castrorum, Ti. Cæsaris militem fecit. quippe protinus ab adoptione missus cum eo præfectus equitum in Germaniam, successor officii patris mei, cælestissimorum ejus operum per annos continuos IX præfectus aut legatus, spectator & pro captu mediocritatis meæ adjutor fui. Neque illi spectaculo, ⁴ quo fructus

Sacerdos, idem Parochus, idem Senatus, idem Populi caput. Lipsius. Id unum dixisse, jurat, &c.] Non infeliciter Lipsius tentavit. Puto tamen, magis ad Velleii genium forte, si principium ita suppleas: *id unum dixisse habeo, quam, &c.* Ita infra: *Id unum dixisse habeo, cujus urbis ruinam timueramus, eam ne commotam quidem sensimus.* Non legisse oportet Velleium, qui nesciat, quam sæpe sui ipsius sit imitator. Voss.

1. M. Agrippa.] Prænomen M. videtur abundare. Ursin.

2. Hoc, inquit, reip. causa facio.] Dubitatum est à multis, an Tiberius reipub. causa ab Augusto successor constitutus. unde Prudentium aliqui apud Tac. 1. A. 10, 9. *ne Tiberium quidem caritate aut reipub. cura successorem adscitum: sed*

quoniam, arrogantiam severitatemque ejus introspexerit, comparatione deterrima sibi gloriam quasivisse. Sed Suetonius liberi alias & prudentis judicii Scriptor, suspicionem eam ab Augusto removet, dum in Tib. 21. scribit: *Abduci tamen nequeo quin existimem, circumspicissimum & prudentissimum principem, in tanto præsertim negotio, nihil temere fecisse, sed vitia virtutibusque Tiberii perpensis, potiores duxisse virtutes: præsertim cum & reip. causa adoptare se eum pro concione juraverit, & epistolis aliquot, ut peritissimum rei militaris, utque unicum populi Romani præsidium prosequatur.* Boecler.

3. Et ab eo.] Lips. Id ab eo.

4. Quo fructus sum.] Ita vetustum exemplar. vulgo, *fructus sum. Quo fructus*

ctus sum, simile condicio mortalis recipere videtur mihi; cum per celeberrimam Italiæ partem, tractum omnem Galliæ provinciarum, veterem imperatorem, & ante¹ meritis ac viribus, quam nomine, Cæsarem revisentes, sibi quisque quam illi gratularentur plenius. At vero militum conspectu ejus elicitæ gaudio lacrymæ, alacritasque & salutationis nova quædam exultatio, & contingendi manum cupiditas, non continentium protinus, quin adjicerent; Videmus te, imperator, saluum recepimus: ac deinde, Ego tecum, imperator, in Armenia; ego in Rætia fui; Ego à te in Vindelicis, ego in Pannonia, ego in Germania donatus sum. Neque verbis¹⁰⁵ exprimi, & fortasse vix mereri fidem potest, intrata protinus Germania, subacti² Caninesfates, ³ Attuarii, ⁴ Bructeri,

fructus sum.] Lucretius lib. 3.

Sin ea quæ fructus cumque es, periere profusa.

Cicero in Hortens. *Et amœnitate summa perfructus est.* Adi ad invidiam ablectissima & laboriosa illa Conlectanea humanissimi, Juris antiquitatisque consultissimi viri Hub. Giphanii nostri. Schegg.

1. *Meritis ac viribus.*] Superbius videtur. An vires imperatoris Tiberio ante imperium dici aliqui possit, sed malim ego: *meritis ac virtutibus.* Lips.

2. *Caninesfates.*] *Cannensfates*, apud Plinium, lib. iv, cap. 15. *Manut. Caninesfates.*] Pro *Caninesfates* male in editione principe fuerat, *Caninesfati*. Pro quo tamen minima fortasse mutatione reponi debeat, *Caninifati*. Sic *Tentones & Teutoni*, *Santones & Santoni*, *Mediomatrices & Mediomatrici*, *Tectosages & Tectosagi*, *Velocasses & Velocassi*, promiscue apud auctores legitur. Ita & *Atrebatii*, non *Atrebatibus*, est apud Cæsarem lib. ii. de bello Gallico in codd. Mss. Plura ejus generis alii per se observabunt. *Vossius. Caninesfates.*] *Caninesfates*, *Paterculi*, *Bata-*

vorum insulæ partem habitant, auctore Tacito. *Cannensfates* eos vocat Plinius. *Cannensfates* dicuntur in quadam antiqua inscriptione. *Kennemerlanders*, *B. Rhenano* sunt. *De Feluwe*, *Henr. Aquilio*. Hæc *Felna* vocatur, in vita *S. Werenfridi*. De *Caninesfatis* adi *H. Junium* cap. 3. *Bataviæ. Ortel.*

3. *Attuarii.*] *Rhenanus*, & alii, ex *Strabone* legunt, *Chattuarii*: *Cluverius* vero, *Cattuarii*. Qui & addit *Attuarios* alias non legi. Sed falluntur. *Ammianus* lib. xx. *Rheno* exinde transmissa regionem subito pervasit *Francorum*, quos *Attuarios* vocant. Meminit etiam eorundem *Gregorius Turonensis* in *gestis Francorum* epitomatis c. xrx. Nihil igitur in *Vellejo* mutandum. *Vossius. Attuarii.*] *Attuarii*, sunt *Vellejo* *Paterculo* Germaniæ populi. *Attuarii*, *Ammiano* 20. *Francorum* gens. Eadem, vicina *Bructeris*, *Scio Rhenanum* & *Junium* hoc loco *Ansvarii* legere apud *Ammian.* *Ortel.*

4. *Bructeri.*] Ita edunt omnes ex conjectura *Rhenani*. At perperam, ut arbitror. Retinendum enim *Bructeri*, ut erat in autographo. Ita etiam hanc

steri, recepti Cherusci ¹gentes, ²& amnis, mox nostra clade nobilis, ³transitus ⁴Visurgis: penetrata ulteriora. cum omnem partem asperimi & periculosissimi belli Cæsar vindicaret; in iis quæ minoris erant discriminis, Sentium Saturninum, qui tum legatus patris ejus in Germania fuerat, præfecisset; virum multiplicem ⁵in virtutibus, navum, agilem, providum, militariumque officiorum patientem ac peritum pariter, sed eundem, ubi nego-

nego-

gentem nominat Nazarius Panegyrico ad Constantinum. Unde non longe abit *Borteri*; ut in epistola quadam Gregorii II. Papæ appellantur. Quin pro vulgata Velleii lectione quoque facere videtur locus Suetonii in Tiberio, quo ille à *Ruteno* prope occisus dicitur. Ita enim est in vulgatis: ubi codices quidam Mss. habent *Bructero*, alii *Ruteno*, aut *Rutero*. Ut forte *Bructero* sit scribendum. Non enim acquiescit animus Torrentii conjecturæ, qui censebat, Romanos *Ruteri* vocem, tanquam proprium viri nomen, expressisse, cum Germanico idiomate quemvis equo merentem significet. *Bructeros* tamen gentem hanc nominant plerique alii scriptores. *Voss.* *Bructeri.* *Bructeri* sive *Brockmerlandii*, in Orientali Frisia, ut scribit Cornelius Kempius. *Busæleri* *βυστιλίεροι*, *Majores* & *Minores*, Ptolemæo sunt Germania populi. Regio *Transifalana* est Pyramio. Eosdemque putat esse cum *Bructeris* Paterculi, Taciti, & Strabonis, qui *βυκίεροι* sine *p* in prima legit, (viti forte codicis) Willichius, qui eos scribit habitare Monasterium, in Westphalia. Huic assentitur quoque H. Junius. Hos Taciti *Bructeros*, *Ulmigeros* etiam dicitos, vult Glareanus. A *Bructeris* dictus est etiam hodie *Brockersberg*, sub Goslaria, ut Melanchthoni placet, & Peucero, qui hunc montem veteri nomine *Melibocum* vocat. *Ortelius.*

1. *Gentes.*] Illud *gentes* tanquam glossema abjiciendum censet Lipsius.

2. *Et amnis, &c.*] Ita omnes edunt, quasi de hac lectione quam commentus Rhenanus, dubitare videatur nefas. Ego tamen pro certo habeo aliter scriptum fuisse Vellejo. Nam in autographo fuit: *Et inamminus mox nostra clade nobilis, &c.* Unde, duabus literis additis, quæ ob vetustatem erant extritæ, legendum censeo: *Et utinam minus mox nostra clade nobilis, &c.* Intelligi autem Varianam cladem, manifestum est. *Vossius.*

3. *Transitus Visurgis.*] Apud Dionem in hac re narrata mendum: *Τῆσδε ἑσπερὶ γε τὸ πρῶτον ἀπὸ πρὸν μὲν τὸ Ἐρύρρη, μὲν τὸ τὸν ἑσπερὸν Ἀλβίε ἀπὸ ἐκέρρη* (εν: *Tiberius usque ad flumen primum Erygram, deinde ad Alvim progressus est.* Scribe, *τὸ οὐσούρη*, reductâ syllabâ à vocula prioris. *Lipsius.*

4. *Visurgis.*] *Visurgis* *ἑισουργίς*, Ptolemæo, *Bisurgis* *βισουργίς*, Straboni: *ἑισουργίς* Dionis: Germaniæ fluvius, in Oceanum aquas suas evolvens, *Visuris* in Adami Historia Ecclesiastica: unde *Weser* hodie nuncupatur. *Vesais* Sidonio & *Itargis*, sive *Iturgis*, Ovidio dici, observarunt Had. Junius, & Turnebus. *Ortelius.*

5. *In virtutibus.*] Lib. ver. abest vocula *in*, & bene.

negotia fecissent locum otio, liberaliter lauteque eo abutentem; ita tamen, ut eum splendidum ac hilarem potius, quam luxuriosum aut desidem diceres. de cujus viri claro celebrique consulatu prædiximus. Anni ejus æstiva, usque in mensem Decembrem ¹ perducta, immanis emolumentum fecere victoriæ. Pietas sua Cæsarem, pæne obstructis hieme Alpibus, ² in urbem traxit: ad tutelam imperii ³ eum veris initio reduxit in Germaniam; in cujus mediis finibus, ad caput ⁴ Iuliæ fluminis, hiberna digrediens princeps locaverat. Pro Diiboni, quanti voluminis opera insequenti æstate, sub duce Tiberio Cæsare, gessimus! Perlustrata armis tota Germania est. Victæ gentes, pæne nominibus incognitæ. Receptæ ⁵ Cauchorum nationes. omnis eorum juventus, infinita numero, im-

106

1. *Perducta.*] Lips. malit *producta.*

2. *In urbem traxit: ad tutelam imperii.*] Melius & concinnius: *in urbem traxit: at tutela imperii eum veris.* Pietas in utrumque parentem & desiderium videndi duxit eum in Italiam: tutela imperii (quod defendendum ei contra barbaros) reduxit in Germaniam. *Lipsius.*

3. *Eum veris initio.*] Languida & enervis oratio, quam roboro: eadem *veris initio.* Pietas, inquit, Cæsarem revocavit ad civem & urbem: eadem inde expulit ad exercitum & castra. *Acidal.* *Eum veris initio.*] Pro *initio* in Ms. tantum erat, *initi.* Unde forte legendum: *obstructis hieme Alpibus in Urbem traxit: ad tutelam imperii eum veris initium reduxit in Germaniam.* Quamvis *initio* etiam retinere possis, dummodo nobiscum vulgatam distinctionem mutes. Quod si placeat, *pietas, δὲ τὸ κενὸν* erit intelligenda. *Voss.*

4. *Iuliæ.*] Feci *Lupiæ* pridem. Persevero: nisi si *Iulii* faciendum, quasi in honorem C. Iulii Octaviani flumen sic noviter appellatum. *Lipsius.* *Iuliæ.*]

Malo cum doctissimo homine in Epistolis, *Lupiæ fluminis.* facit Dio l. 54. *Schegk.* *Iuliæ.*] *Lupiæ* legendum esse, consensus doctorum & res ipsa pridem evicit. vide de hoc Nostri loco *Cluver.* *Germ. antiq. lib. 3. c. 9. & 49.* *Boecler.* *Lupia*, vulgo de *Lip* appellatur, unde & comitatus nomen accepit.

5. *Cauchorum.*] Hos Ptolemæus & Plinius in *Majores* & *Minores* dividunt: *Minores* sunt hodie, ut *Judocus Willichius* vult, *Frisii Groeningenses*; *Majores* comprehendunt *Bremenses*, *Luneburgenses*, ad *Hamburgum* usque. Ptolemæi certe *Cauchi Minores*, quos ponit inter *Amasium* & *Visurgim* fluvios, hodie *Ostfriesen* sunt. *Cauchos Minores*, vocat *Leunclavius* ex *Dionis* 60. *Cauchusos.* Sed *Plinius Cauchos* alios inter *Helium* & *Flevum* sternit. Hos *H. Junius* in sua *Batavia Gœylanders* facit. *Ortel.* Hinc forsân pagus *sesquimiliari* à *Leida* distans *Cau-Kereck* à *Cauchis* nomen accepit. vide *Schild.* in tract. speciali de *Cauchis.*

immensa corporibus, situ locorum tutissima, traditis armis, una cum ducibus suis, septa fulgenti armatoque militum nostrorum agmine, ante imperatoris procubuit tribunal. Fracti ¹ Langobardi; gens etiam Germana feritate ferocior: denique quod numquam antea spe conceptum, nedum opere tentatum erat, ² ad quadringentesimum miliarium, à Rheno usque ad flumen ³ Albim, qui ⁴ Semnonum Hermunduramque fines præterfluit, Romanus cum signis perductus exercitus: & eodem, mira felicitate & cura ducis, temporum quoque observantia, classis quæ Oceani circumnavigaverat sinus, ⁵ ab inaudito atque incognito ante mari flumine Albi subvecta, plurimarum gentium victoria, cum abundantissima rerum omnium

1. Langobardi.] Langobardi, Tacito II. Annal. Hæc vera scriptura non Longobardi, aut Laccobardi. est enim vox Germanica, teste locupletissimo Diacono. à *lang* quo d *longa*, & *bard*, quod *barbam* notat. Quare ita vocati, lege apud eundem, qui eos ex Scandinavia in Germaniam commigrasse scribit. Prius *Winuli* dicebantur. Ortel.

2. Ad quadringentesimum miliarium.] Hyperbolice hic loqui *Vellejum*, aut anfractus atque circuitus paludum saltuumque complexi (cum alias millia passuum haud amplius ccc l. reperiatur in itineris hujus designatione) ostendit *Cluverius German. antiq.* 3, 18. Boeclerus.

3. Albim.] *Albis* Ptolemæo, Seneca in Medea, & aliis, Germaniæ celeberrimus fluvius. Barbari sæculi scriptores Latini *Albiam* vocant. Germanis *Elbe* dicitur. Bohemis vero, apud quos originem sumit, *Labe*. Nomen habere à numero indicat *Fabricius* in suis rerum Misnicarum libris. fontium nempe undecim, ut Bohemi, sive ut Saxones dicunt, tot annuum influentium. Oritur enim, ut idem tra-

dit, in tractu Hercyniæ silvæ, qui à Gigantibus nomen habet, vulgo *Risenberg*, ex undecim (quorum singula nomina adjicit) fontibus. qui tandem conflati, *Albim* fluvium efficiunt. *Elvé* & *Elbe* Germanis undecim significat. Hunc montem *Risenberg* (ut hoc præter institutum addam) Bohemi *Cerconessos* vocant, ut scribit *Dubravius*. Ortelius.

4. Semnonum.] Ita *Schegk*ius. Vulgo *Senonum*. *Senonum*.] Lego, *Semnonum*, qui inter Suevos. Tacitus 2. Annal. Igitur non modo *Cheruscii*, sociique eorum, vetus *Arminii* miles, sumere bellum, sed à regno etiam *Marobodui* Sueræ gentes, *Semnones* & *Langobardi* defece- re. Et in Germania: *Vetustissimos* & *nobilissimosque* Suevorum *Semnones* memorant. Et cum Ptolemæo *Strabo* lib. 17. & Ἡ Σχίνων αὐτῶν μέγαν ἔθνη Σίεροννας. Id est, & ipsorum Suevorum magnam gentem *Semnones*, *Schegk*.

5. Ab inaudito & incognito mari.] *Nego*. *Drusus* frater ejus jam ante navigaverat.

omnium copia exercitui Cæsarique se junxit. ¹ Non tem- 107
pero mihi, quin tantæ rerum magnitudini hoc, quale-
cumque est, inferam. Cum citeriorem ripam prædicti
fluminis castris occupassemus, & ulterior armata ho-
stium juventute fulgeret, ² sub omnem motum nostrarum
navium protinus refugientium, unus è barbaris, ætate
senior, corpore excellens, dignitate, quantum ostende-
bat cultus, eminens, ³ cavatum ut illis mos est, ex ma-
teria conscendit alveum, solusque id navigii genus tem-
perans, ⁴ ad medium processit fluminis; & petiit, liceret
sibi, sine periculo, in eam ⁵ quam armis tenebamus egredi
ripam, ac videre Cæsarem. ⁶ Data petenti facultas. Tum
appulso

1. *Non tempo mihi.*] Quæ in hoc ca-
pite habentur, solius Velleji diligentia
debentur. quo minus judicare inte-
grum est, quid juxta aut supra veri fi-
dem dictum sit. Certe cum in Tibe-
rianis plerisque laudibus nimis de-
prehendatur Noster, non sine ratione
suspicatus est *Lipsius*, parum pro indole
Germani hominis sonare istam ad Ti-
berium orationem. *Boecler*.

2. *Sub omnem motum.*] Codex cala-
mo exaratus habet, *sub omnem motum-
que nostrarum navium*. Inter omnem mo-
tumque quiddam deesse videtur. *Burrer*.

3. *Cavatum, ut illis mos est, ex materia
conscendit alveum.*] Meminit ejusmodi
navigiorum *Plinius* 16, 40. *Germania*
*prædones singulis arboribus cavatis navi-
gant, quarum quædam & triginta ho-
mines ferunt*. Scilicet hoc veluti rudi-
mentum navium gentibus fuisse anti-
quius, consentaneum est. Ita *San-
chuniathon* apud *Euseb.* præparat. *Evang.*
1, 10. de Phœnicum Theologia, tradit:
δένδρον λαβόμενον τ' Ούσιων & δ' α-
πλαδύτων. ἀπὸ τῶν τοῦ μῆτρου εἰς
τὴν ἄλσος ἐμεθῆναι. Usuum arbore, cu-
jus ramos amputaverat, accepta, primum
hoc veluti navigio ausum esse mare in-
gredi. Annotandum hoc vel propterea

videbatur, quia in disputatione de pri-
mis rei navalis originibus multa obscu-
ritas tollitur, observato navis tumul-
tuariae sive rudimentariae, tum fabrica-
tæ extructæque discrimine. hic proprie
ναυπηγία locum habet: Vellejanum
autem istud navigium, aut quæ alia
ad eum modum memorantur, non
sunt accurate loquendo ναυπηγηθέντες.
Boeclerus.

4. *Ad medium.*] Non pejor scriptura,
Ut ad medium processit fluminis, petiit.
Acidalius.

5. *Quam armis tenebamus.*] Non dis-
plicet. Cæterum in autographo fuit;
tenebamus. Unde scribendum forte,
*in eam, qua armis tenebamus, egredi
ripam*. Nisi malis, totidem apicibus
repositis: *in eam, qua in armis tene-
bamus, egredi ripam, &c.* Hoc est, qua
armati excubabamus, ac tentoria fixe-
ramus. Ut *Virgilius* 11. *Æneid*.

— *Hic sævus tendebat Achilles.*
Et *Ovid.* epist. 1.

Illic Æacides, illic tendebat Ulysses, &c.
Vossius.

6. *Data petenti facultas.*] Vulgo, *Da-
ta à Cæsare petenti facultas*. Exemplar
verus solummodo repræsentat, *Data
petenti facultas*. Hoc à Cæsare hoc loco

appulso lintre, & diu tacitus contemplatus Cæsarem, Nostra quidem, inquit, ¹ furit juvenus, ² quæ cum vestrum numen absentium colat, præsentium potius arma metuit, quam sequitur fidem. sed ego beneficio ac permissu tuo, Cæsar, quos ante audiebam, hodie vidi Deos: nec feliciorem ullum vitæ meæ aut optavi, aut sensi diem. ³ Impetratoque, ut manum contingeret, reversus in naviculam, sine fine respectans Cæsarem, ripæ suorum appulsus est. Victor omnium gentium locorumque quos adierat Cæsar, cum incolumi inviolatoque & semel tantummodo, magna cum clade hostium, fraude eorum tentato exercitu, in hiberna legiones reduxit; eadem qua ⁴ prioris anno festinatione urbem petens. ⁵ Nihil erat jam in Germania, quod vinci posset, præter gentem ⁶ Marcoman-

non reperitur, unde unde huc emigraverit. *Burrer.*

1. *Furit juvenus.*] *Fugit*, legit Petrus Delbenius: quod superius dixerit, *Sub omnem motum nostrarum navium protinus refugientium.* Manut. *Furit juvenus.*] Adulatoria oratio & inepra, nec pro indole aut ferocia Germanicâ. Est qui legat, *fugit juvenus*: male, male. Imo vero furere illam vult, nec esse suæ mentis quæ cum diis belligeretur. *Lipsius. Furit juvenus.*] Similis Curtii locus ex lib. IX. *Ergo universi ad eos, qui in armis erant, currunt: fervere clamitantes cum Diis prælium iniuros.* Vossius.

2. *Quæ cum vestrum numen.*] Tolerationem videri posset montanorum barbarorum apud Curtium 7, 6, 6. oratio, qui veniæ petendæ deditioem suam hoc colore adornant: *cum Diis pugnare sacrilegos tantum.* Nam quæ *Idem scriptor* de barbaro imbellique Indorum stupore memorat 9, 1, 18. & 9, 8, 7. quibus Dii scilicet erant, quos fortiores adeoque sibi formidabiles credebant, facile fidem inveniant: sed cui verisimile sit, Germanum, digni-

tate graduque militiæ honoratum in tantum non modo à libertate, sed à servitute ipsa degenerasse? Et quodnam illud numen Romanorum, quod juvenus Germana scilicet coleret? An illa terrarum Dea gentiumque Roma? quam pro domicilio latronum detestabantur Germani? An vero Julii Cæsaris *Διοπέω* *Κίς*, aut Augusti veneratio hanc formulam dictavit? qua eadem nimirum postea Arminius, *illum inter numina dicatum Augustum*, gravi cum irrisu vecordia Romanæ, memorat, ap. Tac. I. A. 59, 6. Curiosior aliquis non difficulter crederet, Vellejum hic commentum esse rationem, qua suum Tiberium summis quibusque & admirandis ducibus æquaret. Vide de Scipione *Val. Max.* 2, 10, 2. Boecler.

3. *Impetratoque.*] *Idem liber, impetratoque.* Butrer.

4. *Nihil erat jam in Germania.*] *O vanitatem!* Sed hæc & plura magnifice, imo serviliter, Vellejus narrat, in Tiberii sui laudes. *Αἰὲς ἐγὼ ἔπιθόμην.* *Lipsius.*

5. *Marcomannorum*] *Marcomanni* Germaniæ populi, Ptolemæo, Dioni, Pater-

comannorum; quæ Maroboduus duce, excita sedibus suis, atque in interiora refugiens, incinctos Herciniæ silvæ campos incolebat. Nulla festinatio hujus viri mentionem transgredi debet. Maroboduus genere nobilis, corpore prævalens, animo ferox, natione magis quam ratione barbarus, non tumultuarium neque fortuitum, neque mobilem & ex voluntate parentum constantem inter suos occupavit principatum, sed certum imperium, vimque regiam complexus animo, statuit, avocata procul à Romanis gente sua, eo progredi; ubi cum propter potentiora arma refugisset, sua faceret potentissima. Occupatis igitur, quos prædiximus, locis, finitimos omnes aut bello domuit, aut condicionibus juris sui fecit. Corpus suum custoditum, imperium perpetuis exercitiis

pæne

Paterculo, Eutropio, Capitolino, Lampridio, & Vopisco. Vel *Marcomannia* Regio, ut etiam Julius Capitolinus habet, *Merhern* hodie est, *Dubravio* & aliis testibus. *Marahenses* vocat *Regino. Ortel.*

1. *Interiora.*] Vulgo, *inferiora*; verius *interiora*. Loca magis interna petierunt & diffusa à limite Romano. *Lips. Inferiora.*] Valde hic sudat *Philippus Cluverius* Germaniæ Antiquæ libro III. cap. 11. Sed omnem nodum exolveris, si scribas, *interiora*. Quomodo jam olim *Gryphio*, *Stephano*, & aliis, editum. *Vossius.*

2. *Hercynia.*] Olim dierum 60. longæ, latitudo novem. Vide *Cæf. lib. 6. de Bell. Gall. multis hodie sylvis separata.*

3. *Maroboduus.*] Cujus apud *Tacitum* *Tiberii* eulogium in hæc verba: *Non Philippum Atheniensibus, non Pyrrhū aut Antiochum populo Romano perinde metuendos fuisse. Exstat oratio, quæ magnitudinem viri, violentiam subjectarum ei gentium, & quam propinquus Italiæ hospes, suaque in destruenda ea*

consilia extulit. Consule *Strabon. lib. 7. Schegkins.*

4. *Sed certum imperium.*] Hunc locum, Deo annuente, amplius explicabimus in *comment. de Auspicio Regio.* Historiam juvabunt *Strabo 7.* prope principium, *egregia*, ut solet, brevitate rem totam complexus. *Tac. 2. A. 44. & 46. Boeclerus.*

5. *Juris sui fecit.*] *Anaxquis*, an vero imparibus? Dubitat *Petrus Faber Semestr. 1, 7.* Nobis nil videtur dubitandum, si vel consilium *Marobodu*, vel textum *Velleii* consideramus. Dominari ceteris volebat *Maroboduus*, proferendique imperii causa finitimos bello petebat. ergo partim vi cepit, partim deditione, quos *sui juris*, omnes nimirum fecit. Quæ *Velleii* phrasi nihil potuit clarius dici: nam *sui juris facere*, est utique, *in suam ditionem potestatemque redigere.* Non consistunt autem *οὐδὲν ἑπ' ἰσῆ & οὐρία*, cum alter amittit imperium, alter accipit. *Boecler.*

6. *Custoditum.*] Vet. edit. habet *custodia tum.* ex quo *Lips. custodia tutum.*

I. Gere-

pæne ad Romanæ disciplinæ formam redactum, brevi in
 eminens & nostro quoque imperio timendum perduxit
 fastigium; ¹ gerebatque se ita adversus Romanos, ut ne-
 que ² bello nos lacefferet, & si lacefferetur, superesse sibi
 vim ac voluntatem resistendi declararet. Legati quos
 mittebat ad Cæsares, interdum ut supplicem commen-
 dabant, interdum ut pro pari loquebantur. Gentibus
 hominibusque à nobis desciscentibus erat apud eum per-
 fugium; ³ totumque ex male diffimulato agebat æmulum:
 exercitumque ⁴ quem LXX millium peditum, quattuor
 equitum fecerat, assiduis adversus finitimos bellis exer-
 cendo, majori quam quod habebat operi præparabat.
 Eratque etiam eo timendus, quod, cum Germaniam ad
 lævam, & in fronte Pannoniam ad dextram, à tergo se-
 dium suarum haberet ⁵ Noricos, tanquam in omnes sem-
 per

1. Gerebatque se ita adversus Roma-
 nos.] Quæ hoc & sequenti commate
 dicuntur, prudentiam Marobodui sin-
 gularem abunde ostendunt. Ceteri
 scriptores parcius hic agunt. an puduit
 fateri, fuisse inter Germanos virum,
 qui gerenda rep. constituendoque prin-
 cipatu æmulum agere posset eorum,
 qui soli eo nomine celebres & cupie-
 bant esse & videbantur? Nimirum &
 elusit Maroboduus infinitam Roma-
 norum ambitionem calliditate, & vir-
 tute coercuit. & quantum ille dedisset
 Romanis negotii, nisi intestinis armis
 collisi inter se duo Germanici Martes
 (Arminius ille alter est, quem indigi-
 to) nudum hostibus latus præbuis-
 sent. Macte nunc quoque virtus Germani-
 ca, inviæta omni externa vi in hunc
 diem futura, si Libertati tuæ concor-
 dia constantius litavisses, neque alienæ
 dominationi, tum decus & sangui-
 nem gratificari didicisses. Boel.

2. Bello nos lacefferet, &c.] Vulgo, Ut
 neque bello nos lacefferetur superesse sibi
 vim ac voluntatem resistendi ** Lega-

ti, &c. Putarem legendum, nos la-
 cefferet; at si lacefferetur, superesse sibi
 vim ac voluntatem resistendi declararet.
 Legati, &c. nam in fine simile quid
 deesse videtur; cum sit in exemplari la-
 cuna omiſſa dictionis. Rhenan.

3. Totumque.] Scribo cum Lipsio
 tutumque. Thys. Totumque.] Acidalius
 contendit legendum, in totumque. No-
 lim statim assentire. Boecler.

4. Quem LXX.] Vulgo, LX. Quem LX.]
 Ex vestigiis vetusti codicis apparet
 fuisse, LXX. craso x. posteriore. Burrey.

5. Noricos.] Noricum, Germaniæ re-
 gio, quam Ptolemæus definit Æno flu-
 mine, Danubii parte, quæ est ab Æno
 ad montem Cerium, monte Cerio,
 Pannoniæ parte & monte Curvanca.
 Sed postquam Boii exactis Romanis
 in partem Vindeliæ, quæ inter Ly-
 cum & Ænum jacet, immigrarunt, eve-
 nit ut is etiam tractus, tum Norici,
 tum Boiarum five Bavaria nomen acci-
 peret. Quo sensu, (ut suis litteris ad
 me M. Velferus monuit) eam Diaco-
 nus 3. Langobard. describit, his ver-
 bis :

per venturus, ab omnibus timebatur. Nec securam incrementi sui patiebatur esse Italiam: quippe cum à summis Alpium jugis, quæ finem Italiæ terminant, ¹ initium ejus finium haud multo plus CC millibus passuum abesset. Hunc virum & hanc regionem proximo anno diversis è partibus Tib. Cæsar aggredi statuit. Sentio Saturnino mandatum, ut per ² Cattos, excisis continentibus Her-

bis: *Noricum siquidem provincia quam Boiavorum populus habitat, habet ab Oriente Pannoniam, ab Occidente Svariam, à Meridie Italiam, ab Aquilonis vero parte Danubii fluenta. Beyern, sive Bavaria nunc. Noricorum duas provincias numerat Sex. Rufus, item Lib. Notit. Mediterraneum, & Ripense. Noricum Ripense. hujus meminit Lib. Notit. Ex eo Austriæ tractum facit Lazius, qui est à Patavio, Viennam usque, vulgoque *Haustuck* dicitur. Noricos olim *Tauriscos* vocatos, scribit Plinius 3. c. 20. Hodie apud hos eisdem hujus vocis multa supersunt locorum nomina, ut *Krunder-Taurn, Felber-Taurn, Karn-Taurn, &c.* Ortel.*

1. *Initium ejus finium.*] Exemplar antiquum; *initium cujus finium.* Buxerius.

2. *Cattos.*] *Catti*, Germaniæ populi, Tacito: *Chatta zœrtley*, Ptolemæo. *Hessen* sunt H. Junio & Georgio Fabricio: mihi quoque. apud quos hætenus *Katzenleobogen* superest. quasi dicas Cattorum *Ancona*. Willichio vero sunt qui *Marchiam Badensem* & loca vicina habitant: quos & *Carinos* Ptolemæi putat. *Catti* postea in insulam Batavorum transgressi (auctore Tacito) ubi hodie horum nominis vestigia supersunt in duobus vicis, cognominatis ad mare, & ad Rhenum. *Ortel. Cattos.*] Batavos olim inter Cattos, eosque nunc *Hessos*, docti existimant. Atque in eam rem nova argumenta prodit generosæ stirpis & elegantis ingenii splendore nobilissimus Janus

Doufa filius, *Catzenfort* ad Dilliam fluvium, & forte an *Katers Hirsfeldo* opido, & *Katersberg* Wanfredo vicinum. Quare Batavorum veterum in *Hassia* sedes. Quo autem in loco eas habuerint, conjectura è locorum nominibus petita, idem indagat, & suspicatur eos circa *Adranam* (hujus Tacitus meminit *Annalium* 1. vulgo *Eder*) & *Gilsam* fluvios in *Waldeckensis* Comitatus confiniis sitos fuisse. Cujus rei testimonium perhiberi ipsi videntur *Batebergum*, arx edito in colle *Adranæ* alluenti assidens; & pagus *Batenhausen* inter *Varum* & *Gilsam* (vulgo *War* & *Gilse*) fluvios. *Baddenfeldum* præterea prope eundem *Adranam* locus nominatus auctori *Annalium* de gestis *Caroli Magni*. *Cattorum* vicissim apud *Batavos* vestigia. Præter argumenta ab aliis adducta ex duobus ejusdem nominis pagis, *Catwiyck op den Rhijn*, & *Catwiyck op Zee*; qui olim ad medium *Rheni* ostium *Bataviam* ad *Oceanum* terminantur, adfert idem *Doufa* filius *Catvicum*, in Comitatu *Cukeni*, *Batavorum* inibi terminum. *Cattorum* denique memoriam in *Zelandia* tuentur, inquit, *Catzium* oppidum, quod ante aliquot annos aquis obrutum; & è regione ejus vicus prope *Goefam* urbem *Cattendijck*. Quod *Zelandos* ejusdem nobiscum originis fuisse, satis ipse evidens argumentum. Et hi antiquitus *Batavis* enumerati fuerunt & accensiti in suis illis, quas *Rhenum* incurfibus suis in mare facere testatur *Cæsar* lib. IV. de

¹Herciniæ silvis, ²legiones Boiohæmum (id regioni, quam incolebat Maroboduus, nomen est)* duceret: ipse à Car-

Bello Gallico: *Rhenus, inquit, oritur ex Lepontis qui Alpes incolunt, & longo spatio citatus fertur; ubi Oceano appropinquavit, in plures diffluit partes, multis ingentibusque insulis effectis, multisque capitibus in Oceanum influit.* Vide Notas ad Grotii Bataviam. *Cattos.*] Iidem qui Hessi per dialectum, ut *Wasser, & Water.*

1. *Hercyniæ.*] *Hercynia* Silva, Cæsari, & Apollonio 4. cujus Scholiastes vocat sic montem, & silvam, quam *Orciniam* ab Eratothene vocari dicit. *Orcynium* ὄρκυν, & Ptolemæo. In Germania est. Dierum sexaginta iter occupare scribit Pomponius. Eius latitudo novem dierum iter expedito patere, Cæsar tradit. Vide ejus magnitudinem apud eundem, l. 6. de bello Gallico. *Hercynius* Saltus, & *Hercynium* Jugum nominat Plinius. Hujus descriptio quoque est apud Suidam, ex Juliano Aug. in *ἑξήκοντα*. De hac silva libet hic adferre, quæ Rhellicanus habet in suis Annotationibus in Cæsarem: *Bacenim eandem silvam cum Hercynia omnium pæne eruditorum consensus approbat. Latini namque partim & Græci eandem silvam Bacenim, Martianam, Gabritam, Semanam, & Hercyniam nominant. Germani vero juxta Eriburgum Brisgavia Schwartzwaldt, prope Heidelbergam Odenwaldt, prope Herbipolim & Badenbergam Steygerwaldt vocant. A Mæno etiam fluvio, ad Loviam amnem prope Confluentiam Westerwaldt, non procul à Mæni ripa, ubi Francfordiam, Aschiburgium, & Moguntiacum urbes attingit, Speshart. In Saxonia faucibus ad Mansfeldensem ditionem Auffden Hartz, à Thuringis Thuringerwaldt, & à Bohemia Behemerwaldt, nuncupatur. Hæc ille. Eadem fere Althamerus, in Tacitum. Germanici Saltus sunt Livio 9. Hanc Hercyniam*

puto ab Orptheo in Argonauticis & Dionysio Afro in Periegesi describi sub nomine ἄπειρος ὕλη, id est, imensa silva: inter Mæotidem paludem Croniumque mare, quem tractum occupatum ab hæc Hercynia sylva, docuimus ad Europæ veteris in nostro Theatro tabulam. *Ortelius. Hercynia.*] Immanis autem illa silva Hercynia, per omnem Germaniam diffusa erat: hodieque per totam fere Brandenburgensem Marchiam, per Cassubiam, atque Prussiam, per Poloniam, Lituamiam & Ruffiam majorem, sive Moscoviam, est quasi unus continuus saltus, de quo Cæsar. at is antiquitus omnis, ad Obium usque flumen, extremum Europæ terminum, appellatus fuerit Hercynius, falsum esse credo. Quippe Hercynium nomen non ultra Germaniæ limites extendendum censeo. *Cluverius.*

2. *Legiones Boiohæmum.*] Sententia ἀτελής. Addendum videatur: *Boiohæmum duceret.* Lipsius. *Legiones Boiohæmum.*] Strabo lib. 7. *Bubiennum, sive Boyhaimum, regiam Marobodui facit. In hoc tractu, inquit, sita est Hercynia silva, & Suevorum natio, ex quibus nonnulli intra, aliqui extra silvam habitant, sicut & Colduorum (Caluconum forte) plerique, in quibus & Bubiennum Marobodui regia. malim igitur in Vellejo Boyhaimum; quod patriam sive domum Boiorum interpretatur Rhenanus recte. Schegkiius. Legiones Boiohæmum.*] Cluverius, quod *Boiohæmum* regionis nomen sit, emendare conatur, in *Boiohæmum*. Fallitur: neque enim auctores regulam illam semper observant. Ad Tacitum, & Justinum, abunde id viri docti comprobant. Virgilius vi. *Æneid.*

— sineque
Venturum Ausonios.

ubi

¹ Carnunto, qui ² locus Norici Regni proximus ab hac parte erat, exercitum, qui in ³ Illyrico merebat, ducere in ⁴ Marcomannos orsus est. Rumpit, interdum moratur 110 proposita hominum Fortuna. Præparaverat jam hiberna Cæsar ad ⁵ Danubium, admotoque exercitu non plus quam v^o dierum iter à primis hostium, Saturninum ⁶ admoveri placuerat * pæne æquali divisæ intervallo ab hoste, intra paucos dies in prædicto loco cum Cæsare juncturæ erant; ⁷ cum universa Pannonia insolens longæ pacis bonis, ⁸ & adulta viribus Dalmatia, omnibus tractus ejus gentibus in societatem adductis, ⁹ ex constituto arma corripuit. Tum necessaria gloriosis præposita: neque tutum visum, abdito in interiora exercitu, vacuam tam vicino hosti relinquere Italiam. Gentium nationumque, quæ rebellaverant, omnis numerus ¹⁰ amplius DCCC milibus

Ubi Servius: *ἔν τῷ σιωνίῳ*. In intelligitur. Ita enim legendum. Voss.

1. Carnunto.] Carnunti, meminit Paterculus, Ammianus, & Plinius l. 37. c. 3. Livius 13. & lib. Notitiarum, in Pannonia Prima: item Itinerarium Antonini. Passaw quidam putant. De hoc sic Diaconus, Carnuntum quod corrupte Carantannum vocant. Ortel.

2. Locus Norici regni.] Cluverius legendum censebat, Norico regno. Sed nihil mutandum. Sic infra de Lepido: *vir nominis ac fortuna suorum proximus*. Ita ibi legendum docemus, non, eorum. Voss.

3. Illyrico.] De Illyrico lege Appianum, Sex Rufum, Iornandem, Lib. Notitiar. & Lazium r. R. P. R. cap. 1. apud quos multas regiones sub Illyrico comprehendi discas. Ortel.

4. Marcomannos.] Vide p. 282. & 283.

5. Danubium.] Hodie de Donau. Rhenanus & Vadianus putant à monte Abnoba nomen accepisse. Atque ibi quoque originem habet circa Wittenbergensem ducatum Willichio & Tschudo restibus, & per Pannoniam

fluens summo impetu se in Pontum Euxinum effandit.

6. Admoveri placuerat.] Lego, *admoneri*. certiore nempe reddi de suo adventu. Sequentia etiam sic expleam, *placuerat. cujus copię pæne æquali*. Lips. *Admoveri placuerat.*] Lipsius mallet, *admoneri*: & supplet lacunam: *cujus copię pæne æq.* Hoc postremum facile se cuivis approbat: sed illud *admoneri*, tolerari posse observabunt, qui cogitare volent. Boecler.

7. Cum universa, &c.] Exemplar antiquum habet, *tum universa*. Burret. *Cum universa Pannonia.*] Vide de hoc bello Dionem lib. 55. & 56. Sueton. Tib. 16. Boecl. Pannonia.] Vide p. 262.

8. Et adulta.] Placet magis: *Et adjuta viribus Dalmatiæ, &c.* Urfinus. *Et adulta.*] Adultam viribus dicit ob longæ pacis bona. Noli audire Urfinum, cui legendum videbatur: *Et adjuta viribus Dalmatiæ, &c.* Vossius.

9. Ex constituto.] De compacto, Plautus. Schegk.

10. Amplius DCCC millibus.] Lego, *millia*,

libus explebat. ducenta fere peditum colligebantur, armis habilia; equitum novem. ¹ cuius immensæ multitudinis, parentis acerrimis ac peritissimis ducibus, ² pars petere Italiam decreverat, junctam sibi ³ Nauporti ac ⁴ Tergestis confinio; pars in Macedoniam ⁵ eruperat; pars suis fedibus præsidium esse destinaverat. ⁶ Proxima duobus Batonibus ac Pinneti, ducibus auctoritas erat. In omnibus

millia. Nam illud amplius doctos librarios fecellit, quod jungi accusandi casui nefas arbitrati sunt. Neque tamen hos nimium incusabo, hic quidem. Forte enim explebat positum pro explebatur: figura ea, de qua ante, quamvis quidem nec hoc asseverarim. Nam & vulgata lectio se tueri potest. *Acidalius.* Amplius DCCC. millibus.] Non dubito nota numerali expressum in msc. millenarium fuisse: DCCC. Unde *Acidalius*, potius *millia* ex optimorum Auctorum consuetudine, legendum esse, quam *millibus* existimat. *Boeclerus.*

1. *Cujus immensæ multitudinis, &c.]* In Rhenani editione est: *C. imm. mult. pars acerrimis & p. Cujus immensæ multitudinis, &c.]* Nihil prorsus in tota hac verborum complexione mutare suadet, ut commoditas sensus, ita Ms. codicis auctoritas. Malum itaque factum, quod Ursinus, ac Lipsius, ex lectione editionis principis, infideliter heic descripta, ut ex Burrerii variantibus lectionibus constat, novam nobis lectionem cudere sint aggressi. *Vossius.*

2. *Pars petere Italiam.]* Rhenani editio *proprere in Italiam decrev.* eamque veram lectionem censet Lipsius.

3. *Nauporti.]* *Nauportus*, Vellejo, & Tacito, *Nauportus*, Straboni opidum in Tauriscis, (hodie Carvis.) Plinio *Nauportus* fluvius est, inter Æmonam & Alpes exoriens. Hodie & opidum & flumen Germanice *Laybach* dicitur, Italicè *Laboto*, & Dalmaticè *Lu-*

beana. Latinis hujus ætatis *Labatum* flumen, cum opido nomen habet. *Ortelius.*

4. *Tergestis.]* *Tergeste*, Plinio Fori Julii opidum. *Tergestum* Τέργαστον, Ptolemæo nominatur. uterque coloniam Romanam facit. *Tergestra* Τέργαστρα, vocat Stephanus: & *Tegistræorum* urbs, Τεγιστραίων, Diodoro, & Dionysio, dicitur. Hodie *Trieste*, Leandro & Lazio testibus. *Ortel.*

5. *Eruperat.]* Ex vet. exemp. *effugerat.* Lipsius & Ursinus faciunt, *se effuderat.* *Boeclerus.*

6. *Proxima duobus Batonibus.]* Petrus Delbenius legit, *Batoni*: nam infra *Batonem*, & *Pinnetem*, excelsissimos duces, nominat. De eo vide & Suetonium in Augusto. *Manutius.* *Proxima duobus Batonibus.]* A quibus *Proxima*? nemo enim ante istos. Ad Maraboduum refert? frustra: non ille mixtus huic bello. Alterutrum. aut *Prima duobus*, scribito: aut à *Pinnete*. nempe ut isti proximo loco post *Pinnetem*. Qui autem *Batoni* hic fecerunt, peccarunt. Nam duo Batones in hoc bello, quod Dio extremo libro LVI. te docebit. Lipsius. *Proxima duobus Batonibus.]* Reponenda omnino Cl. Delbenii scriptura, *Batoni*: nec ferenda vulgaris, cui fulcrum nescio quod è Dione petunt. Nam fuerint sane duo, quid ad hanc historiæ partem? Duos duces heic noster memorat, *Batonem* & *Pinnetem*, non *Batones* duos: quomodo tres fuisse duces oportebat. At infra de iis duobus saltem iterum, *Batonumque*

bus autem Pannoniis non disciplinæ tantummodo, sed
 1 linguæ quoque notitia Romanæ: plerisque etiam litterarum
 usus & familiaris animorum erat exercitatio. Itaque
 hercules nulla unquam natio tam mature consilio belli
 bellum junxit ac decreta patravit. oppressi cives Roma-
 ni, trucidati negotiatores, magnus 2 vexilliariorum nu-
 merus,

tonemque & Pinnetes, excelssimos duc-
 ces, captum alterum, alterum deditum, ju-
 stis voluminibus ordine narrabimus. Acid.
 Proxima duobus Batonibus.] Malim:
 prima. Possis etiam legere à Pinnete.
 Quorum utrumque Lipsio etiam in
 mentem venit. Sed prius malim. Ovi-
 dius lib. 11. de Ponto El. 1.

Maxima pars horum vitam veniamque
 tulere:

In quibus & belli summa caputque
 Baton.

Ita in Ms. invenit Scaliger. Et sane
 de Batone capiendum esse, Suetonius
 in Augusto ac Dio lib. LV. doceant.
 Alii libri habent: summa caputque fuit.
 Vossius. Batonibus.] Batonis nomen
 inter Germanos & Dalmatas celebre
 olim fuit; nominatim duorum me-
 minit Dion, Batonis Brucorum (gens
 ea est Pannoniæ) ducis, & Batonis
 Disfidati, qui Dalmatas, gravioribus
 justo tributis & vestigalibus, pecu-
 niarumque exactionibus exercitos, ad
 arma contra Romanos concitavit, ma-
 gnisque cladibus & incommodis affe-
 cit; cujus etiam memorabile respon-
 sum ad Tiberium Cæs. non dabitavit
 duobus in libris LV. & LVI. iterato
 repetere, qui interroganti Tiberio,
 cur sollicitatis ad defectionem popu-
 larium animis ad bellum diuturnum
 eos traxisset, respondit, Romanos ejus
 rei esse auctores, qui gregibus immit-
 terent lupos custodes, non autem ca-
 nes, aut pastores. Had. Junius. Atque
 à Batone etiam Batavos dictos volunt.
 Batonibus.] Est autem Bato nomen po-
 pulare Pannonum. In Pannonia extat

lapis in quo incisum: BATO BVLLI. P.
 COL. AP. EQ. ALAE. PANNONIORVM.
 TVR. SCENI. Jof. Scaliger.

1. Linguæ quoque notitia Romanæ.]
 Nescio quo consilio Schegkii hic ob-
 servet, Linguæ Latinæ ulum beneficii
 loco à Romanis concessum. ex Liv.
 40, 43. Cumanis eo anno petentibus per-
 missum, ut publice Latine loquerentur, &
 praconibus Latine vendendi jus esset. No-
 ster sane nihil de usu hujus linguæ Pan-
 noniis publice concesso, sicut Cuma-
 nos actui publico ac negotiis civilibus
 solennibus illud privilegium quæsi-
 visse & impetrasse Livius auctor est: sed
 potius de pervulgata notitia sermonis
 Romani loquitur. sicut hodieque fieri
 potest & solet, ut linguæ alicujus ex-
 tranæ notitia in vulgus satis familia-
 ris sit, non item usu publico recepta &
 agendis rebus componendisque mo-
 numentis destinata. Nam id ne optant
 quidem aut sustinent facere, nisi qui
 externo imperio vel parent vel adulan-
 tur. Itaque semper discernendum est,
 commercione & usu ac necessitudine, an
 imperio institutoque notitia linguæ ali-
 cujus propagetur. De priori modo Cur-
 tius diserte 6, 16, 23. Tam victoribus
 quam victis peregrina lingua discenda est.
 Posterius consilium Dominantibus so-
 lenne est: qui linguam suam, non citrà
 arcanum imperii, (de quo Clapmar. 3,
 22.) propagare student. Boet.

2. Vexilliariorum.] An milites, qui sub
 eodem vexillo militabant, an equites
 alarios intelligit? Vide Veget. 1. 2. c. 1.
 & Liv. lib. 49. Vexilliariorum.] Auctor
 notitiæ Imperii vexillationes Palati-

merus ad internecionem, ea in regione, quæ plurimum ab imperatore aberat, cæsus, occupata armis Macedonia; omnia & in omnibus locis igni ferroque vastata: ¹ quin tantus etiam hujus belli metus fuit, ut stabilem illum & ² firmatum tantorum bellorum experientia, Cæsar^{III}is Augusti animum quateret atque terreret. Habiti itaque ³ delectus, ⁴ revocati undique omnes veterani, viri fœminæque ⁵ ex censu libertinum coactæ dare militem. Audita in senatu vox principis, decimo die, ni caveretur, posse hostem in urbis Romanæ venire conspectum. Senatorum equitumque Romanorum exactæ ad id bellum operæ pollicitæ. Omnia hæc frustra præparassemus, ⁶ nisi qui illa regeret fuisset. Itaque ⁷ ut præsidium militum, resp.

nas, & Comitatenfes, sub diversis Magistris qua in Oriente, qua in Occidente recenset, sed omnibus fere locis disertim indicat equites fuissè. De iisdem vetus quoque inscriptio:

ITEM. MISSO. AB. IMP.

ANTONIO. AVG. PIO. AD. DEDUCENDAS. VEXILLATIONES. IN. SYRIAM. OB. BELLVM. THICVM.

Vexillationum nomen Turnebus ad emeritos veteranos (subsignani Ammiano dicebantur, Vexillarii Tacito) traxit, id est, eos milites, qui exautorati, sub signo tamen seorsim tenebantur, donec præmia, & agros acciperent. eum vide lib. 3. Adversariorum cap. 3. & lib. 5. cap. 2. ubi ex Suetonii Galba, cap. 20. hæc verba: *Excepta Germaniciorum vexillatione*, eo, quo dixi modo interpretatus est. recte an secus judicare alios mavelim. accepto tamen à me, seu potius Notitia imperii hoc testimonio, ubi sub dispositione viri illustri Magistri militum per Illyricum duæ vexillationes Comitatenfes ponuntur, *equites Sagittarii seniores. Equites Germaniciani seniores.* Stewechius.

I. *Quin.*] Vulgo, quia. Sed re-

cte emendarunt Ursinus, Acidaliusque.]

2. *Firmatum.*] Vet. ex. *formatum.* cujus vocis & elegans & satis nota est in hos usus significatio; nescio tamen quomodo textum accuratius inspicienti magis aridet, *firmatum.* Boecl.

3. *Delectus.*] De delectus modo, refractarioꝝ poena, & iusta excusatione, vide Romam illustratam p. 46, 47. & seq.

4. *Revocati undique omnes.*] Retineri potest vetusta lectio: *undique & omnes.* Quod *Acidalius*, *evocati*, reponendum contendit, in eo obsequitur mori suo, atque ex omni occasione correctionem caprat. *Boecler.*

5. *Ex censu.*] *Suet. Aug. 25. Dio 55. p. 652.*

6. *Nisi qui illa regeret fuisset.*] Scilicet plus est in duce, quam in exercitu. quo de argumento pleni sunt commentarii Politicorum.

7. *Ut præsidium militum, &c.*] Non probo duce[m] *præsidium militum* esse, magis regimen. Scripsit Vellejus: *præsidium ultimum.* Velut ad extremum auxilium, inquit, & ad sacram anchoram, decursum ad Tiberium: & ille dus

resp. ab Augusto ducem in bellum poposcit Tiberium. Habuit in hoc quoque bello ¹ mediocritas nostra speciosi ² ministri locum. ³ Finita equestri militia, designatus quæstor,

dux depostulatus in gravi grandique hoc bello. Nec Vellejana tantum adulationcula est; ipse Augustus, Suetonio teste, Tiberium *epistolis aliquot, ut peritissimum rei militaris, atque unicum populi R. præsidium prosequitur*. Habes ipsum istud elogium. *Lips. Ut præsidium militum, &c.*] Verbis paululum immutatis, scribo: *Itaque ut præsidium mœnium Resp. Augustum, ita ducem bellum poposcit Tiberium*. Neque explanatione hoc eget. Adde si lubeat, in bellum, retineri posse: verum si qui me audiendum putabit, illud ut argutius venustiusque mecum isti præponet.

Acidal. Ut præsidium militum, &c.] Lipsium, Acidalium, & alios, folliciros habuit hic locus. Mihi nil plane mutandum videtur. Et, nisi fallor, spectat idem Paterculus, quod supra dixit: *peragratuſque victor omnes partes Germaniæ, sine ullo detrimento commisi exercitus, quod præcipue huic duci semper cura fuit*. Et alibi: *imperatorum nunquam adeo ulla opportuna visa est victoria occasio, quam damno amissi pensaret militis: semperque visum est gloriosum, quod esset tutissimum*. Eandem quoque Tiberio laudem tribuit Suetonius in vita ejus cap. 1 IX. *Vossius. Ut præsidium militum, &c.*] Fateor non suaviter hæc in auribus meis sonare: tam absurda autem esse, sicut censuit Acidalius, (cujus nimis animosa hæc medicina est) pernego. Mitigabitur non nihil insolentia phræseos, si consideremus, quam præmisit sententiam. Coactæ erant, inquit, satis multæ magnæque militum copiæ: sed quid multitudo exercitus, absque artibus & auctoritate idonei ducis? itaque respública huic multitudini militum, tanquam præsidium & præcipuum robur decusque, postulavit Tiberium, parem

sc. tanto bello ducem. Subtilius forte, quam opus est agunt, qui Tiberium ideo hic *præsidium militum* credunt dici, quod militum sanguini parceret studiose, neque victoriam damno amissi militis pensatam cuperet (teste *Nostro* 2, 115, 5. 2, 20, 2.) simplicius enim & convenientius est, ut *præsidium* accipiamus eo sensu, quo eleganter *Augustus* apud Sueton. Tiberium *ut unicum populi R. præsidium* prosequitur. *Tib. 21. Lipsius* tentabat: *præsidium ultimum: Gruterus, unicum*: ut possit videri *Vellejus* in animo habuisse elogium Augusti. *Boecler.*

1. *Mediocritas nostra.*] Ita jam ergo incipiebant loqui? postea ejusmodi formulæ ad ineptias & fastidium frequentatæ. Mirari possis jam tum, id est, sub Tiberio, aulum *Valerium Maximum* dicere, *mea parvitas*. Quæ vox adeo offendit Eruditorum aures, ut pro comperto habeam, multos, cum in ipso limine huc tanquam in lapidem impingerent, sequius, quam meretur, judicasse de toto Auctore: qui licet aliquando moliri gravius quam felicius exhibere videatur figuras sententiasque, abunde tamen eloquentiam suam prudentiamque æquis iudicibus approbare potest. *Boecler.*

2. *Ministri.*] *Lips.* malit *ministerii*. Tolerat tamen vulgatam lectionem.

3. *Finita equestri militia.*] Equestris militiæ mentio item apud *Tranquillum* capite Augusti 46. aliisque locis: adeo ut monstro mihi simile videatur virum rerum Romanarum callentissimum lib. 2. cap. 9. Militiæ suæ, emendare eundem *Tranquillum* Claudii capite 25. ac *Equestres militias* permutare in *Semestres*. nihil enim ibidem interpolandum, ostendi in libellis *Suspicionum*. *Gruter.*

Itor, necdum senator æquatus senatoribus, * etiam designatus

i. Necdum Senator æquatus, &c.] Emendant & ita edunt: etiam designatus Tribunus plebis. non pro Velleii mente. Vulgata retinenda est: designatus tribunus. quæ hoc vult, sese æquatam Senatoribus, id est, Tribunis designatis, nondum Senatorem. Quâ in re? quod præfuerit copiis, æque ac Tribuni, earumque partem duxerit ad Tiberium. Nam Tribuni hoc tempore eligi non poterant nisi è Senatu. *Lips. Necdum Senator æquatus, &c.]* Ego vero libens è situ & oblivionis carcere etiam insignem & notabilem ritum: qui nimis diu juventutem nostram latuit, in Tribunis creandis. Juventutem autem? imò & verè viros, & verè doctos: quibus nebula hic & caligo. Tribuni creati olim non solum pro plebe, sed etiam è plebe: ita ut patriciis aut patribus aditus ad eum honorem rarus esset, aut nullus. Diu ita mansit. donec visum adeò id immutare, ut cautum severè fuerit, ne quis Tribunus fieret, nisi Senator: id est, ne jus quidem haberet petendi Tribunatus, nisi jam ante è patribus. Suetonius hoc adfirmat clare usitatum etiam in liberâ rep. & extremo ævo Ciceronis. Nam in Aug. cap. x. ita scribit: *Et quò constantius cetera exsequeretur, in locum Tribuni pl. demortui candidatum se ostendit: quamquam patricius, necdum Senator.* Ubi disertè & extra cavillum, impedimenta duo Cæsari ad Tribunatum ponit, quòd gente patricius, & quòd honore nondum Senator. Nam maximo Langio nostro quæ adferantur, voces eas duas præfidenter hic tollenti? Nolle te hoc conatum, vir alias modestissime. nam iterat hoc ecce idem Suetonius in eodem Aug. cap. xl. *Comitiis Tribunicis, si desissent candidati Senatores, ex equitibus Romanis creavit.* quod, qui ad Tribunos transferunt militares, quam errant? Refutat eos palam Dio lib. xlv. qui hanc ipsam rem denarrans,

τοῖς ἰσπερσεῖ, inquit, τῷ δημοκρατικῷ αἰτήσῃ ἐπέτευσεν. id est, Equitibus Romanis tribunatum plebis petere concessit. Ex quo amplius discis, nec equitibus quidem tunc fuisse petendi jus, adeo non imæ plebi. Plinium ego apto istuc lib. i. Epist. ix. Ego, inquit, Sexto latum clavum à Cæsare, ego Quæsturam impetravi. meo suffragio pervēnit ad jus Tribunatus petendi. Jus enim petendi Tribunatus, non hic aliud quam dignitas Senatoria & latus clavus. Hoc utiliter institutum, & ad arcendos à turbido magistratu turbidos adolescentes: sed quando, hæremus. Appianus adscribere Sullæ videtur, qui multa in hoc magistratu, ad vim ejus & ferociam contundendam, innovavit. Nam ait Civilium primo: τῷ δὲ δημοκρατικῷ ἀρχῆν ἴσῃ καὶ ἀνεῖλεν ἀσθενεστῆτι δωρήσας, & νόμοι κωλύσας μηδέμῃν ἀλλῶ τῷ δημοκρατικῷ ἀρχῆν ἐπι ἀρχῆν. καὶ σὸν ἔχω σιφῶς εἰπεῖν, εἰ Σύλλας αὐτῷ, καὶ νεῦν ἔσῃ, εἰς τῷ βασιλῆϊ δὲ δὲ δὲ δημοκρατικῶς ἔσκεν. id est: Tribuniciam potestatem tantum non suscipit, enervatam eam prorsus relinquens, lege lata, ne quis qui Tribunus fuisset alium ullum caperet magistratum. nec liquido possim dicere, an Sulla hunc magistratum, uti nunc est, à plebe transfuleris ad Senatam. Quem locum valde mihi nota, unicum Suetonio & huic ritui lumen. Et Appiano sanè adsentiar ego: quamquam Atteius Capiro apud Agellium Atinio plebiscito adsignet; si tamen transferre verba ea fas ad meam hanc mentem. Ait: *Tribunis plebis Senatus habendi jus erat, quamquam Senatores non essent antè Atinium plebiscitum.* Dicere enim videtur, plebiscito eo cautum, ut nemo Tribunus nisi Senator esset. Et si aliorum, nec incommode, trahi verba ea posse, nihil nego. Illud quidem miror, non Ciceronem, non

histo-

gnatus tribunus plebis partem exercitus ab Urbe, traditi ab Augusto, perduxi ad filium ejus. in quæstura deinde, remissa ¹ forte provinciæ, legatus ejusdem ad eundem missus, quas nos primo anno acies hostium vidimus? quantis prudentia ducis opportunitatibus, furentes eorum vires universas ² evasimus partibus? ³ quanto cum temperamento simul utilitatis res auctoritate imperatoris agi vidimus? qua prudentia hiberna disposita sunt? quanto opere inclusus custodiis exercitus nostri, ne qua posset erumpere, ⁴ inopsque copiarum & intra se furens, ⁵ viribus hostis elanguesceret? Felix eventu, forte conatu, prima 112
æstate

historicos, rem tam novam, tam memorandam posteris prodidisse: nisi forte, quia tunc notissima, & in oculis omnium, auribusque. *Lips. Elect.*

* *Etiã designatus tribunus plebis.*] Vir doctus & diligens, tribunus militum. Ego nihil temere muraverim; præcedentia propter & sequentia. tum quod tribunatu & præfecturâ equitum functus discesserat ad civilia, hoc est, Tribunatum & Quæsturam, in qua legatus missus ad Tiberium; cum alias post quæsturam ante præturam moris? colliges ex hoc Tacit. 2. *Annal. Censuit in quinquennium magistratuum comitia habenda: utque legionum legati, qui ante præturam ea militia fangebantur, jam tum prætores destinarentur.* Schægkiius.

1. *Sorte provinciæ.*] Sortiri solebant provincias. Provincia autem erat devicta regio, quæ à Magistratu Rom. gubernabatur, neque amplius sui juris erat.

2. *Evasimus partibus.*] Puto legendum, *artibus.* Rhenan. *Evasimus partibus.*] Editio primitiva, *partibus.* bene: sed velim etiam, *invasimus*, magis ex dignitate Romanâ. Nec enim effugisse aut elapsam Tiberium vult copiis partitis: sed magis, invasisse grandes illas copias & carpsisse per partes. *Lips. Evasimus partibus.*] Fortefuit, *exban-*

simus partibus. hoc est, per partes: ut error natus fuerit, ob omissam adspirationem. *Gruter. Evasimus partibus.*] Repone, *partibus*: quod male à Rheno damnatum. Lipsius vero vellet, *invasimus*, Gruterus *exbanasimus*: magis, ut ajunt ex dignitate Romana. Uterque frustra. Ipse Tiberius apud Suetonium in vita sua vulgaram lectionem propugnat, à quo si recedere voluisset, non potuisset Vellejus. Verba ejus: *Batonem Pannonum ducem, ingentibus donatus præmiis, Ravennam transiit, gratias referens, quod se quondam cum exercitu iniquitate loci circumclusum, passus esset evadere.* Vossius.

3. *Quanto cum temperamento utilitatis res.*] Sententiosè hoc, ut cetera de artibus Tiberii. scilicet *Eruditus* sit dux *utilia honestis miscere*, exemplo Agricola ap. Tac. 8, 1. Boecler.

4. *Inopsque copiarum.*] *Copia* pro cibo, comæatu. Apulejus noster non ille Arcadii generis, sed Platonicæ sectæ, de Dogm. Plat. *Quod quidem (os) aliis animantibus ad explendam vicibus necessitatem, inferendasque ventri copias comparatum est.* Utuntur & Tacitus, Val. Max. Plinius, alii. *Acidal.*

5. *Viribus hostis.*] Ineptum plane, *virus*: quod substituit Ursinus. Retinenda lectio vulgaris, hoc sensu: ma-

æstate belli Messalini opus mandandum est memoriæ. qui vir animo etiam quam gente nobilior, dignissimus qui & patrem Corvinum habuisset, & cognomen suum Cottæ fratri relinqueret, præpositus Illyrico, subita rebellionem, cum semiplena ¹ legione vicesima circumdatus hostili exercitu, amplius xx millia hostium fudit fugavitque, & ob id ornamentis triumphalibus honoratus est. Ita placebat barbaris numerus suus, ita fiducia virium, ut, ubicumque Cæsar esset, nihil in se reponerent. pars exercitus eorum ² proposita ipsi duci, & ad arbitrium utilitatemque nostram ³ macerata, perductaque ad exitiabilem famem, ⁴ neque instantem sustinere, neque facientibus copiam pugnandi dirigentibusque ⁵ aciem ausa congregari, occupato ⁶ monte Claudio, munitione se defendit.

At

ximas illas Pannoniorum copias ita inclusas fuisse custodiis exercitus Tiberiani, ut non modo non possent erumpere; sed etiam præ inopia copiarum, quæ vix ullæ tanto exercitui satis esse poterant, quasi inedia elanguescerent. facit huc dictum vetus, quod habes apud Vegetium lib. III. cap. IX. *Fames intrinsecus pugnat, & vincit sæpius, quam ferrum.* Quo indicatur, famem esse alterum hostem, qui non, extra mœnia aut vallum, sed interius oppugnat. Planè contra mentem Vegetii esse puto, quod vir eruditus malebat, *utrinsecus.* Vossius.

1. *Legione vicesima.*] Communis agnominatio Legionum à numero fuit, idque discretionis causa, ut diceretur *Prima, Secunda, Tertia, &c.* Id autem ab ordine temporis & delectus, quo conscriptæ. Sed fuerunt & alia passim Legionum cognomina. Ab Imperatoribus *Augusta, Claudia, Flavia.* A locis hibernorum, ut *Gallica, Cyrenæica, Scythica, Macedonica, Egyptiaca, Germanica, Italica, &c.* A Diis cultis *Apollinaris, Minervia.* Ab armorum præstantia, *Ferrata,* quæ tota è ferro.

A loco, *Fretensis,* freto assita. Ab insigni forte scutorum, *Fulminatrix.* Item, *Victrix, Gemina, Valens, Adjuatrix, Pia, Fidelis, Felix, &c.* Lips.

2. *Proposita.*] Malo, *opposita.* Hostiles copiarum bipartitæ. pars una Tiberio ipsi resistere debebat: pars altera legatis. *Lips. Proposita.*] *Lipsius* mallet *opposita.* sed potest defendi vulgata. Mox concinnius legeris, *instantes sustinere.* quod jam alii monuerunt. cetera recte se habent. *Boecler.*

3. *Macerata.*] Consumpta, attenuata.

4. *Neque instantem.*] Lego, ut congrua sit oratio, *Neque instantes sustinens.* Supprimerit, *nos vel nostros,* ut in sequentibus, *nobis vel nostris.* Aliter vis est, ut Latinis auribus probetur. *Acidal.* [Potest tamen ad ducem referri.]

5. *Aciem.*] Vulgo, etiam. *Aciem.*] Habet ex. vet. *diligentibus aciem.* lectio igitur marginalis reponatur in ordinem suum. *Manut. Aciem.*] Editio vetus: *divigentibusque etiam, &c.* Quod male defendit Lipsius, cum alterum Ms. auctoritate sit subnixum. *Voss.*

6. *Monte Claudio.*] *Alman* vocat Dio lib. 57. *Schegk. Monte Claudio.*] *Sium*

At ea pars, quæ obviam se effuderat exercitui, quem A. Cæcina, & Silvanus Plautius consulares ex transmarinis adducebant provinciis, circumfusa v legionibus nostris auxiliariibusque² & equitatu regio (quippe magnam Thracum manum junctus prædictis ducibus³ Rhœmetalces Thraciæ rex in adiutorium ejus belli secum trahebat) pæne exitiabilem omnibus cladem intulit.⁴ Fugata regionum equestris acies, fugatæ⁵ alæ, conversæ⁶ cohortes sunt. apud⁷ signa quoque legionum trepidatum, sed

Roma-

tum describit Plinius Hist. Naturalis lib. III. cap. XXV. *Mons Claudius, cuius in fronte Scordisci, in tergo Taurisci.* Dio in hac narratione Alma montis meminit. Nec errat, quod censuit Schegkius. Multo minus corruptus est, ut putabat Popma. Nam & Alma mons juxta Sirmium in Scordiscis. Hoc liquet ex Flavio Vopisco: quem sequuntur, aut exscribunt potius, Eutropius & Aurelius Victor: nisi quod apud hosce, corrupte sit *Almum*, pro *Almam*. Vossius.

1. *At ea pars.*] Vulgo male, *antea pars*.

2. *Et equitatu regio, &c.*] Ita recte emendavit Rhenanus. vulgo, *Auxiliaribusque & equitatu regio, quippe magna Thracum manu junctus prædictis ducibus Rhomo & Alces Thraciæ rex in adiutorium, &c.* Rhenan. *Et equitatu regio.*] *Acidalius* recte: *equitatu*. Boeclerus.

3. *Rhœmetalces.*] In antiqua editione est, *Rhomo & Alces*, sed mendosissime. scribendum *Rhœmetalces*, ex antiquo apud me numismate æreo, in cuius una parte signata est imago Augusti cum inscriptione, ΣΕΒΑΚΤΟC. ΚΑΙCΑΡ, &c. in altera effigies Rhœmetalcis regis hujus, cui adscriptum est, ΡΟΙΜΗΤΑΛΚΟΥ. ΒΑCΙΑΝΕΩC. *Ursinus.* *Rhœmetalces.*] Ita legendum ex Tacito 2. Annal. & Dionē lib. 55. adparet. in quibus *Rhomotalces*, & *Ry-*

metalces exprimitur. Burr. & vir doctus, *Matalces*, imperite. Schegkius.

4. *Fugata.*] Ms. *fuga*. Forte *fusa*. Vossius.

5. *Alæ.*] Ala diæta equitum turma, quia instar alarum pedites à latere protegit.

6. *Cohortes.*] Ex Manipulis conficitur *Cohors*. Ea vox Græcica est, quod clausum vel septum in anteriore domo vel villa *χορη* illi dixerunt. Latini *Cohortem*, vel *Chortem*. nam & sic scribebant. Martial. *Ranca cohortis aves*. Cohors habuit 3. Manipulos, Hastatos, Principes, Triarios; adde & Velites, qui manipulos solebant comitari. Fuit igitur justa & plena Cohors legionaria, homines 420. Si pleniores Manipuli & Legiones, plenior & ipsa; & inde Cohortes quingenarias, & sexcenarias legimus. Græci Cohortem vulgo vocant *χωρη*, ut & Ennius usurpavit. Suidas *Spiras* interpretatur *Numeros*. Cohortes omnes in legionibus erant, numero æquales, quia & manipuli tales. Sed quia primæ dignitas aliqua attribuitur, id non à numero, sed à splendore & primatu fuit, quod primi in ea Centuriones generis cujusque, & forsan flos aliquis & electio virorum. *Lepf.*

7. *Signa legionum.*] Quæ erant Aquilæ. *Signa legionum.*] Signum Legionis *Aquila*, nec nisi unius una, nec Socii quidem, cum in aliis pares, eam habue-

Romana virtus ¹ militi plus eo tempore ² vindicatum gloriae, quam ducibus reliquit: ³ qui multum à more imperatoris sui discrepantes, ante in hostem inciderunt, quam per exploratores, ubi hostis esset, cognoscerent. Jam igitur in dubiis rebus semetipsæ legiones adhortatæ, jugulatis ab hoste quibusdam tribunis militum, interemto præfecto castrorum, præfectisque cohortium, non incruentis

rant. Et quia hæc præcipui imperii signum, subjungi sub eam Socios voluerunt, & Auxilia, non seorsum habere. Itaque per ipsas Aquilas numerabant Legiones. Aquilæ origo varie petitur. A Jove alii, qui hanc insigne militiæ habuerit. Quidam à Trojanis. Forte Romani repererunt à se, aut vicinorum exemplo. Sane rapacium aliquot animalium effigies assumi & præferri bello convenit, & varie olim fecerunt Romani. Nec enim solam Aquilam prisca illi, sed plura ejusmodi animalia prætulerunt, nata in pugnas aut raptus, ut Lupos, Minotaurus, Equos, Apros, Porcos. Etiam prisca Germani ferarum imagines inter signa habuerunt. Aquilæ vero hæc dignitas etiam apud alias gentes fuit. Persis regale hoc signum. Forma Romanæ Aquilæ: pinna extendens summæ hastæ insisitebat, ex auro vel argento. & fulmen sæpe unguibus tenebat, quasi jaculatura. *Idem.*

1. *Militi.*] Vulgo, *militis*. *Militi.*] Causa victoriæ milites maxime fuere, cum duces parum explorato profecti incidissent in hostes. *Lipsius.*

2. *Vindicatum.*] Non eo tantum, quod *militis*, alii legerent, locum ut fractum notavit Manutius: sed fuit & aliud. Nam sive hoc reponeret, sive retineret alterum, non fieri tamen, ut sine mendo esset, animadvertat. Itaque ut cui alia medicina opus esset, ne temere negligeret, asteriscum apposuit. Ego vero plana omnia futura iudico, si legatur, *vindicandum*. Nec id

aptum negabit, qui sensum loci confiderat; nec verum, qui ductum litterarum. T & D sæpe commutantur, nec N, aliæve consonantes semper in veteribus manuscriptis exprimuntur. *Vindicatum* ergo scriptum, pro *vindicandum*. Acidal. *Vindicatum.*] Mihi dubium non sit, quin *vindicatum*, è margine irrepserit in contextum. adscripta ea vox ab eo qui memoriæ suæ consulebat, exitumque belli denotabat. itaque legendum literulâ unâ detractâ, *militis* & egregiâ figurâ dicit, *militi ducibus*, cum potius scribendum fuisset, *militibus*, ac *duci*. *Grut. Vindicatum.*] Videtur omnino toleranda hæc lectio, neque opus esse, ut pro *militi*, substituatur, *militibus*: aut pro *vindicatum*, *vindicandum*. *Boecler.*

3. *Qui multum à more, &c.*] Vulgo, *qui multum amore Imperatoris sui crepantes*. Non capio, nec pura censeo. Quid si, *properantes*, pro *crepantes*? Quid si etiam, *ultum*? ut velit festinasse ad vindictam, & ad detergendam ignominiam à regis acceptam. *Lips.* *Qui multum amore, &c.*] Volunt alii isthæc dici de militibus: at ego putodici de ipsis ducibus. Ceterum verba omnia sic fracta sunt; ut non pudeat pronunciare cum Lipsio, me ea non capere. *Grut. Qui multum à more, &c.*] Legebatur: *multum amore imperatoris sui crepantes*. Unde doctissimus *Isacius Pontanus* eam lectionem fecit, quæ haud dubie ceteris omnibus præferenda fuit. *Boecler.*

4. *Præfecto castrorum.*] *Ad quem* (ait *Vege-*

cruentis centurionibus (è) ¹ quibus etiam primi ordines cecidere, invasere hostes: nec sustinuisse contenti, perrupta eorum acie, ex insperato victoriam vindicaverunt. Hoc fere tempore Agrippa, qui eodem die, quo Tiberius, adoptatus ab avo suo naturali erat, & jam ante biennium, qualis esset, apparere cœperat, ² mira pravitate animi atque ingenii in præcipitia conversus, patris atque ejus-

Vegetius lib. 2. cap. 10.) castrorum positio, valli & fossæ distinctio pertinet. Tabernacula vel casa militum cum impedimentis omnibus nutu ipsius curabantur. Præterea ægri contubernales, & medici à quibus curabantur, vehicula, sagittarii, nec non serraamenta, quibus materia secatur vel caditur: item ligna vel stamina, aricies, onagri, ballistæ, ceteraque genera tormentorum procurabant aliquando ne deessent. Istud munus in libera Republ. non lectum, cui omnia, Lipsio. Tribunis postponit Sueton. Vespas. Polla patrem habuit Vespasium Pollionem ter tribunum militum, præfectumque castrorum. Mentio infra Vellejo plurium in exercitu: At è præfectis castrorum duobus quam clarum exemplum L. Eggis, tam turpe Ceionius prodidit. quo recte cum doctissimo viro colligas licet, cuique legioni suum præfectum tributum fuisse. Schegkhus.

1. Quibus etiam.] Editio vet. quibus etiam primi ordines. haud improbo sensu. Tamen velim: qui etiam primi ordinis. Vult enim Centuriones aliquot primorum ordinum occidisse. Lipsius. Quibus etiam.] Ita in Ms. legebatur: ut non sint audiendi, Lipsius, Acidalius, aliique, qui emendant: qui etiam primi ordinis cecidere. Sane primi ordines iidem, qui primi ordinis centuriones. Ita capiendus locus ille Cæsaris in vi. de bell. Gallico, vulgo non intellectus: Labienus noctu tribunis militum, primisque ordinibus, convocatis,

quid sui consilii sit, proponit. Solus Græcus interpret sensum assecutus est, qui vertit, ὁ Λαβιενὸς τὰς τε χιλιάρχους, καὶ τὰς πενταρχοὺς ταξιαρχούς, συναλέσας. Sic & Quintilianus declamatione tertia: Enimvero auctorem habet. hoc primi ordines jubent. & Frontinus lib. 1. cap. xi. Imperavitque tribunis, & primis ordinibus, & centurionibus. Intelligenda autem in Vellejo præpositio è. Quod ei familiare esse, antea etiam monuisse me memini. Vossius. Quibus etiam.] Ita Burverius ex vet. ex. Addenda ergo fuerit præpositio, quam subintelligi hic posse facilius dixeris quam probaveris. Alii: quin etiam primi ordines. Lipsius mallet: qui etiam primi ordinis. Boeclerus.

2. Mira pravitate animi.] Suetonius Aug. 65. ingenium sordidum & severo huic tribuit. Dio 55. pag. 652. δὲλο-πεσπῆ vocat, præcipitisque ira hominem; ausum etiam, novercalem animum Juliæ, & Augusto bonorum patrum detentionem exprobrare. Tacitus I. A. 3, 6. Rudem sane bonarum artium & robore corporis solide ferocem, nullius tamen flagitii compertum memorat; exiliūque, quo ab Augusto multatus est, Livia artibus tribuit. sed & de exitu ejus, quem Vellejus dignum furore hominis vocat, longe aliter judicat Tacitus I. A. 6, 1. &c. Vide locum & primum Tiberiani principatus facinus, velo adulationis hic obductum; revelandum amplius à Dione 57. p. 692. & Clapmario 5. Arcan. 2. Boecler.

eiusdem avi sui animum alienavit sibi; moxque crescentibus in dies vitiis, dignum furore suo habuit exitum.

113 Accipe nunc, M. Vinici, tantum in bello ducem, quantum in pace vides principem. Junctis exercitibus, quique sub Cæsare fuerant, quique ad eum venerant, contractisque in una castra decem legionibus, LXX amplius cohortibus, ¹ quatuordecim (alis) sed pluribus quam decem veteranorum millibus, ad hoc magno voluntariorum numero, frequentique equite regio; tanto denique exercitu, quantus nullo unquam loco post bella fuerat civilia, omnes eo ipso læti erant, maximamque fiduciam victoriæ in numero reponabant. At imperator optimus eorum quæ agebat iudex, & ² utilia speciosis præferens, quodque semper eum facientem vidi, in omnibus bellis, ³ quæ probanda essent, non quæ utique probarentur sequens, paucis diebus exercitum qui venerat, ad refoendas ex itinere ejus vires, moratus; cum eum majorem, quam ut temperari posset, neque habilem gubernaculo cerneret, dimittere statuit: profecutusque longo & perquam laborioso itinere, cujus difficultas narrari vix potest, ut neque universos quisquam auderet aggredi, & partem digredientium ⁴ suorum quisque metu finium universi ten-

1. *Quatuordecim.*] Desiderari vocem censeo, & scribo: XIV. *alis*, & *pluribus quam*. Valde enim probabile de equitum etiam numero dixisse. *Lipsius*. *Quatuordecim.*] Placuit Eruditis *Lipsiana* conjectura; *alas* scilicet adjici debere. Idem mox legit: & *pluribus quam d.* potest tamen usitata lectio ferri. *Boecler*.

2. *Utilia speciosis præferens.*] Post; Semperque visum est gloriosum, quod esset vtilissimum. Supra alicubi: *Necessaria vtilibus præferens*. *Acidal*.

3. *Quæ probanda essent.*] Talis *Fabius Maximus*, de quo *Ennius*:

Unus homo nobis Romanam restituit rem:

Non ponebat enim rumores ante salutem. *Gruterus*. *Quæ probanda essent.*] Talis locus mox sequetur *cap. 115, 5.* utrumque ob verborum exemplique gravitatem laudavit in hoc argumento *Lipsius 5. Polit. 16, 2.* Cum primis autem eximia *Oratio Q. Fabii Maximi ad Æmilium* huc pertinet ex *Liv. 22, 39.* *Boecler*.

4. *Snorum quisq[ue].*] Ita optime *Gruterus* alique jam ediderant. Prorsus temere & inconsiderate fecerunt, qui pro optima editionis principis lectione, repo-

tentare non possent, remisit eo unde venerant, & ipse asperrimæ hiemis initio regressus ¹ Sisciam, legatos inter quos ipsi fuimus, partitis præfecit hibernis. O rem di- 114
 ctu non eminentem, sed solida veraque virtute atque utilitate maximam, experientia suavissimam, humanitate singularem! Per omne belli Germanici Pannonicique tempus, ² nemo è nobis gradumve nostrum aut præcedentibus aut sequentibus, imbecillus fuit, cujus salus ac valetudo non ita sustentaretur Cæsaris cura, tanquam distractissimus ille tantorum onerum mole huic uni ³ negotio vacaret animus. Erat desiderantibus paratum junctum vehiculum; lectica ejus ⁴ publicata, cujus beneficium ⁵ cum alii, tum ego sensi. Jam medici, jam apparatus

reposuerunt vulgatam, quæ nullius pretii: & partem digredientium suorum metu universi tentare non possent. sensus inceptus, alter patet. Boecler. Suorum metu.] Historiæ causâ omnino legendus Dio lib. 56. quem puto veriora. Schegkhus.

1. Sisciam.] Male in editione Rhemani fuerat, Sistiâ. Sane eadem vulgata, ac Ms. lectio. Mentio Siscia apud Plinium, Dionem, Zozimum, aliosque. Vosius.

2. Nemo, & c. imbecillus fuit.] Ut cetera, quæ præcedenti capite descripta sunt, ex singulari virtute imperatoria originem trahunt, ita non in postremis ponenda est hæc erga imbecillos comitas Ducis: qua sibi & bello militem efficacissime firmare potest. Quod præsertim in bellis difficilibus, aut post adversâ locum habet. sicut apud Tacitum Germanicus, ut cladis memoriam etiam comitate leniret, circumire saucios, facta singulorum extollere; vulnera intuens, alium spe, alium gloria, cunctos alloquio & cura, sibi que prælio firmabat. I. A. 71, 3. Vide quæ Lipsius notavit ad Panegy. Plin. 6. 13. Ubi Trajanus solatium fessis, æ-

gris opem tulit: neque sua inivit tentoria, nisi commilitonum ante lustrasset, nec requiem corpori, nisi post omnes dedit. Hadrianus quoque ægros milites in hospitibus suis vidit. Spartian. 10. Alexandri item Severi eximiam curam Lampridius commendat cap. 47. Ægotantes ipse visitavit per tentoria milites, etiam ultimos; & carpentis vexit, & omnibus necessariis adjovit. Et si forte gravius laborassent, per civitates & ægros patribus familias hominibus & sanctioribus matronis eos distribuerebat, reddens impendia quæ fecissent, sive convaluissent illi seu periissent. An legimus: patribus f. honestioribus. Boeclerus.

3. Negotio.] Vetus liber, genitio. Unde Burerius legendum putat, genti.

4. Publicata.] Omnium usui destinata.

5. Cujus cum alii, & c.] Hic deesse puto, beneficium, vel simile quidpiam; nisi placet ut civis legatur, hoc modo: lectica ejus publicata civis: cum alii, & c. sed prior lectio magis arridet. Rhenan. Beneficium.] Tò beneficium in Ms. non erat, & addidit de suo Rhenanus

tus cibi, jam in hoc solum importatum instrumentum balinei, nullius non succurrit valetudini. Domus tantum ac domestici deerant; ceterum nihil, quod ab illis aut præstari aut desiderari posset. Adjiciam illud, quod, quisquis illis temporibus interfuit, ut alia quæ retuli agnoscat protinus. Solus semper equo vectus est; solus cum iis, quos invitaverat, majore parte æstivarum expeditionum, cenavit sedens; non sequentibus disciplinam, quatenus exemplo non nocebatur, ignovit; admonitio frequens inerat, & castigatio, vindicta rarissima: agebatque medium plurima dissimulantis, aliqua inhibentis. Hiems emolumentum patrati belli contulit. sed insequenti æstate omnis Pannonia, reliquiis totius belli in Dalmatia manentibus, pacem petiit. Ferocem illam tot millium juventutem, paullo ante servitutum minatam Italiæ, conferentem arma, quibus usa erat apud flumen nomine Bathinum, prosternentemque se universam genibus imperatoris, Batonemque & Pine-

tem

nanus. Malim ego cum Lipsio, usum, substituere. Vossius.

1. Balinei.] Græci βαλανείον appellant. Quo sanitatis causa utebantur, ut elicerent per sudores malignos vapores.

2. Illis.] Nimirum domesticis. Acidalius perperam reponere conatur, ab ullius. Vossius.

3. Agnoscat.] Vet. lib. agnoscat. quod probum puto. Boecler.

4. Cenavit sedens.] An ut circa rem militarem videri voluit vir antiquis moribus, similiter hic? prisci enim ad cenam sedebant. Isidorus lib. 20. Sedes dicta sunt, quod apud veteres Romanos non erat usus accumbendi. unde & confedere dicebantur. Postea, ut Varro ait de vita pop. Rom. viri discumbere cœperunt, mulieres sedere. an imitati Heroës, qui sedebant, auctore Athe-

nao, lib. 1. Καθέσονται ἐν τοῖς σωματοῖς οἱ ἥρωες ἢ καὶ ἀκέκλιτοι, τῶν δὲ ἐπιπέδων Ἀλεξάνδρου τῶν βασιλέων ἐνίοτε ἴσως, ὡς Φησὶ Διόδοτος. Schegkhus. De modo accumbendi vide Mercurialem de Gymnast. Ciacconium de Triclinio, & Sallustium nostrum p. 456. & 457.

5. Rarissima.] Vulgo, amarissima.

6. Plurima dissimulantis.] Scio qui mavult; plurima dissimulans, aliqua inhibens. de quo ego quid sentiam lectori non promo. Judicet quisque ipse secum. Acidalius. Plurima dissimulantis.] Suspecta nonnullis constructio. at mihi oppido elegans; ut resolvatur, egisse medii personam, pleraque dissimulantis, nonnulla vero punientis. Gruter.

7. Sed insequenti.] Scribo, Lipsio auctore, & inf.

I. Alte-

tem excellissimos duces, captum alterum, ¹ alterum deditum, justis voluminibus ordine narrabimus, ut spero. Autumno victor in hiberna reducitur exercitus, cujus omnibus copiis ² à Cæsaribus M. Lepidus præfectus est, vir nominis ac fortunæ ³ eorum proximus: quem in quantum quisque aut cognoscere aut intelligere potuit, in tantum miratur ac diligit, tantorumque nominum, quibus ortus est, ornamentum judicat. Cæsar ad alteram Belli 115
Delmatici molem animam atque arma contulit. in qua regione quali adjutore legatoque fratre meo, Magio Celerè ⁴ Vellejano usus sit, ipsius patrisque ejus prædicatione

1. *Alterum deditum.*] In veteri est: *captum alterum à se deditum.* Suspicio fuisse: *captum alterum, alterum à se deditum.* Nam Bato sponte venisse ad Tiberium videtur, & se dedidisse. Vide Dionem l.v. sub finem. *Lipsius. Alterum deditum.*] Legendum, à *se deditum.* Quomodo erat in Ms. nisi quod *alterum* non geminaretur. Quod probat Dio lib. l.v. ubi scribit, Pinnotem, à Batone proditum, in Romanorum manus pervenisse: libro item sequenti narrat, ut Bato sese dediderit. Sane emendationem hanc, quam Rhenano debere nos profitemur, alii, maligne nomine ejus suppresso, sibi vindicant. *Vossius.*

2. *A Cæsaribus M. Lepidus præfectus est.*] Omnino, à *Cæsaribus.* Sic supra: *Legati quos ad Cæsares mittebat.* Nam & Tiberius jam in hoc nomen venerat, adoptatus ab Augusto & imperii consors. Sed cur Lepidus hic nominis (sive nomini) ac fortuna eorum proximus? Puto, quia à Sullâ & Pompejo genus ducebat, qui ipsi quasi Principes in re Romanâ. Tacitus docet l.iii. *Annal. de Lepidâ: Cui super Emilio- rum decus, inquit, L. Sulla ac Cn. Pompejus proavirant, defendente ream Manio Lepido fratre.* & vide ne hic sit iste

ipse Manius, arque ita prænomen in Vellejo mutandum. *Lips. A Cæsaribus M. Lepidus.*] In Ms. fuit, *Cæsarem Lepidus præfectus est.* Forte legendum, *Cæsari M. Lepidus præfectus est.* Lipsius emendandum putabat, *Man. Lepidus.* Ut hic idem sit, cujus l.iii. *Annal. me- minit Tacitus.* Quod verum esse non arbitror. Sane *Marcum Lepidum* nominat hunc etiam Dio lib. l.vi. *Voss. A Cæsaribus M. Lepidus præfectus est.*] Ita quidem nonnullis placuit, propter vocem, *eorum,* quæ in libris mox sequens ad Cæsares referenda videbatur. sed cum fuerit: *cujus omnibus copiis Cæsarem Lepidus præfectus est;* nihil dubito totum locum ita legendum: *cujus omnibus copiis à Cæsare M. Lepidus præfectus est, vir nominis ac fortunæ suorum proximus.* cum præsertim sequatur *tantorum nominum,* quibus Lepidus ortus est, mentio. *Boecler. Cæsaribus.*] Vulgo, *Cæsarem.* *Burrerius à Cæsare.*

3. *Eorum.*] Nihil est, quo *eorum,* referas. Lege itaque, *suorum.* Hoc est *Æmiliorum,* è qua gente erat Lepidus. Hoc etiam alii monuere. *Vossius.*

4. *Vellejano.*] Ita potius legerim, quam cum *Nicolao Lense. epiphylid. 7. 6. Allifano: Erat in v. ex. ulsi fiavo.* *Boecl.*

tione testatum est, & amplissimorum 'honorum, quibus triumphans eum Cæsar donavit, signat memoria. Initio ætatis Lepidus, educto hibernis exercitu, per gentes integras immunisque adhuc clade belli, & eo feroces ac truces, tendens ad Tiberium imperatorem, & cum difficultate locorum & cum vi hostium luctatus, magna cum clade obsistentium, excisis agris, exustis ædificiis, cæsis viris, lætus victoria, prædaque onustus, pervenit ad Cæsarem; & ob ea, ² quæ si propriis gessisset auspiciis, triumphare debuerat, ornamentis triumphalibus, consentiente cum iudicio principum voluntate senatus, ³ donatus est. Illa æstas maximi belli consummavit effectus.

quippe

1. *Honorum.*] Velim, *donorum.* Mox de eodem fratre & se: *Quem* (triumphum) *mibi fratrique meo inter præcipuos præcipuisque donis adornatos viros comitari contigit.* Notus mos triumphorum, in quibus coronæ, torques, falera, bello meritis dari solebant: Si tamen honores tenes, capere possis Triumphales. *Lipsius.*

2. *Quæ si propriis gessisset auspiciis, &c.*] Quamquam exemplar vetus sic habeat; tamen non dubito quin, si recte legas, sic legendum sit; *quasi propriis, &c.* Burret. *Quæ si propriis gessisset auspiciis, &c.*] Recte, non propriis auspiciis. Auspicia enim primitus tamquam imperatori sibi reservabat Augustus. Hinc Suetonius in relatione devictarum Augusto imperante nationum, ait; *Domuit partim ductu, partim auspiciis suis.* Ideoque & triumphus negatus, qui in libera Republ. alienis auspiciis victori decretus, concessa honoris ergo duntaxat ornamenta triumphalia postmodum. Dio libro quinquagesimo quarto: *Ob hæc supplicatio Agrippæ nomine fuit, neque tamen is triumphum, etsi decretum sibi, egit. sicut neque initio quidquam de his rebus gestis ad Senatum perscripsit. Cujus exemplum pro lege quadam acceptum*

posteriores imitati, ne ipsi quidem senatum per litteras de re gesta certiores fecerant, ut neque triumphum duxerunt: ideoque, ut ego censo, nulli etiam alii, qui ejus similis esset, triumphus deinde concessus est, sed solis triumphalibus honoribus sunt ornati. Primum auctorem hujus moris hic laudat Agrippam, discedente Suetonio cap. 9. qui Tiberium: *Curre, ait, ingressus est primus, ut quidam putant, triumphalibus ornamentis honoratus; novo, nec antea cuiquam tributo genere honoris.* Insignia fuerant, corona, patera aurea, sella curulis, scipio eburneus, tunica palmata, toga picta, laurea, quibus doctissimus & de antiquis literis unice promeritus Onuphrius, adpellationem imperatoris adjicit falso. Refutatur à Tacito lib. 3. qui Augustum id honoris quibusdam, non omnibus, & Tiberium Blæso postremum contulisse prodit. & à nostro, infra De Blæso: *Qui post paucos annos procos. in Africa ornamenta triumphalia cum* (vides discernere adpellationem Imper. ab ornamentis, tamquam augustius quid) *appellatione Imperatoria meruit.* Schegk.

3. *Donatus.*] Deest donatus, aut simile quid, inter vocem ultimam & penultimam. *Rbenanus.*

1. *Quippe*

quippe Daorisi & Desitiates Delmatæ, situ locorum ac montium, ingeniorum ferocia, mira etiam pugnandi scientia & præcipue angustiis saltuum pæne inexpugnabiles, non jam ductu, sed manibus atque armis ipsius Cæsaris tum demum pacati sunt, cum pæne funditus everfi forent. Nihil in hoc tanto bello, nihil in Germania aut videre majus aut mirari magis potui, quam quod imperatori nunquam adeo ulla opportuna visa est victoriæ occasio, quam damno amissi pensaret militis. semperque visum est gloriosum, quod esset tutissimum; & ante conscientiæ quam famæ consultum; nec unquam consilia ducis judicio exercitus, sed exercitus providentia ducis rectus est. Magna in bello Delmatico experientia virtutis in multos ac difficiles locos præmissus Germanicus dedit, celebris etiam opera diligenti Q. Julius Postumus, vir consularis, præpositus Delmatia, ornamenta

1. *Quippe Daorisi.*] Vulgo, *Quippe Persia ad sicias Dalmata, situ locorum ac montium, &c.* Legendum reor; quippe perfidia exitiales Dalmata. Rhenanus. *Quippe Daorisi.*] Ita emendantur, cum in Ms. esset: *Persia ad sicias Delmata.* Ego ob vicinitatem literarum malim: *Pirustæ ac Desitiates.* Movet etiam, quod populos hos situ locorum ac montium pæne inexpugnabiles dicat Vellejus. Nam Pirustæ siti sunt ad extrema Dalmatiæ juxta Scardum montem, qui magna parte eos ambit. Vide Livium lib. XLV. Strabonem lib. VII. Ptolemæum, aliosque. Claudius Putecanus conjiciebat, *Brensi & Desitiates.* Quod rejicere non aulin. Nostra tamen conjectura nobis magis placet. *Vossius.* *Quippe Daorisi.*] Putecani conjectura: *Brensi & Desitiates Delmata,* non Dionis modo auctoritate suffulta est, sed præsertim ex Sueton. Tib. 9. firmari potest, ubi Tibertius bello Pannonico *Brensi & Dalmatas* subegisse dicitur. Facit diligen-

tia Scriptoris & institutum, ut nihil dubitem, inde corrigendum Vellejum; cum præsertim elementorum ductus minime repugnet. Boecler.

2. *Opera diligenti.*] Lips. *diligentiaque.*

3. *Q. Julius Postumus.*] Vulgo, *Posthumus. Q. Julius Postumus.*] Puto illum esse, quem Seianus post Drusi mortem ad tollendos Germanici liberos delegerat socium. Tacitus lib. 4. *Annal. Schegkii. Q. Julius Postumus.*] Falso. Nam *C. Vibius Postumus* intelligendus; ut ostensum Pighio in *Annalibus Romanis.* Erratne igitur Vellejus? Neutiquam. Sane ex editione Rhenani, ac Burrerii variis lectionibus, ita hunc locum in Ms. expressum fuisse liquet: *Celebri etiam opera diligenti quibus Jul. Postumus.* Lego igitur: *celebri etiam opera, diligenti que, Vibius Postumus,* Quæ quin verissima lectio sit, vix ambigo. Mentio hujus Vibii, præter alios, etiam apud Florum lib. IV. cap. ultimo: ubi perperam viri docti, *Tiberium,* substituere conantur. *Vossius.*

naimenta meruit triumphalia: quem honorem ante paucos annos Passienus & Cossus, viri quibusdam diversis virtutibus celebres, in Africa meruerant. Sed Cossus victoriæ testimonium etiam in cognomen filii contulit, adolescentis in omnium virtutum exempla geniti. At Postumi operum L. Apronius particeps, illa quoque militia eos, quos mox consecutus est, honores excellenti virtute meruit. Utinam non majoribus experimentis testatum esset, quantum in omni re Fortuna posset; sed in hoc quoque genere abunde agnosci vis ejus potest: ¹ nam & Seianus vir antiquissimi moris, & priscam gravitatem semper humanitate temperans, in Germania, Illyricoque, & mox in Africa, splendidissimis functus ministeriis, non merito, sed materia adipiscendi triumphalia ² defectus est. ³ Et A. Licinius Nerva Silianus, P. Sili filius, quem virum, ne qui intellexit quidem, abunde miratus est, ⁴ ne nihil non optimo civi, simplicissimo duci perisset,

1. *Nam & Sejanus.*] Suppositum nomen est, & prima editio refert: *Nam & etiam antiquissimi.* In Sejanum certe hæc non conveniunt, qui equestri loco, provincias aut exercitus non rexit. Tacitus te docebit lib. iv. Annal. ubi vita & facta viri. An ne, *Nam & Junius?* Causa suspicionis ex loco Vellei infra cap. cxxv. ubi Junium Blæsum in Illyrico celeberrima militia fuisse ait, eum imperio in summa pace & quiete continuisse. Et interferit, ut prædiximus. Ubi autem de Junio aut Illyrico aliquid prædictum, nisi si hic? Adde, quod in eum convenit Africæ præfectura, cujus hic quoque mentio. Turbat tamen, quod ait eum defectum materia adipiscendi triumphalia: nisi si hoc adstringit ad Germaniam & Illyricum tantum. Nam ex Africa certe ea retulit. *Lips. Nam & Sejanus.*] Quid si nomine Junii Blæsi inserto, reponeamus: *Nam & Blæsus etiam, vir an-*

tiquissimi moris, &c. Vossius.

2. *Defectus est.*] Privatus, orbatus.

3. *Et A. Licinius Nerva Silianus.*] Ita etiam hujus nomen in argenteo aereoque denario perscriptum invenit Ursinus. Liquet igitur quod ante adoptionem Silius fuerit dictus. Hujus vero filium fuisse arbitror P. Silium Nervam, qui anno V. C. DCCCLXXVI. consulatum gessit cum C. Julio Attico Vestino. Quod ex Fastis Capitolinis, ac Tacito, liquet. Unde emendandus Phlegon rerum mirabilium cxxxiii. ubi vulgo perscriptum: *Ἰπποκρίτων ἐν Πρωμῇ Ἀύλῃ Λικωνίς Νερβά Σιλιαναῦς & Μάρκος Οὐέσινης Ἀπικῆς.* Legendum autem: *Ἀύλῃ Λικωνίς Νερβά Σιλιαναῦς, & Γαίῳ Οὐέσινης Ἀπικῆς.* Vossius.

4. *Ne nihil non optimo civi.*] Hæc est ipsissima lectio autographi, ut docemur à Burrerio; & si quid ego sentio, multo

set, ¹ præreptus immature, & fructu amplissimæ principis amicitia & consummatione evectæ in altissimum paternumque fastigium imaginis defectus est. ² Horum virorum ³ mentione si quis quæsisse me dicet locum, fatentem arguet. neque enim iustus sine mendacio candor apud bonos crimini est. ⁴ Tantum quod ultimam impo- 117
fuerat Pannonico ac Delmatico bello Cæsar manum, cum, intra quinque consummati tanti operis dies, funestæ ex Germania epistolæ: cæsi Vari, trucidatarumque legionum trium, totidemque alarum, & sex cohortium. ⁵ velut in hoc saltem tantummodo indulgente nobis

multo melior eâ quam substituit Rhenanus, exclusâ negativâ non. Criticorum cohors heic tacet. at ego puto dicere auctorem, fatorum invidiâ intercidisse Licinio præmia pacis & belli, omnia, omnia. Gruter.

1. *Præreptus immature, &c.*] Videtur legendum ex antiqua editione: *præferens immatura, & fructu amplissima principis amicitia, consummatione evectæ in altissimum, paternumque fastigium imaginis, &c.* Hujus autem Nervæ extat argenteus denarius cum inscriptione, A. LICINIUS NERVA. III. VIR. & æreus item ita inscriptus; A. LICINIUS NERVA. SILIAN. III. VIR. A. A. A. P. F. Urfin.

2. *Horum virorum.*] Vulgo, *quorum. Quorum virorum.*] Opinor legendum, *Horum virorum*, cum habeat exemplar vetustum, *Honorum.* Burret.

3. *Mentione.*] Acidalius legit: *mentioni.*

4. *Tantum quod.*] *Tantum quod*, videtur positum pro *Tantum non*. quod Græci dicunt *μὴ οὐδὲν*. nisi *tantum non* Vellejus quoque scripsit. *Urfinus. Tantum quod.*] Ciceroni quoque ipsi familiare. Abundat *quod*, & sermoni in ornatum & vehementiam supervenit. Atque ait Vellejus: *vix Pannoni-*

cum Delmaticumque bellum Cæsar sinierat, cum ecce statim è Germania funestum novæ cladis nuntium. Omitte ergo mutare, nec invidie Tullianam Vellejo elegantiam. *Acidal.* *Tantum quod.*] Nihil hic mutandum est. *Gloßæ Philoxeni, Tantum quod, ὅτι οὐδὲν.* Ulus eodem Suetonius aliquoties; imo & Tullius ad Atticum lib. xv. epist. XIII. *Vossius. Tantum quod.*] Nil mutandum. Afferuerunt pridem eam loquendi formulam Viri docti ad Sueton. Aug. 63. *Juliam primum Marcello Octaviae sororis suæ filio tantum quod pueritiam egresso nuptum dedit.* Neron. 6. *Natus est xviii. Kal. Jan. tantum quod exoriente sole.* Cic. 15. ad Attic. ep. 13. *Hæc cum scriberem, tantum quod existimabam ad te orationem esse perlata.* Ad quem locum non debuit *Mansuetius* adducere illud in Verrem: *Tantum quod hominem non neminat; cassam quidem totam perscribit.* Hic enim aliam significationem atque *οὐδὲν* habent illæ particulæ, ut quisvis videri. *Boeclerius.*

5. *Velut in hoc saltem.*] Schegkiius divinat *salutem*. Nisi mavis *tantummodo. Velut in hoc saltem.*] Profecto, vel vocabulum saltem, vel proximum *tantummodo*, procreatum est in cubilibus librariorum. Gruter.

bis fortuna, ' ne occupato duce, *² & caussa persona moram exigit. ³ Varus Quinctilius illustri magis quam nobili ortus familia, vir ingenio mitis, moribus quietus, ⁴ ut

COR-

1. *Ne occupato duce, &c.*] Mutilum est. Videtur fuisse: *ne occupato duce se vi-
ret. Sed caussa & persona moram exigit.* Lipsius. *Ne occupato duce, &c.*] Mancum & mutilum locum inter omnes constat. *Ducem* tamen, non *duce* agnoscit editio princeps. Sensum Velleii hujusmodi fuisse arbitror: *ne occupato duce in debellandis Pannoniis, victores Germani iis se conjungerent. Sed caussa, & persona, moram exigit.* Lipsius aliter locum hunc supplebat: Nos Suetonium secuti sumus; cujus hæc verba in Tiberio: *Sub id fere tempus Quinctilius Varus, cum tribus legionibus in Germania perit: nemine dubitante, quin victores Germani juncturi se Pannoniis fuerint, nisi debellatum prius Illyricum esset.* Vossius. *Ne occupato duce, &c.*] Hoc loco primum animadvertit Gruterus, saltem tantummodo superflue dici, alterumque irreplisse præter Auctoris mentem: *Deinde, lacunam alii aliter explent; Lipsius ita: ne occupato duce se vi-
ret. Sed caussa & persona moram exigit.* Non firmaverim ita scripsisse Vellejum (nam quis ipsa verba reponat?) sed ita sensisse nullus dubito. Scilicet id voluit dicere: *In tanta calamitate illud tamen pro beneficio fortune agnoscendum, quod hæc clades non acciderit occupato districtoque alibi duce Tiberio: futurum enim fuisse ut hostis uteretur victoria armaque latius proferreret, nisi statim obviam itum foret. Operæ pretium autem esse, ut & Vari ingenium, mores, consilia, & clades ipsa, summatim quidem, sed tamen cum quadam mora, in hoc transcurso, memorentur.* Boeclerus.

2. *Et caussa.*] Petrus Delbenius legendum putat: *sed caussa personæ moram exigit.* Ait enim, indulsisse in hoc fortunam Romanis, quod hoc bellum non

accidit occupato duce, sc. Casare, quem proxime dixit imposuisse ultimam manum Dalmatico bello. Deinde, quia de Varo mentionem fecerat, ait, *Caussam personæ moram exigere, ideoque digreditur in Vari moribus describendis more suo. Manut. Et caussa.*] Ablativo casu. Sic distincti, suavitati manu scripti codicis, aut editionis Rhenani: non quod satisfaciatur, sed ut exoriatur sententia tolerabilis; ut velit auctor, bene cecidisse, quod non fuerit Tiberius occupatus tunc temporis alio aliquo bello, cum Varus periret cum suis: quo vacare statim posset & ultioni & decoro populi Romani; quæ persequitur capite 120. Gruterus.

3. *Varus Quinctilius.*] Illud notare lubet, quantus error commissus sit in præficiendo Germaniæ tali viro, qui nec virtute militari bellicosa genti metuendus, & superbia, crudelitate, avaritia, libertati hominum generosorum intolerandus esset. Crebra & singularis ea magnorum imperiorum infelicitas est, quod in administrationem locorum gentiumque cordationum obrepunt Lollii & Vari, quorum vecordia rebellionem & rebus novis causam præbet. Quam requirenti alicui vere responderi posset, quod *Bato* ille bis Tiberio respondit apud *Dionem* 55. & 56. ὁ μὲν τῶν αἰπῶν ἀπὸ τοῦ ἐστὶ ἐπὶ τῷ τῶν ἀγέλας ὁ μὲν φύλακας, ἔ κωίας, ἔ δὲ νομέας, ἀλλὰ λύκας πέμπει. Vos Romani causam rebellandi eo præbistis, quod ad custodiendos reges vestros non canes, non pastores, sed lupos mittitis. Boeclerus.

4. *Ut corpore & animo.*] Burrelius legit, & corpore & animo: vel, ut corpore, ita animo immobilior. *Acidalius. Ut corpore & animo.*] Potest aliquis

corpore & animo immobilior, otio magis castrorum quam bellicæ assuetus militiæ; pecuniæ vero quam non contemtor, Syria cui præfuerat declaravit; quam pauper divitem ingressus, dives pauperem reliquit: Is cum exercitui, qui erat in Germania præfesset, concepit esse homines qui nihil præter vocem membraque haberent hominum; quique gladiis domari non poterant, posse jure mulceri. Quo proposito mediam ingressus Germaniam, velut inter viros pacis gaudentes dulcedine, jurisdictionibus agendoque¹ pro tribunali ordine, trahebat æstiva. ² At illi, quod nisi expertus³ vix credebat, in summa 118 feritate versutissimi, ⁴ natumque mendacio genus, simulantes fictas litium series, & nunc⁵ provocantes alter alterum ⁶ injuria, nunc agentes gratias, quod eas Romana justitia finiret, feritasque sua novitate incognitæ disciplinæ ⁷ mitesceret, & solita armis discerni jure terminarentur, in summam fœcordiam perduxere Quinctilium, usque eo, ⁸ ut se prætorem urbanum in foro jus dicere, non

aliquis sensus existere ex his verbis, sed mihi suspectus est locus, nec satis facit emendatio aliorum, & corpore & animo: vel, ut corpore, ita animo. Boecler.

1. Pro tribunali.] Duas istas voces conjungendas existimat Lipsius, ut fuerit pro tribunali ord.

2. At illi, &c. in summa feritate versutissimi.] Ceterum cladem Varianam ejusque causas nemo accuratius descripsit Vellejo ac Dione lib. 56. adde Flor. 4, 12, 3. & seq. Tac. 1. A. 61. & de morib. Germ. 37, 7. in magnificentissimo illo Germanæ virtutis elogio. Strabo 7. non longe à principio. Sueton. Aug. 23. Cluver. Germ. antiq. 3, 19. ubi præsertim de loco cladis multa. Boeclerus.

3. Vix credebat.] Facito, credat. Lipsius.

4. Natumque mendacio genus.] Hoc

quidem aperte falsum est: sed intolerantes savitiæ ac tyrannidis, amantissime libertatis fuisse adversum prædones gentium; id longe est verissimum: Boeclerus.

5. Provocantes.] Vulgo, procaces.

6. Injuria.] Lipsius, injuriis.

7. Mitesceret.] Scriptum exemplat; mutesceret. Burret.

8. Ut se prætorem urbanum, &c.] Florus lib. IV. c. ultimo: Ausus ille agere conventum, & in castris se direxerat; quasi violentiam Barbarorum, & licitoris virgis, & præconis voce, possit inhibere. Ita ex omnibus Mss. & principie editione legendum. Sensus est, ita direxisse Varum actiones suas, quasi callidissimi hostes jute possent mulceri. Perperam hætenus omnes eruditi è conjectura edidere, jus dicebat, pro, se direxerat. Vossius.

non in mediis Germaniæ finibus exercitui præesse crederet. Tum juvenis genere nobilis, manu fortis, sensu celer, ¹ ultra barbarum promptus ingenio, nomine ² Arminius, ³ Sigimeri principis gentis ejus filius, ardorem animi vultu oculisque præferens, assiduus militiæ nostræ prioris comes, ⁴ & jam civitatis Romanæ jus equestremque consecutus gradum, segnitia ducis in occasionem scele-
ris usus est; haud imprudenter speculatus, ⁵ neminem celerius opprimi, quam qui nihil timeret; & frequentissimum initium esse calamitatis, securitatem. Primo igitur paucos, mox plures in societatem consilii recipit; opprimi posse Romanos, & dicit & persuadet; decretis facta jungit; tempus insidiarum constituit. Id Varo per virum ejus gentis fidelem clarique nominis ⁶ Segesten indicatur. ⁷ sed prævalebant jam fata consilii, omnemque
animi

1. *Ultrabarbarum.*] Lipsius præposita vocula legit & *ultra barb.*

2. *Arminius.*] Verum Germaniæ decus, Tacitus lib. 2. Annal. *Arminius abscedentibus Romanis, & pulso Marobodu, regnum adsciscans, libertatem popularium adversam habuit, petitusque armis cum varia fortuna certaret, dolo propinquorum cecidit, liberator haud dubie Germaniæ, & qui non primordia populi Romani, sicut alii reges ducesve, sed florentissimum imperium lacefferit: præliis ambiguus, bello non victus; septem & triginta annos vitæ (ergo paravit hoc anno atatis vigesimo sexto) duodecim potentia experit: caniturque adhuc barbaras apud gentes, Græcorum annalibus ignotus, qui sua tantum mirantur: Romanis hanc perinde celebris, dum vetera extollimus, recentium incuriosi. Schægkius. *Arminius.*] Refert, *Herman Germanorum.**

3. *Sigimeri.*] Videtur hoc nomen deduci à *sege* sive *sege*, quod veteribus Germanis victoriam denotat, & *mer*, quod equum significat, unde & equam

een merry adhuc appellamus. à priore voce *sege* & *sege* multa nomina Germanica originem accepere. Ita *Segebertus*, *Segefidus*, *Segemundus*, *Segevicus*, *Segestes*, *Sigovesus* inde appellantur. *A mer*, sive *mar*, *Marcomerus*, *Maroboduus*, *Mareschallus*, id est, præfectus Equitum, *Virdomarus*. Occurrit quoque *Marach* vocabulum pro equo in legibus Alemannorum tit. 70. & 71. *Thysius*.

4. *Et jam civitatis.*] Scribe cum Lipsio, etiam *civ.*

5. *Neminem celerius opprimi.*] Eximia super hoc argumento loca, atque cum grandibus exemplis conjuncta notavit Lipsius 5. *Polit.* 16. 23. & seqq. ubi etiam hæc Nostri Auctoris sententia. *Boetius*.

6. *Segesten.*] *Segestes*, ut ante memoravimus, à *sege* sive victoria nomen accepit.

7. *Sed prævalebant jam fata.*] Negat editio vetus. hæc germana illa est: *indicatur. postulabat etiam fata.* An tale aliquid fuit? *indicatur, qui vinciri postulabat*

animi ejus aciem ¹ præstinxerant. Quippe ita se res habet, ut plerumque, ² qui fortunam ³ mutaturus est, ⁴ consilia corrumpat, efficiatque, quod miserrimum est, ut quod accidit id etiam merito accidisse videatur, & casus in culpam transeat. ⁵ Negat itaque se credere, ⁶ spemque in se benevolentia ex merito æstimare profitetur. Nec diutius, post primum indicem, secundo relictus locus. Or- 119
dinem atrocissimæ calamitatis, qua nulla, ⁷ post Crassi
in

stulabat etiam. Nam apud Tacitum Segetes ipse ita narrat: *Dilatatus signitia ducis, ut me & Arminium & conscios vinceret flagitavi.* An potius sic? *judicatur. Obstabant sed jam fata.* Nam hæc talia sæpe per litteram scribebant aut sculpebant (lapides docent) *Opstare, Opstides, Opstia:* atque hinc librarii error. *Lips. Sed prævalebant jam fata.* Legebatur: *postulabat etiam fata consiliis, omnemque animi ejus aciem præstinxerat.* Unde legerim: *prævalebat, sed jam fatum consiliis, omnemque animi ejus aciem præstinxerat.* quanquam illo posito particula *sed,* etiam à *Lipso* ita collocata in emend. hujus loci, non satis placet. *Boecler.*

1. *Præstinxerant.*] Sic recte hoc scribitur, à *præstinguo.* Et male idem verbi alii aliter legunt Plauti milite: *Oculorum præstinguat aciem in acie hostibus.* Adeoque Ciceronis Philipp. 12. *Præstinxerat aciem animi D. Bruti salua.* Sed hujus quidem plurimis locis idem error: etiam Aufonii aliquantis, in cujus de nobilibus Urbibus primo carminæ exploratissimum est mihi aliter scribi non debere, quam:

— Fuit hæc, subit ista: novisque
Excellens meritis veterem præstinguis
honorem.

Et quoque Paulini longa illa epist. ad Aufon. innumerisque omnium ferme scriptorum locis; quæ cuivis ubivis de sententiæ ratione corrigere facillimum. *Acidal. Præstinxerant.*] Dubito

tamen, an non, *præstruxerant;* quod idem est, ac *struxerant,* scriptum fuerit Vellejo. Quomodo Julius Celsus: *Perituris oculos obstruit fortuna.* Sic legendum, non *oculis.* Sane vix est, ut aliter existimem. *Vossius.*

2. *Qui fortunam.*] In autographo pro est, erat *Deus.* Rectissime. Pro qui tamen reponendum *cui.* Non enim assentio Ursino, Lipsioque: qui vocem eam inducendam censebant. *Vossius.*

3. *Mutaturus est.*] Non debuit omitti *Deus;* quæ vox in *msc.* pro est comparebat. Sed & verbum substantivum rescribendum videtur. Optimo enim sensu legeris: *ut plerumque, qui fortunam mutaturus est Deus; consilia corrumpat.* *Boecler.*

4. *Consilia corrumpat.*] Supra quoque in eam sententiam eleganter, iisdem ferme verbis, sed brevius: *Sed profecto ineluctabilis fatorum vis, cujuscumque fortunam mutare constituit, consilia corrumpit.* *Acidal.*

5. *Negat itaque se credere.*] Alias sic legendum videtur: *Negat itaque se credere (ut subaudiatur fortuna) spemque in se benevolentia & merito æstimare profitetur.* vel sic: *spemque se benevolentia ex merito æstimare profitetur.* *Burrerius.*

6. *Spemque in se, &c.*] Forte sic legendum, *spemque de Germanorum in se benevolentia.* *Rhenan.*

7. *Post Crassi.*] Exemplar vetustum aperte habet, *Crassi.* *Burrer.*

in Parthis damnatum, in externis gentibus gravior Romanis fuit, justis voluminibus, ut alii, ita nos conabimur exponere. ¹ Nunc summa descendenda est. Exercitus omnium fortissimus, disciplina, manu, experientiaque bellorum inter Romanos milites princeps, marcore ducis, perfidia hostis, iniquitate fortunæ circumventus; ² cum ne pugnandi quidem egregie ³ occasio in quantum voluerant data esset ⁴ miseris, castigatis etiam quibusdam gravi pœna, ⁵ quia Romanis & armis & animis usi fuissent, inclusus

1. Nunc summa descendenda est.] De clade a. d. 4. Non. Quintileis vide Sueton. Tacit. 1. & 2. Germaniæ, Dionem, Strabonem lib. 7. Florum lib. 4. Oros. lib. 6. Est & eximius locus apud Senecam Epist. 46. *Variana clades quam multos splendidissime natos, Senatorium per militiam auspicientes gradum, fortuna depressit? alium ex iis pastorem, alium canis, alium casæ custodem fecit.* Scio hic liberos omnes (excipio editionem nondum visam mihi) vulgatos vulgare, Mariana clade. Verum nostram scripturam prodit manuscriptus codex, qui publice in Bibliotheca Bibraci, oppidi Imperialis liberi adservatur; cuius copiam mihi jam nuper fecit lectissimus & has litteras doctus juvenis, Matthæus Klock Bibracanus. Schegkii. [Non opus est cum Acidalio emendare, dicenda est. Narrando enim cladem simul desinet.] Nunc summa descendenda est.] Sunt qui se doceri velint, quid heic faciat descendendi verbum. interim tamen, substituunt alias voces, minus aptas. namque auctor idem fere vult quod supra capite 67. *Hujus totius temporis fortunam ne desistere quidem quisquam sacis digne potuit: adeo nemo exprimere verbis potest.* & vero nonne diu diuque hanc cladem desievit Augustus? de quo refert Suetonius cap. 23. *Adeo namque consternatum ferunt, ut per continous menses barba capilloque submisso, caput interdum foribus illideret,*

vociferans: Quintili Vare, redde legiones: diemque cladis quotannis mæstum habuerit ac lugubrem. Gruter.

2. Cum ne pugnandi quidem egregie.] Ex Burreii v. Lect. constat, ita fuisse in exemplari: *cum ne pugnandi quidem egrediendi aut occasionis in quantum voluerant data esset immunis.* Unde Vossius ita emendat: *cum ne pugnandi quidem egrediendi, occasio iis data esset immunis.* Non displicet. sed quod cum Grutero delet illa; in quantum voluerant, non approbaverim. Neque enim statim licet recidere, quæ sententiæ nostræ ob stare videntur, & scripsisse ita Vellejum, ex eo maxime fit verisimile quod mox sequitur: *Castigatos esse quosdam gravi pœna, quia Romanis & armis & animis usi fuissent.* Q. d. voluisse quidem Romanos milites suam necessitudinem fortiter ferre, acriterque pugnando dare operam ne ignavi aut penitus inulti perirent: sed coërcitam esse generosam voluntatem segnitie & imperio ducis, &c. Boecler.

3. Occasio.] Vulgo, occasionis. Occasionis.] Deest hic vel potestas, vel simile, ante, immunis. Rhenan.

4. Miseris.] Vulgo sine sensu, immunis, pro quo Burreius ex vestigiis veteris libri, inimicis legendum censet.

5. Quia Romanis.] Suspicio legendum, qui à Romanis & armis & animis visi fuissent: ut hic verbum aliquod deesse videatur. Burrei.

sus silvis, paludibus, insidiis ab eo hoste ad internecionem trucidatus est, ¹ quem ita semper more pecudum trucidaverat, ut vitam aut mortem ejus nunc ira nunc venia temperaret. Duci plus ad moriendum quam ad pugnandum animi fuit. ² quippe paterni avitque exempli successor, se ipse transfixit. At è præfectis castrorum duobus quam clarum exemplum ³ L. Eggius, tam turpe Ceionius prodidit; qui cum longe maximam partem absumisset acies, auctor deditiois ⁴ supplicio quam prælio mori maluit. At ⁵ Vala Numonius, legatus Vari, cetera quietus

ac

1. *Quem ita semper.*] Quid ais, Vellei? Longe aliter Tacitus aliique de Germanis loquuntur. Boetius.

2. *Quippe paterni.*] De patre Sex. Quintilii habes supra in bello Philippensi lib. 2. c. 71. *Varus Quintilius cum se insignibus honorum velavisset, liberi manu interfectus est.* De avo, non tam obvium. Reperio tamen apud Cæsarem 1. Civil. Sex. *Quintilium Varum Quasorem L. Domitii* fuisse Corsionii. ut probabile sit eum sic periisse in Pharsaliâ, aut in Africâ. Lipsius.

3. *L. Eggius.*] Alii, *Egilius*. Ego, *Eggius*, retineo, quod hanc familiam ex inscriptione antiqui lapidis notam habeam. Cujus exemplum sequitur.

In Opido D. Germani, ad Cathedralam Ecclesiam.

HERCULI
SANCTO. SACR
D. POMPONIUS. NOE
TUS. VOTUM. SOL
AMICOS. ACC. BENE

M. EGGIO. MARULLO. ET
L. D. D. K. IUL.

Manut. L. Eggius.] Sic editio primigenia. Maluerunt alii, *Egilius*. Atqui Eggia gens satis nota ex inscriptionibus antiquis; ut monuit quoque Aldus. Ac idem nomen etiam occurrit

in notis Senecæ, & Tyronis; nisi quod ibi *Egius*, pro *Eggius*, legatur. *Voss.*

4. *Supplicio quam prælio.*] De Carilina supra: *Spiritum quem supplicio debuit, prælio reddidit.* Acidal.

5. *Vala Numonius.*] Cum in manuscripto Velleii codice scriptum fuisset, *Valnumonius*, ex eo alii fecerunt *Valumnius*; alii, quod ea familia non reperiretur inter Romanas, emendarunt *Voluminius*. Sed utrunque mendosum est: scribendumque *Vala Numonius*, cognomine *Vala*, posito ante nomen *Numonius*. nam sæpe solet Vellejus cognomina præponere nominibus, ut cum dicit, *Mancinus Hostilius*, *Carbo Papius*, *Lepidus Emilius*, & cetera id genus. Hujus autem *Vala* erat denarius argenteus cum inscriptione C. NUMONIUS. VAALA. de quo cognomine abunde scripsimus in libro de familiis Romanis. Putamus autem eum esse, ad quem Horatius scripsit epistolam xv. lib. 1. cujus initium est:

Quæ sit hiems Velia, quod calum Vala Salerni.

Nam in libris manuscriptis, qui sunt apud me, epistola inscribitur, A D NUMONIUS VALAM. Denarius verò, cujus supra meminimus, Trajanus Imp. ut multos alios restituit, ut apparet ex titulo, qui ei adjectus est:

V 4

IMP.

ac probus, diri auctor exempli, spoliatum equite peditem relinquens, fuga cum alis Rhenum ¹ petere ingressus est. quod factum ejus fortuna ulta est. non enim desertis superstit, sed desertor occidit. Vari corpus semiustum hostilis laceraverat feritas; caput ejus abscissum latumque ad Maroboduum, & ab eo missum ad Cæsarem, gentilitii ² tamen tumuli sepultura honoratum est. His auditis, revolat ad patrem Cæsar: perpetuus patronus Romani imperii, assuetam sibi causam suscipit. Mittitur ad Germaniam, Gallias confirmat, disponit exercitus, præsidia munit; se magnitudine sua, non fiducia hostium metiens, qui ³ Cimbricam Teutonicamque militiam Italiæ minabantur; ⁴ ultro Rhenum cum exercitu transgreditur. ⁵ Arminio territo, quem arcuisse pater & patria contenti

IMP. CÆS. TRAIAN. AVG. GER. DAC. PP. REST. nam reliqua, quæ signata in eo sunt, repræsentant ea plane, quæ ab ipso Numonio, vel ab aliquo ejus familiæ, in antiquiore denario cusa sunt. *Ursinus. At Volumnius.*] Burrerianum hoc commentum est. Rhenanus ex Ms. edidit *Valnumonius*. Unde Ursinus legendum putabat: *Vala Numonius*. Addit, se hunc eundem putare, ad quem hodieque Horatii epistola extat lib. i. ep. xv. quam in Mss. scribi testatur, *Ad C. Numonium Valam*. Ubi dubito tamen, an non potius, *Ad C. Umonium Valam*, & in Vellejo, *Vala Umonius*, sit rescribendum. Nam Hubertus Golzius (ut ad prædictam Horatii epistolam monet Cruquius) ex numismate Lauredani expressit: *EN. VMONIVS VAALA*. Etenim punctum minutissimum inter, *EN. & VMONIVS*, esse dixit, quod ab aliis minus foret animadvertit. *Vossius*.

I. *Petere ingressus est.*] Suspiciabar aliquando, illud *petere*, mutandum in *venire*. Sed cum auctores ceteri sileant istud factum, malo & ego tacere, quam prodehere incertiam meam. *Cruiter*.

2. *Tamen.*] Vulgo, sed male, *tandem*.

3. *Cimbricam.*] Cimbri & Teutones, cum insignem Romanis calamitatem infixissent, postea à Mario domiti sunt.

4. *Utro.*] Illud *utro* ex *Freinsheimiana* emendatione, cum legeretur, *ultra* præplacuit. *Boecler. Utro.*] A ssentio eruditissimo Jo. Freinshemio, qui ad Florum *utro* hic legendum censet. *Voss*.

5. *Arminio territo.*] In vet. *Arma inferfecti quem*. Stabilis manet nostra olim emendatio: *Arma infert*, quæ *arcuisse*. Rhenum, inquit, transgreditur, & ultro perit in suis sedibus Arminium, quem arcuisse à nostris abunde satis habebat Augustus & cives. *Lips. Arminio territo.*] Ego minori mutatione, & nisi animi fallar, verius conjeci: *Arma infert hosti, quem arcuisse, &c.* Imo vix dubito, quin hæc germana auctoris nostri sit lectio. Simile autem mendum irrepsit apud Papinium Statium lib. i. Thebaid.

— *Tecto cælum prohibere quis iste Arguit?*

Nihil enim certius, quam rescribi debere, *Armit. Vossius*.

I. *Volue-*

tenti erant, penetrat interius, aperit limites, vastat agros, urit domos, fundit obvios; maximaque cum gloria, incolumi omnium, quos transfuderat, numero, in hiberna revertitur. Reddatur verum L. Asprenati testimonium; qui legatus sub avunculo suo Varo militans, nava virilique opera duarum legionum, quibus præerat, exercitum immunem tanta calamitate servavit; matureque ad inferiora hiberna descendendo, vacillantium etiam cis Rhenum sitarum gentium animos confirmavit. Sunt tamen, qui, ut vivos ab eo vindicatos, ita jugulatorum sub Varo occupata crediderint patrimonia, hereditatemque excisi exercitus, in quantum ¹ voluerit, ab eo aditam. Lucii etiam Cæditii, ² præfecti castrorum, eorumque, qui una circumdati ³ Alifone immensis Germanorum copiis

1. *Voluerit.*] Imo, *valuerit.* id est, quantum in ipso fuit, opibus scilicet, pecuniaque, quam repperit in se translata. *Lipsius. Voluerit.*] Viris doctrinæ eminentissimæ suspectum heic *voluerit*, & mutatum eunt in *valuerit*. Verum sic supra locutum, modo posui; & mirum est, nisi & hoc locotrigo illa verborum, adscititia. *Gruterus.*

2. *Præfecti castrorum.*] [Vide supra p. 297.] Cuique autem legioni suus castrorum præfectus fuit, si tamen tenderet seorsum. Colligo ex Tacito libro xiv. *Pænius Posthumus, Præfectus castrorum secundæ legionis.* & hic *Vellejo* nostro. Supra Tribunos militum collocare eos visus Tacit. *Histor. secundo in pompa Vitelliana. Ante aquilam Præfecti castrorum, Tribuni que, & primi Centurionum candida veste.* Vir egregius, cuius memoriam, amo, colo, in Semestribus suis censuit hunc eundem esse cum Prætorii Præfecto. & Vespasiani avum etiam auget hac dignitate, quoniam Suetonius scripserit: *Polla patrem habuit Vespasium Pollionem*

ter Tribunum militum, Præfectumque castrorum. Abi vir maxime, lucrifac, reliquæ virtutis tuæ causa, censoriam hanc notam. *Lips. Præfecti castrorum.*] De officio præfecti castrorum, nihil habeo, quod addam ad ea, quæ in Discursibus ad Tacitum notavit Lipsius. Imo unum etiam demi velim. Hoc est, quod pro *destinatio* apud Vegetium lib. II. cap. x. reponat *designatio*. Verba Vegetii hæc sunt: *Ad quem castrorum positio, valli, & fossæ destinatio pertinebat.* Nec magis audio *Stewechium*, ex Ms. reponentem, *astimatio*. Sanc *destinare*, idem, quod *designare*. Sic *Livius* lib. xxvii. *Non solum capita hostium vulnerabant; sed quem locum ibi destinassent.* Quod, ut video, jam monere prævertit eruditissimus *Gronovius* in *Observationibus* suis. *Vossius.*

3. *Alifone.*] Forte, quod *Ptolomæo* *Ἀλῆς Κορ.* Rhenano hodiernum *Alzheim*, prope Vangiones. In eo lapsus, quod ejusdem Tacitum meminisse putavit. nam clarum ex *Dionis* lib. 54. non locum, sed fluvium hoc nomine Tacitum insinuare. *Schegkii.*

copiis obsidebantur, laudanda virtus est; qui omnibus difficultatibus superatis, quas inopia rerum intolerabiles, vis hostium faciebat inextinguibiles, nec temerario consilio, nec segni providentia¹ usi, speculati que opportunitatem, ferro sibi ad suos peperere reditum. Ex quo apparet, Varum sane gravem & bonæ voluntatis virum, magis imperatoris defectum consilio, quam virtute destitutum militum, se magnificentissimumque perdidisse exercitum. Cum in captivos sæviretur à Germanis, præclari facinoris auctor fuit Calpurnius Pisonius vetustate familiæ suæ dignissimus; qui complexus catenarum, quibus vinctus erat, seriem, ita illas inlinit capiti suo, ut protinus pariter sanguinis cerebrique² profluvio exspiraret. Eadem & virtus & fortuna subsequenti tempore ingressa animum imperatoris Tiberii fuit, quæ initio fuerat; qui concussis hostium viribus, classicis peditumque expeditionibus, cum res Galliarum maximæ molis, accensasque plebis³ Viennensium dissensiones,⁴ coërcitione ma-

1. *Usi.*] Ex vet. habet, *viti.* Mihi, quantum ex literis conjicio, *adjuti* legendum videtur. *Buorer.*

2. *Profluvio.*] *Influvio.* Sic omnino legitur in exemplari chirographo. unde dimanarunt omnia exemplaria. nec video cur ferri non debeat. quod hodie habemus, *profluvio*, natum est apud correctores. *Gruterus.* *Profluvio.*] Ita emendarunt, licet Ms. repugnante, in quo fuerat, *influvio*. Ego puto, præpositionem simplicis significationem servare potius, quam immutare: ut in *inconcupiscere*, *incommodare* apud Appuleium; *inservire*, *infringere*, & aliis hujusmodi apud alios. Eadem ratione *influvio* interpretandum videtur apud Cælium Aurelium, Sorani interpretem, lib. II. cap. xxvii. ea, qua *influvio* sui, quam Græci *aporrhæam* vocant, *spirationem* faciem *ægotantibus* *facere* valent. Non enim puto audien-

dos, qui *effluxione* reponunt. *Influxus* igitur Vellejo, & *influxio* Aureliano, est fluor corporis, sive *ἀπορροια*. Emendatur obiter hac occasione Glossæ Cyrilli, ubi perperam legitur: *Ἀπορροια*, *defluxio*, *affluentia*. Lege, *effluentia*. Vossius.

3. *Viennensium.*] *Vienna*, Ptolemæo, Tacito, & Cæsari 6. Belli Gallici, Allobrogum urbs ad Rhodanum, sub Medulis. Colonia est in antiqua inscriptione, Lugduni. *Vienne* Joanni Poldo. *Senatoriam* aliquando appellatam, scribit Paradinus. *Senatoriam* nominat Massonus. *Biennus* Bigon, Stephano dicitur. Ad decimum sextum lapidem à Lugduno abesse, testis est Seneca, in Ludo mortis Claudii Imp. *Ortel.* Vide Golnitz. in Itinerario Gallico.

4. *Coërcitione magis.*] Prudenter. nam id exigebat ratio temporis: quod cum

ne magis quam pœna mollisset, & senatus populusque Rom. (postulante patre ejus) ut æquum ei jus in omnibus provinciis exercitibusque esset, ¹ quam erat ipsi, decreto complexus esset: (etenim absurdum erat, non esse sub illo, quæ ab illo vindicabantur; & qui ad opem ferendam primus erat, ad vindicandum honorem non judicari parem) in Urbem reversus, jam pridem debitum, sed continuatione bellorum dilatatum, ² ex Pannoniis Delmatisque egit triumphum. cujus magnificentiam quis miretur in Cæsare? fortunæ vero quis non miretur indulgentiam? quippe omnes eminentissimos hostium duces ³ non occisos fama narravit, * sed victos triumphus ostendit.

cum tot pericula minaretur ac objiceret undique, non debuit severitate apud subjectos augeri odium præsentis status. Boeclerus.

1. *Quam erat ipsi.*] Ineptum loquendi genus, nec ullo confirmatum exemplo, *Æquum ei jus, quam erat ipsi.* Hæc me ratio adducit, ut glossema fuisse putem. Non enim necesse est hoc addere cum satis aperta sententia sit. nam ad *æquum ei jus*, subauditur, cum Patre: quod ideo non addidit Vellejus, quia dixerat jam, *postulante patre.* Manuius. *Quam erat ipsi.*] Miror plerosque Animadversionum & Notarum scriptores hunc locum plane præterisse. Expressissimum autem Rhenani & Gruteri editionem. Nam *Buverius* parum hic ad rem. Interim videtur ὑπερλόγῳ π subesse. Certe illa verba, *quam erat ipsi*, non cohærere satis apte, vidit & delera cupiit *Aldus*, cujus conjecturam, non possum non probare. *Boecler.* *Quam erat ipsi.*] Non hæc à glossatoris manu imperita, si verba, *postulante patre ejus*, cum Beato inclusis parenthesi, imo tum necessaria. *Schegk.*

2. *Ex Pannoniis Delmatisque.*] Vide *Sigon. comment. in fast. & triumph. R. Sueton. Tib. 17.* *Boecler.*

3. *Non occisos fama narravit.*] Editio primogenia negativam habet interferentiam, *non occisos.* & id res est. rarum enim ut non etiam occiderentur duces exercituum hostilium post triumphum. Cicero V. in Verrem: *At enim qui triumphant, eoque diutius viros hostium duces servant, ut his per triumphum ductis, pulcherrimum spectaculum fructumque victoriae populus Rom. percipere possit; tamen cum de foro in Capitolium curvus flectere incipiunt, illos duci in carcerem jubent; idemque dies & vicioribus imperii, & victis vite finera facit.* Gruterus. *Occisos fama narravit.*] Vetus codex, *non occisos.* Quod retinebat Gruterus; quia rarum fuerit hostium duces, post triumphum non occidi. Quod quid ad rem faciat, nescio. Quippe verba sequentia, *sed victos triumphus ostendit*, clare ostendunt Vellejum de fama ante triumphum loqui. Semper autem hostium duces ad triumphum reservabantur. Itaque non video, quomodo rē non retineri possit. *Vossius.* *Non occisos fama narravit.*] Nescio quid sibi velint, qui *negantem particulam*, auctoritate *vet. exempl. fultam*, emovere cupiunt. Sensus est, *Eminentissimos hostium duces non fama tantum, occisos atibi, populo Romano*

ostendit. quem ¹ mihi, fratrique meo, inter præcipuos præcipuisque donis adornatos viros, comitari contigit.

122 Quis non inter reliqua, quibus singularis moderatio Ti. Cæsaris elucet atque eminent, hoc quoque miretur, quod, cum sine ulla dubitatione septem triumphos meruerit, tribus contentus fuerit? Quis enim dubitare potest, quin ex Armenia recepta, & ² ex rege ei præposito, cujus capiti ³ insigne regium sua manu imposuerat, ordinatis-

narravit, sed presenti spectaculo in vinculis & triumpho ductus fortuna ostendit. scilicet major erat felicitas & solidius gaudium, coram intueri victos clarissimos duces in triumpho: quam si auditione tantum accepissent victos occisosque. Tò non συζητησὶς accipiendum est: ut rà sed, quod majus est, inferat. Boecler.

* Sed victos.] Emendat Acidalius, sed viros victos.

1. Mihi.] Ita emendat Burrerius; vulgo, militi.

2. Ex rege ei præposito.] Recte loquitur enim de Tigra-
ne. Rhenan. Ex rege ei præposito.] In Ms. erat, & ex rege præpositi. Fuit olim, & ex rege præposito. Vossius. Ex rege ei præposito.] Supra c. 94, 4. Pronomen ei aberat in ex. vet. Boecler.

3. Insigne regium.] Intellego, Tigra-
ni, (supra docui) regium insigne, hoc est, diadema impositum. quod reapse fascia tenuis circumdans caput. Valerius lib. 6. cap. 2. Cui candida fascia crus alligatum (vet. colligatum) habenti, Favonius, non refert, inquit, qua in parte corporis sit diadema. Hinc Suetonius cap. 79. Julii Cæsaris statuae coronam lauream candida fascia præligatam, suspicionem propterea adfectati regii nominis imposuisse quendam narrat. Ad ingenium hinc verum capies Lampridii hunc Diadumeno locum: Solent pueri pileo insigniri naturali, quod absterices rapiunt, & advocatis credu-

lis vendunt: siquidem caudidici hoc juvari dicuntur. at iste puer pileum non habuit, sed diadema tenuis, & ita forte, ut rumpi non potuerit, venis intercedentibus specie nervi sagittarii. An vero & Regine diadema? non temere pronunciarim. Saltem etenim eximium imperantis. aperte colligas è Trebellio Pollione, Zenobia: *Que se*, inquit, *de Cleoptrarum Ptolomaorumque gente jaclaret, post Odenatum mavitum imperiali sagulo perfuso per humeros habitu, donis adornata, diademate etiam accipio, nomine filiorum Herenniani & Timolai diutius, quam sæmencus sexus patiebatur, imperavit.* Schegk. *Insigne regium.*] Per causam diadematis, quaerit heic Schegkiius, an diadema fuerit etiam reginarum: & definire videtur, fuisse saltem insigne imperantis, persuadente ei loco Trebellii, ubi est, *Zenobiam accepisse diadema, sed nomine filiorum Herenniani & Timolai.* non insulto juvenis manibus: sed, bone Deus, quam multorum non meminuit, qui tale quid pronunciat? Reginis quibuslibet suum etiam statim datum diadema evincit firmiter innumerabilis scriptorum cohors; quos omnes, si vel nudo laudarem nomine totas occuparent paginas. non possum tamen, quin fidei meæ causa citem aliquos memoriæ commendatos. Et vero occurrit primum liber Esteræ cap. 1. versu 17. ibi enim rex Persiæ simulatque Judæam hanc in locum justæ uxoris acci-

natisque rebus Orientis, ovans triumphare debuerit? & Vindelicorum Rhætorumque victor, curru Urbem ingredi? fractis deinde post adoptionem continua triennii militia Germaniæ viribus, idem illi honor & deferendus & recipiendus fuerit? & post cladem sub Varo acceptam, ocuis prosperrimo rerum eventu, eadem excisa Germania, triumphum summi ducis adornare debuerit? Sed in hoc viro nescias, utrum magis mireris, quod laborum periculorumque semper excessit modum, an quod honorum temperavit. ¹ Venitur ad tempus, in quo fuit plurimum metus. quippe Cæsar Augustus, cum Germanicum nepotem suum, reliqua belli patraturum misisset in Germaniam, Tiberium autem filium missurus esset in Illyricum, ad ² firmanda pace, quæ bello sube-

gerat,

accipit, impertit item diadema. tanquam scilicet honos talis minime communicaretur concubinis. quod diferte testatur Athenæus lib. 13. Deipnosoph. ubi refert Demetrium aliquot habuisse mulieres fortunatarum suarum omnium compotes, excepto diademate; firmatque Plutarchus in Lucullo, ubi Monima Mithridatis, cum eam rex tentaret, *κα μινυς πεντακιςλις χρυςως περιεμψαντο, αντιχει, μεχεις δ' εμειων ενεινον σιωθηκει, κα Αθηναζε περιφασ αωτη, βασιλισαν αινηγορουν.* Sic rex Ægypti Ptolomæus, ad concionem vocato exercitu, capiti sororis Arsinoes diadema imponit, reginamque eam appellat, inquit Trogi abbreviator lib. 24. cap. 3. Nec alia de causa apud Zonaram, lib. 3. Annalium, Eudociam Leonis Philosophi filiam Pulcheria desponder Theodosio; κα Αθηναζε παινιοι, κα αωγεται καλει. Sed & diadematis muliebris meminit Papinius lib. 10. Thebaidos, Apulejus l. 10. Metamorphoseos, Capella lib. 2. Philologia; ut omittam id plus semel tribuere eidem sexui

D. Chrysofomus Homiliis in Evangelista Matthæi. Occurrit quoque plus semel in fragmentis Suidæ, in aliis, quos hoc icu temporis frustra requiram; & ut sese sistant memoriæ meæ, cui id fuerit bono? *Gruet.*

1. *Venitur ad tempus.*] Quæ in hoc capite de itinere Tiberii & colloquio cum Augusto, ipsiusque Augusti morte habentur, amplius vide apud *Dion.* 56. *Suet. Aug.* 98. *Tib.* 21. *Tac.* l. A. 5. *Suetonius* addit, revocatum Tiberium secreti sermonis causa cum Augusto fuisse per totum diem: haud dubie ea revelabat successor, quæ prius non nisi periculose revelari poterant. Omnino enim in magnis imperiis ita comparatum est, ut multa solius Principis cognitioni reservanda sint, quæ cum pluribus communicata vim suam amittunt: atque hæc talia successorem certum non prorsus quidem celare, sed nec citius quam tuto fieri potest, id est, instante fatali hora, aperire quidquam decuerit. *Boetius.*

2. *Firmanda.*] Videtur mihi legi debere,

gerat, prosequens eum, simulque interfuturus¹ athletarum certaminis ludicro, quod ejus honori sacratum à Neapolitanis est, processit in Campaniam: quamquam jam motus imbecillitatis inclinataeque in deterius principia valetudinis senserat; tamen obnitente vi animi, profecutus filium, digressusque ab eo² Beneventi, ipse³ Nolam petiit; & ingravescente in dies valetudine, cum sciret, quis volenti omnia post se salva remanere, accersendus foret, festinanter⁴ revocavit filium. ille⁵ ad patrem patriæ

bere, ad firmanda pace, quæ bello subegerat; tametsi exemplar vetus habeat formanda. Burrelius. Firmanda.] Hic item quod ad oram est, formanda, potius altero, quod in textu. Formare enim est, quod alibi sæpe dicit, ordinare. Et missus Tiberius, ut quæ bello subacta, pace ordinaret, constitueret. Acidalius. [Utrumque tamen tolerari potest.] Firmanda.] Placet aliis formanda: sed perperam. firmare hæc verbum maxime proprium. facilius enim multo esse provinciam facere quam retinere, hoc est firmare, ostendimus ad illa Cornelii lib. 12. Annal. cap. 32. Orta apud Brigantes discordiæ retraxere ducem, destinationis certum, ne nova moliretur, nisi prioribus firmatis. Gruter.

1. Athletarum.] Inter Athletas erant luctatores, cursores, pugiles, item disco & saltu certantes. Vide Mercurialem de Arte Gymnastica.

2. Beneventi.] Beneventum, quod olim Maleventum, inquit Plinius. βενεβεντος, & βενεβεντο, Ptolemao. Benebentos, & Maloentos, βενεβεντος ηγ μεγαλειος, Stephano. Colonia est, in antiquo lapide. Pelignorum, in Samnitibus opidum, quod Leander Beneventi appellat, Concordia Colonia cognominatur apud Frontinum. Olim Argrippa dictum, scribunt Suidas & Cedrenus. non sine errore ut puto. Ortelius.

3. Nolam petiit, &c.] Nola, Picentinarum urbs, in Italia, Ptolemao, Diodoro, Straboni. In Samnio ponit Epitoma Livii 89. Amicam Romæ dicit D. Paullinus in S. Felicis Natali. Colonia Augusta est apud Frontinum. Nomen retinet. Ortelius. Nolam petiit.] Constantem veterum opinionem esse, quod Augustus Nolæ denatus fuerit, in Factis ait Sigonius. Sed fallitur. Nam Atellæ in Campania mortuum esse asserunt Eutropius, & Eusebius. Itaque perperam etiam Gla-reanus in Eutropio reponere tentabat, Nolæ. Vossius.

4. Revocavit filium.] Vix dum ingressus Illyricum Tiberius, propter matris litteris accitur, neque satis comperitum est, spirantem adhuc Augustum apud urbem Nolam, an exanimem repererit. acris namque custodiis domum & vias sepserat Livia, latique interdum nuntii vulgabatur, donec provisus quæ tempus monebat, simul excessisse Augustum, & rerum potiri Neronem fama eadem tulit. Tacitus.

5. Ad patrem patriæ.] Acidalius vocem Patriæ irrepsisse existimat. Alias nomen ipsum PATRIS PATRIÆ Augusto senatus consensu per Valerium Messalam delatum satis notum est. Sueton. Aug. 58. Estque hæc cum primis magnifica, & si Themisium sequimur, divina in imperante patris appet-

patriæ expectato revolavit maturius. Tum securum se Augustus prædicans, circumfusufque amplexibus Tiberii sui, commendans illi sua atque ipsius opera, nec quidquam de fine, si fata poscerent, recusans, subrefectus primo conspectu alloquioque carissimi sibi spiritus, mox cum omnem curam fata vincerent, in sua resolutus initia, ¹ Pompejo Appulejoque Cos. septuagesimo sexto anno, ² animam cœlestem cœlo reddidit. Quid tunc homines timuerint, quæ senatus trepidatio, quæ populi confusio, quis orbis metus, in quam arto salutis exitiique fuerimus confinio, neque mihi tam festinanti exprimere vacat; neque, cui vacat, potest. Id solum voce publica dixisse habeo. ³ Cujus orbis ruinam timueramus, eum ne commotum quidem sensimus. tantaque unius viri inajestas fuit, ut nec bonis, neque contra malos opus armis foret. Una tamen veluti luctatio civitatis fuit; pugnantis cum Cæsare senatus populique Romani, ut stationi paternæ succederet: illius, ut potius æqualem civem, quam eminentem liceret agere principem. tandem magis ratione quam honore victus est: cum quidquid tuendum non suscepisset, perituum videret. folique huic con-

appellatio. *Ἐὶτα ἡ μὲν ἢ τῆ παλῶς ἐπισημασία.* Boecler.

1. Pompeio Appuleioque Cos.] Pro Cos. scribatur *Coss.* duplici *ss.* nam sic solet scribi *Consules*; *Consul* vero *s* unico. In codice vetusto scriptum est *Cos.* potest autem scribi *s* accurato vel erecto utcunque libebit. Nec me fugit, quomodo in veterum codicibus plerisque scribatur, in quibus *Consul*, sic, *Cōs.* *Consules* vero sic *CONS.* scriptum invenio. *Burrer.*

2. Animam cœlestem cœlo reddidit.] Non sine suspitione veneni à Livia dati. *Dio* lib. 55. *Sueton.* cap. 98. *Tacit.* 1. *Annal.* *Eutropius* *Atellæ* *opido* *Cam* panix obiisse tradit. *Schegk.*

Animam cœlestem cœlo reddidit.] Livia Numerio cuidam Attico, senatori & pratorio, decies sestertium dono dedit; quod juraverat, vidisse se Augustum in cœlum adscendentem, quem admodum antiquitus Romulum Proculus vidisse perhibetur. *Dio Cassius.*

3. Cujus orbis ruinam.] Mihi videtur legendum, *urbis*: item *eam* ne commotam sensimus. *Burrer.* *Cujus orbis ruinam.]* Hæc est scriptura membranarum; ad quam tuendam opportune *Gruterus* adfert *Ciceronis* illud ex *lib. 2. ad Attic. ep. 21.* *Equidem sperabam sic orbem reip. esse conversum, ut vix sonitum audire, vix impressam orbitam videre possimus.* *Boecler.*

contigit, ¹ pæne diutius recusare principatum, quam, ut occuparent eum, alii armis pugnaverant. Post redditum cœlo patrem, & corpus ejus humanis honoribus, nomen ² divinis honoratum, primum principalium ejus operum fuit ³ ordinatio comitiorum; quam manu sua scriptam D. Augustus reliquerat. Quo tempore mihi fratrisque meo, ⁴ candidatis Cæsaris, proxime à nobilissimis ac sacerdo-

1. *Pæne diutius recusare principatum.*] Ecce, quam speciose Accisum Tibertii velat Noster: sed revelabit Tacit. 1. A. 11. & 12. Suetonius Tib. 24. & 25. Dio 57. Hist. misc. 7, 22. pr. Clapmar. 2. Arcan. 16. Boecler.

2. *Divinis honoribus.*] Hinc de Flaminibus & sacerdotibus Augusti plena omnia monumenta. Nec viri solum ad sacerdotium adscripti magni hujus divi, sed, quod rideamus, fœminæ. Marmor: P. POSTUMIÆ. P. F. PAVLLÆ. SACERD. D. JULI. AVGVST. Exemplum hujus rei à Livia, quæ, miro exemplo, sacerdos sui viri: & quidem ex decreto Senatus. Et Ovidius IV. de Ponto:

Stant pariter natusque pius, conjuxque sacerdos,

Numina jam factio non leviora Deo.

Lipsius. *Divinis honoribus.*] Augusto etiam viventis aræ, ludi quinquennales constituti. Unde Virgilius Ecloga I.

O Melibœe Deus nobis hæc otia fecit,

*Namque erit ille mihi semper Deus, il-
lius aram*

*Sape tener nostris ab ovilibus imbuet
agnus.*

Atque iterum eadem Ecloga,

*Hic illum vidi juvenem, Melibœe, quot-
annis*

Bissenos cui nostra dies altaria fumant.

3. *Ordinatio comitiorum.*] Inter eminentissima summi imperii jura, est *jus Comitiorum & creatio magistratum.* Itaque Mæcenas, Consiliator vere Regius, apud Dionem 52, Augustum mo-

net, ut ex ratione status Monarchici ad se trahat tantam potestatem. Intellexit facile vim ejus consilii Augustus: sed exemplum moderandi Julius jam dederat; quod secutus, partitus est cum populo comitia, sive verius videri voluit partitus, excepta consulum creatione, quam sibi senatuique reservavit in solidum. Nunc ergo Tibertius, sive consilio Augusti instigatus, sive quod sponte, sicut satis mox patuit, vim principatus omnibus modis intendere destinaverat, totum jus comitiorum populo adentum sibi vindicavit, nisi quod simulacri causa cum senatu communicatum voluit. Vide omnino Tacitum I. A. 15. & Lipsianum in Tacit. commentarium. Clapmar. item lib. 6. Arcan. 7. Boecler.

4. *Candidatis Cæsaris.*] In duplici discrimine candidati Cæsaris. Alii, *candidati magistratum*, quos princeps populo commendabat; Sueton. Aug. *Quoties magistratum comitiis interesset, tribus cum candidatis suis circumibat, presabatque more sollempni.* Et de his Noster hic. Alii, *candidati Quæstores*, qui libris principalibus vacabant, & quas voces regis lingua Cassiodorus vocat. dicti & Quæstores principis, sive Cæsaris. Tacitus, *Oratio ejus per quæstorem ejus audita est.* Sueton. Neron. c. 15. Tito 6. cap. 6. Ideo opinor sic nominati, quod ad exemplum veterum quæstorum, quibus actuum publicorum & Senatusconsultorum cura commissa, creati. Dignitatem sive munus vir doctus facit perpetuum, non ego.

Lamy

cerdotibus viris, destinari prætoribus contigit: consecutis, ut neque post nos quemquam D. Augustus, neque ante nos Cæsar commendaret Tiberius. Tulit protinus & voti & consilii sui pretium resp. neque diu latuit, aut quid non impetrando passuri fuisset, aut quid impetrando profecisset. quippe exercitus qui in Germania militabat, præsentisque Germanici imperio regebatur, simulque legiones, quæ in Illyrico erant, rabie quadam & profunda confundendi omnia cupiditate, novum ducem, novum statum, novam quærebant remp. quinetiam ausi sunt minari, daturos senatui, daturos principi leges; modum stipendii, finem militiæ sibi ipsi constituere conati sunt. processum etiam in arma, ferrumque strictum est; & pæne in ultimum gladiatorum erupit impunitas. defuitque qui contra remp. duceret, non qui sequerentur. Sed hæc omnia veteris imperatoris maturitas, multa inhibentis, aliqua cum gravitate pollicentis, inter severam præcipue nostrorum ultionem, mitis aliorum castigatio, brevi sopiit ac sustulit. Quo quidem tempore, ut pleraque ignave Germanicus, ita

Lampridius in Alexandr. *Quæstores candidatos ex sua pecunia jusit munera populo dare, sed ut post quæsturas præturam acciperent, & inde provincias regerent.* Statuit hoc, motus l. unica, D. de offic. Quæstor. Ubi Ulpianus: *Sane non omnes quæstores provincias sortiri, verum exceptos fuisse candidatos principis, non dubitat scribere.* at Ulpianus Alexandri ævo. Ad hunc ictum elidendum satis ab elegantissimo Jcto Eguinath. Barone ad hanc rem dictum. Schegk.

1. *Quippe exercitus.*] Multis dicit Tacitus 1. Annal. & Dio 57. Schegk. *Quippe exercitus.*] Has seditiones egregie descripsit, & ad exemplum perfectæ super hoc argumento commentationis, sicut supra jam monuimus. Tacitus 1. A. 16. & seq. Idem 1. A. 31.

& seq. adde Dion. 57. Sueton. Tib. 25. Boeclerus.

2. *Constituere conati sunt.*] Vox potestrema est sententiæ inquinandæ: tollatur. Gruterus.

3. *In ultimum.*] In Ms. fuit: & pæne in ultimam gladiatorum erupit impunitas. Lege, & pæne in ultima gladiatorum erupit impunitas. Vossius.

4. *Gladiatorum.*] Aliter, gladiatorum.

5. *Præcipue nostrorum.*] Vellem: præcipue auctorum. Lipsius.

6. *Ut pleraque ignave Germanicus.*] Immo omnia gnave. nihil mutandum. novimus te, novimus mancipium Tiberianum. tu rectum Germanici ingenium apud Sætonium, Dionem, & eximie Tacitum tacitus mirare. Schegk. *Ut pleraque ignave Germanicus.*] Vehementer

¹ ita Drusus, qui à patre in id ipsum, plurimo quidem igne emicans incendium militaris tumultus missus erat, prisca antiquaque ² severitate usus, ancipitia sibi ³ tam re quam exemplo perniciofa, & his ipsis militum gladiis, quibus obsessus erat, obsidentes coërcuit: singulari adjutore in eo negotio usus, Junio Blæso, viro nescias utiliore in castris, an meliore in toga. qui, post paucos annos proconsul in Africa, ornamenta triumphalia, cum appellatione ⁴ Imperatoria meruit. ac Hispanias exercitumque virtutibus celeberrimaque in Illyrico militia, ut ⁵ prædiximus,

menter hic vapulat Vellejus & merito, si de unico eorum temporum ornamento, Cæsare Germanico, qui legiones seditiosas, incertum constantiam an pietate majore compefcuit (teste Suet. Calig. 1. & Tacito) ita loquitur, ut ignaviam homini, si quis unquam, industriæ fortique tribuat. Faciebat hætenus verisimilem hanc Velleii malignitatem, odium Tiberii in Germanicum, adulatio Velleii perpetua in Tiberium. Verum postquam rem accuratius expendi, nullo modo credo, imò palam nego, Vellejum ita scripsisse. Non erat ex ratione status & arcanorum domus; non erat ex usu aulici assentatoris, non denique ad cetera, quæ de Germanico tradit, quadrabat. Nonne Tiberius odium istud in Germanicum, omni specie benevolentia & honoris velabat & in publicum obtegebat? nonne prodidisset incaute & temere Vellejus, si sub principe hoc, publice Germanicum vituperare ausus esset? Quid? An Augusti Nepoti, Tiberii adoptivo publice convitium fieri, passura erat majestas domus? Vide quid infra de Germanico Vellejus c. 129, 2. & 3? Hæc & similia facile mihi persuadent, ut prorsus credam Vellejum, gnave, scripsisse, aut aliquid tale, quo comparatio fieret industria ab utroque, Druso & Germanico, navata. Boecler.

1. Ita Drusus.] Perperam in editio-
ne principe, Brutus. Vossius.

2. Severitate usus, ancipitia sibi tam re quam exemplo perniciofa.] Locus scæde corruptus. In exemplari erat: sibi timere quam exemplo. Gruterus bene usus in ausus mutat, sed quod delere cupit vocem perniciofa cum copula sequente, eam medicinam prudentissimus quisque nimis strenuam dixerit. Quid si legamus? ausus ancipitia sibi tam re quam exemplo periculosa, his ipsis militum glad. Certe periculosum ipsi Druso fuisse, ipsa res & Velleii quæ sequuntur verba insinuant, de exempli periculo cuius cogitare promptum est. Existimem etiam perniciofa exempla durius dici & vehementius de Druso quam Velleii mos & institutum hujus loci patitur, cum & alias erga domum principis ubique reverentia, ubique cautione utatur. Vossius ita emendavit: ausus ancipitia, sibi tam re, quam exemplo perniciofa. Boecler.

3. Tam re.] Nisi providisset.

4. Imperatoria.] Est ille, quem Tiberius postremum hoc nomine insignivit, testris, omnium instar, Lipsius. Schegkhus.

5. Prædiximus.] Legendum, cum prædiximus, vel per parenthesis modum (prædiximus.) Arridet tamen mihi magis, ut præditum legamus, hoc modo: ac Hispanias exercitumque virtuti-

ximus, ¹ cum imperio obtineret, in summa pace, quiete
 continuit; cum ei pietas rectissima sentiendi, & aucto-
 ritas quæ sentiebat obtinendi superesset. cujus curam ac
 fidem Dolabella quoque, vir simplicitatis generosissi-
 mæ, ² in maxima parte Illyrici per omnia imitatus est.
 Horum xv i annorum opera quis, ³ cum inserta sint oculis animisque omnium, in partibus eloquatur? Sacra-
 vitem suum Cæsar ⁴ non imperio, sed religione: ⁵ non
 appellavit eum, sed fecit Deum. ⁶ revocata in forum fides,
 sumnota è foro seditio, ambitio campo, ⁷ discordia curia,
 sepultæque ⁸ ac situ oblitæ; justitia, æquitas, industria ci-
 vitati redditæ; accessit magistratibus auctoritas, senatui
 majestas, judiciis gravitas; compressa ⁹ theatralis sedi-
 tio; recte faciendi omnibus aut incussa voluntas, aut im-
 posita

bus, celeberrimæque in Illyrico militia prædium, quum imperio obtineret, in summa pace ac quiete tenuit. Nam innuit Vellejus Junium Blæsum eas copias, quibus in Illyrico feliciter præfuerat, paulò post in Africam traduxisse, prioris militiæ, quam in Illyrico fecerant, nobiles & insignes. Proinde Dolabellam hujus curam ac fidem imitatum scribit, nimirum ut jam absentis. Rhenan. Prædiximus.] Prædixit autem paulo superius. Nec video cur hic legi debeat, præditum; cum si sic legas, Velleii sententia bene quadret. Burret.

1. *Cum imperio obtineret.]* Hoc nimis certe coactum. Malim: *Cum imperio obtinuit, & in summa pace quiete continuit.* Acidal.

2. *In maxima parte.]* Alii, *maritima.*

3. *Cum inserta sint.]* Vulgo, *incerta.* *Cum inserta sint.]* Bene Schægkii, qui revocavit scripturam scripti codicis, *inserta.* id enim postulabat & ratio & sententiæ vinculum. Gruter.

4. *Non imperio, sed religione.]* Tali figura Plinius ad Trajanum de Nerva Paneg. c. II. *sed licet illum aris, putri-*

naribus, flamine colas, non alio magis tamen Deum & facis & probas, quam quod ipse talis es. In principe enim, qui electo successore fato concessit, una itemque certissima divinitatis fides est, bonus successor. Idem qui de consecratione Augusti à Tiberio facta aliter judicat: Dicavit calo Tiberius Augustum, sed ut majestatis crimen induceret. Boeclerus.

5. *Non appellavit eum, sed fecit Deum.]* Æque belle procederet oratio, resecta voce tertia, vel ultima reposita in ejus locum. Gruter.

6. *Revocata in forum fides.]* Egregia descriptio boni Imperii felicisque status. quamquam quod de magistratuum auctoritate & Senatus majestate dicitur, ad simulacra libertatis pertinet, callide à Tiberio objecta, quod aliunde constat. Boecler.

7. *Discordia curia.]* Vulgo, *discordia cura.* *Discordia curia.]* Videtur legendum, *submoto foro seditio, ambitio campo, discordia curia sepulta.* Rhenan.

8. *Ac situ oblitæ.]* Editio princeps *perperam, oppositæ.* Vossius.

9. *Theatralis seditio.]* Etiam hoc in-

posita necessitas. honorantur recta, prava puniuntur. suscipit potentem humilis, non timet. antecedit, non contemnit humiliorem potens. quando annonæ moderatior? quando pax lætior? Diffusa in Orientis Occidentisque tractus, quidquid meridiano aut septentrione finitur, pax Augusta per omnes terrarum orbis angulos à latrociniorum metu servat¹ immunes. Fortuita non civium tantummodo, sed Urbium damna Principis munificentia vindicat. Restitutæ urbes Asiæ. vindicatæ ab injuriis magistratuum provinciæ. honor dignis paratissimus. pœna in malos fera,² sed aliqua. superatur æquitate gratia, ambitio virtute.³ nam facere recte cives suos, Princeps optimus faciendo docet; cumque sit imperio maximus, exemplo major est.⁴ Raro eminentes viri non magnis adjutoribus

ter eulogia. Hercle vero serio. nam theatro suæ factiones, sui duces. Hinc sæpe tumultus cædesque, de quibus Lipsius in Corneliano Commentario, & Epistol. lib. 1. cap. 1. Ducem factionis depingit Tacitus lib. 2. Erant in castris Percennius quidam dux olim theatralium operarum, deinde gregarius miles, procaz lingua, & miscere cætus histrionali doctus studio. Schegk.

1. Immunes.] Lipsi. immune.

2. Sed aliqua.] Fortasse: sed æqua. Lipsius. Sed aliqua.] Inclinant alii legere, sed æqua; quibus non adhæreo. blanditur enim prorsus Vellejus Tiberio, & vult maximis etiam criminibus minimas adplicuisse pœnas, testandæ clementiæ. si æquam admittamus; tunc ea ipsa oportet compensari gravitate supplicii suam moram: quod convenit quidem justitiæ, non etiam principi recenti. Gruter.

3. Nam facere recte cives suos, &c.] Cicero, Fam. lib. 1. epist. 9. pag. 25. Quales in Repub. principes essent, tales reliquos solere esse cives. Sumptum autem ex Platone, lib. iv. de Leg. Μηδεις ὑμῶν πιβέτων, ὡ φίλοι, ἢ ἄλλοι

ἢ ἄλλοι, ἢ ἄλλοι μετεβάλλειν ἂν ποιεῖ πολλοὺς νόμους, ἢ τῆ ἑδωκας δὲ τῶν ἡμερῶν. Manut. Nam facere recte cives suos, &c.] Graviter & copiose tractavit hunc locum Lipsius 2. Polit. c. 9. toto. & fusius etiam, in urramque partem, Petrus Faber Semestr. 3, 20. Boecler.

4. Raro eminentes viri, &c.] Eximium de adjutoribus Principum & amicis locum, plerique in hoc argumento Politici laudant. Rursus accurate, ut solet, de re tota Lipsius 3. Polit. 2. & 3. Scilicet Optimos gubernatores juvat & remigum manus. Sive ut Symmachus explicat lib. 4. ep. 7. Summis imperii moderatoribus pia & decora suadentes, instrumenta sunt boni sæculi. Est quidem Reclori nostro divini fontis ingenium & omnium virtutum promta natura. Sed ut imagine uti liceat, optimos gubernatores haud mediocriter etiam remigum manus juvat. Illud hic observandum est, Vellejo sermonem esse non de Amicis Principum & consiliariis universim, sed de eximis illis Adjutoribus rerum, qualem plerumque unum tantum, raro duos (periculose enim pluribus

ribus ad gubernandam fortunam suam usi sunt; ut duo Scipiones duobus Læliis, quos per omnia æquaverunt sibi; ut D. Augustus M. Agrippa, & ¹ maxime ab eo, Statilio Tauro. quibus novitas familiæ haud obstitit, quo minus ad multiplices consulatus triumphosque, & complura ² eniterentur sacerdotia. etenim magna negotia magnis adjutoribus egent. ³ Neque in parvo paucitas ministeria defecit. Interestque reip. quod usu necessarium,

& di-

pluribus id fastigium indulgetur) Magni Principes sibi admovent intima amicitia, proximisque suæ magnitudini esse jubent: sicut exemplis *Agrippæ*, *Seianique* constat. Non patiuntur graviora negotia conscientiam plurimum, neque gubernari feliciter aliqua, nisi unius opera possunt: ergo diligendus aliquis, cui Princeps, qui non omnia solus sua scientia actuque potest complecti, summa negotia committere possit. Porro, hunc fidum facere sibi tum aliis rebus, tum multa honorificentia necesse est. Hinc fastigium illud à Principis majestate proximum; in quod non tam voto Principis, quam necessitate, ut innuimus, reponitur, quisquis reponitur. Quare multa passim suggeruntur Principibus arcana adversus maximarum rerum gubernatores, quos & colere coguntur, & plerumque non possunt non timere. Sed quid? plura illi ipsi arcana in promptu habent adversus Principem. Unum autem, idque certissimum arcanum ad reip. salutem, est Principis ipsius peritia & prudentia, ne scilicet totus aliunde pendeat, sed omnia ab ipso pendeant. Vide *Comin. lib. 3.* Boeclerus.

1. *Maxime ab eo.*] Ferri intellegique potest: ego tamen

Μαυδ' ὄσσευ, αἰς εἰς ἡμεῶν

Α' θάνατος βαδύς εἰ.

& puto fuisse: M. Agrippa, & Maximo Fabio. Notus vel è Tacito est Fa-

bius Maximus, qui inter fidos Augusti amicos, & conscios arcanorum. [Vide nostrum Com. lib. 1. An.] At enim, inquiet aliquis, ille nobilis: hic de novis hominibus sermo. Ovidius quidem, fateor, nobilem eum fecit, sed nescio an historica fide: nec putem fuisse è prisca illis Fabiis. *Lips. Maxime ab eo.*] *Lipsius* existimat legendum: *Maximo Fabio.* *Acidalius* trajicit: *Agrippa maxime, & ab eo St. T. Boeclerus.*

2. *Eniterentur.*] *Ex. vet. enmerentur.* Burrelius.

3. *Neque in parvo paucitas.*] Multis partibus potius est, *deficit.* quod verbum, ne mireris, active capiendum: ut de Virgilii loco *Georg. 1.*

Prima Ceres servo mortales vertere terram

Instituit, cum jam glandes atque arbuta sacra

Deficerent sylvæ, & victum Dodona negaret.

Est enim utrobique *deficere*, non sufficere, non præbere. Hoc antequam ipse sic acciperem, mutare sum adortus: neque in parvo parvitas ministerio defecit. quomodo esset interpretandum, deficitur. *Acidal.* Neque in parvo paucitas.] Ingenufateor, nihil idoneum & Vellejo dignum hinc me elicere posse. Forte ab inepta & marginali glossa in textum immigrarunt. *Boecler.* [Forlan legendum, *Neque in parvo paucitas ministerii deficit.*]

& dignitate eminere; utilitatemque auctoritate muniri. Sub his exemplis Tiberius Cæsar Scianum Ælium, principe equestris ordinis patre natum, materno vero genere clarissimas veteresque & insignes honoribus complexum familias, habentem consulares fratres, consobrinos, avunculum, ipsum vero laboris ac fidei capacissimum, sufficiente etiam vigori animi compage corporis, singularem principalium onerum adiutorem in omnia habuit atque habet: ² virum severitatis lætissimæ, hilaritatis priscæ, actu ³ otiosis simillimum, nihil sibi vindicantem, eoque assequentem omnia, ⁴ semper infra aliorum æstimationes se metientem, vultu vitæque tranquillum, **128** animo exsomnem. In hujus virtutum æstimationem jam pridem judicia civitatis cum judiciis principis certant, neque novus hic mos senatus populique R. est, putandi quod optimum sit esse nobilissimum. nam & illi antiqui, ante primum bellum Punicum, abhinc annos CCC, ⁵ T. Coruncanium, ⁶ hominem novum, cum aliis omnibus hono-

1. *Complexum.*] Neque hic vulgo tritus sermo: quem in Aufonio etiam observavi. Parentalibus.

Arborium, Eduico ductum de stemmate nomen,

Complexum multas nobilitate domus. Acidalius.

2. *Virum severitatis lætissimæ, &c.*] Diximus supra de Pisono 2, 98. vide Lips. 3. polit. II, 7. Ceterum veriora de Sciano, cui Vellejus adulatur, Tacitus habet 4. A. I. tot. Boecler.

3. *Otiosis simillimum.*] Supra de L. Pisono: Et vix quemquam reperiri posse, qui aut otium validius diligit aut facilius sufficiat negotio, & magis quæ agenda sunt, curet sine ulla ostentatione agendi. Acidalius.

4. *Semper.*] Auctoritate Ms. legendum, semperque. Vossius.

5. *T. Coruncanium.*] Imo, Ti. ex Ms. Nam T. Titum, Ti. autem, vel, Tib.

Tiberium denotat; ut non solum ex Valerio Probo, & Magnone, sed & Plutarcho in Quæstionibus Romanis liquet. In inscriptione tamen apud Gruterum pag. MLXXXIII. legi scio: T. CAESAR. DIVI AVG. F. Sed credo, aut errorem esse quadratarii, aut vetustate literam unicum fuisse extritam. Vossius.

6. *Hominem novum.*] Totum hoc caput destinavit Vellejus observationi politicæ de HOMINIBUS NOVIS. Quare & nobis licebit hic lineamenta majoris dissertationis, quam alii occasioni destinavimus, ducere. Novus apud Romanos appellabatur, teste Asconio Padiano, qui primus in sua gente honores adeptus erat. καλῆσι δὲ ἔτα τῆς αἰφ' ἑαυτῶν ἀλλ' ἔτ' ἀρεθρίων γνω- εἰμυς, inquit Appianus 2. ἐμφυλ. p. 428. Ita vocant, qui ex se ac sua virtute, non majorum gloria inclaruerunt.

Nam

honoribus, tum pontificatu etiam maximo, ad principale extulere fastigium; & equestri loco natum ¹ Sp. Carvili-um, & mox M. Catonem, ² novum etiam, Tusculo, Urbis

Nam qui majorum suorum habuerunt imagines, ii Nobiles; qui, suas tantum, ii Novi; qui nec majorum, nec suas, Ignobiles appellati sunt. Ita ut novitas interjecta veluti esset inter Nobilitatem & Ignobilitatem. Sigon. de antiq. jur. civ. Rom. 2, 20. unde descripsit pleraque Rosinus I, 19. Poterit igitur aliquis homo novus existere omni virtute cumulatus, qui ita versetur in studio dignitatis, ut inter omnes excellat: quia tamen in ea gente primus numeratur, non erit in numero Nobilium. Postquam vero in ea familia, multi exemplis illius incitati, in gloria cupiditatem incubuerint, tum demum elucere incipiet, illud nobilitatis eximia lumen. Primus itaque generosus & magnificus, non tamen nobilis appellari solet: Ut sit ea omnino differentia, quæ est apud Græcos inter *Νοβηή* & *Νοβηλιον*. Hoc enim ad animi præstantiam refertur: illud ad famulæ celebritatem. Ut igitur unum non numerum, sed numeri principium dicimus: sic illum primum, omnibus summis honoribus dignissimum, non nobilem, sed auctorem & principem nobilitatis existimamus. Sunt hæc verba Hieronymi Orosii Lusitani ex lib. I. de Nobilitate civili. Addendus est locus Plutarchi ex Catone Majore, cujus principio inquit: *εἰς αὐτῶν δὲ τῶν Ρωμαίων τῆς ἀπὸ τῆς οὐδενὸς οὐκ ἔχοντες, ἀρχαίους δὲ γινώσκοντες δὲ αὐτῶν, καὶ οὐκ ἀποστειροῦσαν ἀνδραπέτης, ἀσπερ καὶ τῶν Κατῶνα ἀποστειροῦσαν, αὐτὸς ἔλεγε καὶ οὐδὲν ἄλλο πρὸς ἀρχαίους καὶ δόξαν, ἔργους δὲ ἀποργῶν καὶ ἀρετῶν, παρὰ πάλαι &c.* Cum Romani soleverent eos, qui generis quidem claritudine destituti, per se tamen ipsos incipiebant clarescere, Novos appellare homines, sicut & Catonem appellarunt:

respondit Cato, esse se quidem novum ad magistratus & honores, factis autem virtutibusque majorum, per vetustum. Non observabimus nunc ex hoc & pluribus scriptorum locis, latiore vocabuli ambitum, quam ut ubique ad Magistratus curules restringi possit: dispiciemus suo loco. Utri præstantiores sint habendi, Novi homines, qui ex se inclare, aut qui vetusta nobilitatis stimulis & instrumentis usi claritudinem conservare, non adeo est dijudicatu facile. vide de illa quaestione (nos enim properamus) *Orosium lib. 2. de Nob. Civ.* Illud in hoc transcursu notamus: *Hominis Novi significatum aliquando ex parte referri, sive accuratius loquendo, sæpe conjungi cum peregrinitate.* Ipse *Vellejus Noster, M. Catonem novum etiam Tusculo* (sive, & à Tusculo, sicut *Lipsius* legit) vocat: quanquam indicetur mox distinctio voce *Inquilini*, neque nos latet *Ciceronis cautio, peregrinum* vocari, qui è municipio est, non ferentis in orat. pro Sulla, c. 7. 8. sed nos liberius utimur ea appellatione. Apud *Auctorem de causis corruptæ eloquentiæ cap. 7.* *Aper; Equidem, inquit, ut de me ipse fatear, non enim diem latiorem egi, quo mihi latus clavus ablati est, vel quo homo novus & in civitate minime favorabili natus, quaesturam aut tribunatum, aut præturam accepi, &c.* In *Facito leges 3. A. 55, 3.* simul novi homines è municipiis & coloniis atque etiam provinciis, in senatum crebro assumi domesticam parcimoniam intulerunt. *Boeclerus.*

1. *Sp. Carvilium.*] Opinor v pro è scriptum: nam alias solet scribi *Sp. Carvilius*. *Burrer.*

2. *Novum etiam, &c.*] Ut, *hospes Zacyn-*

Urbis inquilinum, Mummiūque Achaicum in confu-
 latus, censuras, & triumphos provexere. & ¹ qui C. Ma-
 rium, ignotæ originis, usque ad sextum consulatum sine
 dubitatione Romani nominis habuere principem; &
² qui M. Tullio tantum tribuere, ut pæne ³ assentatione
 sua, quibus vellet principatus conciliaret; quique nihil
 Asinio Pollioni negaverunt, quod nobilissimis summo
 cum sudore consequendum foret; profecto hos senserunt,
 in cujuscumque animo virtus inesset, ei plurimum esse
 129 securitatis suæ libenter advocet. Sed proposita quasi uni-
 versa principatus Ti. Cæsaris ⁴ forma, singula recensea-
 mus.

Zacyntho. Lipsius, & à Tusculo, & c.
 Vossius.

1. *Qui C. Marium.*] Qui apposite in
 hanc rem adversus invidos apud Sallu-
 stium: *Quod sine jure despiciunt me, fa-
 ciant idem majoribus suis, quibus, uti
 mihi, ex virtute nobilitas cepit.* Acidal.

2. *Qui M. Tullio.*] Vulgo, M. Fulvio.
Qui M. Fulvio.] Quis vero iste M. Ful-
 vius? Primum, nec gens Fulvia inter
 novas est, vetus, & multa copia ho-
 norum: nec in ea quisquam, in quem
 tam invidiosæ potentiā elogium con-
 veniat. Vere & avide corrigo: *M. Tul-
 lio.* Omnino nostra illa Romana Suada
 est, in quam hæc omnia cadunt. Ille
 novus, quod ipse aliique testantur: ille
 potens & cælesti sua lingua Senatus
 populique rector. *Assensione sua* (ita
 verius, quam *assentatione*: nisi præfers,
asserzione) provincias, exercitus, & tan-
 tum non regna dedit: Cæsar ipse &
 Pompejus testes. quorum illi Gallias
 prorogavit, hunc ad Piraticum bellum
 misit. Denique jam palam *Regnare in
 judiciis, in concionibus* dicebatur. atque

adeo inimici obiciebant, *Tertium pere-
 grinum Romæ esse regem.* In M. Anto-
 nium etiam quæ fecerit, dixerit, &
 quomodo habenas recip. tenuerit, sci-
 mus. Lipsius.

3. *Assentatione.*] *Assentatio* non hic
 in malam partem, sed pro *assensione*. ut
 supra *assentari* usus, pro *assentiri*. Et *is*
qui à Cæsare dimittendos exercitus con-
tendebant, assentabatur: is qui ab ipso
adversabatur. Nec igitur mutandum
 in Petronio: *Tacentibus adhuc nobis, &*
ad neutram partem assentationem steten-
tibus, ubi Gulielmius noster, *assensio-*
nem reponebat. Et ad hanc faciem
 Apuleius *Conversationem*, venuste pro
conversione. In de dogm. Plat. *Ejusdem*
temporis spatii mensuras mundana con-
versationis intelligi. Venuste, inquam;
 propter magnitudinem & molem, ac
 velut difficultatem. Acidal.

4. *Forma.*] Hoc vulgo hic non legi-
 tur. *Forma.*] Post *Cæsaris*, deest *forma*,
 vel simile; quæ dictio oscitantia libra-
 rii in tertium versum translata est, ut
 videtur, ubi plane superest: *consartisque*
ejusdem

mus. Qua ille prudentia ¹ Rhascupolim, interentorem ² fratris sui filii Cotys, consortisq; ³ ejusdem imperii evocavit; singulari in eo negotio usus opera Flacci Pompeii, consularis viri, nati ad omnia quæ recte facienda sunt, simplicique virtute ⁴ merentis semper, quam captantis gloriam. Cum quanta gravitate, ⁵ ut senator & iudex, non ut princeps, ⁶ & causas pressius audit? quam cele-

ejusdem imperii formam evocavit. Rhenanus.

1. *Rhascupolim.*] Hunc Suet. *Thrasypolum* vocat; Tacit. *Rescuporim*. Rhenan. *Rhascupolim.*] *Rescuporim* Tacitus. *Ρασκουπολις* Dio lib. 54. Schegk. *Rhascupolim.*] Apud Suetonium, *Thrascupolis*. Sed malim, *Rhascupolis*. Nisi præferas, *Rhascuporis*; quod in Ms. invenit Torrentius. Sane Dionis etiam est, *Ρασκουπολις*. Tacitus tamen, *Rescuporim*, cum vocavit. Eadem variatio apud auctores in nomine alterius *Rascupolis*, qui ante hunc regnavit. De quo alibi. *Vossius. Rhascupolim.*] *Copiose Tacitus 2. A. 64. & seqq. Meminit Suetonius Tib. 37. Boecler.*

2. *Fratris sui filii.*] Ita & Tacitus lib. II. *Annal.* Sed lib. III. sibi ipsi adversatur, ubi ait: *Cæsar Antistium Viterum ad dicendam causam retraxit, ut turbidum, & Rescuporidis consiliis permixtum, qua tempestate Cotye fratre interfecto bellum adversus nos voluerat.* Lipsius gravissimum scriptorem humani aliquid passum arbitrabatur. Ego in librariorum culpam conjicere malim. Scribendum enim existimo: *qua tempestate, Cotye fraude interfecto, bellum adversus nos voluerat.* Pro voluerat autem voluerat reposuimus, *Pythenæ* iudicium secuti. *Vossius.*

3. *Ejusdem imperii.*] Hic verbum, *formam* legebatur. *Ejusdem imperii.*] Nisi dictio *forma*, ut dixi, hic supervacua est, videtur deesse, *per*; ut legatur, *per amicitia formam evocavit.* Rhenan.

Ejusdem imperii.] Ita legitur hic locus in antiqua editione. Sed verbum, *formam*, sententiam perturbare cum videretur, omissum est à doctis viris. Nos tamen illud retinemus, & *formam* mutamus in *Romam*, historia præteritum consentiente. *Vossius.*

4. *Merentis semper, quam, &c.*] Intelligitur magis, frequenti locutione Tacito. Valerio lib. I. cap. I. *Factum Masanissa animo, quam Punico sanguine conveniens.* Comicus: *Tacita mulier, quam bona.* Hæc occurrerunt. Sexcenta talia licet observare apud *Jctos* nostros. *Schegkian.*

5. *Ut senator & iudex.*] Hæc non sine arcana dominationis à Tiberio facta, subtiliter & profunda *et cetera* Tacitus innuit; sed dum veritati consulitur, *libertas* corrumpatur. Quæ verba, ut breviter hoc dicam, ita accipio: *Justitia quidem consulebatur hac ratione & innocentia, ut ex re & vero, non ex affectu & gratia judicium dispensarentur; sed eadem opera & sub hoc tuenda justitia schemate Tiberius munia iudicium, ut alia pleraque, in se traheret, nullaque iudiciorum libertas, & iudicibus auctoritas manebat.* *Boecler.*

6. *Et causas.*] Dele particulam, & *Manut.* *Et causas.*] Haveo scribere: *etiam causas præsens audit?* Nam ita fecit. Suetonius de eo: *magistratibus pro Tribunali cognoscens plerumque offerebat se consiliarium, absidebatque mistim, vel ex adverso in parte primoribus.* Lipsius.

celeriter ¹ Libonem ingratum & nova molientem oppres-
sit? Quibus præceptis instructum Germanicum suum,
imbutumque rudimentis militiæ secum actæ, domitorem
recepit Germaniæ? Quibus juventam ejus exaggeravit
honoribus, ² respondente cultu triumphi rerum quas ges-
serat magnitudini? Quoties populum ³ congiariis hono-
ravit, ⁴ senatorumque censum, cum id senatu auctore fa-
cere potuit, quam libenter explevit, ut neque luxuriam
invitaret, neque honestam paupertatem pateretur digni-
tate destitui? ⁵ Quanto cum honore Germanicum suum
in transmarinas misit provincias? Qua vi, consiliorum
suorum ministro & adjutore usus Druso, filio suo, ⁶ Maro-
boduum inhærentem occupati ⁷ regni finibus, pace maje-
statis ejus dixerim, velut serpentem abstrusam terræ, fa-
lubribus consiliorum suorum medicamentis coëgit egre-
di? quam illum & honorate, nec secure continet? Quan-
tæ molis bellum, principè Galliarum ciente ⁸ Sacroviro,
Floroque Julio, mira celeritate ac virtute compressit, ut

ante

1. *Libonem ingratum & nova, &c.*] Hæc verba, *ingratum & nova molientem, oppres- sit*; errore librarii transposita videntur. ego in tertium superiorem reponenda puto, videlicet post, *formam evocavit. Rhenan. Libonem ingratum, &c.*] Tò *Libonem* in principe editione desiderabatur. Nec male ab aliis in- fultum videatur, nisi postea de Libo- ne iterum repeteret Vellejus. Viderint itaque alii, an non commodius sub- stitui possit *Clementem*. Hic enim Cle- mens ad ulciscendam Agrippæ domini sui mortem comparat non contem- nendam manum. Sed fraude tandem à Tiberio captus, punitusque est; ut scribit Suetonius in vita Tiberii. *Voss. Libonem ingratum & nova molientem.*] Adi Tacitum 2. A. 27. & seqq. qui re- moto velo rem edisseret. *Dio 57. p. 702.* Boeclerus.

2. *Respondente cultu.*] Vet. liber ha-

bet *respondentem, &c.* Mihi alias sic legendum videret: *respondente cultu triumphi, rerum quas gesserat magnitudi- ne.* Buxerius.

3. *Congiariis.*] Congiarium munus principis, quo donabatur Populus.

4. *Senatorumque censum.*] Rursum apertius ager Tacitus 2. A. 37. & 38. Boeclerus.

5. *Quanto cum honore.*] Imo, quanta cum calliditate *amoliri juvenem specie honoris statuit*, Tacitus 2. A. 42. Boeclerus.

6. *Maroboduum.*] Tacitus late 2. A. 62. & seqq. Sueton. Tib. 37. *Reges quosdam per blanditias atque promissa extractos ad se non remisit: ut Maroboduum Germa- num, &c. Hist. misc. 7, 22.* Boecler.

7. *Regni finibus.*] Boiobemiam intelli- git. Rhenan.

8. *Sacroviro Floroque Julio.*] Tacit. 3. A. 40. & seqq.

1. *Bellum*

ante populus Rom. vicisse se quam bellare cognosceret; nunciosque periculi victoriæ præcederet nuncius. Magni etiam terroris ¹ bellum Africum, & quotidiano auctu majus, auspiciis consiliisque ejus brevi sepultum est. ² Quanta suo suorumque nomine exstruxit opera? Quam 130 pia munificentia superque humanam evecta fidem templum patri molitur? Quam magnifico animi temperamento Cn. quoque ³ Pompeii munera absumpta igni restituit? ⁴ qui, quidquid umquam claritudine eminuit, id veluti cognatum censet tuendum. Qua liberalitate cum alias, tum proxime incenso ⁵ monte Cœlio, omnis ordi-

1. *Bellum Africum.*] Tac. 2. A. 52. & seqq. & 3, 20, & c.

2. *Quanta suo suorumque nomine.*] Tacitus 6. A. 45, 3. *Ne publice quidem nisi duo opera struxit, templum Augusto, & scenam Pompejani theatri: eaque perfecta contentu ambitionis, an per senectutem, haud dedicavit.* Sueton. Tib. 47. *Princeps neque opera ulla magnificavit. Nam & quæ sola susceperat, Augusti templum, restitutionemque Pompejani theatri, imperfecta post tot annos reliquit.* & Calig. 21. *Opera sub Tiberio semipfecta, templum Augusti theatrumque Pompeii absolvit.* Boecler.

3. *Pompeii munera.*] *Munera videtur hoc loco posuisse Vellejus pro ipsis aedificiis, ut supra, cum dixit de Pompejo item: Perfectis muneribus Theatri, & c. Itaque nihil mutandum puto: vel si mœnibus ibi pro muneribus reponendum est; hic quoque mœnia pro munera scribendum censo.* Ursinus.

4. *Qui quicquid.*] *Vulgo, qui quidem quam claritudine eminuit, & c.*

5. *Monte Cælio.*] *Ita reposuere pro Cæli, quod erat in editione principe. Ego nil mutaverim. Sane, mons Cæli recte dicitur, ut oppidum Antiochiæ, Ciceroni ad Atticum l. v. epist. xvii. Torrens Vergelli, apud Florum lib. ii. cap. vi. Imo & similiter, ad montem*

Soractis dixit Solinus cap. 11. prout ex Mss. edidit magnus Salmasius. *Voss. Monte Cælio.*] *Suet. Tib. 48. Boecl. Monte Cælio.*] *Ab Anco urbi hic mons additus, ut Strabo: vel à Tullo Hostilio, ut Livius: vel à Tarquinio Prisco, ut Tacitus. A guerna sylvæ, Querquetulanus: à Tiberio Cæsare, quod is post incendium habitatoribus aedificia consumpta instaurasset, dici coeptus mons Augustus. Ab ortu habet mœnia, à meridie Cœliolum, ab occasu Palatinum, à septentrione Esquilias. Adjacent ab ortu, Cœlimontana & Nevæ portæ, & inter has Statilii Tauri theatrum dimidiata sui parte mœnibus inclusum: à meridie, vallis: ab occasu, Severi seprizonium: à septentrione, Titi amphitheatrum, vulgo Colosseum. Nominatus à Cœle quodam Hetruscorum duce, qui cum Romulo contra Sabinos arma socia conjungens, castra in eo posuit. Cœliolus pars est Cœlii, à Martiale libr. 12. ad Juvenalem, Minor Cœlius dicitur:*

Dum per limina te potentiorum

Sudatrix toga ventilet, vagumque

Major Cœlius & minor fatigat.

Ab ortu habet mœnia, à meridie Aventinum, ab occidentis & septentrionis partibus vallem, per quam fluit Appiæ rivus. Incipit post portam Gabiulam,

nis hominum jacturæ, patrimonio succurrit suo? Quanta cum quiete hominum, rem perpetui præcipique timoris, supplementum, ¹ sine trepidatione dilectus, providet? Si aut natura patitur, aut mediocritas recipit ² hominum, ³ apud aures Deorum de his queri; quid hic meruit? primum, ut scelerata Drusus Libo iniret consilia; deinde, ut ⁴ Silius & Piso; quorum alterius dignitatem constituit, auxit alterius? Ut ad majora transcendam, quamquam & hæc ille duxit maxima; quid, ut juvenes amitteret filios? quid, ut nepotem ex Druso suo? Dolenda adhuc retulimus: veniendum ad erubescenda est. Quantis hoc triennium, M. Vinici, doloribus laceravit animum ejus? quamdiu ⁵ abstruso, quod miserrimum est, pectus ejus, flagravat incendio? ⁶ quod ex nuru, quod ex nepote dolere, indignari, ⁷ erubescere coactus est. Cujus temporis ægritudinem auxit amissa mater eminentissima, ⁸ & per omnia Deis quam hominibus similior femina;
cujus

biusam, nunc clausam: & inde ad Latinam flectitur, terminaturque ad Capenam. *Fabrie.*

1. *Sine trepidatione dilectus.*] Dilectus enim suapte natura gravis, ait Tacitus. *Schegkijus.*

2. *Hominum.*] Alias legitur, *hominum aut Deorum*, vel, *auribus Deorum de his*. *Rhenanus.*

3. *Apud aures Deorum de his queri.*] Acutius, *de Diis queri*. Si fas est, inquit, hominem apud Deos, Deos accusare. Et ita sane facit, queriturque quod Dii à calamitatibus immunem eximiumque non habuerint Tiberium, ipsum quoque scilicet futurum divum. *Lips.* *Apud aures Deorum de his queri.*]

In Ms. fuerat, *auro Deo cum de his queri*. Unde legendum arbitror: *auribus Deorum de his queri*. Ursinus emendat: *de Deo cum Deis queri*. Lipsius vero vulgatam retinebat lectionem, nisi quod pro *his* scriberet *Diis*. Sed

ambo à vestigiis autographi longius recesserunt. *Vossius.*

4. *Silius & Piso.*] In Ms. erat, *Silius, Piscoque, tam alterius*; &c. Lege: *Silius, Piscoque, quorum alterius*, &c. Usitato mendii genere. *Vossius.*

5. *Abstruso*, &c.] *Etenim crescit dissimulatione ipsa dolor, hoc alius demissus, quo minus profiteri liceat.* *Justin. lib. 8. Acidal.*

6. *Quod ex nuru.*] *Agrippina. Sueton. Tib. 53. & 54.*

7. *Erubescere.*] Addidi vocem *erubescere*, volentibus membranis, neglectam Aldo; quod scirem, viro ingenio ruborem supra dolorem indignationemque omnem. *Gruter.*

8. *Et per omnia Deis.*] Loca similia hujus multa, è quibus pauca bona fide retinuit memoria. De Jul. Cæsare: *Animo super humanam & naturam & fidem exēctus.* De Pompejo: *Per omnia fortunam hominis egressus.* De M. Catone:

tone:

cujus potentiam nemo fensit, nisi aut levatione periculi aut accessione dignitatis. Voto finiendum volumen sit.

JUPPITER Capitoline² & auctor ac stator Romani nominis, Gradive Mars, perpetuorumque custos³ Vesta ignium, & quidquid numinum hanc Romani Imperii molem in amplissimum terrarum orbis fastigium extulit, vos publica voce obtestor atque precor, custodite. servate, protegite hunc statum: hanc pacem; eique sancto longissima statione mortali destinate successores quam serissimos, sed eos quorum cervices, tam fortiter susti-

tone: Per omnia ingenio Diis, quam hominibus propior. Acidal.

1. Nisi aut levatione periculi.] Et ad istud hercle exemplar ipsos se formare debebant aulici. nunc quid? obtinet fere quod questus est de suo sæculo Seneca Hercule Octavo, versu DCXXXVII.

Colit hic reges, regumque Laes;
Non ut presso vomere semper,
Numquam cesset curvus arator,
Vel mille secent arva coloni:
Solas optat, quas donet opes.
Colit hic reges, calcet ut omnis,
Perdatque aliquos, nullumque levet:
Tantum ut noceat cupit esse potens.

Verum de istis hominibus, quantum satis est, cumulavimus ad Taciti locum lib. 4. Annal. cap. 31. Sullium vidit sequens ætas præpotentem, venalem, & Claudii principis amicitia, diu prospere, numquam bene usum. Gruter. Nisi aut levatione periculi.] Recte hoc exemplum proponit aulicus Gruterus. quamquam de Livia adulatorie Vellejus. Boeclerus.

2. Et auctor.] Puteanus legendum putat: Jupp. Cap. & Stator, & auctor R. n., G. M. Manut. Et auctor.] Placeat conjectura doctorum virorum, qui legunt: Juppiter Capitoline ac stator, & auctor Romani nominis, Gradive Mars, &c. nam illud stator ad Jovem tantum referri potest, non item ad

Martem. Nobis tamen non displiceret, si parva mutatione scriberetur stator pro stator, legereturque; Juppiter Capitoline; & auctor, ac stator Romani nominis Gradive Mars, &c. Ursin. Et auctor.] Magis probem, stator Romani nominis. Genitor enim & pater Romanorum Mars, quia Romulum sevisse dictus. Lips. Et auctor.] Seneca de Benefic. lib. 4. cap. 7. Quoties voles, tibi licet aliter hunc auctorem rerum & naturarum compellare. Et Jovem opt. max. rite dices, & Tonantem & Statorem, qui non, ut historici tradiderunt, ex eo quod post votum susceptum acies Romanorum fugientium stetit, sed quod stant beneficio ejus omnia, stator, stabilitorque est. Schegk.

3. Vesta.] *הוהש* id est, Estha, nihil aliud quam ignem Chaldæis denotat. Unde & hic cultus ad alios populos transfuxit.

4. Hanc pacem; eique sancto.] Vox deest, quam fidenter repono: Hanc pacem, hunc Principem: eique sancto. Ad Principem enim certe pertinent, quæ adrexit. Lips. Hanc pacem; eique sancto.] Lipsius interponit post hanc pacem, hunc principem, ut sequentia cohæreant. Eruditissimus Gerardus Vossius sollerter conjicit legendum: hunc statum, hunc Principem: quæ vox per compendium scripta forte anam dederit *τῆς* pacem. Boecler.

*sustinendo terrarum orbis imperio sufficient, quam hujus suffe-
cisse sensimus; consiliaque omnium civium¹ aut pia****

*1. Aut pia.] Videtur hic parum
deesse in hac peroratiuncula votitia.
Videntur autem extrema verba in ta-
lem scripta sensum; consiliaque o-
mnium civium aut pia, aut salutaria,
in felicem exitum provehite; aut sen-
tum similem. Rhenan. Aut pia.]*

*Rhenanus supplevit: aut pia, aut sa-
lutaria, in felicem exitum provehite.
Ego feliciter mentem Velleii mihi af-
secutus videor, nempe ut scripserit:
aut pia sorette, aut impia opprimite. Ita
igitur, aut simili modo, illum finio.
Vossius.*

FINIS.

Rerum ac Verborum, maximè memorabili-
 um, è VELLEIO, & adjunctis ei
 Notis observatorum

I N D E X.

Littera a, b, columnas uniuscujusque paginae exprimunt; iis
 quae carent, in textu VELLEIANO exprimuntur.

A.

A Cerranis data civitas. 53	<i>Aeoli</i> , longissimis acti erroribus, quos locos obtinuerint, urbesque condide- runt? 18
<i>Achaei</i> ex Laconica pulsi. 12.	<i>Aeschylus</i> tragicus. 58
quas occupaverint sedes?	<i>Aesernia</i> colonis occupatur. 54
ibidem. à Q. Metello Macedonico fusi. 43	<i>Aesulum</i> deducta colonia. ibid.
<i>Achaia</i> , in bellum instincta. 46. à Mum- mio in provinciam redigitur. 142. an totam Graciam complectatur. 227. a	<i>Aetolia</i> subacta à Fulvio Nobiliore. 142
<i>Aetiacum</i> bellum. 244. praelium. 239.	<i>Affinitas</i> inter C. Casarem & Pom- pejum. 154. inter Antonium & Ca- sarem. 204
240. & 243. a	<i>Africanus</i> . 59. in Togatis clarus. 81
<i>Addus</i> C. Casarem, Agrippae filium, ab Augusto adoptatum, interficit. 272	<i>Africanus</i> Pompeii legatus. 165
<i>Adesse</i> , verbum solenne Censorum. 82. b	<i>Africa</i> , quando in formulam redacta pro- vincia. 141. eam Pompejani obtinent exercitus. 181
<i>Ad liquidum</i> , quid? 57. b	<i>Africi</i> triumphii apparatus ex ebore. 184
<i>Adon</i> , Hebraeis Dominum denotat. 272. b	<i>Africum</i> bellum. 181
<i>Adoptio</i> quot & quibus modis fiat. 190. b	<i>Agamemnon</i> Rex Regum, in Cretam re- jectus, quas ibi urbes statuerit? 5. ab <i>Aegistho</i> occiditur. ibid.
<i>Ad suescere</i> , pro ad suescere. 229. b	<i>Agere</i> tela, pro adigere. 232. b
<i>Adulatio</i> semper magnae fortunae comes. 273	<i>Agminibus</i> concurrere, quid? 161. b
<i>Aegisthus</i> per annos VII. regni potitur. 5. ab Oreste occiditur. ibid.	<i>Agraria</i> lex, vide Lex agraria.
<i>Aegypus</i> à D. Augusto facta stipendia- ria. 144	<i>M. Agrippa</i> Octavianis navibus praesi- citur. 229. describitur & laudatur. 229, 230. quotidianis exercitationi- bus militem remigemque ad summam artis militaris & maritimae perducit scientiam. 230. ejusdem ductu, pro- spere apud Mylas pugnatum. 231. ante eum an aliquis coronam Rostrata dona- tus fuerit. 234. a, b. Leucadem expu- gnat, Patras capit, Corinthumque oc- cupat. 240. Juliam Casaris filiam, post mortem M. Marcelli, ducit uxorem. 257. moritur. 261. quoties Consul fuerit. 261. b. 262. a, b
<i>Aelius</i> Catus. 275	<i>Agrippa</i> ,
<i>L. Emili</i> Paulli laudes. 38. cujus filius. ibid. an in praetura unquam trium- phaverit? 38. a. Perseum vincit. 39. millies centies H. S. arario confert. 40. ejus quatuor filii. 42. concio ante triumphi diem. ibid.	
<i>Emilius</i> Sura. 27	
<i>Emulatio</i> alit ingenia. 60	
<i>Enaria</i> , insula. 101. a	
<i>Eolica</i> colonia, quot etates ante Ioni- cam fuerit? 18. b	

<i>Agrippa, M. Agrippæ filius, adoptatur ab Augusto. 276. eum mira pravitare offendit.</i>	297	<i>Anicius triumphat.</i>	39
<i>Aix, oppidum non incelebre, olim à Sextio conditum.</i>	87. a	<i>Annia Cinna uxor, deinde M. Pisonis, ab eoque dimissa.</i>	149
<i>Ala Equitum turma, & unde sic dicta?</i>	295. a	<i>Anni quot inter primam & alteram Iam κλεισαν.</i>	141. b
<i>Alba.</i>	43. a	<i>Annona difficultas maxima. 258. Roma crebrum id malum, & cur? 258. a, b</i>	
<i>Albam deducta colonia.</i>	53	<i>Antiochus, Rex Macedonia, devictus.</i>	28
<i>Albania penetrata cum victoria.</i>	145	<i>Antiochus Epiphanes Athenis Olympicum inchoavit. 40. Ptolemaum obsidet.</i>	ibid.
<i>Albis fluvius, à numero fontium influentium sic dictus. 280. a. oritur in tractu Hercinia silvæ.</i>	b	<i>Antissa, vel ut alii, Larissa, urbs.</i>	19. a
<i>Aleman, Poëta.</i>	62	<i>Antistius à Damaspippo trucidatus.</i>	114
<i>Alcmaeon ultimus Archontum perpetuorum Atheniensium.</i>	33	<i>C. Antistius.</i>	254
<i>Alesia, sive Alexia, urbs, à quo condita? 162. a. an circa eam tota belli molis fuerit.</i>	ibid.	<i>L. Antonius, M. Antonii frater, describitur. 221. Consul Italiam tumultibus implet. 222. Perusiam petit, qua expugnata, in Casaris potestatem venit.</i>	ibid.
<i>Aletes, Hippotis filius, Corinthum condidit.</i>	13	<i>M. Antonius, orator. 81. Marii Cinnaeque jussu confossus.</i>	105
<i>Alexander Magnus, septimus-decimus à Carano. 27. unde genus ducat. 27. a, b. quotus ab Hercule. 27. a. à Lyfippo impetravit, ut eorum equitum qui ex ipsis turma apud Granicum flumen ceciderant, expressa similitudine figurarum, faceret statuas, & ipsius quoque iis interponeret. 44. cum eo Casar comparatur.</i>	149	<i>M. Antonio, triumphavi Patri, totius oræ maritima potestas à Senatu decreta.</i>	127
<i>Alexandria, quando condita?</i>	53. a	<i>M. Antonius, C. Casari in Consulatu collega diadema imponit. 116. liberos suos obsides in Capitolium mittit, fidentem C. Casaris intersectoribus descendendi dans. 189, 190. H. S. septies milites, à C. Casare ad adem Opis depositum occupat. 195. C. Octavio insidias struit. 195, 196. ejus & Dolabellæ furor. ibid. ejus domus falsorum chirographorum & commentariorum officina. 196. a. deserere Italiam turpi fuga cogitur. 198. à M. Lepido per colloquia repulsus. 200. à Senatu hostis judicatus. 201. Lepido se jungit. ibid. L. Casarem avunculum proscribit. 207. in Italiam venit. 225. Octaviam, sororem Casaris, ducit uxorem. 228. Sex. Pompejum jugulari jubet. 231. 232. ob hoc facinus, mox ludus in Theatro Pompeii faciens, execratione populi, spectaculo pellitur. 232. Parthos petit, ab iisque clade afficitur. 235. Artuasdem Armenia regem aureis catenis vincit. 236. Patriæ bellum inferre constituit. 237. se Liberum patrem</i>	
<i>Alexandrini triumphii apparatus ex testudine.</i>	184		
<i>Aliaria Sempronii uxor.</i>	269. a		
<i>Alison.</i>	313. b		
<i>Allobroges, populi.</i>	83. a		
<i>Alpes feris multisque nationibus celebres perdomitæ.</i>	253		
<i>Alsum coloni deducti.</i>	54		
<i>Alinum Venetiæ mediterranea urbs.</i>	224. b		
<i>Amicitiam venutiandi ritus.</i>	45. b		
<i>Aperuntia inventores Athenienses. 190. b</i>			
<i>Ampii & T. Labieni lex pro Pompejo.</i>	146		
<i>Amyntas Rex ab Antonio ad Augustum transfugit.</i>	241		
<i>Ancipitia, & dubia, ut differant?</i>	231. b		
<i>Andriscus, quis, & cujus?</i>	43. b		
<i>Andrus ab Ionibus occupatur.</i>	18		

- patrem appellari jubet, ejusque habitum imitatur. *ibid.* Διόνοϛ & υἱὸϛ cognominatus est. 237. b. ei Reges qui adhaferint. 240. a. classis exercitumque deserit. 242. enervatur amore Cleopatras. 236. & 244. seipsum interimit. 245
- Antonianorum militum in pugnando, post fugam Antoni, constantia. 242
- Apollinis Pythii oraculum. 10
- Apollonia, urbs. 192. b
- Appius Claudius adulter Iuliae. 269
- Appuleius Saturninus, vide Saturninus.
- L. Apronius virtus. 304
- Aqua ignique quibus interdicebatur. 108. b
- Aqua Sextia. 87
- Aquila Romanarum legionum insigne. 232
- Aquileiam colonia deducitur. 55
- M. Aquilius Mithridati vinctus traditur. 97
- Arbitri, qui? 89. b
- Archilochi laus. 20. atas. 20. a
- Archontes cum honorem usque ad Charopem usurparunt. 10. perpetui quando Athenis esse desierint? 33. in denos annos creati. *ibid.*
- Argi Temeno cessare. 9. a
- Argivus nullus orator. 62
- Aricini quando in civitatem recepti. 52
- Ariminum missi coloni. 54
- Aristodemus fulmine à medio sublatus. 9. a
- Aristonicus armis Asiam occupat. 89. cujus filius. 69. a. à M. Perperna vidus & in triumphum ductus. 69. M.
- Aquillio capite poenas dat. *ibid.* Crassum Mucianum interemit. 90
- Aristophanes, comicus. 58
- Aristoteles. 59
- Armenia in P. R. potestatem redacta. 259
- Arminius, Sigimeri filius, in Quinctilium Varum conjurat. 308
- Artagera, urbs. 272
- Artaxasdes Armenia Rex ab Antonio aureis catenis vincitur. 236. ei, an Tigriani Armeniae regnum à Tiberio restitutum. 259. a, b
- Artorii, C. Octavii medici, somnium. 215
- Arverni, populi qui, & quomodo hodie dicuntur? 83. a
- Aruntius Laevius Reip. restitutus. 227
- Aruntio Laevum Iulianarum navium cornu comissam. 242
- Asculani Servium Prat. Fontejunque Legat. occiderunt. 91
- Asculum Picenorum oppidum. 91. a
- Asia, an jure (mortuo Attalo) à Romanis occupata. 69. a. à L. Scipione, Africano fratre, crepta Antiocho. 142. mox beneficio S. P. Q. R. ab Attalis possessa regibus. *ibid.* à M. Perperna facta tributaria. *ibid.* fuit in partes divisa. 150. b. ei urbes restituta. 324
- Asiaticum imperium ab Assyriis ad Medos translatum. 22
- Asinius Pollio Iulianis partibus fidus. 220. vide Pollio.
- Aspidum tres species. 245. b. omnium commune σῦν πῶμαϛ, somnus. *ibid.*
- L. Astrenas, Vari legatus laudatur. 313
- Assentari, pro assentiri. 165. b
- Asylum factum à Romulo. 35
- Assyrii Principes omnium gentium. 27
- Ateius Crassum diris devoret execrationibus. 160. a
- Atella, oppidum. 319. a
- Athena quando sub Regibus esse desierint? 9
- Athenienses in Eubœa Chalcida & Erethriam occupant. 14. eorum ingenia. 62. ut & certa in Romanos fides. 107. decretum: πῶν μνηστῆρας. 190. a
- Atia, mater Octavii. 194
- C. Atilius, Cos. 180
- Aureus Olympicum certamen quando instituerit? 32
- Attalus Rex Asiam pop. Rom. hereditate relinquit. 69
- Attica fides. 107
- Attici ad Sullam, verba memorabilia. 244. b
- Attius, tragicædus. 59. 81
- Attuarii subacti. 277. eorum situs, & descriptio. b
- Atys Rex, Lydi & Thyrrheni pater. 6. a
- Auctoramentum, quid? 206. a
- Augusta pax omnes terrarum angulos à latro-

- latrocinii servat immunes. 324
D. AUGUSTUS Cicerone Cos. natus. 136. cognomen id universi Senatus P. Q. R. consensu accipit. 254, 255. M. Agrippæ liberos, nepotes suos, præpositis Caji ac Lucii nominibus adoptat. 261. animos oculosque P. R. gladiatori muneris, naumachiaque spectaculo replet. 267. Tib. Neronem adoptat. 275. ut & Agrippam, M. Agrippæ filium. 276. abentem Tiberium prosequitur. 312. Tiberium Nolam revocat, cumque eo collocutus moritur. 319. consecratur à Tiberio. 323. ubi denatus. 318. b. reliqua vide in Octav.
Augustus clavus quando sumebatur. 247. b
Aulici ars præcipua. 230. a
Auximum in Picenum coloni missi. 55
- B.**
- B**abylon à quibus condita. 23
 Bacenis silva, eadem cum Hercynia. 286. a
 Balbus Cornelius hostium castra ingreditur, &c. 175. & 176. moriens, Pop. Rom. virutum viceos quinos denarios legat. 175. b. primus externorum Pontifex & triumphalis. 176. a
 Balbus major, primus externorum Consul. 176. a
 Balineum, quid? 300. a
 Barbari Casaris videndi cupidus. 281. ejus oratio ad eundem. 282
 Bathinus, st. 300
 Bato dux Pannonum. 288. ejus responsum Tiberio. 306. b. an duo fuerint bello Pannonico. 288. b. 289. a. & 300
 Bellum Troicum. 50. Numantinum. 64. Jugurthinum. 84. Italicum. 90. & seqq. Nolanum. 96. Pyrrhi. 96. Mithridaticum. 98. Marsicum. 121. Spartacium. 125. Sertorianum. 125. Piraticum. 126. Punicum primum. 141. Parthicum molitur Crassus. 160. Civilis initia. 165. Africum. 181. Hispaniense. 182. Campanum. 122. Asiaticum. 244. Alexandrinum. 246.
- Viriathinum.* 253. Punicum secundum. 253. Pannonicum. 261. Germanicum. 264. Thracicum. 265
 Beneventum deducta colonia. 54
 Beneventum, olim Maleventum, Pelignorum in Samnitiibus oppidum. 318. a
 Bessi, à quo devicti. 263. b. 264. a
 Bibulus Casari collega & adversarius datus. 155. b
 Bithynia à Nicomede Populo R. testamento relicta. 69. stipendiaria facta. 143
 Bonæ Deæ Sacra, Græcis Gynæcia dicta. 156. a
 Bononiam deducta colonia. 55
 Bovilla, urbs. 164. b
 Breuci, populi. 303. a
 Britannia bis à C. Casare penetrata. 161
 Bructeri subacti. 277. eorum situs, & descriptio. 278. a, b
 Brundisina pax inter Antonium & Augustum. 225
 Brundisium deducta colonia. 54
 Brundisium, urbs Calabriae. 109. b
 A. Bruti (Gallæci cognominati) præclaratæ Hispania militiæ. 73
 D. Brutus consiliarius conjurationis in Casarem. 186. obsidione liberatur. 198. ei cur triumphus decretus. 199. b. desertus à Planco. 202. ab Antonianis jugulatur. ibid. & 246.
 M. Brutus auctor conjurationis in Casarem. 185. & 187. a. cum C. Cassio provincias, exercitusque occupat. 199. C. Antonio, fratri M. Antonii in Macedonia, Vatimioque circa Dyrrachium, legiones extorquet. 212. Lycios devinct. 213. cum C. Octavio & Antonio acie concurrat. 214. à Stratone Ægeat impetrat, ut sibi morituro manum commodet. 216. comparatur cum Cassio. 219. morientis atas. 218
 Brutianarum partium exitus. 218. & 221
 Brutiana castra. 219
 Bubienum, sive Boybaimum Maroboduvi regia. 286. b
 Buxentum coloni missi. 55
 Byzantium Mileto, unde originem duxit, potentius. 90.
 C. Caci-

RERUM AC VERBORUM.

C.

Cæcilia familia claritudo. 85
Cæcilius comædus. 59
A. Cæcina. 295
L. Cæditii virtus laudanda. 313
Caliana seditionis tempus. 208. a
M. Cælius describitur. 208. seditionem
 movens primo summotus à rep., de-
 inde auctore Senatu circa Thurios op-
 pressus. 209
Capio, censor severus. 82. à Cimbris fu-
 sus. 86
C. Casar Iulius laudatur & describitur.
 148. unde genus deducat. ibid. ejus
 laudes. 149. Magno Alexandro, sed
 sobrio, simillimus. 149. mutata veste
 Sullam fugit. 149. à piratis captivus
 retinetur. ibid. contractâ classe, eo-
 rum classem ex parte fugat. 150. ca-
 ptivos cruce suffigit. 151. ejus gesta
 memorabilia. 152. Lusitanos subigit.
 153. a. ejus lex de agro Campano pl. di-
 videndo. 154. ei Gallia in quinquen-
 nium decretâ. 155. ejus præclara gesta
 in Gallia. 159. amplius quadringenta
 millia hostium cædit, & capit. 161.
 cum exercitu Rubiconem transit. 172.
 Pompejum Brundisium usque perse-
 quitur & Mæsiliam obsidet. 173.
 Thessaliam petit. 177. configit cum
 Pompejo. ibid. perrexit in Afri-
 cam. 181. fortunam visus in mancipio
 habere. 181. b. ejus clementia in vi-
 ctor. 182, 183. eum, victorem Afri-
 cani belli, excipit Hispaniense. 182.
 Pharnacem vincit. 182. ejus præclara
 in Hispania gesta. 182. verba ad suos
 milites. ibid. victor in urbem rever-
 titur. 183. quinque agit triumphos.
 183, 184. quot millia talentum in
 triumpho tulerit. 185. a. an jure in-
 terfectus. 185. b. 186. causa. ibid.
 ejus testamentum abolendum censet
 Casius. 189. ejus mortis varia præ-
 sagia. 188. a. b. 189. a. testamentum
 apertum quo C. Octavianum, nepotem
 sororis Iulie adoptat. 190, 191. me-
 moratur inter doctos viros. 137

C. Casar Agrippæ filius ab Augusto ad-
 optatur. 261. virilem togam sumit.
 266. cum rege Parthorum coit. 271.
 per insidias colloqui vulneratur à quo-
 dam, nomine Adduo. 272. ubi mor-
 tuus. 273. b. 274. a
C. Casar Strabo. 81
L. Casar, Agrippæ filius, ab Augusto
 adoptatur. 261. Mæsiliæ moritur.
 ibid.
L. Casar, Antonii avunculus, ab Anto-
 nio proscribitur. 207
Ti. Casaris gesta. 144. vide Tiberius.
Calabria. 110
Calatia, oppidum. 197. a
Caldus Calius præclari facinoris auctor.
 314
Cales colonia. 52
Calidius. 137
Calpurnia, Bestiæ filia, uxor Antistii,
 jugulato viro à Sulla, seipsam trans-
 figit. 114
Calpurnia uxor C. Casaris nocturno visu
 territa. 189
Calpurnius à Jugurtha pecuniis corru-
 ptus. 114. b
Calvinus Domitius primipili Centurio-
 nem, ob turpem ex acie fugam fuisse
 percussit. 228
Calvus. 137
Campana colonia supplementum. 233
Campani, imbellis multitudo. 15. b. iis
 data civitas. 52. quando. 155. a
Campania. 16. a. Liberi Cererisque cer-
 tamen. b
Candidatus, quis? 46. b
Candidati Casaris. 320. b. 321. a
Candidus Antonii exercitum contra C.
 Casarem regit. 242. Antonium fugien-
 tem fugiens sequitur. 243. ejus exitus.
 246
Caninefates subacti. 277. eorum situs &
 descriptio. 277. a, b
Canutius tr. pl. continua rabie Antonium
 lacerat. 203
Capito patruus Velleii, Agrippæ subscri-
 bit in C. Casium. 213
Capitolinum occupatum. 189
Cappadocia Ti. Casaris auctoritate Pop-
 R. facta stipendiaria. 144
 Y 2 Casus,

Capsus, quid?	58	Cato Porcius, Cos. bello Italico.	93
Capua, à quibus & quando condita. 29. b. quomodo ante vocitata, & unde jam sic dicta. ibid. quot annos steterit, an- tequam à Romanis caperetur. 30. in formam praefecturae redacta.	155	C. Cato, M. Catonis nepos, repetundarum ex Macedonia damnatus.	79
Capys conditor Capuae.	188. a	M. Catonis Censorii sententia de Capua & Nola condita. 30. perpetuus di- ruenda Carthaginis auctor. 49. quando eberit. ibid. memoratur inter Histo- ricos.	60
Caranus, regnum Macedoniae occupat. 26. Caranus, Toranus, an Coranus legen- dum? 26. b. quotus ab Hercule. ibid.	86	M. Catonis genus, virtus & laudes. 134. 135. mittitur ad spoliandum regno Ptolemaeum. 157. & 158. Clodium latà sententià absoluit. 164. ejus diffi- cile iter. 182. homo novus.	327
Carbo toto anno Consul.	110	Catonis filii mors.	217
Carbo, orator.	81	Catti, Germania populi, nunc Hessen.	285. a, b
C. Carbo praetorius, consulis frater, à Damasio trucidatus.	114	Q. Catuli auctoritas & verecundia. 128. omnium confessione Princeps Senatus.	152. fatali morte functus. 169. & 105
Carina, nomen vici Romani.	227. a	Catullus Poëta.	137
Carnuntum, oppidum.	287. a	Cauchi, Majores & Minores.	279. b. ubi sita. ibid.
Carseolos deducta colonia.	53	Cecionis, praefecti castrorum, exemplum turpe.	311
Carthago quando condita. 25. a. quamdiu steterit? 25. b. quando eversa. 25. b. 41. a. 48. quando in potestatem Rom. redacta. ibid. eam statuit senatus ex- cidere. 46. incensa. 48. a. aratrum passa. b. in Africa prima extra Ita- liam condita colonia. 57. & 90. Tyro potentior. ibid. eà deletà res Romana degenerat.	63	Celox, breve navigii genus.	221. a
Sp. Carvilius.	327	Censorini mors.	271
Casilinum, oppidum.	197. a	Censor, pro censura.	261. a
Cassii censoris theatrum. 55. cui in de- moliendo obsistere eximia civitatis se- veritas, & consul Scipio.	ibid.	Censura Planci & Paulli.	260
C. Cassius, quaestor Syriam in P. R. pote- state retinet, & ex eà Parthos fu- gat. 161. auctor conjugationis in Ce- sareum. 186. Laodiceam expugnat & inclusum Dolabellam ad mortem adi- git. 211. Rhodum capit. 213. cum Octavio & Antonio acie concurrat. 214. cornu cui praefecti fugatur. 215. intervitus liberti cervicem extentam praebet. 216. & 246. melior Bruto dux.	219	Centurionum insigne vitis.	216. a
Cassiana Brutianaeque partes fractae.	221	Cerealia sacra.	15. b
Cassius Longinus, censor severus.	82	Certum jugum, pro, firmo & perpetuo.	141. a
Cassius Parmensis morte poenas dat.	246	Cethegus, aliique, auctore Senatu, in car- cere necati.	134
Castrum colonis occupatur.	54	Chalcis.	14
Catiline conjuratio. 134. urbe pellitur. ibid. ejus mina. 135. b. fortissimè dimicans obtruncatur.	136	Chalcidenses orti Atticis. 14. Cumas in Italia condidère.	15
		Charops ultimus inter Archontes perpe- tuos Athenis. 10. fuit & primus Ar- chon decennalis.	33
		Cheruscii.	278
		Chios ab Ionibus occupata.	18
		Cibalix, urbs, in Inferiore Pannonia.	262. b
		M. Cicronis laudes. 133, 134. Catilinae, Lentulique, & Cethegi conjugationem discutit. 134. circa eum qui viri docti floruerint. 136. à Clodio in exilium pul- sus. 156. patriae restituitur. 157. ejus domus à Clodio disjecta, à senatu ma- gnificè	

RERUM AC VERBORUM.

- gnificè restituta. *ibid.* commendatur. 331.b
 168.b. Pompejanarum partium in-
 sito amore Casarem laudandum &
 tollendum censet. 200. continuis actio-
 nibus aeternas Antonii memoria inurit
 notas. 203. proscriptum & occisum
 deplorat Vellejus. 206
Cilicia, regio quæ? 130.a. ab Isaurico
 perdomita. 143
Cimber Tullius primarius inter conspira-
 tos in Casarem. 188.b
Cimbri, Teutonique Rhenum transcen-
 dunt. 80. bellum Romanis inferunt. 86.
 à Mario domiti. 312.b
Cinna, nec Mario, nec Sulpicio tempera-
 tior. 101. ei consulatus jussu Senatus
 abrogatus. *ibid.* corrupto exercitu qui
 circa Nolam erat, fictus novis civibus,
 Patriæ bellum infert. 102. Marium
 cum filio de exilio revocat. *ibid.* cum
 Mario urbem occupat. 104. orta sedi-
 tione, ab exercitu interimitur. 110
Civile bellum. 165. quando exarsit.
 169
Civilia bella vicesimo anno finita. 249
Cirrus, an cedrus legendum. 184. a. ex
 ea apparatus Gallici triumphi. 183
Clades gravis Octavianæ classis, circa
 Tauromenium. 231
Classis columbæ volatu directâ. 15
Claudius Consul, primus in Siciliam trans-
 jecit exercitum. 140
Tib. Claudius Nero, vide Tiberius.
Claudius Quadrigarius, historicus. 82
Clazomenæ ab Ionibus conditæ. 18
Cleopatra, prima fugam occupat. 242.
 illata aspide, morsu ejus spiritum red-
 dit. 245. morientis ætas. 246.a
C. Clodius vituperatur. 156. lege lata Ci-
 ceronem in exilium pellit. *ibid.* ejus
 lex de M. Catone. 158. à Milone circa
 Bovillas jugulatus. 164
Clustum, oppidum. 117
Coccinea tunica supra pratorium exten-
 sa, futuri prælii signum. 95.a
Coclietes, veteribus monoculi. 76.a
Codrus Melanthis filius. 9. ejus mortis
 historia. 10. an ultimus Atheniensium
 Rex fuerit? 10.b
Cœlius mons. 331. ejus situs, descriptio,
 & à quo denominatus. 331.b
Cœlius, Historicus. 82. & 137
Cohortis descriptio. 295.b
Cois, in unius Xenophontis gratiam, im-
 munitas concessa. 97.b
Colchi. 145
Colophon ab Ionibus condita. 18
Comitiarum ordinatio à D. Augusto re-
 licta. 320
Condere, urbis in adificare. 11.b
Conditio, quid? 68.b
Congiarium, quid? 330.b
Consiliarius, ejusdem consilii particeps.
 186.a
Consors, quid significet? 42.b
Constantinopolis, ante Byzantium dicta.
 14.a
Continuare, Vellejo quid? 255.b
Contra, pro è regione. 255.b
Contrebia à Q. Macedonico oppugnata.
 73
Convictus, quid? 132.b
Copia, pro cibo & comæatu. 293.b
Coponus describitur. 239. ejus dictum in
 Plancum transfugam. *ibid.*
Corsinium caput imperii Italicorum le-
 ctum. 95. Pelignorum urbs primaria.
 95.b. hodie Pentinia dicta. *ibid.* &
 173
Corinthi, Α'λητιδευ: & unde. 13.a
Corinthus, antea Ephyre dicta. 13. ab
 Alete in Istmo condita. *ibid.* quando
 deleta? 49. causa. 46.b. quando cap-
 ta? 50.b. per M. Agrippam occu-
 pata. 240
Cornelia, Gracchorum mater, femineï ro-
 boris exemplum. 76.b
Cornelia Pompeii uxor. 179
Cornelius Rufinus bello Pyrrhi dux cele-
 berrimus. 96
L. Cornelius Merula, flamen Dialis in lo-
 cum Cinne successus. 101
L. Cornelius Sulla, vir qui neque ad finem
 victoriæ satis laudari, neq; post victo-
 riam abunde vituperari potest. 96
Cornifici, Cæsaris legati, legiones panè
 à Pompeio oppressa. 231
Corona civica. 47.b. castrensis. 47.b
classica, alias, *Resfrata*, aut *Navalis*.
 234.a

Corvinus.	137	larit.	252. b
T. Coruncanius, homo novus.	327	Damaspippus prator, dum dimicatur ad Sacripontum, clarissimos viros trucidat.	113
Cosa capta. 94. eadem urbs quæ Vellejo Compla.	210. a	Danubius fl. hodie de Donau, ubi oriatur.	287. a
Cossam deducta colonia.	53	Daorisi Delmata.	303. a
Cossa, eadem quæ Cosa, urbs.	94. a	Defectus, pro deficiens.	203. b
Cossi virtus.	304	Descicere, quid?	325. b
Cotta, judicandi munus aequaliter inter senatum, & equites partitus est.	128.	Q. Deillius (sive Dellius) natura trans fuga.	241. a
an Flamen Dialis fuerit, & successorum Casarem habuerit.	151. a, b	Delectus habitii.	290
Cotys.	329	Delos occupata ab Ionibus.	18
L. Crassus; orator.	81	Dertona.	57
M. Crassus bellum Spartacium gerit. 125 ei Syria decreta. 160. ab Orode rege interimitur.	ibid.	Destitutes Delmata.	303
Crassus Mucianus interfectus, 70. de eius morte variae opiniones.	70. a, b	Despicere, ab alto inspicere.	90. a
P. Crassus, orator.	60	Devovendi & execrandi ritus.	160. a
Cratinus, comicus.	58	Dialis flamen, vide Flamen.	
Cremonam deducta colonia.	54	Diana sacra regio Campania, in qua mons Tifata. 112. ei grates agit Sulla post victoriam.	ibid.
Creon, primus annuus Archon.	33	Diadema an fuerit reginarum.	316. b
Cresphontes.	9	317. a	
Creta insula, arx altera pradonum. 133. b. à Q. Metello in P. R. potestatem redacta.	133. & 142	Dictatoris in Rep. Rom. usus, finis, & jus.	118. a. b. & seq.
Crispus Marcus.	211	Dictaturam magna vi offerente populo, deprecatur Augustus. 251. a. cur in omnium detestationem venerit.	ibid. a, b.
Crispinus Quinctius adulter Julia.	268	b. lege Antonia ex Rep. in perpetuum quasi exilium relegata fuit.	ibid.
Cuma à quibus condita. 15. earum in Romanos fides.	16	T. Didius cum Minatio Magio Herculanum capit.	94
Cumanos ritus Osca mutavit vicinia.	16	Dido, antea Elissa vocitata. 26. a. Punica lingua idem quod virago.	26. a
C. Curio, tr. pl., bello civili flagyantem facem subjicit. 167. describitur. ibid. & 168. an gratis pro Casare steterit.	168. a. M. Calvo simillimus.	208	
Curio Iulianarum partium dux occisus.	181	Dimittere ab armis, quid?	178. b
Cymen Æolii condunt.	18	Diphilus, comicus.	59
Cyprus devicta. 142. avidè magis quam justè facta tributaria. 142. a. & 158. a		Disjungere, quid?	50. a
Cyzicum potentius Mileto. 90. liberatur obsidione. 130. nobilissima Asia urbs.	131. b	Dolabella & Antonii furor.	195
		Dolabella C. Trebonium occidit. 211. ejus accusatio 152. ad idem servi cervicem prabet. 212. laudatur.	323
		Domitia familiae felicitas.	83
		Domitii ex Arvernus victoria.	ibid.
		Cn. Domitii de creandis sacerdotibus lex.	86
		Cn. Domitius, pater L. Domitii, occupatis navibus, cum magno comitatu fugit.	219
		Cn. Domitius ad C. Octavianum transfugit.	241
			L. De-

D.

DAlmatia subigitur. 252. cum sibi conterminis Illyride atque Liburnia vulgè Sclavonia vocatur. 263. a. rebellat. 287. quot annos rebel-

RERUM AC VERBORUM.

L. Domitius à Damafippo occifus.	113,
114. a	
Domitius Calvinus, vide Calvinus.	
Drufus à quo occifus.	89. a
Drufus Claudius cum fratre Tib. Claudio Nerone Rhatos Vindelicosque adgreditur. 259, 260. ei cura Germanici belli delegata. 264. ejus elogium. ibid. annum tricesimum agens lapsu equi fracto crure moritur.	264. b
Drufus Libo.	332
Drufus Livius Iulia Augusta pater fe ipfe interimit.	217, 218
Dyrachium ac vicina ei loca obfidentur à Pompejo. 174. fitus.	172. b
E.	
E Græcorum Latini in O vertunt.	227. b
L. Eggi clarum exemplum.	311
Egnatius Rufus Auguftum interimere ftatuit. 255. mortem digniffimam vita fua obit.	ibid.
Eliffa Tyria, quam quidam Dido autumant, Carthaginem condit.	26
Eiffa, Arabibus Hamza, urbs.	274. a
Ephesus ab Ionibus condita.	18
Ephyra multiplex.	4. b
Epirus, regio.	ibid.
Eporædiam colonia deducta.	57
in Equeftribus federe, quid?	129. b
Erethria.	14
Eros Antonii fervus, juffus Antonium interficere, feipfum confodit.	245. a
Erythra ab Ionibus condita.	18
Eryx, ultimus Archon decennalis.	33
Eumenes, Rex.	38
Euphrates amnis.	271
Eupolis, comicus.	58
Euporus fervus C. Græcchum dominum prius, fe deinde interimit.	76
Evocati, qui?	197. a
Euripides, tragicus.	58
Ex confulatū aliquid agere, quid?	130. a, b
Exercitus, qui fub Afranio & Petreio fuerat, fe Cafari tradit.	174

F.

Fabii ex Allobrogibus victoria.	83
hinc Allobrogicus cognominatus.	
ibid.	

Fabius Æmilianus difciplina in Hifpania clariffimus.	74
Fabii Maximi triumphus, ejuſque apparatus.	183. b
Fabrateriam deducta colonia.	57
Fannius.	60
C. Fannius, orator.	81
Fannius Capio, & L. Murena occidendi Auguſti confilia incunt.	255
Fatalis mors, quæ?	169. b
Faventia, Italia urbs.	117
Favonius, prætorius.	179
Fauſto, Sullæ filio, Pompeii filia deſponſa.	154. a
Fetiales, qui?	65. b
Fidentia, urbs quæ?	117
Firmare, pro facere.	318. a
Firmum colonis occupatur.	54
Flaccus Pomponius.	329
Flamen Dialis, ſacerdos Iovis.	101. b.
nudum capite incidere nefas.	ibid.
unde ſic dictus. 101. b. quando reſtituti?	151. b
Flaccus Pomponius laudatur.	329
Flavius Caſetius, trib. pl. adverſus C. Caſarem.	210
C. Flavius Fimbria fe ipſe interimit.	107, 108
Florales ludi, quando & à quo inſtituti.	54. a
Fœmina ſacerdotes Auguſti.	320. a
Foncius legat. ab Aſculanis occiſus.	91
Formiani in civitatem recepti.	52
Forum Auguſti prænitet titulis victarum gentium.	144
Fratres an in eodem collegio magiſtratum eſſe debeant?	80. a
Fregellæ colonis occupatæ. 54. à L. Opimio exciſæ.	75
Fruſtus, pro fruitus.	275. b
Fugitivi è ludo gladiatorio Capua profugientes, duce Spartaco, Veſuvium montem occupant.	125
Fulvia gens.	328. a
Fulvia, L. Antonii uxor, deſcribitur.	222. omnia armis tumultuque miſcet.
ibid. Præſte capie. ib. eam in violentam excedere Italia patitur Caſar.	224
Cn. Fulvius cenſoris frater, à fratre ſenatus motus. 42. cauſa.	ibid. b

Fulvii Flacci aspera censura. 42. cum filio à L. Opimio interceptus. 75, 77
Fulvii Flacci, qui Capuam ceperat, filiorum clarum exemplum. 80
Fundani in civitatem recepti. 52
Fusuarium, quod supplicii genus. 229. a
 & quinam hoc officerentur. 229. a, b

G.

Gabinii (A.) tr. pl. Lex de Cn. Pompejo ad opprimendos piratas mittendo. 126
Gabinus cinctus quis? 67. b. qui eo utebantur. ibid.
Gades à Tyria classe condita. 11
Ser. Galba. 60. inter oratores. 81
Gallia primum à Domitio & Fabio, nepote Paulli, intrata. 142. C. Casaris ductu & auspiciis infracta, ignavum stipendium conferunt. 143
Gallici triumphi apparatus ex citro, an ex cedro? 140. a, b
Gallo-graciam perdomuit Vulso Manlius. 143
Teveæ, quot annos contineat. 3. b. 8. a
Genius Illyriorum rex in triumpho ductus. 39
Germania domatur. 264. rebellat. 267. tota sub duce Tiberio armis perlustrata. 279
Germani Cimbricam Teutonicamque militiam Italiae minantur. 312. Lollium clade efficiunt. 263. Varum. 305
De Germanis, non de Gallis duo triumphans consules. 208
Germanici, nepotis Augusti, in bello Delmatico experimenta virtutis. 303. in Germaniam mittitur. 317. an à Velleio vituperetur? 322. a
Germanicum bellum Drus. Claudio, fratri Neronis delegatur. 264
Glaucum saltare. 238
Gnosus in Creta. 233. b
Gracchanarum Legg. perniciosissima, quæ? 90
Gracchi, oratores. 60, 81
Fib. Gracchi laus. 65. ejusdem vituperatio. 66. res novas molitur. ib. quomodo mortuus. 68. an jure casus. 71. a, b

C. Gracchi furor. 74. nihil in eodem statu relinquit. 75. à L. Opimio opprimitur. ibid. ejus corpus in Tiberim projectum. 76
Gracchus colonias extra Italiam posuit. 90
Gradius Mars. 333
Græcia juvenctus se in Asiam effundit. 17
Græcia maximis motibus concussa. 12
Granicus, fluvius. 44. b
Graviscam colonia deducitur. 55
Gynæcia, Græcis, sacra bonæ Deæ. 156. a

H.

Halo, quid? 194. b
Hannibalis intra tertium ab urbe miliarium castra conspiciata. 115
Heniochi. 145
Heracleida pulsi, reditum molientes, eade Hylli, ausis excidère. 7. b. Tysameno imperante, destinata per se cedere. ibid. eorum veri reditus in imperium Peloponnesi descriptio. ibid. & 8. a, b
Hercynia silva, ejusque magnitudo & latitudo. 283. a. 286. a, b. alta nomina. ibid.
Herculanum captum. 94. ejus situs & descriptio. a
Hercules ἀγροβάτης quo tempore contigerit. 8. a. agon Olympicus quo anno ab eo instauratus. 8. b. an ἀγροβάτης, an ἀγροβάτης fuerit. 32. b. victor in Olympicis. 33. an in omni genere certaminum victor fuerit? 33. a
Herius Asinius Italicorum dux. 93
Hermaduri, populi. 280
Hesiodus, quando floruerit? 28. ab Homeri ætate distinctus circa cxx annos. ibid.
Hiberia penetrata cum victoria. 143
Hippocles. 15
Hippotes. 13
Hirpini. 94, 210
Hirtii & Pansa consilium. 187. designati Consules. 198. moriuntur. ibid. publica sepultura honorati. ibid.
Hispania, cum quibus per cc. annos debellatum, nunc presentia Augusti, nunc Agrippa, multa varioque Mante patet. 142. & 253
 Hispania

RERUM AC VERBORUM.

Hispaniense bellum. 182
 Hispaniensis triumphus apparatus ex argento rasili. 184
 Hispanus & Hispaniensis, ut differant? 176.a,b
 Homerii præconia. 19.a,b. de ejus ætate varia opinioniones. 20.a,b. 21.b. non cæcus genitus fuit. 22.a. antea Meligenes vocitatus. ibid.a. quid Cymæorum lingua denotet? 22.a
 Horatii Cocleus præclara gesta. 76.a
 Q. Hortensius. 136. fatali morte fungitur. 169
 Hortensius, Hortensii Oratoris fil. obtruncatur. 217
 Horti Pompeiani. 195
 Hostium Duces ad triumphum reservati. 315.b

I.

Jacere fortuitos sermones. 204.a
 Janus quando primum apertus. 141.b
 quoties clausus. ibid.
 Ignarum stipendium. 143.a,b
 Illyrium, Dalmatiaque à Ti. Cæsare devicta. 144
 Imperatores Romanor. bello Italico, qui? 92
 Influxus, Vellejo quid? 314.b
 Insigne regium, quid? 316.a,b
 Insignia triumphalia. 302.b
 Insteius Cato Italicorum dux. 93
 Interannam deducta colonia. 53
 Invidia eminentis Fortuna comes. 40
 Ion, an dux colonia fuerit? 17.a,b. cujus filius, & quando vixerit? 17.b
 Ion, nomen, unde deductum? 18.b
 Iones, duce Ione, regionem occupant, Ioniamque appellant. 17,18. quas urbes constituerint, quasque insulas occupaverint? 18
 Ionia ante Bzigeleia dicta. 17.b
 Iphitus Elius quando Olympicum certamen instituerit. 30,31. & 32. cujus filius. 30.b. 31.a
 Isocrates. 59
 Italici duces, qui? 93
 Italicum bellum cur sic dictum? 90.b. ejus origo, cause & series. 91.a
 Inba rex fidelissimus partium Pompe-

janarum. 179. bellum Africanum cum Scipione ceter. 181
 Jugurtha sub Africano militavit. 82. in triumpho ductus. 86
 Jugurthinum bellum. 84
 Iulia Augusta mariti nomen & familiam assumit, ante Livia. 218.a
 Iulia Augusti filia, Marcelli, dein, Agrippæ uxor. 257. post horum mortem Neroni nubit. 261. ejus luxuria. 268. relegatur in insulam. 270. quo anno relegata. 267.b. quot annos nata cum relegaretur. 268.a. ex adultera in quaestuariam versa. 268.b
 Iulia Cæsaris amita, nupta C. Mario. 148.b
 Iulia, Pompeii Magni uxor, decedit. 163
 Iulius Cæsar, vide C. Cæsar.
 Iulius Antonius Iulie adulter. 268. an sibi ipse necem consciverit, an cum aliis adulteris multatus sit. 268.b
 Iulius Florus Galliarum princeps. 330
 Q. Iulius Postumus ornamenta meretur triumphalia. 303,304
 Iunius Blæsus describitur. 322
 Iunius proconsul Asiæ. 150
 Iunia Bruti soror. 246
 Iupiter Salaminius. 3.b
 Iuris sui facere, quid? 283.b
 Inventio Laterensi, quod se suo gladio transfixerit, statua publicumque funus à Senatu decretum. 201.b

L.

Labienus in acie Mundensi interemptus. 183. ejus laudes. 183.a
 Labieni tr. pl. lex. 146. transmarinas provincias magnis momentis concucit. 228. interficit Legatum Antonii. ib. Ventidii ductu occiditur. ibid.
 Lacedæmonii in Asia Magnesium occupant. 14
 Lacedæmonius nullus orator. 62
 Lacones Alcmanafalso sibi vindicat. 62
 Lælius. 60. inter oratores. 81
 P. Lænas tr. pl. Sex. Lucillum saxo Tarpeio dejecit. 108
 Longobardi fracti. 280. cur sic vocati. 280.a. ante Winnuli dicti. ibid.
 Laodicea expugnata. 211

- Lavissa ab Æoliis condita.* 18, 19. a
Lato clavo qui usi. 247. a
Laudicea, sive Laodicea. 211. b
Laurentum, Latii urbs. 99. a
*Laurentina paludes unde nomen accep-
 rint?* 99. a
Lebedus ab Ionibus condita. 18
Legati Parthorum ad Syllam. 108
*Legato, ad Antiochum missò, quod no-
 men fuerit?* 41. a, b
*Legatos mittendi jus ad Senatum, non
 convenit civibus.* 77. a. b
Legio Martia. 197. b
Legiones, quæ in Illyrica, seditiosa. 321
*Legionum agnominatio à numero, ab Im-
 peratoribus, à locis hybernorum, & c.*
 294. a, b
Lentuli duo Consulares. 179
*Lentulus in carcere necatus. 134. cur post
 Consulatum præturam repetierit? ib. b*
*M. Lepidus Pont. Max. in C. Cæsaris
 locum furto creatus. 200, 201. hostis
 à Senatu judicatus. 203. Paullum fra-
 trem proscribit.* 207
*Lepidus vituperatur. 232. Cæsari, exce-
 deret Sicilia, denuntiat. ibid. à Cæsare
 exercitu & imperio exiit. 232, 233.
 genibus Cæsaris advolutus.* 233
*M. Lepidus, Lepidi Triumviri filius, Au-
 gusti interficiendi consilia capit.* 246.
 à Mecenate opprimitur. 248
*M. Lepidus in bello Dalmatico, à Cæsa-
 ribus omnibus copiis præfectus. 301. or-
 namentis triumphalibus donatur.* 302
*Lepidus Æmilius augur, quod sex milli-
 bus ades conduxisset, coram censoribus
 adesse jussus.* 82
Lesbos insula. 11
Leucas per M. Agrippam expugnata.
 240
Leucas oppidum in Leucadia peninsula.
 240. b
*Leges agraria Gracchi. 66. agraria Lici-
 nii. 74. Domitia. 86. Sulpicia. 98.
 Sylla, de Mario cum filio, & Sulpi-
 cio exilio multanda. 98, 99. Cinna de
 recipiendo Mario. 104. Valeria tur-
 pissima. 105. Roscia. 129. a, b. Ga-
 binia. 120. b. Manilia. 131. T. Am-
 pii, & T. Labieni pro Cn. Pompejo. 146.*
- Julia de agro Campano plebi dividen-
 do. 154. Clodia de civitate R. indemnato
 non interimendo. 156. ejusdem de
 M. Catone mittendo ad spoliandum
 regno Ptolomæum. 158. Pompeia de
 prorogandis Cæsari provinciis. 160.
 Pedia. 213
Libera custodia. 43. a
Libo, ingratus à Tiberio oppressus. 330
*Libya pars, quæ circa Carthaginem, Ro-
 manis Africa dicta.* 144. a
A. Licinius Nerva Silitianus. 304
*Licio transverso cincti magistratibus præ-
 mimistrabant.* 100. a
*Livia, Drusi Claudiani filia, filium Tib.
 Cæsarem vix bimum sinu gestans, Au-
 gustum (cujus postea uxor, transgres-
 sique ad Deos sacerdos) fugit.* 223.
 cum viro Nerone pervehitur in Sici-
 liam. 224. sacerdos sui viri Augu-
 sti. 321. a. Numerio cuidam Attico
 decies sestertium dedit, quod jurave-
 rat, vidisse se Augustum in cælum ad-
 scendentem. 319. b
*M. Livius Drusus tr. pl. non bona fortuna
 usus. 88. ejus laudes. ibid. novissima
 vox ad circumstantes. 89. ad archite-
 ctum. 90. moritur. 89. ejus mors bel-
 lum Italicum excitavit.* 90
Livius, historicus. 60. quando obierit?
 138. a
Limyrus fluvius in Lycia. 273. b
Limyra urbs in Lycia. 273. b
*M. Lollii legati, exercitusque in Germa-
 nia clades. 263. homo pecuniæ quam
 recte faciendi cupidior. 264. ejus per-
 fida consilia ac mors.* 271
Lucam colonia deducta. 55
Luceriam deducta colonia. 53
Lucilia Pompeja mater. 121
Lucilius. 81
*Sex. Lucilius, quando de Tarpeia rupe
 precipitatus.* 108. a
Lucretius, Poëta. 137
*Lucullus adversatur Pompejo. 148. a. Mi-
 thridatem multis locis fundit.* 130.
*Cyzicum liberat. ibid. Tigranem vin-
 cit. 131. ei infamia pecuniæ à Cn.
 Pompejo obicitur. ibid. profuse in
 aedificiis, convictibusque & apparati-
 bus**

RERUM AC VERBORUM.

- bus luxuriæ primus auctor. 132. Xerxes togatus, cur, & à quo vocitatus. 133. b
- M. Lucullus circa Fidentiam hostes Sulle fudit. 117
- Lucullorum duorum mors. 169
- Luculli, Luculli filii, mors. 217
- Ludi funebres. 32. Circenses. 117. a. 146. Scenici. 147
- Lupercal, quid? 55. a. 186. a
- Lupercalia unde nomen arceffant. 186. a. 187. a, b. à quo primum instituta, opinionones. 186. b. quomodo & quando celebrata. 187. a. abolita Augustus restituit. 187. b
- Luperci sacerdotes, nudi rem divinam agentes. 187. a
- Lupia, fl. vulgò de Lip. 279. b
- M. Lurio (alii, Lario) dexterum Julianarum navium cornu comiffum. 242
- Lufitani à C. Cafare subacti. 153. a
- Q. Lutatii procos. fortunatifimum prælium. 87
- Lycia, Afia regio. 213
- Lycurgus Lacedæmonius quando floruerit? 24. unde originem duxerit? 24. a. ejus leges quandiu floruerint. 25. a
- Lydia, regio. 6. a
- Lydus & Tyrrenus fratres in Lydia regnant. 6. fertilitate frugum compulsi fortiuntur, uter cum parte multitudinis patriâ decedat. ibid.
- Lysippus ftatuarius. 44
- M.
- Macedones rerum potiuntur. 28
- Macedonia à Pseudophilippo occupata. 39. à Paulo in provinciam redacta. 142. occupata. 290
- Q. Macedonici severum ad Contrebiam imperium. 73
- Macedonicus princeps Perufini incendii, fubjecto rebus ac Penatibus fuis igni, transfixum fe gladio flammæ infert. 222. verum ejus nomen Cefius. ibid. b
- C. Mæcenas urbis custodiis præpofitus. 246. describitur. 246, 247. M. Lepidum, Lepidi Triumviri filium opprimunt. 248
- Magius Celer Vellejanus, frater Velleii. 301
- Magnesia. 14
- Magnesia, duplex. 14. b
- Mancini Hostilii fœdus turpiffimum. 64. quomodo verecundia cum impunitum habuerit. 65. a. ejus deditio feditionem movet. 65
- Manlius Cos. à Cimbris fufus. 86
- Manilii tr. pl. lex, ut bellum Mithridaticum per Cn. Pompejum administraretur. 131
- Manubia & præda, ut differant? 185. a
- Marcellus Claudius Siciliam in provinciam redigit. 140. ejus ferocia. 171. b
- M. Marcelli, fœroris Augusti Octaviæ filii, laudes. 256, 257. ubi mortuus. 257. a
- Marcomania, hodie Merhern dicta. 283. a
- Marcomanni, duce Maroboduo, fedibus fuis exiit. 283. Germania populi. 282. b
- Maricæ palus. 99
- Marius Egnatius, Italicorum dux. 93
- C. Marius, Q. Metelli legatus. 84. describitur. ibid. primum conful creatur. ibid. an Equeftri, an agrefli loco natus. 84. b. iterum Cos. 85. Jugurtham in triumpho duxit. 86. tertium Cos. in Cimbris. ibid. quartum Cos. cum Teutonis confidus. 87. quintum Cos. fortunatifimum prælium. 87. sextum Cos. Servilii Glauciæ, Saturninique Appuleji favorem armis compeffuit. 87. cum filio à Sulla urbe exurbatur. 98. ex arundinetis, in quod fe abdiderat, in carcere Minturnenfium rapitur. 99. miro modo inde liberatur, & à civibus instructus viatico & collata veste in navem impofitus cursum in Aficam dirigit. 101. in tugurio ruinarum Carth. geniefimum inopem vitam tolerat. 101. ejus reditus evientus in urbem. 104. feptimum init confulatam. 106. moritur. ibid.
- C. Marius (Marii, fepties Cos. filius) annos natus xxvi. Conful. 113. à Sulla acie pulfus. ibid. occiditur. 116
- Maroboduus, Marcomannorum ducis, elogium.

- gium, consilia, & arma adversus Romanos. 283, 284. sedes & situs. *ibid.*
 Mars genitor, & pater Romanorum. 333. b
 Martia & Quarta legio sublatis signis ad Octavianum se conferunt. 197
 Martis templi, nunc S. Martine, descriptio. 267. a, b
 Marullus Epidius trib. pl. adversus C. Casarem. 210
 Massilia Phocæâ potentior. 90. movatur Casarem. 173. describitur. 173. a
 Massilienses mores. *ibid.* a
 Media penetrata cum victoria. 145
 Medi rerum potentiuntur. 28
 Medon, Codri Atheniensium Regis, filius. 10. ejus posteri Medontida dicti. *ib.*
 Medium esse re quapiam, quid? 38. a
 Menander, comicus. 59
 Menas & Menebrates liberti & classis Pompejana præfecti. 220
 Megara à Peloponnesis condita. 11
 Mercator Olympicus. 31. b
 Merula flamen Dialis, incisus venis, superfusoque altaribus sanguine, optime de Rep. meritum spiritum reddidit. 105. quando mortuus. 151. b
 Messalla Corvinus beneficio Casaris Octavii servatur. 217. exemplum hominis grati ac pii in Casarem. *ibid.*
 Messalla opus egregium. 294. ornamentis triumphalibus honoratur. *ibid.*
 Messenius Xenodochus. 33. b
 Metabus (vel ut alii, Metapontus) Metapontii conditor. 3. a
 Metapontus urbs à quo condita. 3. a. ubi sita. 3. b
 Metellorum uno die triumphus, unius ex Sardinia, alterius ex Thracia. 79. b
 Metellus & Pompejus ex Hispaniis triumphant. 124
 Metellus Creticus triumphat. 133. refra-gatur Pompeio. 148
 Metellus fatali morte functus. 169
 Q. Metellus Macedonicus Pseudophilippum vicit, Achaosque fudit. 43. primus Romæ ædem ex marmore struxit. 44. vel luxuriâ, vel magnificentiâ Rom. princeps. 45. ejus singularis felicitas. *ib.* quot filios sustulerit? 45. b.
 porticus molitus est. 64
 Q. Metellus Numidicus bellum Jugurthinum gerit. 84. triumphat. 85. à L. Saturnino cur civitate expulsus. 92. numeratur inter oratores. 81
 Q. Metellus, Numidici filius, cognomen Pii consequitur. 92. Italico bello Imper. Rom. *ibid.* apud Faventiam Sullæ hostes vincit. 117
 Miles parce civibus, Casaria vox. 178. b
 Miletus ab Ionibus condita. 18
 Milo Clodium jugulat. 164. à Pompeio ob hanc causam damnatus, ab M. vero Catone absolutus. *ibid.*
 Milo Annius Compsam in Hirpinis oppugnat. 209. lapide iclus moritur. 210
 Minatius Magius Asculanensis, nepos Decii Magii, atavus Velleii. 94. ejus gesta, & fides in Romanos. 94
 Minervium deducta colonia. 57
 Minturnas coloni missi. 53
 Minucii clarus è Scordiscis triumphus. 80
 Misensis pax cum Cn. Pompeio. 226
 Mithridates occupata Asia necat omnes cives Romanos. 97. à Cn. Pompeio omnibus exutus copiis Armeniam Tigranemque petit. 138. Pharnacis filii insidiis oppressus. 145
 Mitylene ab Æoliis condita. 19. ejus proprietates. 18. a. Lesbii insula oppidum liberum. 97. b. 197. b. Mitylenæorum perfidia. 97. iis, in unius Theopanis gratiam, restituta civitas. 97
 Momentum, pro motu. 228. a
 Monarchia vera initium unde numerandum. 243. a, b
 Mons Claudius, aliàs Alma. 294. b. ejus situs. 295. a
 Mucius juris scientia clarus. 81
 Mucianus Antonium opprimit. 200. b
 Mummius consul Achaico bello gerendo destinatus. 46. Corinthum funditus diruit. 49. Achaicus iclus. *ibid.* & 328. homo novus & rudis. 49. 50
 Muralis corona, qua? 47. b
 L. Murena & Fannius Cæpio occidendi Augusti consilia ineunt. 255. auctoritate publica oppressi. *ibid.*
 Mutina, quondam Romanorum colonia. 198. b

RERUM AC VERBORUM.

Mycenas Agamemnon in Creta statuit. 5
Myle, Sicilia urbs. 231. b. quomodo
 hodie nominata. ibid.
Myrina ab Eoliis condita. 19
Myuns ab Ionibus condita. 18

N.

Narbonem Marcium in Gallia deduc-
 ta colonia. 57.79
Naso, Poeta. 138
Navigia Germanorum. 281. a, b
Nauportus oppidum & fluvius. 288. a, b
Neapolis à quibus condita. 16. ejus in
 Rom. fides. ibid. dicta, quasi nova
 urbs. 16. a
*Neapolitani Caesaris Augusti honori a-
 thletarum certamen sacravere.* 318
Nepe colonia deducta. 52
Nepe, an Nepet scribendum. ibid. b
Neptunia colonia. 57
Nero Claudius Reipubl. restitutus. 227
Tib. Nero, vide Tiberius.
*Nestor. I. cujus filius. 3. a. jam senior ex
 Pylo Trojam venit.* ibid. per tres
 saecula vixit. ibid. Rex Pyli. 3. b
*Nicomedes Bithyniam P. Rom. testamen-
 to relinquit hereditariam.* 69. 143
*Ninus & Semiramis Babylona condidè-
 re.* 23
Ninus quotus Assyriorum Rex. 28. a
*Nobiles, qui? 49. a. ut differant à novis
 & ignobilibus?* 327. a, b
Nola à Tuscis quando condita. 29. obsi-
 detur. 48. Picentinorum in Italia urbs.
 318. b
Norbanus à Sulla acie victus. III
Norici olim Taurisci vocati. 285. a. à Ti.
 Caesare debellati. 144
Novicum, Germaniae regio. 284. b. situs.
 285. a. Beyer, sive Bavaria nunc di-
 cta. ibid. Mediterraneum & Ripen-
 se. ibid.
Novi, qui? 49. a. 326. b. 327. a, b
Nullum nomen, pro Nemo. 212. b
Numidia à C. Caesare facta provincia.
 143 *Numantia.* 64. 70.
 O.
Obsidionalis corona, qua? 47. b
*Octavia, soror Augusti, nubit An-
 tonio.* 228

*Cn. Octavius Perseo, ut se Romanorum
 fidei committeret, persuadet.* 39. trium-
 phat. 40
*Octavius, Cos. vir lenissimus, jussu Cin-
 nae interficitur.* 104
*C. Octavius, Octavii Caesaris pater lau-
 datur.* 191. decedens ad petitionem
 Consulatus moritur. ibid.
C. Octavius Macedoniam sortitur. 191.
Apolloniam in studia missus. 192.
 à C. Caesare adoptatus. 191. equestri
 familia genitus. ibid. ejus laudes. ibid.
 adit hereditatem Caesaris. 193. ejus,
 Romam intrantis, super caput curva-
 tur aequaliter rotundatusque in colo-
 rem arcus, veluti coronam tanti mox
 viri capiti imponens, conspectus est.
 ibid. primum à Calatia, mox à Ca-
 silino veteranos paternos excitat. 197.
 à senatu equestri statua honoratur. 197.
 bellum cum Antonio gerit. 198. ejus
 circa Mutinam virtus. ibid. se cum
 Antonio, orantibus exercitibus jun-
 git. 204. Consulatum inquit pridie quam
 xx. annos impletet. ibidem. quando
 natus. 204. b. ejus crudelitas contra
 proscriptos. 205. b. cum M. Bruto Cas-
 sioque circa urbem Philippo acie con-
 currit. 214. Italiam tumultuosiore,
 quam speraverat, reperit. 221. ducta,
 auspiciis ominibus, Livia uxore, Pom-
 peio Siciliaeque bellum infert. 230.
 ejus classis majorem partem vis Africi
 dilacerat ac differt. 231. Antonium
 circa Actium classe vincit. 239. 240.
 & seqq. victor bellorum civilium in
 urbem redit, & Reipubl. ordinat.
 249. & seqq. Dictaturam recusat. 251
 Perusiam expugnat. 222. L. Antonium
 inviolatum dimittit. ibid. ejus in Il-
 lyrico Dalmatiaeque expeditiones. 228.
 fortitudo in exuendo Lepidum exerci-
 tu. 232. victor in urbem revertitur.
 234. Apollini templum extruit. 235.
 ejus erga victos Antonianos clemen-
 tia. 242, 243. Pater Patriae dicitur.
 318. b. Reliqua vide in August.
*Offensionum semina, inter Agrippam &
 Marcellum, unde?* 257. a
*Ofella Lucretius, ante Marianarum per-
 zium,*

eum, deinde praetor ad Sullam transfugit. 116. *contra mandatum Sullae magistratum petens occiditur.* 116. b
Ὀλιγαρχικός, quis? 123. a
Olympici certaminis initium. 30
Olympicum, an Olympicum legend. 40. b
Opimianum vinum celeberrimum, à Cos. Opimio sic dictum. 78
L. Opimius C. Gracchum & Fulvium Flaccum morte afficit. 75. *cur publico judicio damnatus?* 77. b. *ejus laus.* 78. a
Opis ades. 195
Oratorem Argos, Thibæ, Sparta, nullum habuere. 62
Orestes Ægisthum cum Electra sorore obtruncat. 5. *ejus & Electra factum à Diis comprobatum.* ib. *vixit annis xc.* ibid. *regnavit annis lxx.* ibid. *se à Pyrrho virtute vindicavit.* 6. *Pyrrhum Delphis interfecit.* ibid. *quot annos regnaverit?* 5. b. 6. a. *es quis successerit.* 6. b. 7. a. *quot anni illi tribuendi.* 7. a. *ejus liberi ab Heraclidis exclusi, sedem cepere circa Lesbum.* 11
Orobazus legatus Parthorum, à Rege Parth. occisus. 108. b
Orodes rex M. Crassum interimit. 160. *quot filios habuerit.* 254. a
Oscæ, urbs Hispaniæ. 123. a. *Sertorio occiso in potestatem venit Romanorum.* 123. b. *vicini à Cumanis ritus mutat.* 16
Ostia, urbs. 258. a
Othonis Roscii lex theatralis. 129
Oratio & Triumphus ut differant. 263. a

P.

P *Acorus Parthorum regis filius, ductu Ventidii interimitur.* 228. 254. b
Pacuvius in Tragœdiis clarus. 81
Pæstum colonia deducta. 53
Palæopolis ubi sita fuerit. 16. a
Palilia, sive Parilia sacra, quæ? 35. a
Palinurus, promontorium. 231. a
Pandarus (potius Pindarus) Cassii libertus. 216. a
Pannoniam Ti. Caesar Rom. imperio addidit. 144. *rebellat.* 287. *pacem petit.* 300
Pannoniæ quotuplices. 262. b
Pannonicum bellum quando inchoatum.

261. *per Tib. Claud. Neronem gestum.* ibid.
Pansæ Hirriique consilium. 187
Papius Mutilus, Italicorum dux. 93
Parthi à C. Cassio ex Syria fugati. 161. *à Romanis desciscunt, & Armenia adjiciunt manum.* 267. *eorum Rex signa Romanis adempta Augusto remittit.* 254
Partibus notare, quid? 140. b
Passiæni virtus. 304
Patra per M. Agrippam captæ. 140. *civitas in Achaia prope Olcum.* 240. b
Patres à Romulo electi. 36
Patricii, unde sic dicti? 35
Paullus ad Cannas casus. 38
Paullus Æmilius quanto pretio à Casare corruptus. 168. a. *vide Æmilius Paulus.*
Paullus M. Lepidi triumviri frater proscriptus. 207
Pax Brundisina. 225. *Misenensis.* 226. *Augusta.* 324
Pedia lex adversus Casaris interfectores. 213
Peditum genera in Legione quot? 228. b
Pelægi Athenas commigrant. 12. *vaga & migrationibus dedita gens.* 12. a
Pelopias progenies pulsus Heraclidis Peloponnesi imperium obtinet. 8. *ab Herculis progenie expellitur.* 9
Peloponnesii Megaram condidère. 11
Pentihilus & Tisamenus, Orestis filii, post patris obitum regnare triennio. 6
Pentihilus, non Penthelus scribend. 6. b
Peregrinus, quis? 327. b
Pergamum, sive Περραιβία à victo Pergamo dicta. 5. a. *describitur.* 142. a. *ejus Reges Attalici dicti.* ibid.
M. Perperna Aristonicum vincit. 69. *Consul antequam civis.* 69. b. *Sertorium inter canam Etofcæ interimit.* 123
Persæ rerum potiuntur. 28
Persæus à Paulo devictus. 39. *è Macedonia in Samothraciam fugit.* ibid. *à Paulo in triumphum ductus.* ibid. *in libera custodia Albæ decessit.* 42
Persusa ad Octavio expugnata. 222. *in-* ibid.
ensa.

Petreius

Petreus Pompeii legatus.	165	tatem in unius Theophanis gratiam. 97
Pharnaces Medus Sardanapalum occidit. 23, 24. Ponticum regnum jure stipendiario administravit. 145. a.	182	Pompejus, collega Sulla ab exercitu Cn. Pompeii interfectus. 101
C. Casare victus.	182	Cn. Pompejus, Cn. Pompeii Magni pater Imp. Rom. bello Italico. 90. laudatur & describitur. 102. magno atrocique pralio cum Cinna configit. 103. obit. ibid.
Pharsalia, regio.	177. a	Cn. Pompeii junioris præclara gesta, laudes, quaque familia genitus. 121. & seqq. adhuc eques R. curru urbem introductus. 124. tribuniciam potestatem restituit. 124. ei bellum piraticum plenissima cum potestate decernitur. 126. ei uni totius terrarum orbis imperium delatum. ibid. terrarum orbem prædonibus liberat. 129. piratas vincit ac fugat. 129. ei à L. Lucullo interminata cupiditas imperii obicitur. 131. nunquam quenquam animo parvam tulit. 132. ejus victoria adversus Mithridatem. 138. Armeniam intrat. 139. omnium gentium quas adiit victor. 145. ejus insignes per biduum triumphi. 146. ejus reditus favorabilis. 145. a, b. quantum in publicum ararium intulerit. 146. a. ei, an corona aurea, an aurea decreta sit. 147. a. tot habet triumphos, quot sunt ora partesque terrarum. 147. b. Iuliam Casaris filiam ducit uxorem. 154. a. tertium Consul solus. 163. maxime à C. Casare alienatus. ibid. ejus filius parvus Iulia natus obit. 163. pro eo ægrotante primo omnium vota suscepta. 165, 166. Dyrrachium transmisit. 172. Dyrrachium obsidet. 175. vicus Ægyptum petit. 179. interficitur. 180. post mortem viget. ibid. laudatur à Cicerone. 180. a
Pharum Iones occupant.	18	Cn. Pompejus, Pompeii fil. interficitur in Hispania. 182, 183
Phidippus Ephyram in Thesprotia occupat.	4	Sex. Pompejus Siciliam occupat. 219. ad eum proscripti confluunt. ibid. describitur. 220
Philemon, comicus.	59	Sex. Pompejus prædationibus & latrociniiis mare instat. 221
Philippi, urbes, gemini.	214. a, b	Sex. Pompeii cum Casare & Antonio pax. 226. ejus dictum, 227. ei Sicilia Achæiaque in pacis federe concessæ.
Philippus devictus.	28	
Philippus vitricus Octavii.	194	
Phocæa ab Ionibus condita.	18	
Phraates Parthorum rex.	270	
Φυσιογνωστικῶν, quid?	109. a	
Picenum Italiae regio.	205. a	
Pindari os Thebas illuminavit.	61	
Pinetes Pannonum dux.	288. 300	
Piraticum bellum.	126	
Pirustæ, populi ad extimam Dalmatiæ, juxta montem Scardum, siti.	303. a	
Pisaurum coloni missi.	55	
L. Piso Thraces comprimit. 265. laudatur.	ibid.	
M. Piso uxorem dimittit in Sulle gratiam.	149	
Placentiam deducta colonia.	54	
Plancus describitur. 201. b. 202. a. impetrat ut frater ejus Plancus Plotius proscrubatur. 207. Antonianarum adjutor partium. 222. Fulviam fugientem comitatur. 224. scelera, & fuga ad Octavianum. 237. 238		
Plastice, statuariæ species.	60. b	
Plato.	59	
Plebei, pro plebi.	154. b	
Pollio Asinius. 137. ejus clarissimum bellum adversus Sex. Pompejum. 220. præclara circa Altinum, aliasque Venetiæ urbes gesta. 224. Domitium Antonio jungit. 225. dictum & factum memorabile. 244		
Pompejorum familiæ quot?	103	
Pompejum magni nominis virum, primum è Pompejis consulem, Numanтини ad turpissima deduxere fœdera. 64. eum, quomodo gratia impunitum haberet. ibid. Mylæneis restituit liber-		

- essa. ibid. omnibus proscripti, aliis-
 que qui ad eum fugerant, reditum sa-
 lutemque paciscitur. ibid. Staium
 Muricum, infimulatum falsis crimina-
 tionibus, occidit. 227. omnibus pœnè
 exutus navibus Asiam fugâ petit. 231
 jussu M. Antonii à Titio jugula-
 tur. 232. & 246. in oppido Midaio,
 an Milesi jugulatus. 232.a*
*Pompiliavi regnum quot annorum fuerit.
 141.b*
*Pomponii equitis R. singularis in C. Grac-
 chum fides. 76. an Historicus fue-
 rit? 82.a,b*
*Pontici triumphii apparatus ex acantho.
 184*
C. Pontidius, Italicorum dux. 93
*Pontius Telestinus, Samnitium dux, ad
 portam Collinam cum Sulla dimicat.
 115. moritur. 116*
*Pontus & Syria Cn. Pompeii virtutis
 monumenta. 142*
*M. Pollius Lenas legatus. 41. damna-
 tus. 78*
*Porta Collina, quomodo alias dicta, &
 ubi sita? 115.a*
*Porticus Metelli ad circum Flaminium.
 64.a*
Postumii Albini aspera censura. 42
Potentiam colonia deducta. 55
*Præfedi castrorum officium. 297.a. &
 313.a,b*
*Præparatus, substantivè, πρὸ παρα-
 ού. 225.a*
Priene ab Ionibus condita. 18
Prisci ad cœnam sedebant. 300.a
Privigna Antonii desponsa Casari. 204
Procinctus miles, quis? 73.a,b
*Procles & Eurysthenes filii Aristode-
 mi. 9.a. Sparta potiuntur. ibid.*
Proscriptio Sullani exempli malum. 205
*Proscriptorum liberi ad jus dignitatis re-
 vocati. 152*
Provincia, quid? 293.a
*Pseudophilippus armis occupat Macedo-
 niam. 43. à Q. Metello superatus. ib.
 etiam Andriscus dictus. 43.b*
*Ptolemaus Cypri rex, sub adventum Ca-
 tonis, vitæ suæ vim inseri. 158*
Ptolemaus, Rex Ægypti. 41.a
*Publicola Sosioque Antonii clasii regi-
 men commissum. 242*
*Pueri nobiles quamdiu prætexta indui.
 42.a*
Pullatus, quid? 173.a
Putcolos coloni missi. 55
Pydna, urbs. 38
*Pylus in Peloponneso triplex. 3. b. quæ
 genuina Nestora fuerit? ibid.*
Pyræum, portus. 106.b
*Pyrrius Epyrum occupat. 4. Delphis in-
 terfectus. 6. quando regnare cœperit. 53*

Q.

*Q. Quadrantem creditoribus solvi jussit
 Flaccus: & quid quadrans. 106.a*
Quinctius Crispinus adulter Iulia. 268
Quinctilius Varus moritur. 218

R.

R. Abirius, Poëta. 137
*Radiatum caput divinitatù signum.
 193.b*
Rasile argentum, quid? 183.b
Raudii campi. 87
*Redigere in formulam provinciæ, quid?
 140.a*
Refrigerari ab aliquo, quid? 238.a,b
*Regnum propter Tarquiniorum tyranni-
 dem, instituto Valerii, quasi in perpe-
 tuum exilium relegatum fuit. 251.b*
*Regulus primus in Africam transiit
 exercitum. 140, 141*
Retinere, πρὸ, tenere. 175.a
*Rhætiâ novam provinciam Ti. Casar
 Romano subjunxit imperio. 144. du-
 plex, Prima, & Secunda. 26.a*
Rhæti, populi, eorumque situs. 260.a
Rhæscupolis Cotym interemit. 329
*Rhodii fortunam expectant. 37. eorum
 in Romanos adversus Mithridatem
 eximia fides. 97*
Rhodus capta. 213
Rhœmetaces Thraciæ rex. 295
*Roma à Romulo quando condita. 32.a
 34.a,b 296*
*Romana lingua Pannoniis nota. 229.b
 virtus. 296*
*Romani antiqui in propatulo epulaban-
 tur. 90.a*

RERUM AC VERBORUM.

enr. 90. a. quem auctorem generis sui habeant.	148. b
Romuli avo quod nomen fuerit?	35. b
pro Roftris vicâ defuncti gesta depradicandi ritus.	46. a
Rubico, flumen.	172. a
Rufus Egnatius; vide, Egnat. Ruf.	
Rufi Salvidieni scelestâ confilia patefacta. 225. jugulatus.	225. b
Rutilius, Historicus. 82. repetundarum damnatus.	88
Rutilius Cos. damnatus. 78. bello Italico occisus.	95

S.

S abinis sine suffragio data civitas. 53. quod additur.	54
Sacerdos Augusti Livia.	223. a
Sacerdotes collega sufficiebant, mox Domitia lege populus.	86
Sacra Cerealia. 15. bonæ Deæ, sive Sacra Opertanea.	156. a
Sacriportus, locus circa Præneste.	113. a
Sacrovir Galliarum princeps Romanis bellum infert.	330
Sagum, quid, qui & quando utebantur? 95. a. b. ejus tria genera. ibid.	
Salamis à quo condita? I. urbs Cypri. 4. a quando & à quibus deleta. 4. b. Famagosta hodie dicta.	ibid.
Salernum coloni missi.	55
Sallues à Sextio Calvino devicti.	56
Sallues, Sallyes, an Salyes scribendum? 56. b	
Sallustius, Thucydidi amulus.	137
Salvidienus. 192. ejus scelestâ confilia patefacta.	225
Samnitium parti data civitas.	52
Samos ab Ionibus occupata. 18. quomodo ante dicta.	39. a
Samothracia, asylum.	39. a
Sardanapalus à Pharnace Medo imperio vitæque privatur.	23. 24
Sardanapalus, an Sardanapallus legendum? 22. b. unde derivatum? ibid. quotus à Nino & Semiramide.	23. b
Sardinia, quando receperit certum imperii jugum.	141
Saticulam deducta colonia.	53

Saturninus Appuleius à Mario morte multatus.	87
Saxa, Antonii legatus, an sibi manus intulerit.	228. a
Saxum Tarpeium: & qui ex illo precipitabantur.	108. b
Scævola pontifex Max. à Damasio occisus.	113
Scalmus, quid?	152. a
Scaurus, orator.	81
Scaurus Aurelius à Cimbris trucidatus.	86
Scipio prior potentia Romanorum, posterior luxuriæ viam aperuit.	63
Cn. & P. Scipiones primi omnium in Hispanias duxere exercitus. 142. ibidem etiam periere.	253
Scipio orator.	60
Cn. Scipio, Africani patruus.	253
P. Scipio, Africani filius. 42. Metelli inimicus.	45. b
P. Scipionis Emilianii laudes. 46. consul creatur. 47. Carthagini bellum majore vi infert. 47. eam funditus excidit. 48. in Hispania murali, in Africa obsidionali corona donatus. 47. liberalium studiorum auctor, & admirator. 49. intervalla negotiorum otio elegantissimè dispenxit. 50. Numantiam delet. 70. de Tiberii Gracchi cæde à tribuno Carbone interrogatur. 71. ejus dictum. 72. mors indignissima. ibid. numeratur inter oratores.	81
P. Scipio Emilianus Africam redegit in formulam provinciæ.	141
Scipio Nasica porticus in Capitolio molitur. 62. quando. 63. b. Tib. Gracchum opprimit.	66
Scipio Asiaticus cum Norbano ab exercitu suo desertus, inviolatus à Sulla dimissus.	111
Scipionum amici Lælii.	325
Scipiones eodem anno adilitatem administrarunt.	80. b
Scipio adulter Iulii.	269
Sciscere, sive Scitum, verbum proprie plebis.	126. a
Scordisci à Ti. Casare devicti. 144. Pannoniæ inferioris populi.	80. b. 81. a
Scribonia Iuliam filiam suam in insulam relegit.	Z

I N D E X

<i>velegatam comitata voluntarii exilii permanet comites.</i>	270	<i>Silo Poppadius Italicorum dux.</i>	93
<i>Scylacium deducta colonia.</i>	57	<i>Silvanus Plantius.</i>	295
<i>Seditio exercitus quibus causis orta, & quomodo discussa.</i>	233.a	<i>Simplicitas, pro univessa virtute, & prisca morum integritate.</i>	219.a
<i>Segetes Faro conjuratos indicat.</i>	308	<i>Sinuessam deducta colonia.</i>	53
<i>Sege, sive Sige, vocabulum veteribus Germanis victoriam denotans.</i>	398.a	<i>Siscia, urbs.</i>	299
<i>Seianus. 304. laudatur & describitur.</i>	326	<i>Sisenna, Historiarum auctor.</i>	82
<i>Seleucia plures.</i>	160.b	<i>Smyrna, à quo condita? 18.b. urbs in Ionia.</i>	211.a
<i>Semiramis cum Nino Babylona condidit.</i>	23	<i>Societas potentiae inita inter C. Casarem, Cn. Pompeium, & M. Crassum.</i>	153
<i>Semones Suevorum vetustissimi.</i>	280.b	<i>Socrates.</i>	59
<i>Sempronius Gracchus adulter Iuliae.</i>	269.	<i>Somnium Artorii medici: ibidemque de somniis varia.</i>	215.a,b
<i>ob hoc facinus relegatur in insulam.</i>	269.a	<i>Sophocles, tragicus.</i>	58
<i>Senex exoletus, quis?</i>	120.a	<i>Soram deducta colonia.</i>	43
<i>Sentius Saturninus Reip. restitutus.</i>	227.	<i>Sofii (sive ut alii Sosii) duo fuere in Antonii castris. 242.b. describuntur ibid.</i>	227.
<i>ejus factum praclarum. 255, 256. describitur.</i>	278, 279. 285	<i>Sofio Publicolaeque Antonii classis regimen commissum.</i>	242
<i>Sertorianum bellum.</i>	125	<i>Spartacium bellum.</i>	125
<i>Q. Sertorius exarmatus, dimissus incolumis à Sulla. III. à Perperna interceptus. 123. Hispanicis bellis illustratus. 254. quot annos bellum eo duce gestum.</i>	254.a	<i>Spartacus fugitivorum dux.</i>	125
<i>Servilia, Lepidi uxor, devorato vivo igni, moritur. 248. an, mortuâ vel spretâ Antonia, junioris Lepidi uxor fuerit.</i>	248.b	<i>Spoletinum deducti coloni.</i>	54
<i>Servilius Glaucia à Mario morte multatus.</i>	87	<i>Stagira in Aristotelis gratiam excitata.</i>	98.a
<i>Servilii duo apud Clusum pro Sulla victores.</i>	117	<i>Statianus, M. Antonii legatus.</i>	235
<i>Servius praet. ab Asculanis occisus.</i>	91	<i>Statilius Taurus, Augusti praecipuus amicus.</i>	325
<i>Servus publicus, quis?</i>	100.a	<i>Statinus Murcus. 211. cum omni commissâ sibi parte exercituum naviumque Sex. Pompeium petit. 219. infamulatus falsis criminationibus à Pompeio occiditur.</i>	227
<i>Setina colonia deducta.</i>	52	<i>Statuarum equestrium turma Romam delata.</i>	43
<i>Sextia aqua.</i>	56	<i>Status, quid?</i>	66.a
<i>Sextius Calvinus Sallues devicit.</i>	56	<i>Stipendium ignavum.</i>	143.a
<i>Sicilia, quando in Romanorum potestatem redacta.</i>	251.b	<i>Strabonis, Pompeii patris, cadaver multis ignominia affectum.</i>	103.b
<i>Sigimerus, nomen, unde deductum?</i>	308.a,b	<i>Strato Aegeates, Bruti familiaris.</i>	216
<i>Signa Legionum varia. 295.b. 296.a. si evellentem facile sequantur, quid portendat?</i>	161.a	<i>Subsignani, qui?</i>	290.a
<i>Silianus à Cimbris fusus. 86. Reipubl. restitutus.</i>	227	<i>Sulla Aso provincia sorte obvénit. 48. Nolan occupat. ibid. Marium cum filio & P. Sulpicio, lege lata, exules facit. 98, 99. victor Athenas recipit. 106. transgressus in Asiam Mithridati victo leges imponit. 107. ei quid magi ex corporis notis responderint? 109. revehitur in Italiam. ibid. justis legibus</i>	48.
<i>P. Silius.</i>	254		

RERUM AC VERBORUM.

legibus & aquis condicionibus bellum componere tentat. 110. Scipionem Norbanumque Cos. superat. ibid. Q. Sertorium exarmatum incolumem dimittit. 111. grates Dianæ solvit. 112. dissimilis bellator ac victor. 113. in eo duplicis ac diversissimi animi exemplum. 113.b. mortuo Mario (Marii VII. Consulis filio) Felicis nomen assumsit. 116. felicitatem diei, quo pulsus Samnitum Telesinique exercitus, perpetua ludorum Circensium honoravit memoria. 117. dictator immodita crudelitatis. 119. exemplum proscriptionis invenit. ibid.	fit. 73.b
P. Sulpicii turbulenta contra Sullam pro Mario, lex. 98. Q. Pompeii Consulis filium interficit. 98. in exilium mittitur. 99. ab Equitibus in Laurentinis paludibus jugulatur. ibid. inter oratores refertur. 81. 137	Testamentum Casaris abolendum censet Salsius. 189
Suspectus, quid? 137.a	Tetrarcha, qui? 175.a
Suerium deducta colonia. 52	Teucer non receptus à Patre Telamone. 1. Cyprum appulsus Salamina constituit. ibid. Iovi Salaminio templum posuit. 3.b. cur à Patre non receptus. 4.b
Suerium, an Satrium scribend. 52.a	Teutoni, Cimbrique Rhenum transcendunt. 80
Suessam deducta colonia. 53	Tentonum gens excisa. 87
Syracusæ, potentior Corintho, urbs. 90	Theatri dux. 324
Syria, facta stipendiaria. 139	Theophanes. 97
Syria Pontusque Cn. Pompeii virtutis monumenta. 142	Thesprotia, Epiri regiuncula. 5.a
	Thessalia, unde dicta? 12. prius Myrmidonum vocitata civitas. ibid.
	Thessali ab Herculis filio non sic dicti. 13. causa. ibid.
	Thessalus Thesprotius, eam regionem, quæ nunc ab ejus nomine Thessalia dicta, armis occupat. 12
	Thracicum bellum. 265. L. Pisonis virtute compressum. ibid.
	Thuris, urbs 209.b
	Thyrus, quid? 237.b
	Tib. Claudius Nero, Tib. Casaris pater, describitur. 222. bellum in Campania ciet. ibid.
	Tiberius Nero laudatur. 257. difficultatem annonæ ac rei frumentariæ inopiam moderatur. 258. in Orientem mittitur. 259. Armeniam in Populi Romani potestatem redigit. ibid.
	Talchybius præco Agamemonis. 5.a
	Tarentum deducta colonia. 57
	Tarpeium saxum. 108.b
	Tarracinam deducta colonia. 53
	L. Tarutius Firmanus. 35.a
	Tauromenia, Siciliæ colonia, à loco, Taurus olim dicto, sic vocitata. 231.b
	Taurus exercitum C. Octavii contra Antonium regit. 242
	Tegea, à quo condita. 5.a
	Telamon, Teucris Pater. 1
	Telesinus Pontius, Italicorum dux. 93
	Temenus. 9
	Tenos occupatur ab Ionibus. 18
	Terentius, comædus. 59
	Terreste, oppidum. 288.b
	Testamentum in procinctu facere, quid

T.

T. Titum; Ti. Tiberium denotat. 526.a

INDEX RERUM AC VERBORUM.

ser amicos præcipuum habet. 326. *ejus Principatus forma.* 328. usque 333. *patri templum molitur.* 331
Tib. Gracchus an colonias deduxerit. 66. b
Tibullus Poëta. 138
Tifata, mons. 112. a
Tigranes à Lucullo victus. 131. 139. *se cum filio supplicem Pompejo dedit.* 139. *an Mithridatis generus & socer fuerit?* 138. b
Tini centurionis factum memorabile. 216. & 216. a.
Titius transfugit ad Octavianum. 239
Toga virilis quo anno sumebatur. 247. a
Togata & comædiæ Romanor. palliata Græcor. 81. b
C. Trebonius consiliarius conjurationis in Casarem. 186. *Smyrnæ occiditur.* 211. 246
Tribuni prius creati è plebe, deinde è Senatoribus. 292. a, b
Triumphus apparatus, ex citro. 183. *ex acantho.* 184. *è testudine.* *ibid.* *ex ebore.* *ibid.* *ex argento rasili.* *ibid.*
Tullius eloquentium princeps. 60
Tusci Capuam Nolamque condunt. 29
Tuscus haruspex. 77
Tyria classis. 11
Tyrrhenia, regio. 66. a
Tyrrhenus & Lydus fratres. 6
Tyrrheno fors decedendi contigit. 6. *loco & incolis & mari nomen dedit.* 6
Tyrrhenum mare, unde sic dict. 6. b

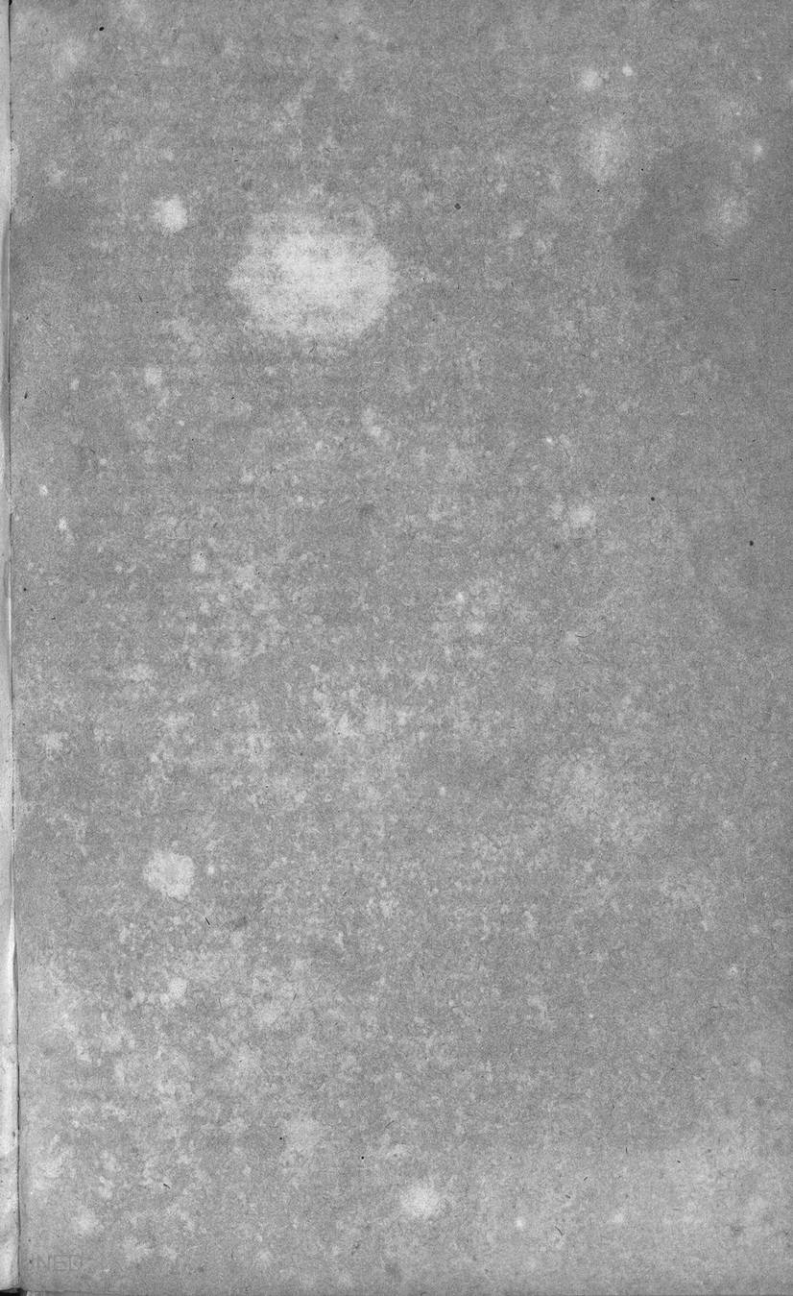
V.

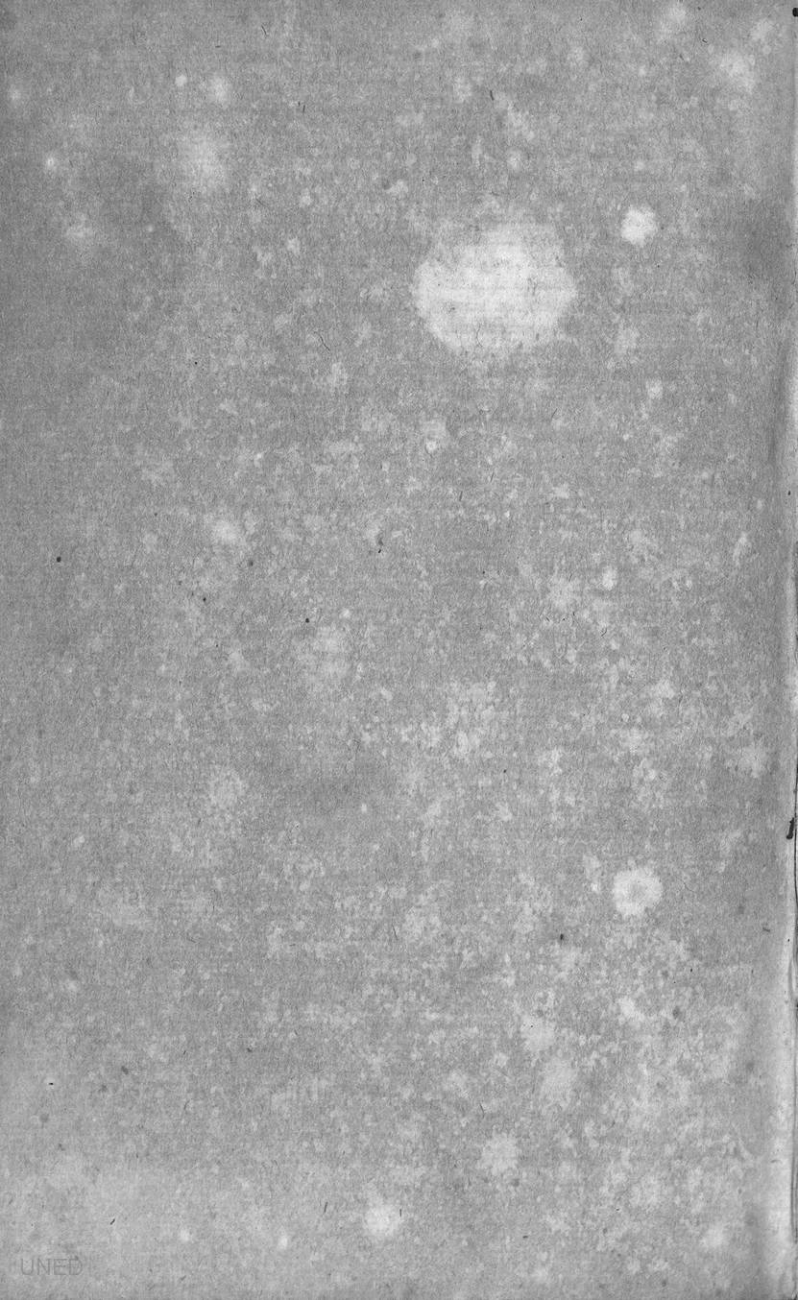
V *Ala Numonius, Vari legatus.* 311
Valentiam deducta colonia. 54
Valerius Antrax, Hæstoricus. 82
Valerius Flaccus in Marii locum successus Consul. 106. *ejus turpissima lex.* *ibid.* à C. Flavio Fimbria interfectus. 107
Varus acie ablatas. 183
Varus Quintilius liberti manu, quem id facere coegerat, jugulatur. 218
Varus Quintilius in Germania ceditur. 305. *describitur.* 306, 307. *ejus cladi origo, causæ, series.* 307, 308. & seqq. *se ipse transfugit.* 311. *ejus caput abscissum ferunt ad Maroboduum, à*

Maroboduo ad Cas. 312. *vir bonæ voluntatis; sed malus dux.* 314
Varro. 137
Varro in partibus Pompejanis. 217. a, b
Vatini deformitas & turpitudine ingeni. 212
Velia, oppidum, olim Helia. 231. a
Velleio quod prænomen fuerit? 1. a, b
C. Vellejus, avus Velleii, describitur. 224. *se ipse transfugit.* *ibid.*
Veneria ab Asinio Pollione diu in Antonii potestate retenta. 224
Ventidius in triumpho ductus. 205. *Consul triumphat.* *ibid.* *Labienum, Parthos, Pacorumque Parthorum regis filium extinguit.* 228
Venustiam colonia deducta. 53
Vertex, quid? 57. b
Vesta. 333. b
Vexillarii, qui? 289. b
Vibillius ob turpem ex acie fugam fuste percussus. 228
Vienna urbs, ejusque situs. 314. b
Viennensium dissensiones. 314
Villa publica, locus quis? 120. b
Vindelicia, regio, ejusque situs, & descriptio. 260. a, b
Vindelici à Ti. Casare devicti. 144
M. Vinicius, an Vinucius legendum? 2. a, b. *quod ei fuerit cognomen.* 2. b
M. Vinicii consulatus. 22. b
Virgilius, carminum princeps. 137
Viriathus, dux latronum in Hispania. 64. *quomodo à Servilio Capione interemptus.* *ibid.* a. *ejus contumeliosum bellum.* 253. *quot annos duraverit.* 253. b
Visurgis, fl. Germania. 278. b
Vitis, Centurionum insigne. 216. a. *Rom. militum in delictis pœna.* 229. a, b
Virus ignis, pro ardens. 249. b
Vota pro salute Principum quando suscipi solita. 166. a, b
Utica à Tyria classe condita. 11
Vulso Manlius Gallo - græciam perdomuit. 143

X.

X *Erxes Persarum Rex in profundum pedicæ aureas jecit, Nepinum se alligare dictitans.* 237

72

à l'inst:

UNED

VELLEIVS
CATERCVI
CVM
NOTIS VARIO-
RVM.

F . A .
072